VESTNIK VESTNIK VESTNIK VESTNIK VESTNIK VESTNIK VESTNIK VESTNIK VESTNIK VESTNIK VESTNIK VESTNIK

VESTNIK

Murska Sobota, 15. julija 1993 • Leto XLV • Št. 28 • Cena 80 SIT

Biznis z metlami str. 5

S.O.S. Company Veščica d.o.o.
69000 MURSKA SOBOTA, Veščica 4e, tel:069/23507, fax 23 507
URADNI ZASTOPNIK FORD EVROPA
prodaja avtomobilov
rezervni deli, servis

Na fotografiji sta hleb obgriženega kruha in roka. Nič drugega. Za pripravo kruha potrebujemo moko, dodatke za vzhajanje testa, sol in tekočino. Moko dobimo z mletjem posušenih žitnih zrn. Pri mletju se razvije toplota, in če pride do pregrevanja moke tja nad 400 stopinj Celzija, se rastlinske beljakovine denaturalizirajo. Namesto krušnega testa dobimo lepek, tak kruh je zbit. Najpomembnejša sestavina moke je meljak. Meljak je tisti del žitnega zrna, ki vsebuje škrob in ga je približno 85 odstotkov celotnega zrna. Otrobi so semenska kožica zrna. Kalčki so zasnova nove žitne rastline. Moka, ki vsebuje semenske kožice in kalčke, se imenuje polnovredna, integralna ali graham... No, še o roki nekaj. Neki nemški pridigar, ki je tam proti koncu 16. stoletja videl vilice, ki so začele z mize izpodrinjati uporabo roke, je obsodil to hudičevo razkošje: bi nam Bog sicer dal prste, če bi hotel, naj si pomagamo s tem orodjem? Montaigne v svojih Esejih prizna, da jih ne uporablja, saj piše, da se pri jedi pogosto ugrizne v prste... To. Nič drugega. Čeprav je fotografinja želela poslikati tudi tisto, zaradi česar se nam kruh zatika v grlu...

Župan prihodnosti se vozi s kolesom in vlakom

Da, s kolesom in vlakom. Kolo ima lahko vsak, toda kako je z vlakom? Oziroma kako je s prihodnostjo občin, županov in lokalnih skupnosti? Če malo pomislimo, je jasno, da je vsa prihodnost odvisna od vlakov. Če seveda verjamemo, da je županovo prevozno sredstvo na dolge proge vlak. Tega pa sploh ni težko dokazati. (Oprostite za to skrenitev, saj bo kratka, toda potrebna je. Kakšna je razlika med prihodnostjo in bodočnostjo? Slednji izraz je nekako bolj zvočno nabit, zato pa je tudi bolj sedanji. In prav zato gre. Bodoče je tisto, kar se od tukaj razteza v futur in bo bolj ali manj tako, kakršna je sedanjost. Bodočnost je sedanjost, podaljšana v čas, ki priteka naproti. Prihodnost pa je tisto, kar bo drugače, kar bo prišlo, da bi se spremenilo sedanje. Mišljenje in ravnanje, ki je zaskrbljeno za prihodnost, ne čaka na pritekanje časa, temveč mu prihaja naproti.) Raziskovalni center pravne fakultete je skupaj s strokovnimi sodelavci ministrstva za pravosodje pripravil osnutek zakona o lokalnih volitvah. V lokalni politični srenji pa se že čuti gomazenje. Za tega ali onega se reče, da bi rad bil župan v tej in tej novoustanovljeni občini. Osnutek zakona predvideva, da se bo župane volilo na neposrednih volitvah. Župani bodo imeli okrog sebe različno število občinskih svetnikov, tisti v občinah z manj kot 3000 prebivalci od 7 do 11, v občinah z do 5000 prebivalci od 11 do 15, v občini z do 10000 duš jih bo od 15 do 19, z do 20000 jih bo imela od 23 do 27, z do 30000 od 27 do 31, večja pa 35 članov občinskega sveta. Megalomanski županski kandidati, pozor! Velika župana prihodnosti ni v velikosti občine, ampak v načinu premikanja, pa čeprav gre samo za demagoško gesto. Prihodnost se začenja z malenkostmi. Malenkostmi, ki so take samo na videz. Kajti za njimi stojijo cele filozofije, celotni miselni in dejavni sistemi. Pa četudi se zdi, da so samo demagoške »finte«.

Poglejmo na primer, kako bo MORAL v javnosti nastopati prihodnji slovenski župan, uspešen prihodnji slovenski župan. Govorimo seveda o županu nove slovenske občine. Tak župan se bo vsak dan pripeljal županovat s kolesom. Ne glede na to, če bo profesionalni ali amaterski, če bo to slednje, bo prihajal pač potem, ko bo opravil svoje poklicno delo. Toda pomembno je, da se bo pripeljal s kolesom. Zaradi zgleda. V prestolnico, ko ga bodo tja poklicali ali pa bo moral po lastni presoji v korist svoje lokalne skupnosti tam opraviti kak obisk, se bo peljal vedno z vlakom. Čeprav bo imel doma avto s katalizatorjem. Drugačnih kmalu tako ali tako ne bo več. Prav zato, ker vožnja avtomobila s katalizatorjem ne bo več delovala ne kot demagoška in ne kot vzgojna gesta, se bo moral peljati z vlakom. Avtobus tukaj ne pomeni veliko. Nima tiste ekološke podlage. Vsak kandidat za župana v novi občini mora torej predvsem sanjati o vlakih. Slovenski župan prihodnosti, ki bi želel veljati za evropskega, mora imeti možnost, da se iz svoje občine v prestolnico pripelje z vlakom. Tukaj se začenja krivica, ki jo neizbežno prinaša prihodnost, saj vsak župan tega seveda ne more. Zgraditi železnico ni isto kot odpreti vaški vodovod ali mrliško vežico. No, tukaj pa je tudi zadegan v zemljo, ravno toliko, da gleda ven in predstavlja potuhnjeno oviro, spotični kamen, kamen, ki loči bodočnost od prihodnosti, župana prihodnosti od župana bodočnosti. Župan, ki ima v tem času možnost, da se njegova občina poveže s svetom in s prestolnico z vlakom, pa tega ne bo spravil skozi, je slabši kot tisti, katerega občina si tega ne more privoščiti po božji in zgodovinski volji.

Zakaj vendar niso na posvetovanje madžarskega in slovenskega ministra za promet, ki je bilo te dni v Lendavi, poklicali tudi pomurskih županov. So mar vsi pretekli?

ŠTEFAN SMEJ

Od kod je nad Prekmurje priletelo skrivnostno letalo str. 13

Vse poti vodijo v Potrošnik
15.7 - 31.7.'93
AKCIJSKA PRODAJA
IZDELKOV:
do 15% ZNIŽANE CENE
Henkel
Zlatorog
pralni prašek PERSIL NOVI 3kg
" 1kg
mehčalec SILAN 1l
4l
tekoči detergent za pranje posode PRIL 500ml
V PRODAJALNAH
Potrošnik

Ne zamudite osmih strani poletnega branja o:

izdelovalcu orglic
peščenih plažah in turističnih rezervatih v Bolgariji
nizozemskih bordelih
o uničenju iraških jedrskih središč
o civilizaciji Inkov v Latinski Ameriki
tekmovanju oldtimerjev...

MENJALNICA LEND
Ugoden nakup in prodaja deviz ter drugih valut.
Mohorjeva 2, Lendava,
telefon: (069) 75 427, 75 518

Ali se letošnja žetev razlikuje od preteklih? str. 4

Vijolični plamen str. 5

SALON POHIŠTVA
INTERDOM
VELIKA IZBIRA POHIŠTVA
SALON POHIŠTVA, MARIBOR
Tržaška 65, VEGROS SHOPPING CENTER
SALON KUNINJ, MARIBOR
Ruška 104, tel. (062) 102 618

VREME

Ob koncu tedna bo sončno in topleje

Vestnikov koledar

15. julij, četrtek, Vladimir
16. julij, petek, Marija
17. julij, sobota, Aleš
18. julij, nedelja, Friderik
19. julij, ponedeljek, Zlatka
20. julij, torek, Marjeta
21. julij, sreda, Danilo

Pregovor

Če je Aleš suhoparen in suh, si napravi za zimo topel kožuh.

Iz Monoštra piše

»V tretje gre rado«

Prejšnji teden je madžarska skupščina vendarle sprejela zakon o dopolnilu državnega proračuna. Pred razpravo in glasovanjem se je namreč zdelo, da bo ta zakon nekakšen »mejnik«, saj je bil položaj vlade v zadnjem času zelo labilen, do česar so pripeljala nasprotja znotraj Madžarskega demokratskega foruma. »Rezultat« nasprotij je bil, da je nekaj poslancev pod vodstvom Istvána Csurke zapustilo poslanski klub foruma. Ustanovili so stranko in poslanski klub z imenom Madžarska resnica.

In glej hudiča! Takoj se je začel spet omenjati seznam oddelka III/III. Na tem seznamu so agenti državne obveščevalne službe prejšnjega sistema. Čudno je le to, da se govori o tem seznamu (v katerega imajo vpogled samo nekatere vodilne osebe vladne garniture) le takrat, ko nasprotuje vladi ali vladni koaliciji kateri od znanih politikov. In v takih primerih ni pomembno, ali je ta oseba iz vrst koalicijskih ali opozicijskih strank in ali je popularna ali zloglasna.

Ta seznam se uporablja, da ne rečem zlorablja kot tajno orožje. (Če ne boš »dober«, bo javnost izvedela, da si bil tudi ti agent v prejšnjem sistemu.)

Nekaj takega se je zgodilo predsedniku stranke malih posestnikov lani in pred kratkim tudi gospodu Csurki. Oba politika sta precej ambivalentni osebnosti. Predsednik malih posestnikov dr. Torgyan je kot odvetnik dober govornik. S svojimi govori, ki so polni polresnic, pritegne precej pozornosti. Gospod Csurka pa igra na nacionalistične strune. Usoda gospoda Torgyana pa je doletela tudi gospoda Csurko. Najprej se je le po tihem govorilo po skupščinskih hodnikih, da je tudi njegov priimek na seznamu oddelka III/III. Potem pa je izbruhnilo! Gospod Csurka je namreč v listu Madžarski forum, ki ga ureja, objavil študijo, v kateri je pokorno priznal nekatere stvari in se tudi izpovedal.

Priznal je namreč, da je l. 1957 pod vplivom prisile podpisal, da bo sodeloval v mreži agentov obveščevalne službe. O tem, da so takratne razmere marsikaterega človeka prisilile v nekaj takega, ne smemo dvomiti. Boj za preživetje, družina... Toda on se ne sklicuje na te stvari, temveč na to, da se je odločil, da bo spremenil metodo boja – in ker je bil prepričan, da nikoli nobenega ne bo izdal, da ne bo posredoval nobenih pomembnih podatkov – je podpisal dokument.

Kot sam trdi, ga do l. 1961 sodelavci omenjene službe niso niti iskali in tudi po tistem ni posredoval nikakršnih pomembnih informacij. On je torej tudi kot agent ostal »nedolžen«.

Zanimivo je tudi, zakaj je prišlo do te izpovedi prav zdaj. Zakaj tega ni storil recimo v letih 1989–90.

Kljub nekaterim pobudam madžarska skupščina o zadevi, ki ji na Madžarskem rečemo le »tri skozi tri«, spet ni razpravljala. Kot vse kaže, tudi po poletnih počitnicah ne bo. Seznam agentov počiva pod devetimi pečati in verjetno čaka, kdaj ga bodo spet uporabili zoper x-a ali y-a. Kajti kot pravi pregovor V tretje gre rado.

Marijana Sukič

Balkanske razglednice

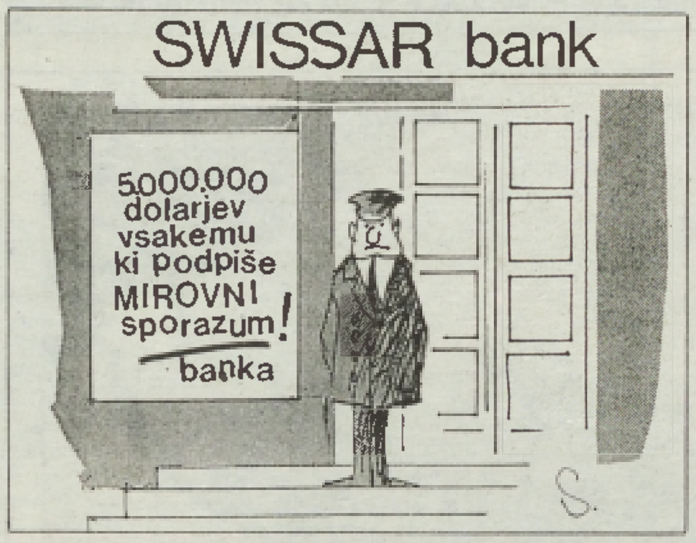

Umaknili osnutek za prijateljski sporazum

Že tako slabi odnosi med Slovenijo in Hrvaško so se v zadnjem času še poslabšali. Slovenija pa je umaknila tudi osnutek sporazuma o prijateljskih odnosih in sodelovanju med državama.

Za ta ukrep, katerega so predlagali svetovalec vlade Peter Toš in člani odbora za mednarodne odnose, so se odločili zaradi nedovoljenega posega hrvaških organov v slovensko premoženje na Hrvaškem, pivovarno Union v Buzetu in lastnino postojnskega kmetijsko–
gozdarskega podjetja na Reki. Hrvaška pa z begunjskim Elanom suvereno
upravlja, poleg tega pa sredi Slovenskega ozemlja vihra še hrvaška zastava.

Odbor pa je podprl pobudo za sklenitev sporazumov o trgovinsko– gospodarskih odnosih, v katerem bi si državi izmenjali status države z največjimi ugodnostmi. Kajti Hrvaška noče skleniti sporazuma o prosti trgovini in zahteva le konvertibilno valuto. Slovenija pa bi pristala
na vse oblike plačevanja, ki so uveljavlena v mednarodni plačilni praksi in tudi na plačevanje s tolarji in hrvaškimi dinarji. Vendar so morali odločanje o sklenitvi plačilnega sporazuma odložiti, ker ni bilo poročevalca ministrstva za finance.

Zato se lahko samo vprašamo, kdaj bo prišlo do srečanja primierjev vlad dr. Janeza Drnovška in Nikice Valentiča ter do podpisa sporazumov. Kje je potem šele vprašanje o rešitvi vseh večjih problemov v odnosu med Slovenijo in Hrvaško.

In kakšne bodo reakcije Hrvatov na slovesnki ukrep? Da ne bi Hrvati te odločitve obrnili sebi v prid, češ glejte Slovence, mi jim ponujamo odprte roke, oni pa nočejo sprejeti sporazuma o sodelovanju in prijateljstvu. Dejstvo je, da si Slovenci še kako prizadevajo urediti odnose s sosedi, vendar na podlagi enakopravnosti.

Aleksandra Nana Rituper

VESTNIK
Izdaja podjetje za informiranje Murska Sobota
Časopisni svet: dr. Jože Bedernjak, Štefan Cigut, Zlatko Erlih, mag. Dalibor Geder, Cilka Jakelj, Rajko Stupar, dr. Aleksander Šiftar
Uredništvo: Irma Benko (direktorica in glavna urednica), Janez Votek (odgovorni urednik), Ludvik Kovač (namestnik odgovornega urednika), Bernarda Balažic-Peček, Jani Dominko, Jože Graj, Majda Horvat, Milan Jerše, Feri Maučec, Štefan Smej, Štefan Sobočan (novinarji), Ksenija Šomen (tehnična urednica), Nataša Juhnov (fotografinja), Nevenka Emri (lektorica).
Naslov uredništva in uprave: Murska Sobota, Slovenska 41. Telefoni: novinarji in odgovorni urednik 21-383, 21-064 in 33-019, glavna urednica in direktorica 22-403, računovodstvo in tajništvo 21-383 in 21-064, GPS (trženje) 22-403, telefaks 22-419. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo.
Naročnina za II. trimesečje 1993 je 980.00 SIT, celoletna naročnina 3.800 SIT, za naročnike v tujini 100 DEM letno.
Tekoči račun pri SDK Murska Sobota: 51900-603-30005. Devizni račun pri Abanki Ljubljana 50100-620-00112-5049512.
Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje št. 16/IB z dne 30. 1. 1992 se šteje tednik Vestnik med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

Kako evropeizirati Bosno?

V teh Bosancih, edinih avtohtonih Muslimanih na evropskeih tleh, kot pravijo zase, je zares nekaj čudnega. Hočejo biti v Evropi, kaža pa, da ne vedo izkazovati sovraštva. Samo prek izkazovanja sovraštva pa se konstituira evropska koeksistenca. Srbi in Hrvati jih koljejo in preganjajo, oni pa si kar naprej prizadevajo, da bi z njimi živeli v nekakšni federalni ureditvi. Na zagrebškm zasedanju bošanskega predsedstva, ki je potekalo te dni, so se odločili, da bodo vztrajali pri enoviti Bosni. Ne vedo sovražiti ali pa zaradi embarga ne morejo svojega sovraštva spremeniti v edino prepričljivo politično govorico? Edino, ki jo priznava in razume Evropa.

Kajti Evropa priznava samo močne. Naj se še toliko govori o evropskem humanizmu in se pri tem misli na miroljublje ali ne vem kaj, vsa evropska politika se danes ravna in se je vedno ravnala po argumentih fizične moči. Nič drugega v politkiki nikoli tudi veljalo ni, to je dejstvo. Toda vedno se najdejo naivci, ki jih v imenu te iste Evrope prepričajo tudi drugače. Očitno je v tej dvojnosti tudi stržen uspešnosti evropske politke. In ne samo politke, marveč vsega tistega, čemur se pravi evropeizacija.

Poglejmo na primer samo Hrvate, kako čudna evropska usoda se piše njim. Najprej so se s Srbi dogovorili za delitev Bosne oziroma za njeno konfederalno ureditev, zdaj pa v Zagrebu prirejajo demonstracije za celostno BiH. Zato ker so na vrhu sedmih svetovnih velikih v Tokiu obsodili samo njih, češ da si hočejo priključiti hrvaški del Bosne. Ne pa tudi Srbov, čeprav so se s Srbi o tem dogovorili.

Kakšna aroganca moči, če vodja bosanskih Srbov Radovan Karadžič zdaj Hrvatom meče pod nos, da so »strahopetni in nestanovitni«! Pa sta predlog za konfederalizacijo, o kateri so se dogovorili Srbi in Hrvati, sprejela sopredsedujoča mirovne konference o Bosni Stoltenberg in Owen. Toda sprejela sta ga kot srbski, ne pa tudi kot hrvaški predlog.

Kako značilno za evropsko politiko! Seveda ne gre za to, da bi predlog veljal kot evropsko sprejemljiv samo na evropskih tleh, ne pa tudi na japonskih. Gre za to, da je v evropski politiki pomembno mesto izrekanja. Če predlog izrečejo močejši, potem je dober in tak ostaja. Medtem ko preneha biti dober brž, ko se lahko prek njega pritisne na šibkejšega. Na Hrvate pa je potrebno pritisniti, ker bi radi spreminjali razmerje moči in si prisvojili vsaj del svojega ozemlja, ki je pod oblastjo Srbov.

Te dni v nekem begunskem taborišču v severni Istri. Kjer je danes taborišče, je bil nekoč avtokamp. Pred vhodom kot pred nekakšno »kapijo« sedita dva muslimana. Na glavah baretke in spomnim se pisatelja in novinarskega kolega Taljića, ki v svoji pred kratkim izšli knjigi razlaga, zakaj muslimani nosijo modre baretke. Zato ker so jim Srbi prepovedali nositi fese, šajkač pa niso hoteli sprejeti. Torej so se odločili za čisto »evropska« pokrivala, za francoske baretke. Po teh pokrivalih se spominjamo tistih najbolj prestrašenih »Bosančkov«, ki krotko gledajo in hodijo svoja neopazna pota po slovenskih mestih. Dokler se ne izgubijo nekam po robovih, po samskih domovih in vagonih. Ta narod je vajen marginalizacije in potrpežljivosti. Ali pa zna biti evropski tudi po čem drugem, po načinu političnega mišljenja, ne samo po kosu oblačila, ki ga je sprejel za svojo tradicioalno nošo?

Ali pa Bosanci le niso tako naivni? Kaj pa če se je na bosanskih tleh vendarle dogajala neka doslej še neizkušena oblika sožitja med narodi? Ali je mogoče pristati na naivno ljudsko politikantsko modrost, češ da so ljudje dobri, samo vodstva jih vedno sprejo in poženejo v ubijanje?

Znotraj v avtokampu je pred neko prikolico nizkorasel in temnopolt Bosanec zalival paradižnik, papriko in fižol. Za barako si je uredil vrt. Vprašam ga, kako kaj doma, od kod je. Dvema starima Srboma sem dal svojo hišo, pravi, [illegible] onadva živita v njej in [illegible] – neka ženska iz taborišča [illegible] telefonirala v Švico (kako [illegible] miva informacijska pot!) [illegible] tam živi kot begunka [illegible] nica, doma iz istega konca [illegible] moj sogovornik – da dobro [illegible] bita za hišo. Seveda ne [illegible] žim Srbov, reče, saj me je [illegible] »Srbin« rešil, ko so me [illegible] njegovi rojaki ubiti.

Visokorasel moški, ki pove, da je vojak v bosanski vojski in je tukaj samo na obisku pri ženi in otrocih, govori že nekoliko zahodnjaško. Nekoč je v Sloveniji doštudiral organizacijo dela, potem je odšel domov v Bosno in si zgradil hišo. Zdaj živijo v njej Srbi. Slab [illegible] se mu zdi samo Karadžić, [illegible] je potrebno ubiti, drugače ne bo dobro mogoče. Do avgusta bodo boji preklicani [illegible], potem bo preklican tudi emabargo na uvoz orožja in svojo hišo bom dobil nazaj. Toda nekaj jih bo potrebno pobiti, tudi drugih, ne samo Karadžića.

Če poslušamo tega vojaka, se na nenadoma zazdi, da je skupno življenje treh narodov v Bosni možno. Toda zakaj se nam zdi to možno? Ali ne zato, ker so začeli sprejemati vsaj minimalno logiko evropskega političnega mišljenja. Potrebno je pobiti vodilne. Kako drugače in prepričljivo zvenijo to evropskemu ušesu! Prek pobijanja do možnosti sožitja.

ŠTEFAN SMEJ

S spodbudami do večje pridelave

Vsi trije zbori lendavske občinske skupščine so konec marca sprejeli program pospeševanja proizvodnje hrane v občini, v začetku junija pa še nekaj sprememb in dopolnitev tega programa. S sredstvi, ki so jih namenili za to, naj bi predvsem prispevali k pospeševanju vseh vrst kmetijske pridelave ob hkratnem upoštevanju ekoloških omejitev, k njenemu preustruju, uvajanju novih in tržno zanimivih proizvodenj, v čim večjem obsegu pa naj bi pospešili tudi finalizacijo proizvodnje. Za izpolnitev teh ciljev so v občinskem proračunu namenili 19 milijonov tolarjev, medtem ko se bodo pospeševalni ukrepi nacionalnega pomena tudi letos financirali iz sredstev republiškega proračuna po programu ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo.

Odborniki lendavske občinske skupščine so v začetku tega tedna že spregovorili o uresničevanju programa v letošnjem prvem polletju ter ugotovili, da teče v glavnem po načrtih. V programu so sicer največ sredstev namenili za regresiranje obresti za kmetijstvo, vendar so s spremembo programa sredstva za te namene znižali, del teh sredstev pa so s sklepom skupščine namenili za sofinanciranje obrambe pred točo. Med kmeti je tudi letos izredno zanimanje za uvajanje novih programov, širitev obstoječih in za dopolnilne dejavnosti na kmetijah, v prvem polletju pa je na razpis za dodelitev posojil za te namene prispelo 9 vlog. Posebna komisija je šestim interesentom odobrila posojilo, če bodo zagotovljena dodatna sredstva, pa bodo posojilo dobili še preostali trije. S temi sredstvi so tako v občini podprli dva programa za rejo kokoši nesnic ter po en program za vinotoč, vzgojo šampinjonov, kisarno zelja in polžerejo.

Za regresiranje zavarovanja plemeskih krav je med kmeti sicer zanimanje, vendar ugotavljajo, da je v občini v to zavarovanje vključenih premalo živali. Zaradi posledic suše in pomanjkanja krme pa tudi ni večjega zanimanja za nakup kakovostnih plemenskih telic, zato 2,5 milijona tolarjev, ki so jih namenili za to, ne bodo porabili. Veliko več sredstev pa so porabili za regresiranje nakupa semen, saj so letni program že v polletju presegli za 68 odstotkov. Vzrok za to je predvsem v velikem zanimanju za nakup semenskega krompirja, saj so zanj namenili več kot 4 milijone tolarjev. Prav nakupu semenskega krompirja so letos namenili posebno pozornost, saj so ugotavljali, da pomeni mnogim kmetijam pridelava krompirja pomemben vir dohodka, zaradi izrojenosti pa so pridelki zelo nizki. Letos so pridelovalci dobršen del semena zamenjali in pričakovati je, da rezultati ne bodo izostali.

LUDVIK KOVAČ

Zasedanje skupščine občine Lendava

Trije so postali eden

Prvotna navdušenost lendavskih skupščinskih poslancev iz meseca v mesec plahni, zato so zbori velikokrat nesklepčni, pripravljenega gradiva ne premlevajo in »odborniki«, ki se sej redno udeležujejo, kolnejo, da morajo zaradi istih zadev priti na zasedanje dvakrat ali celo večkrat.

Poslej pa bo nekoliko drugače. Poslanci so na ponedeljkovem zasedanju sklenili, da ne bodo trmasto vztrajali s sestavo občinske skupščine, kot je bila izoblikovana še za časa starega režima (trije skupščinski zbori, vsak s po 20 poslanci), in pripeljejo svoj mandat do konca (do novih volitev) s skupnimi sejami. Sklenili so torej spremeniti odlok o pristojnostih zborov; poslej ne bo vselej skupnih zasedanj (in po njih sej posameznih zborov), ampak bodo praviloma **skupne seje**, kar je neki zametek enodomne skupščine. S tem pa posameznih zborov niso kar tako odpisali, saj se bodo ti še sestajali (ali bodo sklepčni, to je zdaj drugi vprašanje) in odločali o pristojnostih, za katere so pooblaščeni v temeljnem odloku. Sedanji spremenjeni odlok pa je vendarle korak k sklepčnosti skupščine, saj poslej za sklep, o katerem so morali prej dati blagoslov vsi zbori, po novem formalnopravno (in veljavno) lahko odločijo na skupni seji, vendar pod pogojem, da se o njem izjasnita dve tretjini navzočih poslancev; na skupni seji pa mora biti najmanj tretjina poslancev iz posameznega zbora, torej iz vsakega najmanj po sedem. Spomnimo naj, da je skupščina sestavljena iz zbora krajevnih skupnosti, zbora združenega dela in družbenopolitičnega zbora. Po novem je torej skupščina sklepčna, če pride na zasedanje iz vsakega zbora vsaj po sedem poslancev. Rešitev, ki so jo »kopirali« po ljutomerski, radgonski in še kaki skupščini, se zdi v teh časih (splošna nezainteresiranost za delo občinske skupščine, velika nezaposlenost, soparni dnevi, nizke dnevnice, vonj po starem režimu...) povsem logična in tistemu, ki jo je »oživotvoril«, pripada nagrada.

Lendavskim poslancem se torej ne bo treba več selili v malo sejno dvorano in kletne prostore blizu okrepčevalnice (tam jih je ponavadi nekaj počakalo konec zasedanja), ampak bodo (od)sedeli v veliki skupščinski dvorani in zrli v predsedujoče, pa v tolmače skupščinskih gradiv, na nazadnje tudi v simpatične tajnice. Poslej bo šlo gladko. Tako je bilo tudi v ponedeljek, ko so sprejeli poročilo o uresničitvi programa pospeševanja pridelave hrane (o tem pišemo v posebnem članku), skupščina je obravnavala gradivo izvršnega sveta o trošenju denarja za nova delovna mest in v razpravi je bilo poudarjeno, da tisti, ki so denar prejeli, niso pa še zaposlili novih delavcev, denar vrnejo. Skupščina je sprejela sklep, da postane občina Lendava začasni investitor gradnje kulturnega doma v Lendavi, za katerega je načrte naredil arhitekt Imre Makovec z Madžarskega, medtem ko je sama gradnja odvisna od finančnih možnosti lendavske krajevne skupnosti, občinskega proračuna, obljubljenega prispevka Republike Madžarske in seveda denarja, ki bo pricurjal iz Ljubljane. O začetku del se seveda še ne ve. Po hitrem postopku (osnutek odloka so prekrstili v predlog odloka) so poslanci sprejeli odlok o podelitvi koncesije za zgraditev in upravljanje omrežja za distribucijo zemeljskega plina za potrebe prebivalstva in industrije v mestu Lendava in bližnji okolici. V njem so določeni pogoji, obvezności in tako naprej, ne pa še imena izvajalca. Skupščina pa ni potrdila imenovanja novega direktorja zdravstvenega doma Lendava. Za to mesto se je potegoval dr. Evgen Šimonka.

Š. SOBOČAN

Delavcem so dali in vzeli

Podpis kolektivne pogodbe za gospodarstvo in negospodarstvo, sprejem zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju, pa tudi spremembe zakona o delovnih razmerjih, zakona o zaposlovanju in zavarovanju ob brezposelnosti zaokrožajo in regulirajo položaj delovne sile v našem prostoru. V celotnem spletu normativnih aktov nam manjka samo socialni sporazum, ki naj bi bil krona celotnega paketa in ki naj bi zagotovil tako gospodarstvu kot vladi, da lahko začne z uresničevanjem ponovnega zagona gospodarstva. Skratka, vsi navedeni dokumenti dejansko pomenijo izhodišče za začetek delovanja tržnega gospodarstva. Toda ob tem se postavlja vprašanje, koliko so ti lahko učinkoviti za normalizacijo razmer v gospodarstvu in koliko bodo dejansko prispevali k ponovni oživitvi gospodarstva.

Cena dela

Če pri obeh kolektivnih pogodbah za gospodarstvo in negospodarstvo zaobidem preostali del in se dotaknem tarifnega, ugotovim, da ta v svojih izhodiščih ne odstopa bistveno od lanskoletnega že sprejetega izhodišča, in sicer nekje okrog 35 tisoč tolarjev za prvi tarifni razred. Kljub vsemu naj bi podpis pogodbe na tej osnovi pomenil okrog dveodstotno rast plač. Ta rast je posledica dviga spodnjega praga, ki ga delodajalci morajo spoštovati pri izplačilu plač. Do sedaj je namreč veljalo, da so delodajalci morali izplačati vsaj 60 odstotkov plače, predvidene s kolektivno pogodbo, od sedaj pa morajo izplačati najmanj 80 odstotkov plače. Kot pravijo v sindikatu, so na to pristali do konca leta. Konec leta pa bodo vztrajali pri stoodstotnem izplačilu plač po kolektivni pogodbi, kajti, kot pravijo v tem času bi moralo priti do gospodarske oživitve. To navsezadnje v svoji majski analizi trdi tudi vlada. In če se v tej luči ozremo nekoliko nazaj, je vprašanje, koliko so ta pričakovanja realna, če se še zmeraj srečujemo s trditvijo, da plače najedajo konkurenčno sposobnost gospodarstva. Predstavnik delodajalcev – Gospodarska zbornica – trdi, da so bile letošnje plače v primerjavi z lanskoletnim obdobjem realno višje za 22 odstotkov. Očitno je torej, da je bilo z nekaterimi gospodarskimi ukrepi nekaj narobe. Verjetno je k temu veliko prispevalo prerekanje med vlado in parlamentom o zamrznitvi plač, ki je pospešilo v tistem vmesnem obdobju rast plač. Po drugi strani pa je zamrznitev (po jugoslovanski recepturi) mase denarja za plače sama spodbudila negativne »socialne transferje« – odpuščanje delavcev – in s tem prispevala k realni rasti plač še zaposlenih. Čeprav gre za navidez obrobne vzroke in posledice, ki jim je botrovala vlada, le-ti kljub vsemu niso zanemarljivi za reševanje nastalega položaja. Kot kaže, se je tega zavedla tudi vlada, ki sedaj poskuša urediti razmere na trgu delovne sile.

Pokanje proračuna za pokrivanje socialnih transferjev

Ob poslušanju vladnih predstavnikov, da imamo opravka s sorazmerno uspešno gospodarsko politiko, to argumentirajo z evropsko primerljivostjo števila brezposelnih, ki se vrti med devetimi in desetimi odstotki in poudarjanjem, da realno le-te ni mogoče zmanjšati, se s tem seveda lahko strinjamo. Toda trditev ne vzdrži, ko je govor vzdrževanju tega števila brezposelnih. Ravno poročilo o aktivnostih za racionalizacijo pravic pri socialnem varstvu in socialnem zavarovanju ter delovnopravni zakonodaji kaže, da je prišlo do proračunskega zloma in da se ne bo dalo zadrževati sedanjega obsega prav s sedanjimi proračunskimi sredstvi. To je sicer nekoliko presenetljivo, kajti ob sprejemanju proračuna smo lahko slišali, da je postavka za socialne transferje ena temeljnih, s katerimi bo vlada posegala v gospodarstvo in ga poskušala razbremeniti. Hkrati je tudi res, da je bil že skrajni čas, da se na to področje vnese nekaj več reda, in to ne samo pri omejevanju pravic brezposelnih, ampak tudi pri kontroli uporabe sredstev za t.i. socialne transferje in financiranje novih zaposlitev.

Ministrstvo za delo načrtuje skrajšanje odpovednega roka za trajne presežne delavce s šestih na tri mesece, kar razpolovi stroške delodajalca pri zagotavljanju nadomestila za plače. Časovno naj bi se skrajšalo pogodbeno delo od devetdeset na šestdeset dni na leto ter od deseturnega na osemurno na teden. S tem ukrepom želi vlada pospešiti redno zaposlovanje za določen čas ali s krajšim delovnim časom. V prihodnje pa bo delodajalcu povrnila stroške za prispevke od bruto plače, če zaposli iskalca prve zaposlitve ali delavca, ki je bil več kot dve leti prijavljen na zavodu za zaposlovanje. V prihodnje bo tudi poenoten vstopni cenzus za denarno pomoč za čas brezposelnosti z vstopnim cenzusom za denarni dodatek za socialno in materialno ogrožene, skrajšana pa naj bi bila tudi pravica do denarne pomoči, ki nastopi po prenehanju pravice do denarnega nadomestila na pol leta. Predvideva se tudi ukinitev pravice do dodatka za vzdrževane družinske člane k denarnemu nadomestilu za čas brezposelnosti, s tem da se ta prenaša na socialno varstvo. Znižuje se tudi najvišje možno nadomestilo za primer brezposelnosti s petkratnika 80 odstotkov zajamčene neto plače na štirikratnik torej od 64.630 na 51.700 tolarjev. Po ugotovitvah ministrstva za delo naj bi uveljavitev ukrepov omogočila precejšnje prihranke, ki bi bili opazni šele v drugi polovici leta. Ob tem je zanimiv podatek, da naj bi skrajšanje odpovednih rokov prineslo delodajalcu 180.000 tolarjev prihranka na delavca, hkrati pa bi bilo na voljo 220.000 tolarjev za subvencioniranje prispevkov za novozaposlenega delavca na leto. Na ta način bi bilo možno podpreti tisoč novih zaposlitev na leto.

Ukrepi sami po sebi niso nespodbudni, in to iz več razlogov. Kot je mogoče razbrati iz vladnega poročila, bodo dobili težko zaposljivi delavci po izteku pravic iz delovnega razmerja socialno pomoč, medtem ko so za druge in tudi za delodajalce zelo stimulativno naravnani v smislu iskanja novih zaposlitev. Žal pa tudi tej pozitivni naravnanosti ne kaže naivno nasedati, kajti če gledamo skozi proračunske tolarje, je v ospredju cilj varčevanje in ponovno zajetje čim večjega števila ljudi med davkoplačevalce. Podrobnejše prebiranje ukrepov namreč razkrije poskus vlade, da bi tudi na ta način zajezila sivo ekonomijo zlasti med brezposelnim delom prebivalstva. Zato je nekoliko skrb zbujajoča ponovna radodarnost (čeprav v obliki subvencij) do delodajalcev. Na tem področju namreč ni zaslediti ukrepa, ki bi kakor koli omejeval sredstva, ki so jih delodajalci že lahko koristili. V tem primeru se mi namreč zdi, da še ne bo konec s podjetji kova Inpo in Turri. Dokler država ne bo začela učinkovito nadzorovati svojih naložb (tudi v delovna mesta) ter zahtevala prevzema večjega rizika in odgovornosti delodajalcev, ki si bodo pomagali z državnimi sredstvi, tačas bo potrebno zategovati pri pravicah, namesto da bi pred davkoplačevalci zagovarjali svoje naložbe.

J. VOTEK

Blagoslovitev duhovnega doma v Kančevcih

Prekmurski Monte Casino

Pred štirimi leti so na pobočju hriba Bedenika v Kančevcih na Goričkem položili temeljni kamen za verski duhovni pastoralni dom. To mogočno stavbo so, finančnim težavam navkljub, že toliko uredili, da začenja služiti svojemu poslanstvu, zato nedeljko slovesno bogoslužje, nato pa blagoslovitev, ki jo je opravil mariborski škof dr. Franc Kramberger.

Škof Kramberger je v slavnostnem nagovoru obudil spomin na sv. Benedikta, zavetnika kančevske župnije, in na njegovo poslanstvo, ki ga nadaljujejo sedanji kapucini: »To središče naj bo prekmurski Monte Casino, kjer se bodo rodovi učili moliti in delati. Tu si naj podajajo roke generacije in prenašajo baklo vere, kulture, duhovnosti, moralnih in narodnostnih vrednot. In ker je ta stavba na našem ekumenskem ozmelju, naj bo tudi znak edinosti, medsebojnega razumevanja, spoštovanja in prijateljstva z brati evangeličani in vsemi drugimi kristjani. Vsi imamo ime po Njem, ki nam je ta veliki četrtek dal svojo opoto, novo zapoved, da se *ljubimo med seboj*. In vsem nam je dal zgled molitve za edinost. ... Prepričan sem, da bodo redovniki s karizmo sv. Frančiška Asiškega, ki je tako blizu sv. Benediktu, nadaljevali delo in s karizmo sv. Leopolda Mandiča poglabljali ekumensko miselnost. ... Ko gledamo to stavbo, jo tudi slišimo, kako nas nagovarja, nas duhovno obvezuje.«

Škof je nato primerjal bedeniško pobočje s svetopisemskim mestom, ki stoji na gori, zato se ne more skriti. »To je luč, ki je postavljena na svetilnik naše sedanjosti, da bi svetila vsem rodovom Prekmurja tudi v tretejem tisočetju.« Nazadnje se je zahvalil vsem dobrotnikom, graditeljem, še posebej pa duhovnima bratoma provincialu Štefanu Balažicu, ki je bdel nad gradnjo in bo vodja tega duhovnega in pastoralnega doma, in Stanku Matjašecu, ki je prav tako zaslužen, saj je župnik župnije sv. Benedikta v Kančevcih, v domu pa bo odslej tudi sedež župnije.

Da nova stavba ne bi bila višja od kančevske cerkvice, ki je v neposredni bližini, je podkletena; povsem izrabljena pa bo tudi podstreha. Na sliki je detajl strešne konstrukcije.

Škof dr. Franc Kramberger je ob sodelovanju dekanov sobotke, leadavske in ljutomerske dekanije ter redovnikov blagoslovil duhovni in pastoralni dom v Kančevcih na Goričkem.

Iz te župnije pa je domá sedanji velikoplanski župnik Franc Kodila, ki je v župnijski cerkvi sv. Benedikta natanko pred 22 leti pel novo mašo, po 11-letnem delovanju v kančevski župniji je odšel v Veliko Polano, zdaj (spet po 11 letih) pa, kot je dejal v priložnostnem nagovoru, mu vriska srce, da se lahko na tem mestu v družbi s škofom, sobrati duhovniki in vernik zahvali Bogu.

Duhovni center v Kančevcih je projektiral inž. arhitekture Jože Kovač, katerega delo smo v Vestniku pred časom predstavili v velikem intervjuju. Na slovesnosti ob blagoslovitvi je snovalec spregovoril množici, kaj ga je vodilo, da je naredil prav takšne načrte. Na njihovi podlagi je zgrasla velika stavba, ki ima tloris velike črke H, elemente prekmurske arhitekture in se lepo vključuje v okolje na pobočju, kjer stoji stara cerkev; okrog so mogočna lipova drevesa, pa tudi pokopališče s poslednjim prebivališčem dr. Ivanocya. »Prizadeval sem si za prostor, ki bo funkcionalen, ponujal udobje, sproščenost, hkrati pa zadržanost,« je med drugim povedal arhitekt.

Potem ko je škof Kramberger obšel že urejene prostore in jih blagoslovil, so si jih ogledali številni verniki. Navduševali so se nad moderno opremljenostjo, hkrati pa ugotavljali, da bo treba še veliko denarja za dokončno ureditev. Nekaj nas je smuknilo še na podstreho, kjer so leseni stropovi, vidni pa so tudi špirovci in tramovi. Tako bo ostalo tudi potem, ko bodo ometali stene in uredili tlake. Zares lepo in domače.

Besedilo in posnetka:
Š. SOBOČAN

Nova pridobitev v Radenski

Stroj za 3 milijone mark

V šestih mesecih letošnjega leta so v Radenski napolnili 64,5 milijona enot (steklenic in pločevink) mineralne vode in brezalkoholnih pijač. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem je to za 1,4 odstotka več, vendar pa omenjena količina še vedno ni tolikšna, kot je bila pred razpadom Jugoslavije, ko je bila mineralna voda Radenska na prodajnih mestih po vsej nekdanji državi.

Radenska se prilagaja novim tržnim razmeram. Glede na blagovno znamko in kakovost mineralne vode je kar uspešna. V tem obdobju izvozi mesečno več kot milijon litrov mineralne vode. Izvoz so najbolj povečali v Italijo, in sicer za 10 odstotkov; v Avstrijo pa so doslej izvozili za 4 odstotke več kot v enakem lanskem obdobju. Izvažajo pa tudi v čezmorske države: ZDA, Kanado in celo Avstralijo, vendar manjše količine. Letos bodo predvidoma izvozili 14 milijonov enot mineralne vode in brezalkoholnih pijač. Uspešni pa so tudi zato, ker nenehno uvajajo nove izdelke. Tačas se je na tržišču na primer pojavila nova pijača iz družine brezalkoholnih pijač: swing orange. Prodajajo jo v litrski, 1,5–litrski steklenicah in 0,33–litrskih pločevinkah ter v 1,5–litrskih plastenkah. Pijačo Orange juice, ki je prav tako nov izdelek Radenske, pa za zdaj polnijo v sodčke, prodajajo pa jo lokali, ki imajo »šankomate«. Le–ti točijo prek njih seveda tudi druge pijače, narejene v Radenski.

Prodaja pijač, napolnjenih v plastenke, se povečuje. Gre za »plastično« ambalažo iz polietilen teraftalata, ki je bolj znana po kratici tega materiala: PET. Računajo, da bodo ljudje tudi v prihodnje raje kot v (steklenih) steklenicah kupovali pijače, napolnjene v plastenke. Tudi sami so za to močno zainteresirani, saj gre (za zdaj) za nepovratno ambalažo, s čimer odpadejo številni stroški (prevozi, skladiščenje, pranje steklenic in tako naprej). Do pred kratkim so tako imenovane predoblike (okrog 15 centimetrov dolg in 2 centiometra debel tulec z navojem) kupovali v Italiji, potem je stroj iz njih »napihnil« plastenko določene prostornine (1 ali 1,5 litra); zdaj pa so pri podružnici kanadske firme Husky v Luxsemburgu kupili stroj, s katerim sami izdelajo omenjene predoblike. Vrednost naložbe (stroj, gradbena dela in skladišče) znaša 3 milijone nemških mark. V eni uri izdela stroj okrog 6 »tulcev«. Načrtujejo, da bodo letno izdelali 40 milijonov teh »predoblik«, to pa bo več, kot bodo sami porabili, zato bodo preostanek prodajali proizvajalcem, ki imajo stroje za pihanje plastenk, ne pa tudi stroja za predoblike. Granulat za predoblike pa bo Radenska kupovala na tujem, saj ga pri nas nihče ne izdeluje. Kot dobavitelje omenjajo proizvajalce v Italiji, Nemčiji, Angliji in na Daljnem vzhodu.

Š. SOBOČAN

Spet Radenska noč

Turistično–zabavna Radenska noč, ki je bila v osemdesetih letih tradicionalna radenska prireditev, se vrača. Letos bo v soboto, 17. julija, od 19. ure na poletnem kopališču v Radencih. Nastopilo bo več glasbenih skupin, humorist in drugi, vrhunec pa bo ognjemet.

Sicer pa je v Radencih mogoče občutiti močan turistični utrip, to pa je razumljivo, saj smo v poletni sezoni. Največ je seveda gostov, ki tod iščejo zdravje. Ljudje pa se morajo seveda tudi sprostiti. Klasična glasba, ki ji lahko prisluhnejo vsak dan, razen torka, od 16.30 do 19.00, prav gotovo dobro dé. Vedno več je obiskovalcev muzeja Radenske. In seveda kopalcev. Zelo priljubljeni sta nočni kopanji v zaprtem bazenu hotela Radin ob sredah od 22. do 24. ure in v termalnem bazenu ob petkih od 23. do 1. ure. Nove ponudbe poletnega kopališča pa bodo zlasti veseli otroci, saj so postavili tobogan.

V šestih mesecih letošnjega leta so imeli v hotelskih in drugih zmogljivostih v Radencih nekaj čez 86 tisoč prenočitev, kar je za 1,9 odstotka več kot lani. Na tak spodbuden odstotek so vplivale zlasti prenočitve v juniju, ki jih je bilo za 12 odstotkov več kot v enakem mesecu lanskega leta. V letošnjem juniju (v primerjali z lasnkim) so imeli več prenočitev tudi v soboških hotelih Zvezda (67 odstotkov) in Diana (8,5 odstotka) ter ljutomerskem Jeruzalemu in Banovskih toplicah (11 odstkov).

Ljutomerska kost za glodanje

So na geodetski upravi „šušmarili”?

V ljutomerski občini že precej časa razčiščujejo, ali je res, da so nekateri strokovni delavci geodetske uprave na občini uporabljali računalniško opremo in druga osnovna sredstva med delovnim časom in prodajali tudi računalniške ‚izdelke’ za lastno korist. Ali so torej ‚šušmarili’ zase?

Nekaj takega je zapisal **Silvo Potočnik** (direktor zasebnega podjetja INPO, prej pa tudi podpredsednik občinske vlade) v Večeru. Izvršni svet je imenoval posebno 3–člansko komisijo, ki je poskušala ugotoviti resničnost te trditve.

G. Potočnik ni želel, da bi ga komisija ‚zasliševala’, dejal pa je, da bo, če bo to potrebno, dokazal resničnost svojih trditev na za to pristojnih mestih.

Načelnik geodetske uprave SO Ljutomer **Rajko Mlinarič** pa je odločno zanikal, da bi ‚šušmarili’. Šlo je namreč za to, da je ta upravni organ sodeloval (v začetku) pri nastajanju računalniškega programa GEOS, in sicer tako, da so ga (program) delno izdelovali in testirali v geodetski upravi. Pri tem pa so imeli jasen interes, saj so si obetali del izkupička od prodaje omenjenega programa, obenem pa so si izgovorili pravico do brezplačne uporabe in vzdrževanja programa. Vse to se je potem tudi uresničilo, kajti geodetska uprava je v letih 1988/89 ‚zaslužila’ s prodajo oziroma inštalacijo programa GEOS (prodajalo ga je podjetje Mikrokozmos) 15.395.040,00 tolarjev. V poznejšem dopolnjevanju in trženju programa geodetska uprava ni več sodelovala, avtorji (predvsem je mišljen **Tomi Nemec**) pa so to opravljali v prostem času in na svoji računalniški opremi.

Na podlagi teh in še drugih spoznanj je komisija ugotovila, da so trditve g. Potočnika netočne in da pri delu posameznih strokovnih delavcev geodetske uprave ni šlo za nepravilnosti. Če pa ni tako, pa obstaja možnost, da to preverijo še pravosodni organi.

JOŽE GRAJ

Nižji pridelki in manjši odkup

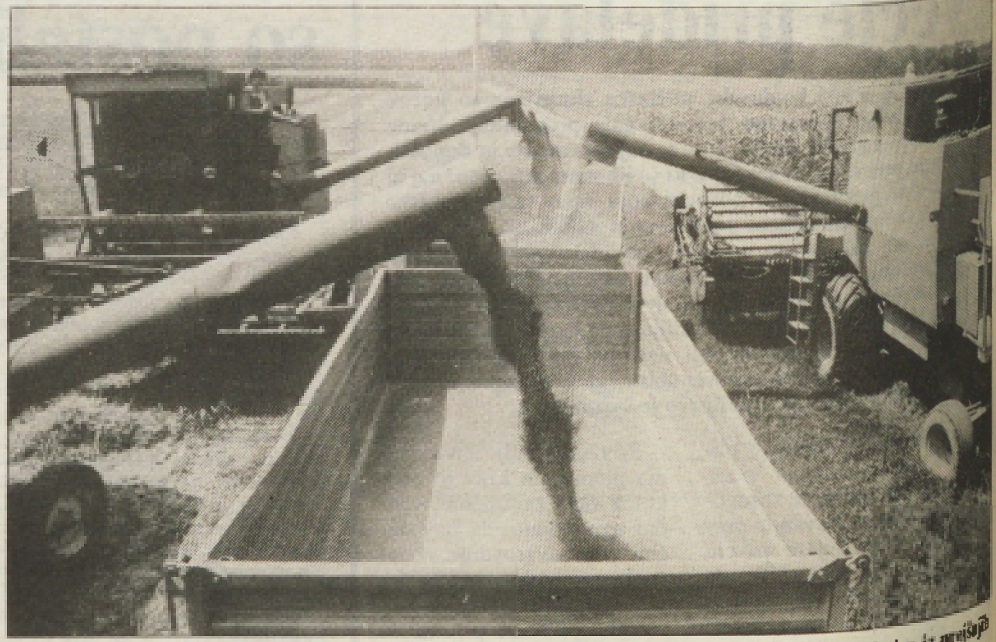

Pridelka bo letos sicer nekoliko manj, vendar po kakovosti ne zaostaja veliko za tistim iz prejšnjih let.

Dež v začetku tedna sicer ni namočil izsušenih pomurskih polj, je pa povzročil precej zastojev pri žetvi, ki se je ponekod zdaj že prevesila v drugo polovico. Zlasti na peščenih in prodnatih tleh, kjer so začeli s spravilom pšenice že pred dobrimi desetimi dnevi, bi se morala žetev bližati koncu, vendar so zaradi vlage stroji za nekaj časa obstali. Na teh površinah so posledice suše tudi najočitnejše, saj je pridelek marsikje prepolovljen. Kot nam je povedal Slavko Horvat, sekretar za kmetijstvo v soboški občini, je suša doslej najbolj prizadela polja na beltinskem območju, kjer bo pri nekaterih poljščinah pridelek zmanjšan tudi za 80 odstotkov.

V Pomurju morajo letos krušna žita pospraviti z okrog 18 tisoč hektarjev polj, samo v Kmetijskem gospodarstvu Rakičan, ki je največji pridelovalec pšenice, pa so tej poljščini namenili okoli 1.400 hektarjev. Čeprav žanjejo [illegible] dobrih 10 dni, pridelka š[illegible] so pospravili, pa tudi sicer z njim niso zadovoljni, saj ga je dobršen del pobrala suša. Kako prav bi prišlo v takšnih razmerah namakanje, se je najbolje pokazalo na tistih površinah, kjer so urejene namakalne naprave, saj posevki tu niso prizadeti. V kmetijskem gospodarstvu v Lendavi so začeli žeti nekoliko pozneje, vendar pravijo, da bodo s 13 kombajni do konca tedna, če bo vreme lepo, pospravili pridelek z vseh 1.146 hektarjev. Tudi tu je suša opravila svoje, dokončna ocena pa bo možna, ko bodo poželi vse površine. Kot kaže, so med zadnjimi začeli žeti v radgonski občini, saj so v Kmetijskem kombinatu Radgona kombajne poslali na polja šele sredi prejšnjega tedna. Po zakonu o denacionalizaciji so tu že vrnili okoli 300 hektarjev zemljišč in tako morajo letos pšenico pospraviti z 840 hektarjev. Žanjejo s 7 kombajni in čez teden dni bi moral biti pridelek pospravljen, če bo potrebno, pa jim bodo priskočili na pomoč tudi nekateri zasebni kombajnisti. Tudi na njihovih površinah so posledice suše, saj je pridelek zmanjšan od 10 pa tudi do 50 odstotkov. Poleg merkantilne pšenice bodo letos pridelali še okoli 700 ton semenske pšenice, kakšnih 250 ton le–te pa bodo ponudili tudi tržišču.

Še bolj kot v družbenih kmetijskih gospodarstvih pa so s pridelkom nezadovoljni nekateri kmetje, in to se pozna tudi pri odkupu. Ta sicer poteka nemoteno, vendar bo v skladiščih končalo manj pridelka kot v prejšnjih letih. V soboškem Mlinopeku so do začetka tedna odkupili 12.700 ton pšenice, po napovedih pa je to približno polovica letošnjega odkupa. Čeprav dolgo ni bilo znano, kdo bo odkupoval in plačeval letošnji pridelek, je zdaj obveljal dogovor, da bodo to storili slovenski [illegible]. V Mlinopeku bodo okoli 5.000 ton pšenice zadržali za lastne potrebe, preostanek pa bodo uskladiščili za preostale slovenske žitnopredelovalne organizacije. Pravijo, da s plačilom ne bi smelo biti posebnih težav, saj so banke zagotovile sredstva pod ugodnimi pogoji in pridelovalci tako ne bodo predolgo čakali na denar. Čeprav je suša vplivala tudi na kakovost pridelka, je po besedah Karla Pojbiča, direktorja Mlinopeka, le–ta zadovoljiva in bo približno polovico [illegible] kupljenih količin v prvem kakovostnem razredu.

LUDVIK KOVAČ

Fotografije: NATAŠA JUHNOV

ANA VOGRINEC, Bogojina: Moram reči, da sem s pridelkom še kar zadovoljna, saj na teh površinah suša ni bila tako huda. Računam, da bo okoli 9 ton pšenice za prodajo, nekaj pa je bomo pustili tudi doma.

AVGUST ŠÖMEN, Bogojina: Če bo pridelek primeren, ga bomo nekaj prodali, čeprav s ceno le težko pokrijemo stroške. Nekaj več kot hektar je treba požeti, o ceni pa lahko povem le to, da če bo dražja pšenica, bo dražji tudi kruh.

Sodeč po kolonah vozil, ki so čakala pred soboškim Mlinopekom, so se mnogi pridelovalci tudi letos odločili za prodajo pšenice, vendar v manjših količinah kot prejšnja leta.

ZOLTAN SOOS, Gentereovci: Pšenico smo letos pospravili z 1,20 hektarja in nekaj pridelka bomo tudi prodali. Tega bo zaradi suše nekoliko manj, vendar pšenice ne bomo pokrmili živini.

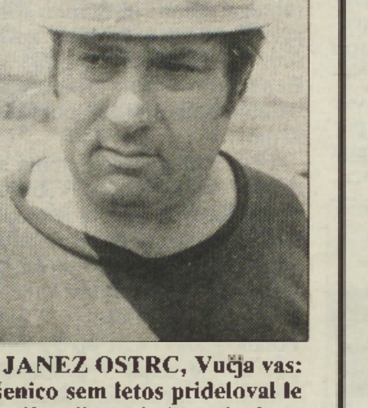

JANEZ OSTRC, Vučja vas: Pšenico sem letos prideloval le na 60 arih, nekaj pa je bom vseeno prodal. Na teh površinah so bile opravljene komasacije, zato je posevek nekoliko zapleveljen, vendar sem s pridelkom vseeno zadovoljen.

Sredstva za samozaposlovanje

Soboški izvršni svet je na izredni seji obravnaval predlog za dodelitev sredstev za pospeševanje razvoja podjetništva in obrtništva. Kot lahko razberemo iz sklepa, ki so ga sprejeli na vladi, je povpraševanje po teh sredstvih veliko. Sredstva iz proračuna, ki so namenjena razvoju podjetništva in obrtništva, so namenska, saj se dodeljujejo le za samozaposlitve in nove zaposlitve delavcev v drobnem gospodarstvu. Podjetja in obrtniki, ki na novo zaposlujejo, dobijo polovico sredstev iz občinskega proračuna, drugo polovico pa jim zagotavlja banka v obliki posojila, in sicer 250 tisoč za samozaposlitev in 125 tisoč tolarjev za novo zaposlitev. Poleg tega so še deležni posojil pri Ljubljanski banki, d.d., v višini 150 tisoč tolarjev za samozaposlitev ali novo zaposlitev po subvencionirani obrestni meri.

Kot kaže, so soboški izvršniki zaostrili kriterije za pridobivanje omenjenih sredstev, saj upravičenci ne bodo dobili posojila, če bodo prezaposlovali delavce iz enega v drugo podjetje. Tako bodo deležni posojila le tisti, ki se samozaposlijo ali zaposlijo brezposelnega delavca ali delavca, ki je trajni presežek, ali pa pripravnika po končanem pripravništvu. O tem morajo predložiti tudi ustrezno dokazilo. V prihodnje bodo zaradi omejenih sredstev za spodbujanje podjetništva in novega zaposlovanja v proračunu deležna podjetja, ki zaposlujejo v proizvodnih dejavnostih do pet zaposlenih, v storitvenih do dva in za samozaposlitev ter v trgovini in gostinstvu za enega delavca in samozaposlitev. Omejena je tudi višina sredstev, do katere je upravičeno posamezno podjetje, tako lahko dobi za samozaposlitev 250 tisoč tolarjev posojila po subvencionirani obrestni meri. Druga možnost je, da dobi za novo zaposlitev 125 tisoč in 150 tisoč tolarjev posojila pod prej omenjenimi pogoji ter za samozaposlitev v preteklih petih mesecih 150 tisoč tolarjev.

Zaradi neizpolnjenih pogodbenih obveznosti podjetja MAR-KER do Zavoda za zaposlovanje, in sicer zaposlitve desetih brezposelnih delavcev, se mu še ne dovoli uporaba že odobrenih sredstev, dokler ne bo izpolnilo pogojev.

jv

Vijolični plameni

Če je krušna peč kakor materinsko naročje in lončarska kakor objem žene, potem je ogenj v kupu opeke, ki se žge, kakor strast ljubice. Krušna peč je zavetje, ki nas pomirja, lončarska je krov, ki nas varuje, dolgo kurilno okno v kupu opeke pa je rov, ki nas vabi onkraj. Na drugo stran, v brezno, tja, kjer se stikajo kulture in izginja red. Iz vseh pa diši po metamorfozi.

Kultura, ki je začela hiše graditi iz žgane opeke, je pridobila prednost pred ono, ki jih je še naprej delala iz surove in ranljive gline. Začelo se je tekmovanje, ki še traja.

Ko so **Melinčarji** videli, da imajo **Ižakovčarji** »büraške dneve«, so se odločili, da ne bodo zaostajali. Umislili so si »ciglarske noči«. Še prej pa so imeli mesece »ciglarjenja« – ker je potrebno glino najprej izkopati, zdrobiti, premešati, zmesiti. Še najbolje je, če vam pri tem pomaga mraz, ki zemljo »razvrže«. Zato jo je potrebno vreči na površino že jeseni. In tukaj so Melinčarji naredili napako, ki so jo spoznali, ko so začeli delati surovo opeko. »Mi mladi smo prvi dan naredili samo dvesto kosov, pa še ti so se vsi drobili,« je rekel mlad zanesenjak v nedeljo zvečer, tam proti deseti uri, ko je v kupu gorelo že od tretje popoldne prejšnjega dne. »Starejši so potem naredili dva tisoč opek v enem dnevu,« je dodal s spoštovanjem. Kjer manjka izročila, tam pomaga veščina.

Okrog sedem tisoč kosov surove opeke so zložili v »oslico«, v kup pravokotne oblike. Včasih, ko je šlo zares, so bili kupi širši in višji. Imeli so po sedem kurilnih oken, »melinčki« za »ciglarsko noč« je imel samo dve. »Pri «voelbanju» (zlaganju obokov) oken so imeli nekaj težav,« je rekel neki drugi mladi mož. »To se kajpada pozabi, po tridesetih letih.« Pa so se hitro spomnili.

Nekaj težav je bilo potem tudi pri kurjenju. Z ene strani je v okna pihal veter, zato je tam hitreje gorelo in se je opeka začela topiti. **Dogarjev Naci** iz starejše generacije je potem na tej strani odprl okna in jih zaprl na drugi strani. Velel je žerjavico zriniti na drugo stran. In to je to, ta žerjavica! Rov je živo rumeno rdeč, kjer je ogenj močno prijel, se je opeka stalila. V žarečem rovu pa žerjavica vroča tako, da plamen na njej ni več suh, marveč še najbolj podoben vijoličnim hlapom.

Ker ni mogoče našteti vseh, ki so v teh dneh živeli za svojo prireditev, je najbolje reči, da so bili z njo kar Melinci, še najbolj pa **Bernard Kohek, Martin Pozderec, Pištek Petek, Jožek Škafar, Štefa Jerič, Marija Sreš in Terezija Maroša.**

ŠTEFAN SMEJ

Stavka delavk Turrija

Podjetju Turri zmanjkalo tudi obljub

Potem ko delavke ljutomerskega podjetja Turri po četrtkovem sestanku upravnega odbora niso dobile nobenega zagotovila, da bodo njihove zahteve izpolnili, so se odločile v ponedeljek pričeti s stavko.

In vendar so njihove zahteve zelo skromne. Ne zahtevajo višjih plač, ne posebnih dodatkov, zahtevajo le, kar jim gre. To pa so majske plače in ureditev plačil prispevkov za pokojninsko in zdravstveno zavarovanje. Pred kratkim je namreč na dan pricurjala vest, da podjetje že od januarja ne plačuje nobenih prispevkov za svoje delavke. Kako je lahko prišlo do takšnih nepravilnosti, nam delavke niso vedele povedati, člani upravnega odbora pa so se odločili, da se zavijejo v plašč molka in ne dajo nobenih izjav za javnost.

Težave podjetja Turri pa so se začele že veliko prej in z modrejšim vodenjem bi se najbrž lahko izognili ne le stavki, temveč tudi občutnemu nezadovoljstvu zaposlenih. Predsednica sindikata Liljana Copot je dejala, da so bili od vsega začetka zelo slabi medsebojni odnosi. Delavke so zmerjali, da slabo delajo, da si ne zaslužijo niti malice, kaj šele plačo. Ko besede niso bile dovolj, so nad glavami delavk leteli čevlji – izdelki podjetja Turri.

Zadnje tedne pred stavko so delavke Turrija šivale čevlje za zahtevnega domačega izdelovalca obutve Peko iz Tržiča. Po besedah Pekove tehnologinje Milene Vrhovnik je bila glavna težava pri njihovem sodelovanju premajhna usposobljenost delavk za izdelavo zahtevnejših modelov, nikakor pa ne pomanjkanje prizadevnosti. Po krajšem usposabljanju so uspešno rešili tudi to težavo. Stavkajoče so poudarile, da je italijanski lastnik zahteval le »velik kup«, kakovost pa je bila šele na drugem mestu. To potrjuje tudi podatek, da je gospod Turri zahteval 500 parov čevljev na dan od zaposlenih ob enem tekočem traku, Peko pa le 280. Težava je bila tudi v tem, da ni bilo določeno število delavk ob enem tekočem traku. Ne glede na njihovo število je bila norma nespremenjena.

Toliko o medčloveških odnosih v podjetju. Finančno stanje je bilo še precej slabše, in če v podjetju ne bi bile zaposlene večinoma ženske, ki so vse do sedaj potrpežljivo prenašale obljube in neuresničene dogovore, bi do stavke prišlo najbrž že prej. Od avgusta 1992 do februarja 93 so bile na čakanju, njihovi dohodki pa so bili okrog 15.000 tolarjev bruto, saj večinoma spadajo v drugi tarifni razred. Do maja so dobivale akontacije, potem pa nič več. Kljub temu da so redno prihajale na delo, niso dobile povrnjenih niti potnih stroškov, pred dnevi pa so jim celo odpovedali malico. Po daljših razpravah so si jo zopet priborile.

To so povedale delavke. O tem, kdo bo poravnal obveznosti za zavarovanje, izplačal plače, zgladil skaljene odnose in nastopal kot delodajalec, pa bodo po četrtkovi seji najbrž morali povedati člani upravnega odbora.

VIKTORIJA KLEMENČIČ

Kmetje pred sodiščem

Mnogi, med njimi tudi novinarji, so po končanem kmečkem puntu ocenili, da se je stvar razpletla, da so kmetje dosegli višje cene, ki so po zatrdilih predstavnikov vlade kompromis možnega. Puntarska zgodba pa s tem še ni dobila svojega epiloga. Kmete v Pomurju namreč preseneča, da vlada ravno v času domače žetve iz Amerike uvaža 40.000 ton pšenice.

Kmete pa je še posebej »razveselil« račun za zavarovanje zapor na mejnih prehodih in pripravljenost vozil in delavcev Cestnega podjetja M. Sobota. Cestnemu podjetju kmetje prvič niso naročili nameščanje znakov, ampak jih je namestilo po dolžnosti ali po naročilu prometne policije. Znakov praktično niti ni bilo veliko, saj vsak šofer na odprti cesti prej opazi 80 ali 60 traktorjev kot en prometni znak. Na vseh zaporah je bila policija s svojimi vozili in ni jasno, zakaj bi cestno podjetje varovalo zapore. Še bolj pa preseneča, da so v računu specificirali celo vrsto kamionov nakladalcev, ki so bili v pripravljenosti na dvorišču cestnega podjetja. Je morda vlada naročila cestarjem, da so pripravljeni za morebitno odstranjevanje traktorjev in zapor?. Kakorkoli že, na sedež Kmečke zveze v M. Soboti so kmetje prejeli dva računa cestnega podjetja v višini 107.538,00 in 156.421,00 tolarjev.

Boris Hegedüš

Gl(osa)

Biznis z metlami

Govorimo in pišemo o podjetništvu, ob tem pa se vsi »razpravljalci« ne zavedajo, kaj to pravzaprav je. V pretres ponujam tole definicijo: podjetnik je tisti, ki je inovativen, stopa korak pred drugim..., pri prodoru na tržišče pa ne izbira sredstev. Večkrat se posluži neobičajnih, tudi nemoralnih metod, vse to zato, da bi uspel. Sredstva torej »opravičujejo« cilj.

V lendavski občini v zadnjem času letijo kritike čez tiste obrtnike in podjetnike, ki so dobili denar za nova delovna mesta, dejansko pa niso zaposlili toliko delavcev, kot so obljubili in na podlagi tega dobili denar, ampak veliko manj, nekateri pa niso vzeli v delovno razmerje niti enega. Zdaj ko so občinarji preverjali stanje, se grešniki seveda opravičujejo in pojasnjujejo, kaj je vzrok, da so se ušteli. Med temi še posebej izstopa firma Metles, d. o. o., ki je prejela denar za obljubljeno zaposlitev 10 delavcev, doslej pa je delo dobil le eden. Domnevni vzrok: v zadnjem času so se možnosti za prodajo petišovskih metel močno zmanjšale, ker so se na tržišču pojavile poceni metle iz uvoza, najbrž iz Hrvaške. Vrniti bo treba ne le 720.000 tolarjev glavnice, ampak revalorizirano vrednost, ki je ob koncu maja znašala dvakrat toliko. Seveda pa prizadeti vztraja, da vrne le prejeti znesek, saj da biznis ni stekel iz objektivnih razlogov.

Da, tako je: vsi novopečeni »podjetniki« ne uspejo, kar je v svetu normalno. Direktorja firme Metles sam ne bi pribijal na križ, ampak bi mu naročil, naj za protiuslugo za posojilo izdela ustrezno količino metel. To bi bila priložnost, da bi dokazal, kako je seznanjen s tehnologijo; množica metel pa bi bila koristna, saj imam občutek, da so se dela z njimi ponekod zelo odvadili: ne upororabljajo jih ne za pometanje tal v stanovanjih, pisarnah, dvoriščih, cestah..., kaj šele, da bi z njimi (v prispodobi povedano) pometli še tam, kjer smrdi. In smrdi marsikje. Najbrž tudi tam, kjer so velikodušno odobrili denar za metlarsko industrijo, pri tem pa bi se le morali zavedati, da živimo v času, ko pometanje z metlami dolgo časa nikomur od avtohtonega prebivalstva ni dišalo, zato so bili komunalci predvsem Medžimurci... Zdaj pa bi z »metlami« (čistkami) radi z marsikom pometli funkcionarji madžarske narodnostne skupnosti. Tudi med svojimi oporečniki. Če bo šlo tako naprej, potem je treba firmi Metles pogledati skozi prste. Torej odpisati predlagano rubljenje nepremičnim. Naj živi in se razvija metlarska industrija!

Š. SOBOČAN

Koliko bodo veljale diplome mariborske univerze?

Okrnjen ugled mariborske univerze

Videti je, kakor da se razmere na mariborski univerzi, ki jo je v zadnjem času dodobra pretresla tako imenovana »afera z italijanskimi študenti« iz mesteca Barga v bližini Firenc, čedalje bolj zapletajo. Tako na nedavni seji pedagoško znanstvenega sveta Univerze v Mariboru ni dobil zadostnega števila glasov edini kandidat za novega rektorja univerze dr. Ludvik Toplak, ki sta mu za ustrezno podporo tega organa (brez katere ga svet univerze ne more izvoliti za rektorja) »zmanjkala« dva glasova sicer med seboj pošteno sprtih delegatov posameznih fakultet.

Razmere na mariborski univerzi so tako sedaj po koncu šolskega leta oziroma predavanj približno take: Dosedanjemu rektorju dr. Alojzu Križmanu se izteka mandat, novi kandidat za rektorja ni dobil ustrezne podpore in bo treba razpis in postopek za izvolitev ponoviti, predstavniki posameznih fakultet v univerzitetnih organih so med seboj sprti in zdi se, kot, da trenutno nihče ne ve, kako in kdaj se bodo odnosi in razmere na univerzi konsolidirale. Najhuje pa je, ker je afera z italijanskimi študenti in vse, kar ji je sledilo, močno omajalo ugled številnih profesorjev in mariborske univerze kot celote, kar še posebej prizadeva sedanje in bivše študente, saj vse kaže, da bo diploma mariborske univerze v primerjavi do diplome ljubljanske po vsem tem kar precej »manjvredna«. To pa gotovo ne motivira dodatno študentov, ki morajo v teh vročih poletnih dneh najbolj intenzivno študirati in polagati izpite.

Zapleti na mariborski univerzi so se začeli, ko se je izkazalo, da je Pedagoška fakulteta v Mariboru ob sodelovanju Univerze v Mariboru v Bargi v Italiji nelegalno organizirala študij telesne vzgoje za 118 italijanskih študentov, ki jim po končanem študiju Mariborčani ne bi mogli izdati ustreznih diplom. Proti takšni praksi je dokaj ostro javno nastopil rektor univerze dr. Alojz Križman, ki je trdil, da z zadevo ni bil seznanjen (s strani Univerze je bil v zadevo vključen prorektor dr. Matjaž Mulej) in terjal odstop dekana Pedagoške fakultete dr. Jožeta Vauhnika. Vse skupaj je razumljivo močno odmevalo tudi v javnosti, ogorčeni italijanski študentje, ki so študirali in študij plačali, pa so menda napovedali tožbo proti mariborski univerzi.

Ko so videli, da je »vrag vzel šalo«, so začeli profesorji »umirjati« javnost, saj so tudi študentje zelo kritično reagirali. Tako so izdali nekakšno prepoved vsem na univerzi, da bi »širili informacije« o tujih študentih – najnujnejše informacije javnosti je bilo dopuščeno dajati samo rektorju. Leta je tudi s pismom javnosti demantiral kritično pisanje »Večera« o tem primeru. V vzvišenem tonu je rektor zapisal: »Raziskovalno novinarstvo si s primitivnim ritualizmom lasti pravico razsodnika. Z ošabno miselnostjo komentira dogodke, ki jih ne razume, in ob pomanjkljivem poznavanju dejstev zaide v halucinacije.«

Naključje pa je hotelo, da so še istega dne »novinarske halucinacije« dobile potrditev na seji sveta univerze, na kateri je dekan Ekonomsko-poslovne fakultete dr. Dušan Radonjič obtožil rektorja, da je bil o študiju v Bargi sproti obveščen, čemur je sledil plaz medsebojnih obtožb o tem, kdo in koliko lir je dobil na svoj žiroračun iz Italije, kdo in kdaj jih je vrnil in podobno. Na seji sveta univerze pa so začele padati tudi besede o morebitni kazenski odgovornosti...

Medtem ko na univerzi natančno pregledujejo, kako je prišlo do neljube napake pri organizaciji študija v Italiji in javno polemizirajo o tem, kdo je bolj in kdo manj kriv, pa se izteka mandat dosedanjemu rektorju dr. Alojzu Križmanu, sicer profesorju tehniške fakultete.

Verjetno se zaradi nastalih razmer in medsebojnega obtoževanja na razpis za novega rektorja niso prijavili nekateri iz mariborske univerze, ki so pred nekaj meseci še razmišljali o tem, da bi kandidirali. Tako se je v postopek za izvolitev za novega rektorja podal samo dr. Ludvik Toplak, ki je zadnja leta zaradi poslanskih dolžnosti veliko časa prebil v Ljubljani in ni bil v nikakršnem stiku z najnovejšo mariborsko univerzitetno afero, hkrati pa ga Mariborčani in študentje v Mariboru dobro poznajo kot predavatelja na Pravni fakulteti in kot tistega, ki si je v slovenskem parlamentu prizadeval za uvedbo Pravne fakultete in Agronomske fakultete v sklopu mariborske univerze. Neuradno se sliši, da so izvolitev dr. Toplaka, sicer prleškega rojaka in pobudnika za ustanovitev fundacije dr. Trstenjaka, preprečili predstavniki Tehniške fakultete.

Kako se bodo zapleti končali? Qui vivra, verra (Kdor bo dočakal, bo sam videl).

TOMAŽ KŠELA

TRGOVSKO-OBRTNA ZADRUGA
prekmurka
MURSKA SOBOTA
Slomškova 25
069 22-707

GRADITE
HIŠO, DELAVNICO, GARAŽO...
PRIDITE K NAM!

Ponujamo vam kompletni gradbeni inženiring od lokacijske dokumentacije do končne zgraditve objekta.
Kaj to pomeni:
– vso potrebno dokumentacijo
– ves gradbeni material in storitve
– kompleten nadzor

CENE SO KONKURENČNE

Dogajanja na Ljubljanski borzi

Spoštovani bralci in bralke, tokrat bo tedensko poročanje o dogajanjih na trgu vrednostnih papirjev zajemalo obdobje med torkom 6. 7. in ponedeljkom 12. 7. 1993.

V četrtek, 8. 7. je pričela na borzi kotirati nova delnica in sicer prednostna delnica tretje emisije komercialne banke Triglav. Komercialna banka Triglav je v tretji emisiji izdala 12000 prednostnih delnic z nominalno vrednostjo 7.500 tolarjev. Za tretjo emisijo so se v KBT odločili zato, da bi povečali ustanovni kapital banke. Na ta način želijo ohraniti licenco za opravljanje vseh bančnih poslov, saj so se pogoji za izdajo licenc precej poostrili, bankam, katerim pa ne bo uspelo izpolniti vseh pogojev, bodo licenco za nekatere posle odvzeli. Imetniki prednostnih delnic imajo pravico do zajamčene dividende v višini letne obrestne mere KBT za vezane hranilne vloge nad 12 mesecev, povečane za 5 odstotkov, poleg tega pa imajo prednost pred nedelničarji pri najemanju posojil. Te delnice pa niso komulativne, zato se dividenda izplača le v primeru, če ima banka dobiček, izplača pa se na revalorizirano vrednost delnice po že prej omenjeni obrestni meri. Najmanjša količina za trgovanje na borzi so trije loti (v tem primeru 3 delnice). Na prvem borznem sestanku, ko se je trgovalo s to delnico, so bili posamezni posli sklenjeni po tečajih od 46000 do 60000.

Uvrščena kotacija I – obveznice

6. 7. 1993 je tečaj obveznice RSL 1 padel iz 93,3 na 93,1, ko je bilo za 3950 lotov prometa, naslednjega dne pa porasel na 93,2 pri 4787 lotih prometa. V četrtek je njen tečaj zdrsnil na 92,5 (–0,7 odstotne točke), ko je bilo za 23849 lotov prometa s to obveznico, v petek za nadaljnih 0,3 odstotne točke na 92,2 pri 4639 lotih prometa, v ponedeljek pa na 92,1, ko je bilo za 13770 lotov prometa.

Z obveznico RSL 1 z izkoriščeno davčno oljašavo je bilo 6. 7. za 184 lotov prometa, njen tečaj pa se je izoblikoval na 88,7 (+0,2 odstotne točke), naslednja dva dni pa so bili ponovno sklenjeni aplikacijski posli po tečaju 88,5, skupni promet obeh dni pa znaša 531 lotov.

Enotni tečaj obveznice RSL 2 je 6. 7. padel za kar 0,9 odstotne točke in sicer iz 91,5 na 90,6, ko je bilo za 2060 lotov prometa s to obveznico, se naslednjega dne zadržal na istem nivoju pri 1697 lotih prometa, v četrtek padla na 90,4 (1477 lotih prometa), v petek pa neznatno porasla na 90,5. V ponedeljek se je njen enotni tečaj zadržal na istem nivoju kot v petek, prometa pa je bilo za 2210 lotov.

7. 7. sta bila z obveznico RSL 2 z davčno olajšavo sklenjena aplikacijska posla z 2 lot po tečajih od 87,5 do 88,7, njen enotni tečaj pa se je izoblikoval na 88,1.

Uvrščena kotacija II – obveznice

Enotni tečaj obveznice Mesto Ljubljana je 6. 7. neznatno padel iz 87,0 na 86,9, ko je bilo za 288 lotov prometa. Naslednjega dne so bili sklenjeni aplikacijski posli z 22 po tečaju 87,0, v četrtek pa je bilo s to obveznico za 118 lotov prometa po nespremenjenem tečaju. V petek je bil ponovno sklenjen aplikacijski posel, tokrat z 2 lotoma po tečaju 87,5, po nespremenjenem tečaju pa tudi v ponedeljek s 85 loti.

Z obveznico Mesta Ljubljana z izkoriščeno davčno olajšavo so bili 7. in 8. 7. sklenjeni aplikacijski posli skupno z 8 loti po nespremenjenem tečaju 85,0. Po več kot dveh mesecih je tečaj te obveznice 12. 7. padel za 1-odstotno točko (84,0), ko je bil sklenjen aplikacijski posel z 2 lotoma te obveznice.

Uvrščena kotacija II – delnice

Delnici Salus je 6. 7. zdrsnil enotni tečaj iz 5550 na 5400, prometa z njo pa je bilo za 12 lotov, naslednjega dne pa je njen tečaj poskočil na 5900 pri 30 lotih prometa, v četrtek pa se ponovno vrnil na 5400 pri 92 lotih prometa. V petek je tečaj te delnice ponovno porasel, tokrat na 5815, prometa pa je bilo za 13 lotov, v ponedeljek pa padel na 5720 (10 lotov).

Enotni tečaj delnice LEK je 6. 7. porasel iz 14410 na 15071, ko je bilo za 140 lotov prometa, naslednjega dne na 15177 pri 140 lotih prometa, v četrtek na 15327 (467 lotov prometa), v petek pa na 15759 (posamezni posli so bili sklenjeni po maksimalnem tečaju 16859), ko je bilo za 71 lotov prometa z njo. V ponedeljek je enotni tečaj te delnice rahlo padel na 15733, prometa pa je bilo za 90 lotov, vendar so bili posamezni posli tega dne sklenjeni po tečajih od 15200 do 17335 (dovoljenih 10 odstotkov).

Prosti trg – obveznice

Enotni tečaj obveznice Gorenje je v tem tednu nekoliko naraščal, kar pa ni bilo presenetljivo, saj ji zapadel kupon 15. 7. Tako je 6. 7. porasel za kar 0,9 odstotne točke in sicer iz 97,0 na 97,9, ko je bilo za 796 lotov prometa s to obveznico, se naslednjega dne zadržal na istem nivoju, ko je bilo za 678 lotov aplikacijskih poslov, v četrtek pa ponovno poskočil, tokrat na 98,0, ko je bilo za 832 lotov prometa.

Po treh tednih je bil 8. 7. sklenjen posel z obveznico LEK 1, njen tečaj pa je porasel za 3 odstotne točke in sicer iz 95,0 na 98,0, prometa pa je bilo za 32 lotov. 6. 7. je nekoliko zdrsnil enotni tečaj obveznice LEK 2 in sicer iz 98,3 na 98,1, ko je bilo za 128 lotov prometa, vendar se je naslednjega dne vrnil na 98,3 pri 8 lotih prometa, v petek pa ostal na istem nivoju, ko so bili s to obveznico prijavljeni aplikacijski posli s 3 loti.

12. 7. je bil prijavljen aplikacijski posel z 1 lotom obveznice Lesnina po tečaju 30,0.

Za 1,1 odstotno točko je 6. 7. porasel enotni tečaj obveznice Metalna in sicer iz 57,1 na 58,2, ko je bilo za 184 lotov prometa z njo, naslednjega dne so bili sklenjeni aplikacijski posli s 56 loti po tečaju 58,3, v četrtek pa je njen tečaj porasel na 60,0 pri 192 lotih prometa. Tudi v petek je njen tečaj močno porasel, tokrat na 62,5, prometa pa je bilo za 930 lotov, v ponedeljek pa je ostal na istem nivoju, ko je bilo za 780 lotov prometa.

V tem tednu je v glavnem padal tečaj obveznice občine Laško. Tako je 7. 7. padel iz 79,9 na 79,6 pri 26 lotih prometa, v petek pa na 89,1, ko je bilo za 310 lotov prometa, 7. in 8. 7. so bili z obveznico občine Šmarje pri Jelšah prijavljeni aplikacijski posli skupno z 9 loti po nespremenjenem tečaju 82,0. Enotni tečaj obveznice občine Zagorje je 6. 7. padle iz 77,0 na 74,3 (–2,7 odstotne točke), ko je bilo za 1035 lotov prometa, naslednjega dne pa so bili prijavljeni aplikacijski posli s 165 loti, enotni tečaj pa se je izoblikoval na 75,5. Po nespremenjenem tečaju so bili sklenjeni aplikacijski posli s 327 loti tudi v ponedeljek.

Enotni tečaj obveznice PTT Celje je bil tudi 7. 7. ostal stabilen in sicer 98,0, ko so bili prijavljeni aplikacijski posli z 28 loti. V ponedeljek je enotni tečaj te obveznice padel za 0,6 odstotne točke (97,4), prometa pa je bilo za 36 lotov. Enotni tečaj obveznice PTT Nova Gorica je ostal 6. 7. nespremenjen (88,0), ko je bilo za 303 lote prometa, naslednjega dne je bil prijavljen aplikacijski posel z 1 lotom po tečaju 88,2 v četrtek pa je bilo za 35 lotov prometa po nespremenjenem tečaju. Tudi v ponedeljek se je enotni tečaj te obveznice zadržal na istem nivoju, ko so bili prijavljeni aplikacijski posli s 109 loti. Nekoliko pa je v tem tednu nihal tečaj obveznice PTT Ljubljana. 6. 7. je tako porasel iz 97,9 na 98,5, ko je bilo za 260 lotov prometa, vendar je naslednjega dne zdrsnil na 98,2, ko so bili prijavljeni aplikacijski posli z 245 loti, v petek pa porasel na 99,0 pri 7 lotih aplikacijskih poslov in se nato na tem nivoju zadržal tudi v ponedeljek (89 lotov aplikacijskih poslov).

6. 7. je obveznica Rogaška 1 zadržala nespremenjen tečaj 73,3, ko je bilo za 239 lotov prometa, pravtako pa tudi naslednjega dne, ko je bilo prijavljenih za 39 lotov aplikacijskih poslov in v ponedeljek (79 lotov aplikacijskih poslov) 12. 7. je 1 lot obveznice Rogaška 2 zamenjal lastnika po stabilnem tečaju 30,5. Blagovno obveznico Rogaške so imetniki 8. 7. ponujali po tečaju 13000, investitorji pa so jo bili pripravljeni kupiti po tečaju 12000, zato do sklenitve posla ni prišlo.

Prosti trg – delnice

Enotni tečaj delnice Dadas je 6. 7. porasel za dovoljenih 10 odstotkov in sicer iz 120300 na 132330, ko je bilo za 16 lotov prometa s to delnico, naslednjega dne na 133038 pri 12 lotih prometa, v četrtek ponovno za 10 odstotkov na 146342 (le 3 lote prometa), v petek pa na 154079 (posamezni posli po maksimalnem tečaju 160976), ko je bilo za 17 lotov prometa. Tudi v ponedeljek je enotni tečaj te delnice porasel, tokrat na 153501, prometa pa je bilo za 16 lotov, posamezni posli pa so bili sklenjeni po tečajih od 146340 do 169487, slednji predstavlja povišanje za dovoljenih 10 odstotkov.

Kot je omenjeno že na začetku, je 8. 7. začela kotirati prednostna delnica Komercialne banke Triglav, njen enotni tečaj se je izoblikoval na 51423, prometa pa je bilo za 208 lotov. Naslednjega dne je njen enotni tečaj poskočil na 52815 (posamezni posli so dosegli maksimalno dovoljen tečaj 56565), ko je bilo za 803 lote prometa, v ponedeljek pa na 57870 pri prometu 267 lotov (posamezni posli so bili sklenjeni po tečajih od 52500 do 58096, slednji predstavlja najvišji dovoljeni tečaj).

V tem tednu je naraščal tečaj delnice MK Založba. Tako je njen enotni tečaj 6. 7. porasel iz 4100 na 4473 pri 700 lotih prometa, naslednjega dne na 4524, ko je bilo za 242 lotov prometa, v četrtek pa na 4976 (dovoljenih 10 odstotkov) pri 449 lotih prometa. V petek je njen tečaj rahlo porasel na 4998, lastnika pa je zamenjalo 464 lotov teh delnic, v ponedeljek pa so bili sklenjeni aplikacijski posli po tečaju 5000.

Nihala je v tem tednu nekoliko delnica NIKA. Njen enotni tečaj je 6. 7. padel iz 53512 na 52809 pri 276 lotih prometa, naslednjega dne so bili sklenjeni aplikacijski posli s 14 loti po tečaju 53064, v četrtek je njen enotni tečaj poskočil na 53372 (577 lotov), v petek pa rahlo padel na 53328, ko je bilo za 137 lotov prometa z njo. V ponedeljek je enotni tečaj te delnice rahlo poskočil na 53345, prometa pa je bilo za 22 lotov.

Konstantno rast beleži tudi v tem tednu delnica Probanke. Njen tečaj je 6. 7. porasel iz 32940 na 33628 pri 8327 lotih prometa, naslednjega dne na 33934, ko je bilo za 2369 lotov prometa, v četrtek pa na 34661 (5135 lotov). V petek je njen tečaj porasel na 35219, ko je bilo za 4612 lotov prometa, v ponedeljek pa na 35533 pri 5323 lotih prometa.

Tončka Božinović

NIKA
BORZNO POSREDNIŠKA HIŠA d.d.

Cesta prvih borcev 8, Brežice 68250
☎ 0608 62-236, Telefaks: 0608 62-852

POSLOVALNICA LJUBLJANA
Slovenska cesta 54, Ljubljana 61000
☎ 061 131-155, Telefaks: 061 131-347

POSLOVALNICA MARIBOR
Partizanska cesta 3-5, 62000 Maribor
☎ 062 29-460, Telefaks: 062 29-460

Creditanstalt - Nova banka d.d.
Z nami do uspeha

BORZNI POSLI

Creditanstalt-Nova banka, d.d., je član Ljubljanske borze, d.d., Ljubljana, zato lahko opravlja borzne posle v svojem imenu in za svoj račun, v svojem imenu in za tuj račun ali pa v tujem imenu in za tuj račun, in sicer:

- odkup in prodaja vrednostnih papirjev,
- posredovanje pri nakupu in prodaji vrednostnih papirjev,
- svetovanje pri naložbi v vrednostne papirje,
- upravljanje portfelja vrednostnih papirjev.

Vsem, ki se zanimate za borzno poslovanje bo svetoval borzni posrednik

V ponedeljek, 19. 07, 1993, od 10.00 do 14.00 v prostorih Lendavske 11/I v M. Soboti.

Iz Ormoža

Poletna šola slovenščine

V vročih počitniških mesecih je manj dela v večini izobraževalnih zavodov. Pri Ljudski univerzi v Ormožu pa so sklenili, da »sušnih mesecev« letos ne bo.

Ormoška občina sodi po izobrazbeni strukturi prav na rep tovrstne republiške razpredelnice. Tudi v primerjavi s sosednjimi občinami ni slika nič bolj spodbudna. Kljub temu – ali pa ravno zaradi tega – pa se le skromno število občanov odloči za dodatno izobraževanje.

V času čedalje slabše kupne moči se je najlaže odreči znanju. *»Pred leti so podjetja pošiljala svoje delavce na dodatno izobraževanje, danes pa je to bolj izjema kot pravilo. Slab ekonomski položaj jih sili, da varčujejo na vseh področjih,«* ugotavlja ravnatelj ormoške Ljudske univerze Ernest Vodopivec.

Kljub temu si univerza zagotovi večino sredstev za preživetje s svojimi programi. Poleg že klasične ponudbe tečajev tujih jezikov so za letošnje poletje pripravili poletno šolo slovenščine. Namenjena je predvsem našim izseljencem in zdomcem po svetu ter njihovim otrokom. Poleg osvežitve in izpopolnjevanja slovenščine so za udeležence pripravljeni izleti in ogledi po Slovenskih goricah, športne aktivnosti (plavanje, tenis,..), kulturne prireditve, ob večerih pa zabava v diskoteki ali klepet ob kozarčku domačega vina. Bivanje in prehrana so v [...] v Ormožu.

»Naša univerza je organizacijsko, prostorsko in kadrovsko sposobna izvajati [...]nejše projekte, žal pa pri [...]nju partnerjev za izvajanje [...]grama aktivnih počitnic v [...]čini nismo naleteli na pri[...]vani odziv. Kljub težavam [...] program uspeli pripraviti [...] ponuditi različnim slovenskim [...] društvom po svetu,« je z [...] ponosom pojasnil [...] Vodopivec.

Kljub novim programom niso pozabili na ormoške [...]čaje, za katere je v [...] pripravljenih več različnih [...]gramov tujih jezikov [...] jih bodo kar ob ormoški [...]zenu in tako združili [...] počitniške dejavnosti in [...] pravo na naslednje šolsko [...] Po uspešnem tečaju jih [...] posebej zanje pripravljeno [...] igrivo potrdilo o opravljenem tečaju in mogoče se [...] presenečenje.

VIKTOR KLEMENČIČ

Iz Ljutomera

Počitniški mlinček ...

Prav gotovo drži ugotovitev, da je škoda, ker so z novim sistemom pri nas prenehale delovati domala vse mladinske organizacije v mestih in vaseh. Tako tudi ni več raznih dejavnosti v okviru te organizacije. Zveza prijateljev mladine pa se je sicer ‚obdržala', vendar jo je čutiti v glavnem samo na republiški ravni (v Ljubljani), Društva prijateljev mladine po občinah in občinske zveze pa so večinoma le na papirju.

V občini Ljutomer imajo namen ponovno oživiti delo Zveze prijateljev mladine. Tako je iniciativni odbor, ki ga vodi **Marija Pušenjak**, pred nedavnim poslal na 60 naslovov poseben dopis, s katerim so povabili razne organizacije, društva in ustanove k sodelovanju. Odziv ni bil ravno najboljši, vseeno pa je bilo vredno poskusiti. Medtem je iniciativni odbor že izdal posebno brošurico z naslovom **Počitniški mlinček prostega časa občine Ljutomer**. V njej je več koristnih informacij o prireditvah in dejavnostih za mlade med počitnicami. Tako bo v Matični knjižnici Ljutomer organizirana priprava za mednarodni kviz Knjige gradijo mostove, 18. julija bodo organizirali izlet v Logarsko dolino, 8. avgusta pa še na Zelenico. 18. julija bo v Svetinjah Etno festival Svetinje '93; na kopališču v Ljutomeru se bo začel 17. julija drugi plavalni tečaj, 19. julija pa je predviden drugi termin za začetni in nadaljevalni tečaj tenisa na teniškem igrišču v Ljutomeru. Za 7. avgust načrtujejo Poletni živžav na ljutomerskem kopališču, v Bodislavcih pa se je že končal tabor za mlade gasilce. Zanimivo ‚ponudbo' je posredoval tudi župnijski urad iz Križevcev pri Ljutomeru, ki ima večnamenski prostor, v katerem se lahko mladi družijo (vsak dan od 9.00 do 22.00) ob glasbi in brezalkoholnih pijačah, igranju kart in drugih družabnih igrah, zunaj pa igrajo tenis.

Mladim v ljutomerski občini naj torej med počitnicami ne bi bil dolgčas.

J. G.

Gobarji letos sicer še niso prišli na svoj račun, saj prave gobarske sezone ni bilo. Pravijo, da gobe skačejo iz zemlje, kadar grmi, grmljenja pa to pomlad in poletje še ni bilo veliko, pa tudi dežja ne, in tako gobe še čakajo na svoj trenutek. Tisti najbolj vneti so tu in tam le imeli srečo, sreča pa se je nasmehnila tudi Emilu Škrilcu iz Sela, ko se mu je prikazal ta jurček velikan. Pri kilogramu in 35 dekagramih se je ustavila tehtnica, najdišča pa nam Emil ni hotel izdati. Le toliko je povedal, da je zrasel v domačih gozdovih.

Krajevni praznik v Čentibi

V krajevni skupnosti Čentiba so te dni proslavili že 7. krajevni praznik. Pripravili so pester kulturni program, v katerem so sodelovali domači pevci in pevci iz pobratenega mesta K[...] iz Madžarske.

Krajevna skupnost Čentiba je ena najbolj aktivnih v zadnjih letih v občini. Vsako leto počastijo krajevni praznik z odprtjem kakšnega objekta. Letos so tako zgradili novo mrliško vežico in postavili zvonove. Krajevna skupnost je ena od redkih v občini, v kateri se število prebivalstva povečuje, čeprav sodi tudi Čentiba v obmejne vasi, ki so se po vojni skoraj izpraznile. V prijaznem okolju Čentibe raste vedno več lepih domačij. V vasi imajo že nekaj trgovin, obrt se lepo razvija, uredili pa so tudi športno igrišče, kjer se bodo predvsem izživljali mladi. V Čentibi imajo tudi kabelsko televizijo, v večini, gospodinjstev se lahko pohvalijo s telefonom, veliko pa postorijo tudi za lep videz vasi in varovanje naravne dediščine. Za [...] slej narejeno se lahko zahvali[...] krajevnemu samoprispevku [...] je v tej krajevni skupnosti [...]nilna sila že več desetletij [...]

UGODNO

- mopedi TOMOS možnost plačila na 6 obrokov brez obresti
- keramične ploščice
- kmetijska mehanizacija
- traktorji ZETOR

Metalka Trgovina Tomar Črenšovci d.o.o., tel.: 069/70-762

metalka TRGOVINA

Trgovina za ljudi s posebnimi merili

Podrta lovska disciplina in red

Meja med Slovenijo in Hrvaško v lendavski občini povzroča nekaj težav, zlasti pa je podrla lovski red in disciplino. Lovski [...] so se oziroma se bodo [...]liko spremenili, dokler [...] se to ne bo zgodilo, bo [...] dala nedisciplina. Na [...] bi bilo potrebno natančno določiti lovna območja [...] dogovoriti o gospodarjenju [...] z divjadjo tako s Hrvaško [...] kot Madžarsko. Lovske družine, ki imajo [...] lovna območja ob meji [...] želijo, da bi se ta problem čimprej rešil, da bi lahko pripravili lovnogospodarske plane za prihodnje [...] Lovske družine so doslej veliko vlagale v posamezna lovišča in želijo, da se jim [...] vlaganja vrnejo, če se bodo njihova lovišča spremenila zaradi meje. Še naprej [...] bodo kot doslej sodelovale z lovskimi družinami [...] stran meje tako s Hrvaško kot z Madžarsko.

Akcija društva za varstvo okolja

Z zajezitvami do vode

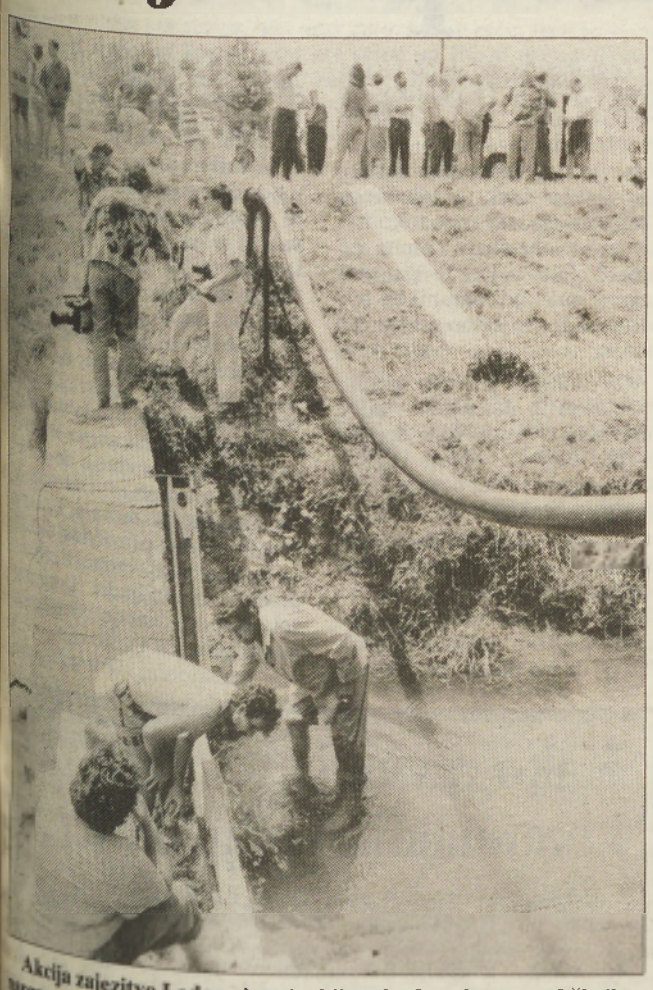

Akcija zajezitve Ledave je privabila minulo soboto pred čistilno napravo v Murski Soboti nekaj radovednežev, prišli pa so tudi tisti, ki so odgovorni za gospodarjenje z vodo ter predstavniki oblasti in kmetijcev. Tokrat je šlo le za simboliko, društvo za varstvo okolja pa je s tem želelo opozoriti odgovorne, da z reševanjem težav, ki jih imamo z vodo, ne kaže več odlašati. Da je zajezitev pomurskih vodotokov ena od rešitev, so si bili enotni tako rekoč vsi, slišali pa smo celo, da bi kazalo vodo iz Mure speljati na Goričko. Čeprav zveni nekoliko neverjetno, pa ni nemogoče in tako se bo morda nekoč v prihodnosti uresničilo tisto iz prekmurske narodne, ki pravi »gda de vodo Mora voda bistra tori tekla...« Foto: NATAŠA JUHNOV

Kaj nam pomeni voda, se prav zavemo šele takrat, ko je primanjkuje. Že lanskoletna suša je opozorila, da bomo tudi pri nas morali razmišljati o namakanju, to pa še toliko bolj, ker izkušnje kažejo, da namakanje tudi v normalnih vremenskih razmerah povečuje pridelke. Padavine so namreč med letom razporejene zelo neenakomerno, v določenih razvojnih etapah pa jo rastline nujno potrebujejo za svoj razvoj. Če se je lanskoletna suša začela nekoliko pozneje, je letos pritisnila veliko prej, posledice pa so vidne predvsem pri krušnih žitih, kjer so pridelki ponekod več kot prepolovljeni. O namakalnih sistemih, ki bi pokrivali večje površine, v Pomurju zaenkrat še ne moremo govoriti, saj so jih nekaj uredili le na družbenih kmetijskih površinah, tam kjer so letos namakali, pa bo pridelek pšenice normalen.

Največji problem, s katerim se v tem trenutku srečujejo tisti, ki bi želeli namakati kmetijske površine, je pomanjkanje vode. Če nam je nekoč s hidromelioracijami uspelo odvečno vodo speljati v kanale in od tam v vodotoke, bi bilo potrebno zdaj to vodo zadržati in jo uporabiti za namakanje. Prav tu pa je problem, saj je prav zaradi preglobokih kanalov in urejenih vodotokov te vode vedno manj, močno pa se je znižala tudi podtalnica. Sicer pa strokovnjaki in poznavalci pravijo, da je za namakanje primerna le površinska voda in posega v podtalnico ne bi smeli dovoliti. Podtalnica pa za namakanje tudi ni ustrezna, saj je to trda voda in bi lahko škodljivo vplivala na sestavo zemlje in njeno rodovitnost.

Ena od rešitev je zato v vodotokih in akumulacijah, za vodo pa je potrebno poskrbeti takrat, ko je na voljo. Zato ne kaže zavreči pobude, ki jo je dalo pred dnevi društvo za varstvo okolja, v njej pa predlaga, da bi zajezili pomurske vodotoke in tako vodo, ki zdaj brez koristi odteka v reke in morje, uporabili tudi za namakanje.

S primernimi zajezitvami bi dvignili gladino pomurskih vodotokov, to pa bi gotovo ugodno vplivalo tudi na podtalnico. Zajezitve ne bi neugodno vplivale na favno in floro, saj bi pretok ostal normalen, v vodotokih pa bi zadržali na milijone litrov vode, ki bi jo lahko uporabili tudi za namakanje. Seveda pa tudi tako še ne bomo zagotovili dovolj vode za namakanje vseh kmetijskih površin, zato bo potrebno določiti, katere površine in katere kulture bomo namakali. Namakanje je namreč precejšen strošek in nekatere kulture ga tudi ne bi prenesle.

LUDVIK KOVAČ

Kemična analiza zemlje

Za gospodarno pridelavo kakovostne hrane je gnojenje velikega pomena. Pri tem pa je pomembna izbira vrste in količine gnojil za posamezne kulture. Gnojenje na podlagi splošnih receptov ni zmeraj najbolj umno in gospodarno. Vedeti moramo, kaj je v tleh in kaj rastline potrebujejo. Kemična analiza je zelo koristen in tudi poceni pripomoček za pravilnejši izbor in odmerjanje potrebnih količin fosforja, kalija, kalcija, magnezija in drugih hranil. Če želimo dobiti zanesljive rezultate analize, moramo vzeti povprečni vzorec zemlje. Za čimvečjo natančnost rezultatov analize navajam nekaj praktičnih navodil.

Kdaj jemljemo vzorce zemlje?

Najmanj 6 mesecev po osnovnem gnojenju s fosforjem in kalijem. **Najprimernejši čas je po žetvi žita.** Kadar jemljemo vzorce po okopavinah, moramo vedeti, da so rastline v vrsti zemljo bolj izčrpale, zato je treba njivo pred odvzemom vzorca pobranati.

Globina jemanja vzorca

Na njivah jemljemo vzorec do globine oranja. Spodaj ležeča mrtvica je ponavadi manj prekoreninjena in siromašna s hranili. Na travnikih jemljemo vzorce do globine 6 cm.

V sadovnjakih in vinogradih jemljemo povprečen vzorec iz posameznih opazno različnih slojev oz. dveh globin 0–20 cm in 20–40 cm, v globokih tleh do 50 cm.

Povprečen vzorec

Hranila v tleh niso enakomerno razporejena, zato moramo vzeti več vzorcev, ki jih združimo, dobro premešamo, da dobimo povprečen vzorec (0,5 kg) za analizo. Vzorčimo na 15 do 20 mestih na ha. Z robov parcel vzorcev ne jemljemo. Če so na parceli različna tla in talni tipi, vzamemo povprečen vzorec ločeno po tipu tal.

Način jemanja povprečnih vzorcev

Najprimernejši način je jemanje vzorcev s posebnimi sondami: travniška, njivska in za trajne nasade, ki so prilagojene globini jemanja vzorca. Vzorec lahko vzamemo tudi z lopato, najprej naredimo kvadratno jamo z navpično steno, od katere odrežemo enakomerno debel sloj zemlje.

Pakiranje vzorcev

Vzorec zapakiramo v čisto plastično ali dvojno papirnato vrečo. Vlažnih vzorcev ne pošiljamo, prej jih osušimo na zraku. K vzorcu priložimo listek s podatki: naslov in ime lastnika, parcele, način rabe tal, globina jemanja vzorca.

Pazimo, da ne pride posoda, vrečka ali sonda v stik z mineralnimi gnojili, ker potem rezultat ne bo uporaben.

Kdo analizira zemljo?

Analizo zemlje opravljajo kemični laboratoriji pri Živinorejsko-veterinarskem zavodu za Pomurje, v Tovarni sladkorja Ormož, na Kmetijskem zavodu Maribor, pri Jurani Maribor in na Kmetijskem inštitutu Slovenije.

Kaj analiziramo?

Standardna analiza zajema določitev rastlinam dostopnega kalija in fosforja ter pH (kislost tal), možno pa je tudi naročiti analizo humusa, kalcija, magnezija, dušika in drugih elementov.

Kdo pojasnjuje rezultate kemične analize?

Strokovnjaki za prehrano rastlin na zavodu komentirajo analizo in izdelajo priporočilo za gnojenje in apnjenje.

Na splošno pa priporočam, da za pojasnjevanje rezultatov in izdelavo gnojilnega načrta v kolobarju zaprosite vašega kmetijskega svetovalca. Kmetijski svetovalci imajo tudi sonde in so vam lahko v pomoč pri jemanju in pošiljanju vzorcev. V Pomurju so kemične analize tal do 70-odstotno sofinancirane iz občinskih skladov za razvoj kmetijstva.

Zita Flisar-Novak, dipl. kmet. inž.
KMETIJSKA SVETOVALNA SLUŽBA

Turistična kmetija in teniški igrišči

V Kraščih so preteklo nedeljo slavnostno odprli lepo urejeno turistično kmetijo Antona Kousa z dvema teniškima igriščema. Lepo urejen objekt z gostinskimi in prenočitvenimi prostori – na voljo je pet sob z devetimi ležišči – je lastnik zgradil z združenimi lastnimi sredstvi, ki si jih je pridobil na delu v tujini in doma na kmetiji ter posojilom Hranilno-kreditne službe Panonka in Pomurske banke. Po pozdravnem nagovoru lastnika Antona Kousa sta o pomembni pridobitvi za ta del Goričkega govorila sekretar ministrstva za kmetijstvo Slovenije Ivan Obal in predsednik KS Cankova Peter Obal, ki sta tudi prerezala trakova ob otvoritvi gostinsko-turističnega objekta in teniških igrišč, ki so prva na Goričkem. Objekt je tudi blagoslovil pertoški župnik Joško Vinkovič. Ob začetnem udarcu Štefana Hajdinjaka, dosedanjega direktorja Pomurske banke, in predsednika KS Cankova Petra Obala z loparji in žogicami, ki so jih prinesli trije padalci soboškega aerokluba, so igralci TK Murska Sobota demonstrirali igro namiznega tenisa. (FM)

Po čem je žetev?

Žetev ozimnih žit se približuje koncu, vendar mnogi pridelovalci in tudi kombajnisti še vedno ne vedo natančno, po čem bodo strojne storitve. V kmetijski svetovalni službi so sicer napravili kalkulacije za storitve s kombajni in visokotlačnimi stiskalnicami za baliranje, vendar so cene, ki so jih dobili, le okvirne, odvisne predvsem od izkoriščenosti posameznega stroja. Dejstvo je namreč, da največji del stroškov odpade na amortizacijo in druge stalne stroške, zato je zelo pomembno, kakšna je izkoriščenost posameznega stroja.

Po izračunih kmetijske svetovalne službe bi tako stala ena ura žetve s kombajnom Đuro Đaković MK 1620 H od 9.565 tolarjev pri izkoriščenosti 150 ur na leto do 15.120 tolarjev pri 250-urni letni izkoriščenosti. Do podobnih ugotovitev pridemo tudi pri izračunavanju stroškov za visokotlačne stiskalnice, kjer je pri 50-urni letni izkoriščenosti cena ure 4.624 tolarjev oziroma 3.144 tolarjev pri izkoriščenosti 150 ur na leto. Ker je za žetev enega hektarja s tem kombajnom potreben čas 1,1 ure, lahko izračunamo ceno žetve enega hektarja, pri predpostavki, da je možno v eni uri narediti 200 bal, pa tudi ceno za balo, ki znaša od 21 do 30 tolarjev za balo.

Da je pri sedanji strojni opremljenosti izkoriščenost nizka, je dejstvo, zato cene, ki jih dobijo na ta način, niso povsem realne. Da bi poenotili ceno posameznih storitev, so v sekretariatu za gospodarstvo in družbene dejavnosti občine Lendava priporočili kombajnistom, da žetev zaračunajo po ceni, kot so jo strokovno določile za to usposobljene ustanove. Tako je priporočena cena za žetev enega hektarja od 13.500 do 14.000 tolarjev, normalno velika bala pa naj bi stala od 21 do 23 tolarjev.

Da posamezni kombajnisti ne bi zaračunavali različnih cen svojih storitev, so v lendavski občini kmetovalcem priporočili, da pri plačilu zahtevajo od kombajnistov račun za opravljeno storitev. Kombajnisti v tej občini sicer ne plačujejo davka, vendar bodo tiste, ki bodo za storitve zaračunavali preveč, obdavčili.

LUDVIK KOVAČ

Vsak četrtek Vestnik

Oidij na vinski trti

Letošnje sušno poletje je še posebno ugodno za razvoj oidija na vinski trti, kar potrjuje tudi stanje v marsikaterem vinogradu, kjer se je ta bolezen pojavila. Oidij se je v tej etapi razvoja pojavil na grozdnih jagodah kot pepelkasta prevleka na eni oziroma več jagodah ali že na celem grozdu. Da bi bolje razumeli, zakaj se je oidij pojavil si poglejmo, kako se ta glivica razvija:

Glivica prezimi v brstih (očesih), ki so na enoletnem lesu vinske trte. Spomladi, ko začno trte odganjati, začne rasti tudi micelij v brstih in prekrije mladike in potem poleti iz teh micelijev začnejo »bruhati« poletni trosi, ki potem okužijo grozdje in listje. Ti trosi nastajajo v velikem številu na pepelasti prevleki, so sicer kratkega veka, vendar se neprestano množe in z vetrom prihajajo na listje in jagode, ki jih sekundarno okužijo. Za kalitev v nasprotju s peronosporo ne potrebujejo dosti vlage (mokro listje), zadošča jim tudi 80-odstotna relativna zračna vlaga. To pomeni, da se pepelnica širi pri relativno suhem vremenu in ji ne ustrezajo dolga deževna razdobja. Oidij se lahko razvije že pri 5 stopinjah, naj ugodnejše razmere za razvoj pa so pri temperaturi 20–25 stopinj. Pri vročini nad 35 stopinj pa dosti trosov propade. Inkubacijska doba (čas od okužbe do pojava prvih znakov bolezni) za oidij je 6–14 dni. Ko se oidij pojavi na grozdnih jagodah, glivica preprečuje nadaljnji razvoj le-teh. Zato jagode rastejo in pokajo, pokažejo se pečke. Na teh jagodah se lahko v deževni jeseni razvija gniloba. Najbolj občutljive sorte za oidij so: šipon, chardonnay, zeleni silvanec, rizvanec, traminec, kerner in tudi madžarski medvrstni križanec zalagyngy in druge samorodnice, posebej še v brajdnih nasadih ob hišah.

Nevarnost za okužbo jagod zaradi oidija se konča, ko se le-te začnejo mehčati (etapa zorenja). Na listju se ti simptomi kažejo tudi kot pepelkasti otoki na sprednji strani listne ploskve, tako postaja listje trše, začne rumeneti in posivi. Iz listov potem preraste ta glivica proti zimi v očesa, kar lahko povzroči okužbo v naslednjem letu.

V vinogradih, kjer se je bolezen že pojavila v večjem ali manjšem obsegu na grozdnih jagodah, priporočamo pletev. S tem povečamo zračnost v okolici grozdov in boljši dostop škropiva. Kurativni (zdravstveni) učinek imajo naslednji fungicidi:

- Topas 100 EC v koncentraciji 0,025 % ali 2,5 dcl na ha
- Rubigan v koncentraciji 0,035 ali 3,5 dcl na ha
- Tilt 250 EC v koncentraciji 0,012 % ali 1,2 dcl na ha
- Dorado v koncentraciji 0,02–0,025 ali 2–2,5 dcl na ha
- Anvil v koncentraciji 0,025 % ali 2,5 dcl na ha
- Tridal S v koncentraciji 0,2–0,3 % ali 2–3 kg na ha
- Bayleton special v 0.05–0,1 % koncentraciji ali 0,75 kg na ha
- Sisthane 12 E v 0,025 % koncentraciji ali 2,5 dcl na ha

Držimo se priporočenih koncentracij in odmerkov na ha in vinograd poškropimo dvakrat zaporedoma v presledkih 5–7 dni. Za boljšo oprijemljivost škropiv je priporočljivo dodati tudi eno od močil (Sandovit, Pinovit...). Dodamo še enega od preventivnih pripravkov proti peronospori. Bakreni antrakol, Bakreni euparen, Cupramix, Bakreni folpet, Bakreni dithane itd. V vinogradih, kjer je bujna rast in kjer so jagode že razvite pa lahko preidemo na čiste bakrene pripravke (Cuprablau, Cuproxat itd.).

V vinogradih, kjer nismo zasledili oidija, priporočamo pogost temeljit pregled in preventivno škropljenje proti oidiju s cosanom ali pepelinom ali karathanom v priporočenih koncentracijah. Dodamo še eno od zgoraj omenjenih sredstev proti peronospori. Pazimo na presledke med posameznimi škropljenji, ki naj ne bi bili daljši od 10 do 12 dni, odvisno od vremenskih razmer.

Kmetijska svetovalna služba
Ernest Novak, dipl. inž. agr.

FRANCEKOVO PREMIŠLJEVANJE

Ko izplačam kombajniranje in baliranje, mi ostane le še za gnojilo, kruh pa bom moral kupovati za ženino pokojnino.

iz naših krajev

HERCEGOVŠČAK – V tem kraju radgonske občine ne bo več pomanjkanja zdrave tekoče vode, kajti te dni so 22 gospodinjstev priključili na javno vodovodno omrežje. V ta namen so položili 3 kilometre dolg cevovod, ki je stal 7 milijonov tolarjev. Krajani so prispevali 2.000 mark v tolarski protivrednosti, preostalo pa je delež krajevne skupnosti. (L. Kr.)

HODOŠ – 30. julija so začeli z novimi izkopavanji temeljev srednjeveške cerkve na Hodošu. Letošnja arheološka izkopavanja potekajo pod okriljem pokrajinskega muzeja iz Murske Sobote, trajala pa bodo do 14. julija 1993. Za daljši čas pač niso mogli zagotoviti denarja. Prav gotovo bodo nova odkritja ne le potrdila prejšnja, ampak odkrila nove sledi oziroma dokaze, kakšna je bila nekdanja cerkev. Za to se seveda zanima tudi tamkajšnja evangeličanska cerkvena občina. (Š. S.)

GORNJA RADGONA – V radgonski kabelski televizijski sistem je tačas vključenih 1.200 naročnikov, ki lahko spremljajo 28 programov. Kmalu pa se utegne število naročnikov povečati za 260, saj zdaj gradijo omrežje še na Meleh, v Lomanoših, Orehovcih, na Ptujski Cesti, v Policah in delu Podgrada. Dela so zaupali Elradu, posamezni novi naročniki pa bodo za priključek plačali v tolarski protivrednosti od 1.100 do 1.500 mark v 12 ali celo 15 obrokih. (L. Kr.)

VIDONCI – Gasilci iz Vidonec praznujejo v nedeljo, 18. julija, 60- letnico delovanja. Na dan jubileja bo maša, nato pa bo pred gasilskim domom slavnost z bogatim kulturnim, nato pa še zabavnim programom. (G. G.)

LIPA – Mrliška vežica, ki so jo poimenovali Dom miru in tišine, je končno gotova. Vredna je kar 5 milijonov tolarjev, vendar krajani zanjo niso odšteli toliko denarja, kajti pridno so pomagali pri gradnji. Največ denarja zanjo pa so zbrali s krajevnim samoprispevkom. Vežico, nov križ in pokopališče je blagoslovil župnik Alojz Ratnik, trak pa je prerezal starejši član sveta krajevne skupnost Jože Bojnec. (J. Z.)

MURSKA SOBOTA – V poletnih počitniških dneh bodo obnovili nekatera šolska poslopja. Največ denarja bodo porabili za obnovo strehe na srednji kmetijski šoli v Rakičanu in za zamenjavo kotlovnice v dvojezični srednji šoli v Lendavi. Vzdrževalna dela in ureditev sanitarij v dijaškem domu v Radencih in domu učencev v Murski Soboti bodo stala 5,5 milijona tolarjev. (G. G.)

94 let Marije Debelak

Rodila se je 10. marca 1901. leta, to pomeni, da je zdaj že nekaj mesecev v 94. letu. Mlada leta je preživela v rojstnih Murskih Petrovcih, po poroki pa se je preselila k možu Matiji na Petanjce. Rodilo se jima je 10 otrok. Zdaj živi jubilantka pri sinu Francu. Še kar dobro se drži, le sluh ji malo nagaja. Sicer pa je bilo njeno življenje težko, še zlasti ob žetvi oziroma mlačvi, kajti mož je imel »magajar« (lokomobilo), s katerim je hodil od hiše do hiše mlatit pšenico in rž. Umrl je v srednjih letih in potem je Marija ostala sama z otroki. Zmogla je vsa bremena. Naj živi še vrsto let!

F. Ku.

94-letna Marija sicer ni več tako živahna kot v mladih letih, toda tudi zdaj ne miruje in opravi to, kar lahko.

Posnetek: F. Ku.

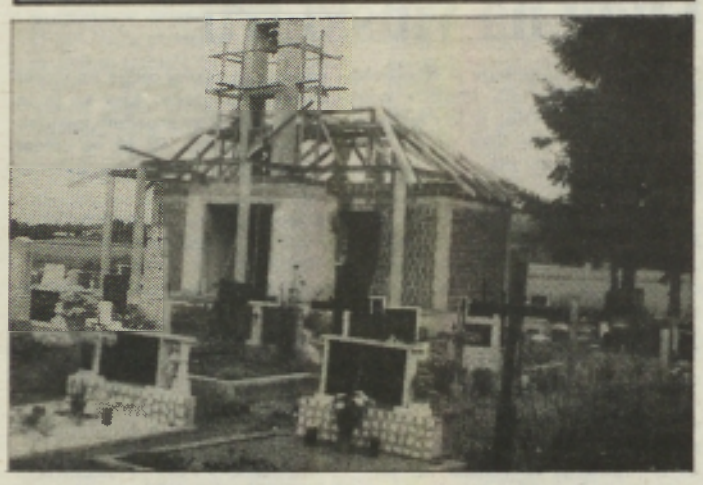

Krajane Dobrovnika je dlje časa preganjala želja, da bi zgradili novo mrliško vežico. Končno so se zbrali in gradnja je stekla. Pravzaprav bodo obzidali prejšnji pokopališki zvonik. Seveda tudi pri tej naložbi, za katero so denar prispevali seveda sami, ni šlo brez dobrovoljnega dela.

Posnetek: F. B.

V teh časih, ko je še vedno veliko nezaposlenih, se morda zdi gradnja objektov, ki niso nujno potrebni, preveliko breme. Taki pomisleki se vsiljujejo tudi ob gradnji cerkve sv. Rozalije v Petišovcih; toda z dobro organizacijo je mogoče premikati gore. Petišovčani so zbrali denar pri različnih dobrotnikih in cerkev, za katero je naredil načrte znani inženir arhitekture Jože Kovač, postavili pod streho. Skušali jo bodo čimprej dograditi; uredili pa bodo seveda tudi okolico.

Posnetek: Š. S.

Če bomo Slovenci čuvali zemljo, so pred nami lepi časi

Slovenskogoriški prerok

V vasici Andrenci nedaleč od Cerkvenjaka v osrčju Slovenskih goric živi moder mož – Franc Toplak po imenu. V življenju je »veliko skusil« in, kakor sam pravi, je »bil vse«: sin viničarja, pastir, dijak in študent, »handlar« in politik, velik kmet, predvojni »prekocuh«, partizan, majhen posestnik, vaški funkcionar, preužitkar in upokojenec. In vse to med griči Slovenskih goric, kjer se je pred 85 leti rodil na Bišečkem Vrhu v bolfenški fari (Trnovska vas) in jih pravzaprav nikoli ni za dalj časa zapustil.

Le kdo se lahko pohvali s takšnim izkušenj polnim življenjepisom? Toplakovega Franca, ki je živel nemirno, pa vendar bogato in lepo, je življenje mnogo izučilo. Zato danes bolj kakor običajni ljudje razume življenje in veliko ve. Če pa ima kdo veliko izkušenj in mnogo ve, se mnogi radi pogovarjajo z njim. In Toplakov Franc velja kar za nekakšnega »slovenjegoriškega preroka«, saj ve veliko o tem, kar se je zgodilo, veliko pa razmišlja tudi o tem, kaj vse se bo na tem našem svetu še zgodilo. Pa še nekaj je, Franc tako kot že leta in leta še danes rad prebira, kar je napisal veliki prerok Nostradamus, ki je bil, kakor meni Franc, največji od vseh prerokov.

Sloveniji Franc prerokuje lepo prihodnost

»Slovenci smo pridni in marljivi ljudje, le na to moramo paziti, da naše zemlje ne bi razprodali tujcem, ki so od nekdaj želeli segati po njej...,« pravi slovenskogoriški prerok.

Toplakov Franc ne bi toliko vedel, če se ne bi od »malih nog« ukvarjal s politiko.

Sam pravzaprav v mladosti niti ni vedel, da je »političen«. Potem pa so, kot se rad spominja Franc, nekega večera »ličkali« pri kmetu, kjer je služil. Franc je samo nekajkrat »odprl usta« in to je bilo dovolj, da je vaški župan stopil h gospodarju in mu dejal: »Tega se paz, ta je ‚političen'...« Od takrat naprej Franc pač ve, da je »političen«, ker misli s svojo glavo in pove, kar misli.

»Politika je nevarna reč,« pravi Franc in dodaja: »V politiki je vedno tako, da si ‚ta veliki' vse ‚zgučijo', potem pa nimajo radi, če se jim kdo meša v posel...«

Kaj se lahko zgodi, če se »ta velikim« začnejo »mali« mešati v posel, je Toplakov Franc videl v predvojni Jugoslaviji, ko je kandidiral za poslanca v vsejugoslovansko skupščino. Kakšnih štirinajst dni pred volitvami so ga takratni žandarji zaprli, da ne bi mogel več agitirati, kar je počel skupaj z Ivanom Kreftom, Jožetom Lackom in še zlasti z dr. Jožetom Potrčem s Ptuja, ki je bil njegov vzornik.

Tudi med vojno in po njej je videl, da se je »v politiko nevarno« mešati, pa vendarle ni vzdržal, da tega ne bi počel. Zato je tudi tako hitro »odletel« s svoje funkcije lokalnega funkcionarja, saj se je tako kakor pred vojno boril za interese »malih ljudi«. Na te pa, kot meni Franc, politika nikoli posebej ne gleda, samo sklicuje se nanje.

»V politiki gre za igranje z oblastjo in denarjem – kdor ima oblast, pride tudi do denarja, kdor pa oblast izgubi, lahko izgubi še kaj drugega...« modruje Franc.

Toplakov Franc ve toliko pametnega povedati, da bi lahko napisal knjigo svojih razmišljanj in prerokovanj. Kaj denimo pravi o vojni v Bosni. Pravi, da bo dolga, ker se tam ne borijo med seboj, pač pa za teritorij, za zemljo. »V tej vojni ne gre za ljudi, gre za to, kdo bo dobil več zemlje...«

»Zemlja je za vsak narod najdražja stvar na svetu. Zato jo moramo tudi Slovenci čuvati!« pravi prleški prerok, ki je preživel že tri vojne, pet režimov in toliko podražitev, da se danes vsaki samo še smeje. »Včasih se mi zdi, da se ljudje tako obnašamo, kakor da nekoč nismo imeli podobno velikih želodcev, kakor da bi eni lahko dali v želodce petkrat ali pa stokrat več kot drugi,« smeje se prerok Toplakov Franc iz Andrencev in dodaja, da bi morala biti na svetu socialna pravičnost. Zato se je tudi sam vedno boril za pravice »malih ljudi«. In ni mu žal, ker ga imajo danes pravzaprav vsi ljudje radi.

Tomaž Kšela

Pri Francu Krambergerju v Radvencih že nekaj let uspeva figovec, ki ga je prinesel s Primorskega, in sicer kot spomin na svojo mater, ki se je rodila v tisti pokrajini. Figovec pa ni le za okras, ampak daje tudi plodove. So enako sladki kot tisti, ki zrastejo v toplejših krajih, le nekoliko drobnejši so. Na sliki je gojitelj ob svojem figovcu, ki je tudi letos (suši navkljub) bujno ozelenel, vse pa kaže, da bo tudi bogato obrodil.

Posnetek: Š. S.

Domače zanimivosti

Vaški zvon je nem

Ivanjševci blizu Prosenjakovec imajo le 25 hišnih številk, naseljenih gospodinjstev pa je menda le 16. Vsaj tako je povedal dolgoletni vaški zvonar Koloman Kučan, ki pa si že nekaj časa ne upa v bližino zvonika. Pa ne da bi mislili, da je dobil konkurenta zaradi domnevno dobro plačanega vlačenja vrvi! Zaradi jutranjega, opoldanskega in večernega zvonjenja možakar ni obogatel, saj je le enkrat letno (okrog novega leta) pobiral skromno zvonarino. K zvoniku pa si zdaj ne upa zato, ker sluti, da se bo vsak hip podrl. Pred kratkim, ko je nekdo umrl, je zvonil cestar, ki je bil očitno bolj junaški. Osnovna lesena stebra se že dlje časa majeta, ščasoma pa so pri tleh strohneli še štirje podporni tramovi. Zdaj zvonijo le poredkoma. Da je tako, dokazuje tudi visoka nepohojena trava okrog zvonika. Pa pločevinasta streha je tudi zarjavela in začela propadati. Bližnja soseda je izjavila, da se ob zvoniku ustavlja veliko tujcev in »škljocajo« z aparati, saj je zvonik nekoliko nenavaden. Žalostno pa je, ker je zanemarjen. Iščemo botra, ki ga bo sam popravil ali pa dal denar, da bo to naredil kdo drug. Podpisanemu pa naj bi bilo tedaj dovoljenjo, da bo potegnil za vrv in zvonček mu bo prinesel srečo.

Š. S.

Vaški zvonik v Ivanjševcih. Kdo ga bo obnovil? Potreben je les, ne kovinske cevi!

Posnetek: Š. S

Kako ravnati s komunalnimi odpadki?

V lendavski občini si prizadevajo, da bi letos uredili vse potrebno za čim bolj gospodarno ravnovesje s komunalnimi odpadki. Saubamacher Sud d.o.o. iz Murske Sobote in Komunalno podjetje iz Lendave izdelujeta za vsako krajevno skupnost natančen posnetek stanja in pripravljenosti posameznih gospodinjstev za ločeno zbiranje in odvoz odpadkov. Čeprav je zbiranje in odvažanje komunalnih odpadkov v Lendavi kolikor toliko urejeno, smeti in druge odpadke odvažajo enkrat tedensko, v drugih krajevnih skupnostih problemi še ostajajo. Nenehno se pojavljajo nova divja odlagališča in onesnažujejo okolje. Tudi sortiranje komunalnih odpadkov v občini je novost, čeprav je v Lendavi nekaj zabojnikov za steklo, ki pa so vedno prepolni. Posnetek dejanskega stanja naj bi bil končan še letos, nato pa bi bilo potrebno sprejeti ukrepe za kar najbolj gospodarno ravnanje s komunalnimi odpadki.

ZLATOPOROČENCA SOBOČAN – Zakonca iz Gomilice: Štefan Sobočan in njegova žena Marija, ki pa se je nekoč pisala Čeh in kot dekle živela v Nedelici, sta pred kratkim stopila v 50. leto skupnega življenje. Tako kot na začetku skupne poti živita in delata tudi zdaj na kmetiji in se spominjata lepih, a tudi manj lepih trenutkov. Tako, na primer, ne moreta pozabiti poročnega obreda, ki je bil v turniški župnijski cerkvi 1943. leta, torej med okupacijo in zato v madžarskem jeziku, vendar je bil prevajalec. V zakonu so se jima rodili trije otroci, žal pa jima je Usoda vzela dve zlati hčerki. Zelo sta srečna, ko ju obišče kateri od treh vnučkov.

Posnetek: J. Ž.

AGROSERVIS, Murska Sobota, p.o.
Murska Sobota, Kroška 58

Na podlagi sklepa delavskega sveta z dne 30. 1. 1993
razpisuje
delovno mesto

DIREKTORJA PODJETJA

Kandidat mora izpolnjevati naslednje pogoje:
- visokošolska ali višješolska izobrazba ekonomske, tehniške ali organizacijske usmeritve;
- 3 oz. 5 let delovnih izkušenj pri delih s posebnimi pooblastili.

Kandidati morajo poslati prijave na razpis v 8 dneh od te objave na sedež podjetja s pripisom »za razpis«. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh.

Vsak četrtek Vestnik

Brez Bosne nam ni za živeti

»Hej, o ptici nameravam, a vojna je, in do kolen sem bil v krvi, ugleda! sem se smrti. Videl sem dženazov kolikor jih niso videli vsi moji od začetka našega, in samemu mi je smrt bila za vratom in bila mi je bližja kot srajca, bila prav zato, ker se reče, da ti je sosed bližji kot srajca in ker so nam vse smrti po Bosni pripravili naši sosedje...« Takole piše Isnam Taljić. S homerjanskimi govornimi figurami, kakršnih so zmožni samo ti tam na jugu, ti bližnji sosedje Homerja. Nesrečni sosedje.

Potem pa spet takole. »...V vsem pojavov je to nemogoče. Ne more umreti nekdo, ki je že umrl. Ali pa lahko? Srečeval sem se z ljudmi, ki so bili mrtvi. Toda to je vendar drugače. On ne preživlja svoje smrti. Mrtev bo, ko bo prišla vrsta na njega in ko bom že jaz umrl namesto njega. Toda to je nemogoče...« Taljić analizira in opisuje eksistencialna stanja. Njegova analiza mestoma spominja na razčlenitve Sartra, spet drugje na Heideggra, s to razliko, da se Taljićevo filozofiranje bere čisto drugače, ne lahno, marveč kot nekak izpovedan in spozabljen pogovor z bogom. Tako se pogovarjaš z bogom, ko si popolnoma zbit in se ti zdi, da se ti nič hujšega več ne more zgoditi. Kirkegaard bi takemu razpoloženju dodal rekel pohujšljivo veselje. Da, tako, kot se z bogom pogovarja bosenski Cigan v neki pesmi, ki smo jo zdavnaj, ko je bila Bosna še Bosna, brali v zbirki ciganske poezije.

Isnam Taljić živi danes v Soboti, kot begunec oziroma, kot je sam vidi, vojni novinar. V izvajanem predgovoru k eni od zgodb v knjigi Nema nama života bez Bosne, iz knjige so zgoraj navedki, govori o Hemingwayu kot o »kolegu, vojnem novinarju«. **Nema nama života bez Bosne** je Taljićeva osma knjiga. Pred njo je napisal tri romane, dve zbirki pripovedk in zbirko reportaž. Zaposlen je bil kot novinar pri sarajevskem Oslobođenju. Pisal je reportaže o »Bosni in Bosancih«. Sedmi knjigi je dal kar tri podnaslove. Na platnicah piše še: Svjetski rat protiv BiH, Bosna in bosanski muslimani, Tragedija sodobne civilizacije. Očitno se nekdanji novinar v osebni stiski ni mogel odločiti, kaj naj bo naslov mučnemu pričevanju.

Očitno pa je tudi, da je zares dober poznavalec bosanske kulture, pri čemer se s kulturo ne misli samo na kulturnozgodovinska dejstva, ampak na celoten življenjski način. Knjiga ni samo niz pričevanj o trpljenju bosanskega naroda – kako zguljeno se to sliši! – temveč je v njej tudi veliko antropoloških, etnoloških, karakteroloških in drugih podatkov. Pa tudi veliko ganljive ironije in humorja.

Knjiga, ki je »napisana z bolečino Bosne v srcu – književna proza o genocidu nad Muslimani, pregnastvu in obrambi svobode«, je prva, ki se na literaren način ukvarja z vojno in preteklostjo Bosne. Izšla je pri založbi Bossna–press, uredil jo je Bojan Peček, likovno jo je opremil Sandi Červek, grafično pa atelje Antolin.

Pravzaprav gre za dve knjigi v eni, kot piše v predgovoru. Prva knjiga oziroma prvi del knjige so črtice, ki opisujejo vojna srečanja med nekdanjimi sosedi, znanci in prijatelji, kot druga pa je označen esej z naslovom Sneg na minaretih. V njem je avtor, ki se je takrat še podpisoval z B. Mukič, pred kakim letom, takrat še v skrajšani verziji, napovedoval, kaj se bo z Bosno dogajalo. Njegova zgodovinska in politična analiza se je pokazala kot potrjena, zato jo je izdajatelj uvrstil v knjigo.

V proznih tekstih prve knjige se v opombah pod črto

pogosto pojavljajo ugotovitve iz eseja. Tako te zgodbe pravzaprav tečejo na dveh ravneh, eno bi smeli imenovati umetniška in potematakem tudi ustrezno čustvena in lirična, toda tudi ironična in humorna, druga pa je fenomološko znanstvena. Trpljenje, ki ga literarizira pisatelj Taljić, izziva v njem antopološke reminiscence in zgodovinske ilustracije. Tako se, na primer, ob neki bosanski besedi za poimenovanje sorodstvenih razmerij nenadoma zave, da jo je srbščina izrinila. »Amidžinica« je bosansko ime za ženo očetovega brata, ki se še vedno dosledno imenuje »amidža«, medtem ko je »amidžinico« izrinila srbska »strina«. Enako velja za mnoge druge besede, ki so pregnane iz bosanskega besednjaka, in če je avtor s tem želel namigniti, da je umiranje jezika napovedovalo umiranje naroda, potem se je potrebno zamisliti in ponovno začeti namesto tete uporabljati izraz »ujna« ali »vujna«. To samo mimogrede in samo kot eno od znamenj morebitne bolezni na smrt.

V črtici z naslovom American blend je največ elementov, ki z ironično držo ustrezajo nekdanjemu slovenskemu odnosu do Bosne. Gre za odnos, ki se je oblikoval v času slovenskega trganja iz Jugoslavije.

Takrat so Bosanci še verjeli v bratstvo in enotnost, in so obsojali Slovence. Taljićev junak zdaj v tej zgodbi pravi, češ vse življenje smo Srbom dokazovali »bratstvo–jedinstvo« in so nas naplahtali. In spet na drugem mestu, da naj bi bilo bolje, če Bosanci ne pridejo več k pameti, če bo ta pamet ista, kot so jo imeli pred vojno, ko so bili v resnici nori in so verjeli sosedom.

Taljić piše poln grenkega ponosa, vzvišen in nesrečen. Bosna je zanj mit in v tem je temeljna tragika, ne samo njegove literarne stvaritve, marveč tudi bosanskega obstoja. Mit je namreč po definiciji način pripovedovanja in Bosna je čedalje bolj samo pripoved.

ŠTEFAN SMEJ

Za zeleni jezik (39)

(»Ali je slovenščina ogrožena?« – Strokovna in znanstvena slovenščina, še o poslovnem imenotvorju)

Bogastvo nekega jezika najbolj polnokrvno dokazuje v njem pisana besedna umetnost, nemajhen delež pa imajo pri tem tudi različne stroke in znanstvene discipline. V tem zapisu smo nameravali povedati nekaj več o tem, kako tudi ta področja niso neodporna proti prekomerni anglinizaciji, pa smo medtem prejeli pismo, ki se nanaša na prejšnji zapis o slovenskem poslovnem imenotvorju. Ker ga želimo pokomentirati, naj navedemo o načrtovani temi le nekaj drobnih misli.

Razvejanost sodobne znanosti je v precejšnji meri vzpodbudila v zadnjih desetletjih nepregledno hitro razvijajoča se ameriška znanost in s tem je angleščina tudi na tem področju postala jezik številka 1. Če so še nekaj let po 2. svetovni vojni znanstveniki z različnih koncev sveta enakovredno razpravljali v angleščini in npr. nemščini, že lep čas ni več tako. Tudi pri nas je v strokovnih in znanstvenih hramih mogoče čutiti prepih v oknih, odprtih proti anglo-ameriškemu znanstveno-strokovnemu svetu. Po eni strani se le-ta kaže npr. v zahtevah nekaterih fakultetnih krogov, da naj bi slovenski študentje na slovenskih fakultetah pisali diplome kar v angleščini, na drugi pa v samem znanstvenem jeziku, ki prekomerno in mnogokrat po nepotrebnem prevzema angleške prvine.

Ali ne bi bilo mogoče temeljnih in tudi drugih pojmov posameznih strok in znanosti poimenovati tudi slovensko, je vprašanje, ki bi si ga moral postaviti vsak znanstvenik, strokovnjak, še posebej pa javno pišoči, saj s svojo znanstveno govorico sooblikuje podobo slovenskega jezika.

"Virus jezikovnega pišmevuharstva najeda mestoma tudi že literaturo, tega in onega pisatelja in pesnika, ki v svojem planetarnem poslanstvu, se pravi stremuštvu, trpita v pretesnem jopiču slovenskega jezika, pa šemita svojega ošabnega duha z napol razumljenimi germanskimi in romanskimi krilaticami velemestnih ulic."

Franc Zadravec

No, in sedaj k omenjenemu pismu. Pisal nam je zasebnik/podjetnik, tako vsaj sklepamo iz vsebine pisma, ki smo ga s svojim prejšnjim zapisom tako ujezili, da se še podpisati ni hotel. Očita nam nedemokratičnost, neživljenjskost in neposluh za dogajanje v sodobnem poslovnem svetu ter to, da vsiljujemo domača imena. Dodamo naj, da predvsem ničesar ne vsiljujemo, ampak razčlenjujemo in opisujemo dejansko jezikovno stanje. Zavzemamo pa se – to je res – za to, da bi poslovno ekspanzivni državljani Slovenije v poimenovanjih svojih podjetij izkoristili številne poimenovalne možnosti, ki jim jih nudi slovenščina.

Kar pa zadeva (ne)demokratičnost, moramo reči, da je bralec nevede omenil zahtevno uganko, na katero si človeštvo odgovarja že stoletja in tisočletja. Po pismu sodeč bralec demokratičnost in demokracijo povezuje z neomejeno uresničitvijo in izrabo pravic, ki so posamezniku v nekem prostoru in času dane. Pri tem pa se ne moremo znebiti občutka, da bi udejanjenje takšnega razumevanja demokracije kaj kmalu privedlo v anarhijo, kajti trki med številnimi pravicami še številnejših posameznikov bi sprožili neobvladljivo reakcijo. Zato v mreži pravic deluje energijsko polje obveznosti (dolžnosti) skupnostnih zadev / moralno-etičnih določil, kakorkoli že to imenujemo, ki skuša pravice – verjetno ne omejiti, ampak med seboj uskladiti in doseči takšno obliko njihovega medsebojnega delovanja, ki je sprejemljiva za čim več članov skupnosti. Če nočemo, da se bo na sicer neustreznih slovenskih cestah pobilo še več ljudi, nam ne preostane drugo, kot da preprosto spoštujemo prometna pravila, pa naj le-ta naš hitri avtomobil in naše vozniške sposobnosti še tako omejujejo. Če se ne bi bili dogovorili za varstvo narave in našega okolja, bi bilo onesnaženja in neustreznih posegov v okolje še več, kakor jih je že. Itn,. itd. Tudi slovensko poslovno imenotvorje je v preteklosti urejal 425. člen Zakona o združenem delu (veljaven do 1989), ki je vsaj formalno skrbel za uporabo slovenščine na tem področju. Sedanji Zakon o podjetjih takega zakona nima, menda pa bi naj o nečem podobnem razpravljali poslanci državnega zbora v bližji prihodnosti. Nekateri se zavzemajo celo za sankcioniranje neuporabe slovenščine. Sami nismo privrženci te zamisli, ker verjamemo in upamo, da je poleg predpisov in določil lahko energijsko polje, ki preprečuje kolizijo, tudi ustrezna zavest.

In prav za to nam v rubriki gre: skušati vzpodbuditi ustrezno jezikovno zavest in samozavest Slovencev.

V Beltincih bo dvojno folklorno slavje

Letos poteka 55 let neprekinjenega delovanja beltinske folklorne skupine, ki daje že več kot pol stoletja središču Ravenskega vodilno vlogo pri ohranjanju ljudske kulture v Prekmurju. Obletnico bodo v Beltincih skromno praznovali ob priliki tradicionalnega folklornega festivala v dneh od 23. do 25. julija.

O beltinski folklori, ki pomeni pojem negovanja in ohranjanja izvirne plesne, glasbene in običajske folklore celo v evropskem merilu (leta 1985 je prejela najvišje evropsko priznanje za svojo dejavnost – Evropsko nagrado za ljudsko umetnost, ki jo podeljuje univerza v Gottingenu), je veliko zapisanega, v teh dneh pa bo gotovo našla mesto v številnih javnih občilih. Glede na skromno odmerjen prostor naj povemo, da poleg domala rednih tedenskih gostovanj doma in na tujem poganja pri organizaciji tradicionalnih folklornih festivalov v domačem kraju, ki se jih je doslej zvrstilo že 22, na njih pa je nastopilo doslej kar 169 folklornih skupin iz 15 držav z več kot tisoč nastopajočimi, njihovo vodilno geslo PESEM IN PLES DRUŽITA NARODE pa je vseskozi ohranilo svoje poslanstvo.

Letošnja 23. festivalska prireditev bo ljubiteljem ljudske umetnosti in običajev ponudila z zanimivimi novostmi.

V petek, 23. julija, ob 20.00 bo v beltinskem parku večer **ljudske glasbe.** Nastopile bodo priznane etnoskupine iz vse Slovenije: Piščaci, Kunja koža, Marko banda, Kosipri, tamburaši... V soboto, 24. julija, se bo ob 15.00 prav tako v parku začel **Praznik beltinskega območja.** Videli bomo bogat prikaz ljudskih običajev s težiščem na kmečkih delih in obrteh, popestren z ljudsko glasbo in pesmimi in začinjen z mojstrovinami ljudske kuhinje in kleti, ne bo pa manjkalo tudi plesa in pristne zabave. Izvajalci pa bodo okoličani iz Bratonec, Dokležovja, Gančan, Ižakovec, Melinec, Lipe, Lipovec in Beltinčani.

Isti večer ob 17.00 bo v Radencih nastopila slovenska FS Soča iz Kanade (Hamilton), v Moravskih Toplicah pa zaplesala ob 20.00 FS iz Žitare vasi z avstrijske Koroške.

Na **finalni festivalski prireditvi** – v nedeljo, 25. julija, ob 15.00 – bo zaplesalo poleg obeh omenjenih še šest folklornih skupin: Lancova vas (binkoštni običaj), mlajša FS Soča iz Hamiltona (plesi iz Savinjske doline), FS Karol Pahor Piran (goriški plesi), Gornji Senik iz Porabja, Primskovo (gorenjski plesi) in gostitelji iz Beltinec.

Še vedno pa visi nad glavami prirediteljev – KUD-a Beltinci – Damoklejev meč: problem zaradi slabega vremena, kajti če bo dež, bo morala prireditev, močno okrnjena seveda, pod streho v avlo osnovne šole. V upanju na najboljše tudi ta problem ne bi smel občutneje motiti pravih ljubiteljev folklornih prireditev v Beltincih.

-MZ-

Tudi letos se bodo v Beltincih srečali folkloristi z dveh koncev slovenske zemlje: skupina Karol Pahor iz Pirana (v ospredju) in plesalci z G. Senika (zadaj). In videli bomo moč slovenske ljudske kulture, njeno jedro, ki povezuje pripadnike našega naroda, četudi živijo že stoletja na robovih povsem različnih evropskih kultur. (Fotoarhiv KUD-a Beltinci)

Likos

Likos spominja na Demos. Oboje je na –os in oboje je nastalo kot nekaj naturnega napram etabliranemu in sintetiziranemu. Demosa dolgo niso mogli, vsaj v večini ne, intelektualizirani institucionalni levičarji. V Likos ni včlanjen noben akademski slikar. Zdaj se Demos ponovno ustanavlja. Če LIKOS–a ne bi bilo, bi si ga bilo potrebno izmisliti.

Likos trideset let že je. V njem so likovniki, ki so tam v letu 1963, kot piše član Likosa Vlado Sagadin, vstopili v krizni čas, čas ko »onstran Mure« ni bilo likovnih zapisovalcev »umirajoče prekmurske etnografske starožitnosti«.

Od leta 1963 so v Likosu bili, večina jih je še vedno, naslednji slikarji: Franc Bencak, Koloman Beznec, Štefan Červek, Drago Fiala, Boris Hegedüš, Darinka Horvat–Drvarič, Ernest Lülik, Peter Obal, Ernest Penhofer, Franc Ropoša, Vlado Sagadin, Evgen Titan, Alojz Veberič, Avgust Velnar, Marija Zrim, Danica Bagari, Anton Bertalanič, Branko Borko, Janez Grauf, Jože Heklič, Karel Kosednar, Dušan Nagy, Adolf Pen, Josip Rački, Alojz Rous, Pero Stojanovič, Jože Špilak, Alojz Števanec, Jože Vidonja, Irena Flisar, Jože Puhan, Vilko Gerlec, Miro Benčik, Juš Janžič, Janez Plevel, Lojze Ščap, Ana Čelak–Lapajne, Tone Černi, Ernest Bransberger, Marjan Horvat, Geza Škaper.

Od četrtka, 8. julija, je v soboški Galeriji razstava ob 30–letnici ustanovitve in delovanja likovne skupine LIKOS.

kulturni koledar

RAZSTAVE

MURSKA SOBOTA: V pokrajinskem muzeju sta na ogled stalna zbirka in stalna likovna razstava, ki je odprta vsak dan razen nedelje od 10. do 12. ure.

LJUTOMER: V galeriji Anteja Trstenjaka razstavlja Samo Pajek iz Maribora. Razstava bo odprta od 17. julija.

LENDAVA: V lendavskem gradu je na ogled stalna razstava del dosedanjih mednarodnih likovnih kolonij, na ogled so tudi freske Zoltana Gaborja.

MURSKA SOBOTA: V galeriji je razstava del članov LIKOS-a. Razstava je posvečena 30-obletnici društva, odprta pa bo do 31. julija.

MURSKA SOBOTA: V galeriji pokrajinskega muzeja v soboškem gradu je na ogled retrospektivna razstava del kiparja Ferenca Kiralya. Razstava bo na ogled do 30. avgusta.

RADENCI: V muzeju Radenske so na ogled eksponati in prikazi razvoja tega naravnega zdravilišča.

SOMBOTEL: V muzeju Savaria gostuje z razstavo Alijza Eberleta Pokrajinski muzej iz M. Sobote. Razstava akvarelov bo na ogled do 29. avgusta.

PRIREDITVE

MURSKA SOBOTA: 15. julija ob 20. uri bo na grajskem dvorišču ali v dvorani kina komedija Mira Gavrana Mož moje žene v režiji Marjana Bevka ter izvedbi Iva Bana in Iztoka Valiča.

MURSKA SOBOTA: V kinu bo 15., 16., 17. in 18. julija na sporedu film Beethoven. Predstave bodo ob 18.00 in 20.00.

Eko – kulturna prireditev

2. spust s čolni po reki Muri (od Cmureka do Veržeja) bo v soboto, 17. julija. Zbirališče za spustnike je ob 8. uri v Krogu, začetek spusta v Cmureku ob 10. uri, ob 12.30 postanek v G. Radgoni, prihod v Veržej ob 17. uri.

KNJIŽNICE

MURSKA SOBOTA: Julija in avgusta bo Pokrajinska in študijska knjižnica odprta: študijski oddelek v ponedeljek od 9. do 16. ure, ob sobotah pa od 8. do 12. ure, v preostalih dneh pa od 8. do 14. ure, oddelek knjižnice v gradu pa v četrtek od 8. do 17. ure, ob sobotah od 8. do 12. ure, v preostalih dneh pa od 8. do 14. ure.

LENDAVA: Knjižnica je odprta vsak dan razen nedelje od 8. do 15. ure.

Čudoviti ostanki

Arheologi v Jordanu so potrpežljivo odstranjevali štirinajst stoletij star prah in ruševine, kjer je nekoč, pred Kristusovim rojstvom, stala v poganskem mestu Petra bizantinska cerkev. Trud se je izplačal: po stoletjih zanemarjanja so se pokazali čudoviti kamniti mozaiki.

Fotografija za 25 pezov

Tako se enoletni orangutan igra z indijskim pitonom v zasebnem živalskem vrtu na obrobju Manile. Kdorkoli hoče njuno zanimivo igro fotografirati, mora plačati 25 pezov (en dolar). Z izkupičkom pomagajo vzdrževati ta živalstki vrt.

Neumen šef

»Nekoč sem imel, bilo je še v prejšnji službi, neumnega šefa,« je začel pripovedovati Cene Čebula, ko je naredil pošten požirek kave. »Sicer pa, če se zamislim, saj nikoli v življenju nisem imel šefa, ki ne bi bil neumen.«

Žožo je menil, da to ni nič posebnega, da je večina šefov neumnih, da drugače preprosto ne gre. »Vzemimo primer, člane poštenega dečka, dobrega delavca in nadarjenega strokovnjaka postavijo za šefa. Prej so ga vsi spoštovali in imeli radi, takoj ko postane šef, pa se spremeni, na slabše.«

»Ne obvlada več razmer, začne se obnašati neumno,« je rekel Janko. Šef, ki je nad njim, ga sili, da obvlada tiste, ki so pod njim, tako se zameri nekdanjim prijateljem. To ga grize in razjeda, zato dela še večje neumnosti. Nekdo, ki ga do takrat ni poznal, meni, da je zares neumen.«

»To si povedal zapleteno in kot opravičilo šefom,« je rekel Cene. »Moj tedanji šef Janez Slabič pa je bil zares neumen. Imel je le eno dobro lastnost, rad je pil kavo, in to v tako rekoč neomejenih količinah. Tajnici je vselej dejal, tudi po nekajkrat na dan: ‚Mojca, pristavi za eno svežo kavo.' Pri tem se je bebavo hahljal. Vrhunec vsega pa je bil v tem, da tajnici sploh ni bilo ime Mojca.

Nekoč smo šli na neko službeno potovanje, bilo nas je veliko, skoraj vsi direktorji, mnogi šefi in nekaj nas manjših, ki so nas potrebovali zaradi teh ali onih razlogov. Šlo je za nekakšno otvoritev nekega objekta. Vozili pa so se s petimi avtomobili. Ustavili smo se v Celju. Janez se je napihoval pred direktorji, ga je blebetal po svoji navadi, vstopili smo v lokal, ker je bil prvi, ga je natakarica vprašala, kaj želimo. Bleknil je: ‚Eno specialno svežo kavo za vse.' ‚Specialno?' je vprašala natakarica. ‚Seveda, specialno, pa naj bo sveža.' Pri tem se je po svoji navadi bebavo hahljal.

Čez čas nam je natakarica prinesla 20 kav v skodelicah za belo kavo, s smetano, viskijem, praženimi mandlji in očarljivim nasmehom. Moj šef pa se je bolj kislo smehljal. Spili smo kavo, potem je stari koštrun, ki smo mu pravili General, zahrzal in rekel: ‚No, tale kavica pa se je prav zares prilegla, če sem prav razumel, nas danes časti Janez.' Ne da bi trepnil z očesom, je zapustil lokal, za njim slavna vojska podrepnikov pa za njim.

Pri točilni mizi sva ostala Janez s kislim obrazom in jaz. Bil je boljši lokal, kjer je bila kava precej draga, dvojna še bolj, posebno s smetano, najdražja pa je bila specialna kava, ki jo je le redko kdo naročal. Šef je plačal dvajset takšnih kav. Obenem pa moram pripomniti, da je bil strašansko skop.

Vsi smo menili, da je zgodba s kavo precej poučna, naš šef pa je odslej pil samo ‚navadno kavo'.« Tako je končal svojo zgodbo Cene.

Mi smo pa medtem spili kavo in se poklapano lotili svojega dela.

Borivoj Repe

Nenavadna ljubezen

Dino, triletni ovčar, očetovsko skrbi za svoja varovanca, ki potrebujeta varnost in toplino. Razvila se je nenavadna ljubezen med močnim psom in drobnima račkama. Nihče, ki ga Dino oceni za sovražnega, se račkama ne sme približati. Takoj ga spodita renčanje in lajež, če je treba pa tudi fizično posredovanje. Zelo ljubko in redko.

8. 7. 1993

Genau je znau moj pajdaš Bela, ka do tak dugo gučali od bencinskoga tolara, ka na konci nede več samo eden tolar, liki de ji več. Nazdnje so na skupščini že gučali, ka bi naj bencinski tolar pomeno podrakšanje bencina pri litri za deset tolarof. Bela zna, ka je tou komaj začetek debate. Gda do vidli, ka bi tou šlo skouz, te do že zdigavali na več, pa de tou tak dugo trpelo, ka ešče tiste ceste vrag zeme, štere so ešče kelko - telko vozne. Edni so na skupščini nej bili za tou, pa so predlagali zbiranje pejnez v formi nekši delnic. Pri ton se je Bela spouto, kak je že dugo lejt nazaj, dau posojilo za ceste državi, pa je tüdi doubo nekše fele papere, skoro kak delnice. Pa gda bi po lejtaj mogo pejneze nazaj dobiti, so tak malo bilij vrejdni, ka ji je državi šenko. Njegove ceste so pa v ton časi že pa vse lüknjaste bile. No, tü se zaj ide za avtoceste v Sloveniji. Eden falat cilou do Lendave. Pri ton Sobota dobro skouz prijde, ka nede šla autocesta skouz varaš. Bela je čüv praviti, ka tou zavolo toga, ka nikak nišče ne bi mogo fkraj spraviti tej liseni kioskof z varaša, tej bi pa avtocesti napouti bilij. Či se nebi v Soboti tak obranili avtoceste, bi tak bilou, kak v Radgoni. Samo tan so po vsej sili ščeli meti tranzit skouz varaš napelani, ka do se tak prej turisti bole fejst v Radgoni stavlali pri "Grozdi". No zdaj pa te majo tranzit, pa turitem, pa hasek. Edino senje ji vö rešavle. Na senje bi pa lidje prišli tüdi, či bi obvoznica bila deset kilometrof vö z varaša.
Skouz bencinski tolar`krat 25, pozdrav, brat Džouži

Štiriindvajsetletna rjava medvedka Heidi iz živalskega vrta Haag v Nižji Avstriji je postala petkratna – srečna in zadovoljna – mamica. Skotitev petih medvedkov, ki so šele pred kratkim zapustili brlog, velja za svetovno senzacijo. Mama Heidi je do svojih mladičev zelo prizanesljiva.

Vatikan je sklenil odšteti milijon dolarjev za zaščito Michelangelove Sikstinske kapele pred vlago in umazanijo. Nov klimatizacijski sistem bo filtriral zrak, 75 senzorjev na kritičnih mestih v kapeli, pa bo nadzorovalo temperaturo. Renesančne freske bodo povsem obnovljene prihodnje leto za veliko noč, ko bodo po 14 letih, odkar so restavratorska dela stekla, dokončali še Poslednjo sodbo.

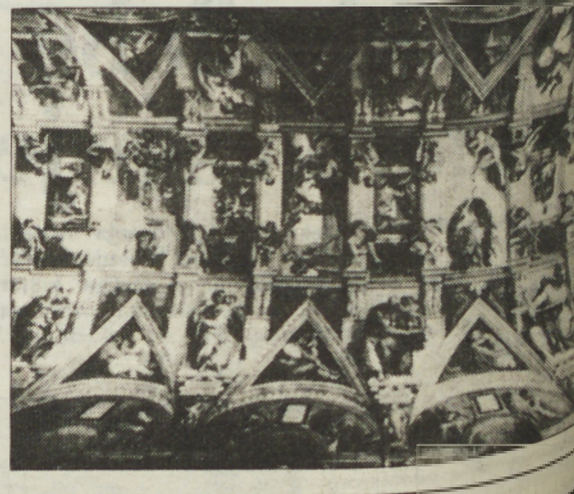

zvezde vam kažejo

OVEN

Ona: Nekdo te zelo pogreša, vendar pa ti tega na noben način ne bo hotel priznati. Konec tedna boš »pristala« na divji zabavi. V prijetnem razpoloženju boš izdala nekaj, za kar bi bilo bolje, da bi ostalo skrito.

On: Neka pohvala ti bo pomenila veliko več, kot konkreten poslovni uspeh, ki se ti obeta. Četudi si videti karseda samozavesten in samostojen, ti potrebuješ oporo in varnost človeka, ki te ljubi.

BIK

Ona: Zaljubila se boš, ljubezen bo prijetna in globoka, ravno takšna, kot si jo želiš. Pokazala se bo možnost za spremembo v poklicnem življenju, s tem pa še obilo drugih ugodnosti, ki so vezane na to.

On: Prehitro boš pozabil na svoje obveznosti in se prepustil lahkotnemu življenju. Res je, da v tem načinu ne boš našel nikakršne zanesljivosti, vendar se boš zabaval kot še nikoli.

DVOJČKA

Ona: Poskusi ugoditi prijateljevim željam in videla boš, da si si s tem naredila veliko uslugo. Ob koncu tedna te čaka veselo snidenje, prav tako pa boš dobila odgovor na že zdavnaj zastavljeno vprašanje.

On: Potreboval boš veliko samozavesti in notranjega miru, saj se ti je v zadnjem času nabralo kar precej zapletenih problemov. Toda nikar se ne predaj, saj boš iz kopice dela potegnil tudi nekaj prav prijetnega.

RAK

Ona: Če se ne boš začela brzdati, se lahko odnosi s partnerjem preveč zapletejo. Z ljubosumnostjo ne boš dosegla prav ničesar, zato raje poskusi s kakšno izvirnejšo taktiko.

On: Naredil boš sicer ogromno načrtov, njihova realizacija pa bo precej medla. Spusti se raje v kombinacijo s prijateljem, saj lahko s skupnimi močmi naredita neprimerno več – in predvsem veliko bolje.

LEV

Ona: Zaupala se boš človeku, ki ti je nekoč že pomagal. Vendar pa so se časi od takrat temeljito spremenili, takšna pa bo tudi njegova reakcija. Potrebno se bo odločiti ali pa odnehati za vedno.

On: Tvoje nove ideje bodo sicer naletele na ostro kritiko, vendar pa bo to le znak, da so te vzeli zares. Poskusi se uveljaviti, dokler so možnosti – za ljubezenske zadeve bo še čas.

DEVICA

Ona: Partner bo precej slabe volje, saj bo začel sumiti, da se za njegovim hrbtom dogaja nekaj, kar ni ravno v njegovem interesu. Le stežka ti ga bo uspelo prepričati, da si vse skupaj le domišlja, saj je resnica povsem drugačna.

On: Nikar se ne zaletavaj z glavo v zid, ampak poskušaj najti kakšno primernejšo rešitev. Teh je sicer veliko in z malo dobre volje ti bo kaj hitro uspelo. Popazi na zdravje, ki ni ravno najboljše.

TEHTNICA

Ona: Nikar ne čakaj, da se bodo stvari uredile kar same od sebe. Prijatelj, ki te opazuje, že dolgo čaka na vsaj približno ugodno priložnost, da bi ti razodel čustva. Nikar se preveč ne igraj, ampak se raje odloči.

On: Poskusi se prilagoditi družbi, v kateri se giblješ. Nekdo te že dalj časa opazuje in potihem upa, da jo boš opazil. Pripravi se na precejšnje presenečenje na poslovnem področju!

ŠKORPIJON

Ona: Nad nekom boš zelo razočarana, vendar ne tako, da tega ne bi pozabila. Opravičilo bo prišlo na povsem nepričakovan način, ki ti bo dobesedno izpodnesel tla pod nogami...

On: Nepričakovano srečanje te bo razveselilo in želel si boš, da bi se še kdaj ponovilo. Tvoja prizadevanja bodo sicer iskrena, vendar pa nekateri tega preprosto ne bodo hoteli ali pa ne bodo mogli razumeti.

STRELEC

Ona: Dobra novica te bo povsem pomirila, nekdo pa bo to prav lepo izkoristil. Obeta se ti prijeten in romantičen konec tedna, celo trajnejša zveza. Zato nikar preveč ne omahuj, ampak...

On: Naletel boš na nasprotnika, ki ti bo v marsičem kos. Vse skupaj boš vzel kot še enega od izzivov. Za partnerja pa nikar ne skrbi, saj se bo konec tedna vse izteklo presenetljivo ugodno – predvsem zate.

KOZOROG

Ona: Prihaja dokaj kritično obdobje za sklepanje novih kombinacij, zato se raje potuhni in počakaj, da ponovno posije tvoje ‚sonce'. Nekdo te že dalj časa opazuje in se pripravlja na odločilen korak.

On: Nikar se ne oziraj na dogodke, ki te poskušajo speljati na slepo pot. Vse skupaj je le dobro zrežiran prizor, ki ti ga skuša vsiliti nekdo, ki si se mu pošteno zameril. Raje zaupaj svojemu partnerju – ne bo ti žal.

VODNAR

Ona: Nepričakovano bo prišlo do nekega srečanja, ki ti bo v prihodnosti postalo kar navada. Partner se bo temu od začetka sicer upiral, vendar pa se bo na koncu vendarle uspel sprijazniti z novimi razmerami.

On: Odkril boš, da je lahko tudi prijateljstvo prav lep nadomestek minulemu neuspehu v ljubezni. Povsem drugače pa je na poslovnem področju, saj je prišel trenutek, ko boš lahko pobral sadove preteklega dela.

RIBI

Ona: Tvoje želje so ogromne, tvoje zmožnosti pa nekaj povsem drugega. Poskusi se postaviti na realna tla, drugače boš na koncu preveč razočarana. Preizkušala boš v občudovanju nekoga, ki ni vreden tvojih čustev.

On: Poskusil se ji boš približati. Do nje ti je sicer precej, vendar pa se ti je do sedaj zdelo, da nimaš osnovnih možnosti za uspeh. Nad ‚rezultatom' boš presenečen tako ti kot tudi tvoji prijatelji.

za vsakogar nekaj

Glasbene lestvice

NAJBOLJŠIH SEDEM TUJIH SKLADB NA MURSKEM VALU NSTSNMV

1. I WILL NEVER FORGETT – En-Sonic
2. SOMEBODY TO LOVE – George Michael + Queen
3. IT'S A MYSTERY – The Graduates
4. CANT HELP FALLING IN LOVE – UB 40
5. FEEL A LITLE MORE – Eric's Affair
6. BLOWIN' IN THE WIND – Etta James
7. TWENTY FIVE HOURS A DAY – The Hooters

PREDLOGI:
1. **A BROKEN HEART – Jennifer Rush**
2. **THAT'S THE WAY LOVE GOES – Janet Jackson**
3. **OH CAROLINA – Shaggy**

LESTVICA SLOVENSKE ZABAVNE GLASBE 7 VELIČASTNIH

1. SANJE – Royal Flash
2. KO OBJAME ME NOČ – I X band
3. MORSKA ROMANCA – Danijel Šmid
4. VSE KAR TI LJUBEZEN DA – Ivan Hudnik
5. PRIJATELJU – California
6. KAKO JE LEP TA SVET – Mia Žnidarič
7. OB MENI SI, TUDI KO TE NI – Mika Čemažar

PREDLOGI
NAZAJ – Avtomobili
ODLOČI SE – Marko Pezdirc
VSAJ NEKAJ – Dominik Kozarič

LESTVICA NARODNOZABAVNE GLASBE S KRŠČAKON, CEKRON PA Z MARELOF

1. 30 LET IMAŠ – Slovenskogoriški kvintet
2. V PARKU – Ans. Vesna
3. TO SI TI – Fantje z vseh vetrov
4. NAZAJ NA VAS – Igor in Zlati zvoki
5. GODEC – Ans. bratov Poljanšek
6. POLKA NAOKROG – Trio Svetlin
7. KO MUZIKANT SLAVI – Celjski instr. kvintet

PREDLOGE:
1. **PRI NAS BO PLES – Alpski kvintet**
2. **IŠČEM TE – Zasavci**
3. **NEVESTA – Ans. Mak**

Izpolnjene kupone pošljite do četrtka, 22. julija 1993, na naslov Murski val, Slovenska 41, 69000 Murska Sobota, za glasbene lestvice.

Kupon št. 28

Glasujem za skladbo:
- tuja _____
- domača _____
- narodnozabavna _____

Ime in priimek ter naslov

_____

RADIO MV – MURSKI VAL – UKV 94,6 MHz (dopoldne tudi SV 648 kHz

Petek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Mariborsko zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Borzni utrip – 9.30 NSTSNMV – 10.00 Poročila – 11.15 Od petka do petka – 12.00 Poročila – BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Prireditve ob koncu tedna – 17.30 Alternativno – 18.00 MV-dur – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sobota – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.40 Tržnica – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Predstavljamo vam – 10.00 Poročila – 10.40 Potepajte se z nami – 11.00 Sobotni gost – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.10 Angleščina – 17.30 Mali oglasi – 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Nedelja – 8.00 Začenjamo nov dan – 8.10 Panonski odmevi – 9.30 Srečanje na Murskem valu – 10.30 Nedeljska kuhinja – 12.00 Poročila – 12.15 Nedeljsko premišljevanje – 12.30 Minute za kmetovalce – 13.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Ponedeljek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Porabsko zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Evropa v enem tednu – 10.00 Poročila – 10.30 Šport – 11.15 Zgodilo se je – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Bilo je nekoč – 17.30 Šport – 18.00 S kranščakon, cekron, pa z marelof – lestvica narodnozabavne glasbe – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Torek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Ljubljansko zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Kost/gost dneva – 9.15 Glasbene novosti – 10.00 Poročila – 10.30 Kratki stik – 11.15 Mali oglasi – 12.00 Poročila – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Tema popoldneva – 17.30 Srebrne niti – 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Sreda – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.45 Zagrebško zvočno pismo – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Mali oglasi – 9.15 Iščemo za vas – 10.00 Poročila – 10.15 NSTSNMV – 11.15 Borzni utrip – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 Poslušamo vas – 17.30 Mali oglasi – 18.00 Na narodi farmi – 18.30 Poročila BBC – 19.00 Vključujemo Radio Slovenija

Četrtek – 5.40 Prebujajte se z nami – 7.00 Druga jutranja kronika – 7.30 Informacije v slovenščini, nemščini in madžarščini – 7.35 Svetuje kmetijski strokovnjak – 8.00 Poročila – 8.10 Dopoldne na MV – 8.30 Kost/gost dneva – 9.15 Sedem veličastnih – 10.00 Poročila – 10.30 Pika na i – 11.15 Mali oglasi – 12.00 Poročila BBC – 12.30 Zakaj se ukvarjamo z umetnostjo – 13.00 Danes do trinajstih – 13.30 Popoldne na MV – 14.00 Aktualno – 15.30 Dogodki in odmevi – 16.25 Obvestila – 16.30 Poročila – 17.00 To sem jaz – 18.00 Najlepše želje s čestitkami in pozdravi

Šest zlatih pravil za staranje

Pravimo, da je človek star toliko, kot se počuti. Kako lahko podaljšamo mladost v stara leta? Nekaj nasvetov prav gotovo ne bo odveč! Vsak dan uvrstimo na jedilnik svežo hrano: solato, sadje, surovo zelenjavo.

Poskusimo jesti več jogurta, skute, mleka in sira. S temi živili dobi organizem dovolj kalcija, ta pa je potreben za preprečevanje osteoporoze.

Poskusimo piti čim več: vode, mineralne vode, sadnih sokov (nesladkanih), zeliščnih čajev, zelenjavnih sokov – vse to odplakuje iz organizma strupene snovi.

Uživajmo veliko kvasa ali pa ga nadomestimo s preparatom, ki vsebuje vitamin B. Na ta način okrepimo organizem in preprečimo okužbo s povzročitelji bolezni.

Če imamo težave s prebavo, si pomagamo z naravnimi sredstvi. Prepočasno delovanje črevesa lahko pospešimo na primer z uživanjem mlečnega sladkorja.

Odrečemo se čezmernim količinam mesa, salame, jajc, margarine ali masla – ta živila namreč lahko povzročijo nastanek bolezni, kot je putika, revma ali obolelost prebavnega trakta. Namesto teh uživajmo mlečne izdelke, sadje in solato.

Kuhajte z nami

Slivov zavitek

Testo: 400 gramov gladke moke, 1 jajce, polovico žličke soli, približno 1 dcl mlačne vode, 1 žlico raztopljenega, komaj mlačnega masla ali margarine.
Zamesimo gladko, mehkejše testo. Oblikujemo hlebček, ga položimo na pomokano krpo in pokrijemo s krpami, da ne dobi na površini skorjice. Tako naj počiva 30 minut.
Nadev: 125 dag sliv, 5 žlic sladkorja, 1 žlico ruma, 10 dag mletih orehov ali olupljenih mandeljev, 5 dag masla ali olja, 2 žlici drobtin.
Slive operemo, izkoščičimo in razpolovimo, če so debele, jih še enkrat prerežemo. Damo jih v plitvo kozico, prelijemo z 2 dcl vode, dodamo žlico sladkorja in v pokriti posodi zavremo. Ko zavro, jih stresemo na cedilo, sok pa postrežemo. Medtem ko se hladijo, na dveh žlicah olja zavremo dve žlici drobtin.
Na kuhinjskem prtu čimbolj tanko razvlečemo testo in ga pokapljamo z raztopljeno margarino, maslom ali oljem. Po testu potresemo koščke sliv, jih sladkamo s preostalim sladkorjem, potresemo s praženimi drobtinami, mletimi orehi in pokapljamo z žlico ruma.
Krajši strani testa zavihamo za 2 do 3 cm proti sredini in po dolžini rahlo zvijemo. Pečico segrejemo na 230 stopinj Celzija. Pred peko jih premažemo s smetano. Režemo nekoliko ohlajene.

NAGRADNA KRIŽANKA

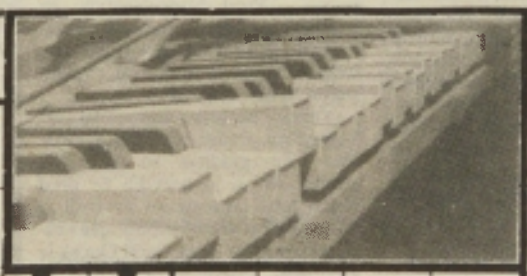

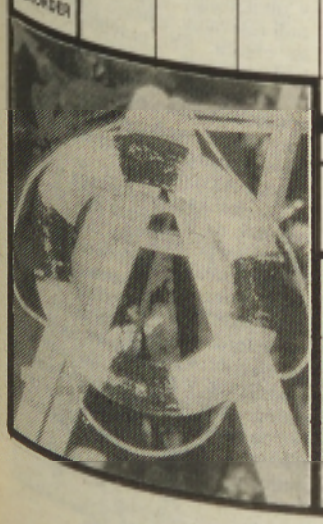

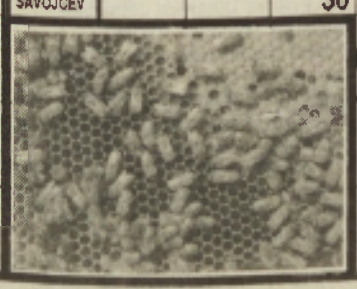

SESTAVIL MARKO NAPAST – MIHA KOZINC – TEMNO ZELENA RUDNINA Z URALA – INDIJSKA ŽENSKA OBLEKA – CERKVENA MAŠA BREZ PETJA – JUŽNOAMERIŠKA KUKAVICA – ZAKOVICA – MEHKO BLATO NA DNU STOJEČIH VOD
POLDIVJI KONJ NA AMERIŠKIH PRERIJAH – VSTRIJSKI ŠTAJERSKI POLITIK (JOZEF) – VELETOK NA ALASKI – STAVBENIK – UDATJE TAL
AFRIŠKA PLEMENSKA SKUPINA – SLAB ČLOVEK – NADJA TILLER
ANGLEŠKI PESNIK (JOHN, 1795–1821) – ORANJE, ZORANA ZEMLJA – VIHRAV ČLOVEK – GRŠKA ČRKA
FINSKA LUKA OB BOTNIŠKEM ZALIVU – OLIVER GOLDSMITH – DETONACIJA – KILOLITER – GLAVNO MESTO UKRAJINE
NAGRADNA KRIŽANKA – BANKOVEC ZA STO ENOT – KNJIŽEVNIK ŠELIGO – REKA V TANGANJIKI
OTOK V IRSKEM MORJU – PIJAČA, KI ZBUJA TEK – DEL GLEDALIŠČA
TORBA ZA SPISE – JAPONSKI SAMOMOR – LATINSKI VEZNIK (IN)
PREVLEKA ZA ČEZ ČEVLJE, GOLENICA – ŠENOA AUGUST – AM. FILM. DRUŽBA – NEMŠKO MOŠKO IME – DANAJEC – KEMIČNA PRVINA (Ca) – OVEN, KI RAD TRKA
AM. FILM. IGRALEC (STEWART) – BELEŽNICA – STANJE, POLOŽAJ – ANGLEŠKO SVETLO PIVO – ROMUNIJA
SAMICA GOVEDA JAKA – ČIRILSKA ČRKA – GRŠKO MESTO IN PRISTANIŠČE – RONALD REAGAN – VRSTA DIVJADI – OBVODNA RASTLINA – RIMSKI HIŠNI BOG – GNOJNI UŠESNI IZTOK – LETOVIŠČE V ISTRI – KRAJ PRI SL. KONJICAH – ANTON VODNIK
KAR SE KAM VLOŽI – FR. LAHKOŽIVKA
OTTO RIPPERT – RIMSKA ŠTIRICA – OKRAJŠAVA – ANTIČNO IME ZA DONAVO
ŠUMNIK – MUSSOLINIJEV NASLOV
POKRAJINA V FRANCIJI, DOMOVINA SAVOJCEV – UREJENOST – JACK LONDON – NEKDANJI MONGOLSKI VLADAR
UČENJE – KRAJ PRI LJUBLJANI
KRMNA RASTLINA – NAGRADNA KRIŽANKA – VZDEVEK IGRALCA RADKA POLIČA – GL. MESTO FR. DEP. LOT-ET-GARONNE

Geslo vpišite v nagradni kupon in ga na dopisnici pošljite na naslov uredništva: PODJETJE ZA INFORMIRANJE, Slovenska 41, 69000 Murska Sobota.

Nagradni kupon št. 10: _____

_____

Pravilne rešitve bomo nagradili.

1. NAGRADA blago v vrednosti 25.000,00 SIT
2. NAGRADA blago v vrednosti 10.000,00 SIT
3. NAGRADA blago v vrednosti 5.000,00 SIT

Pokrovitelj:
Trgovina in servis SAMSUNGOVIH izdelkov TRATNJEK v Turnišču, telefonska številka: 72 080

Iz župnijskih kronik: Pertoča (34)

Župnija cesarice sv. Helene

»Če se iz Sobote pelješ proti avstrijski Radgoni in v Gederovcih zaviješ po asfaltni cesti skozi Cankovo, boš kmalu prišel v prvo vas pertoške župnije: v Krašče. In ko se zapelješ mimo hiš spet na polje, zagledaš nedaleč vstran na levi strani na hribu belo cerkev. To je pertoška župnijska cerkev svete Helene. V belini je pred tabo kot nevesta, ki je pripravljena na slovesnost poroke,« je v knjižici Cerkev na Pertoči zapisal januarja 1970. leta dolgoletni župnik Štefan Tratnjek.

Župnik 47 let

Štefan Tratnjek, rojen v Lipovcih, je bil pertoški duhovni pastir skoraj pol stoletja. Za župnijskega upravitelja na Pertoči so ga imenovali 1. novembra 1941. leta, službo je prevzel dva tedna pozneje. Župnik pa je postal 1948. leta in deloval do 31. julija 1988. leta, ko se je preselil v škofijski dom za upokojene duhovnike v Mariboru. Umrl je septembra naslednjega leta in je pokopan na pertoškem pokopališču. Njegov naslednik Jože Vinkovič, doma iz Gančan, je župnijo prevzel 1. avgusta 1988. leta. O svojem predniku je v Stopinjah med drugim zapisal: Rad je imel svoje preprosto in verno ljudstvo. Z izjemno vztrajnostjo in globino besede mu je razlagal skrivnost Boga in božje besede. ... Ob duhovnem delu ni zanemarjal materialnega dela. Cerkev je bila posvečena v časih, ko je bilo zelo težko dobiti dovoljenja za gradnjo ali povečavo cerkva. Uspelo mu je!.

Kdaj so na Pertoči zgradili prvo cerkev, ni znano, pač pa obstaja zgodovinski pisni vir, ki ga je našel kanonik dr. Franc Ivanocy, kjer piše: *Leta 1364 po kralestvom Ludvika I. so bogatejši gospodje za cerkve vnogo včinili, zato je pri nas tudi cerkev v ednom kraji v Pertoči gori postavlena.* V vizitacijskem zapisniku iz leta 1698 pa piše: *Na vzvišenem hribčku je postavljena cerkev v čast sveti Heleni. Ima dva dela: prednji, na vzhodni strani, je starejši; drugi, na zahodni strani, pa je pozneje dodani.* Oprema tedanje cerkve pa je opisana v vizitacijskem zapisniku iz leta 1756: *Oltarji so trije, neposvečeni. Na glavnem je sv. Helena, naslikana s križem; na desni je sv. Ana, na levi druga svetnica. Na desni strani je oltar sv. Trojice, na levi oltar blažene Device. Kdo je cerkev zgradil, se radi starosti ne da ugotoviti. Je od drugovercev nazaj sprejeta, ker je itak že prej bila katoliška.* **Pertoško cerkev so v letih 1600–1680 upravljali evangeličani. Prvi katoliški duhovnih iz dobe protireformacije je bil Anton Pitročij, rojen v Gorici. Omenjen je v vizitacijskem zapisniku iz leta 1698. Druga pertoška duhovnika iz tistega obdobja (leto 1784) sta Pavel Schiratich in Matija Vukovič. Njuna imena so namreč zapisana v poročni knjigi. Župnik Franc Ksaver pa je leta 1749 omenjen v mrliški knjigi. Franc Ksaver Perkonig je bil pertoški župnik v letih 1752–1762. Jože Benkovič je župnikoval od maja 1762 do septembra 1777. Potem je nekaj mesecev »vskočil« Mihael Gaber; domačin Jurij Aleksander Srak s Krašč pa je bil župnik od 1777. do 1785. leta. Adam Ivanoci je bil župnik od 1785. do 1789. leta, doma pa je bil iz Ivanovec. Marko Kregar je bil frančiškan, na Pertoči pa je bil upravitelj župnije od 1789. do marca 1790. leta, ko jo je prevzel Štefan Pavel iz Beltinec in deloval do 1822. leta. Jože Cipot, rojen v Noršincih, je bil pertoški župnik od 1822. do 1826. leta. Janez Evangelist Šbul je bil Turniščan, pertoški župnijski upravitelj pa nekaj mesecev v letu 1827, ko ga je (za nekaj mesecev) nadomestil Janez Fabijan Kovič. Septembra 1827. leta je prišel za župnika Jožef Tišler, doma iz madžarskega Totszerdabelya, in ostal do svoje smrti 1855. leta. Župnik Štefan Veren, doma iz Murske Sobote, je župnikoval od 1855. do smrti 1891. leta, ko je prišel Jožef Čarič, rojen v Veščici v Medžimurju. Župnijski upravitelj je bil le nekaj mesecev, nato pa ga je nadomestil Janez Bagari–Nepomuk.**

Zgradba prvotne cerkve

Kakšna je bila pertoška cerkev pred sedanjo, zgrajeno 1963. leta, je župnik Tratnjek opisal (v že omenjeni knjižici) takole: *a)* Velikost: Cerkev je znotraj dolga približno 20 metrov (brez zvonika, a s prezbiterijem). Široka je 6,5 metra, visoka znotraj 4,80 metra. Na severni (evangelijski) strani je zakristija 5 krat 4 metre. V njo je vhod od zunaj, iz nje v cerkev in na prižnico. S streho je cerkev visoka 10–11 metrov. Zvonik je visoko 30 metrov. – b) Oprema v cerkvi: Glavni oltar je edini za maševanje. Na oltarju je kip sv. Helene, nastavek oltarni je leseni, gotski, brez umetnosti. Svetišče loči od ladje lesena obhajilna miza, postavljena namesto dveh klečalnikov... V svetišču so tri gotska okna... V ladji na moški in ženski strani je po 5 klopi, ob steni misijonski križ, razne slike in kipi: Brezmadežne, Lurške, sv. Družine, sv. Antona, sv. Florijana... Na koru so orgle; pravzaprav bolj igralnik, ker so piščali na obeh straneh kora na traverzah obešene na steno. – c) V zvoniku

Stolp župnijske cerkve sv. Helene na Pertoči je star več sto let, enako prezbiterij stare cerkve. Med njima pa so 1963. leta zgradili nov velik sakralni objekt.

Posnetk: Š. S.

so trije bronasti zvonovi. Veliki tehta 740 kilogramov. Blagoslovitev je bila 8. februarja 1948. Na njem je napis: Kristus, kraljuj, Kristus, zmaguj, v hostiji sveti nam gospoduj! Srednji zvon tehta 502 kilograma in ima napis: Angelski pozdrav. Mali z napisom: Smiluj se nam, Gospodine, pa je težek 229 kilogramov. V zvoniku je stolpna ura, ki jo je 1948. leta naredil Anton Marič, rodom iz Ropoče. č) V zakristiji sta dve omari... d) Elektrifikacija: 18. maja 1959 je zasvetila na Pertoči električna luč. Tudi v cerkvi in na župnišču... e) Notranjščina cerkve je bila 1947 poslikana, leta 1948 pa je bil ometan zvonik in prenovljena notranjščina cerkve.

Premajhen božji hram

Pertoška cerkev je (kot zapisano) merila 20 krat 6.5 metra, pomeni, da je imela nekaj čez 130 kvadratnih metrov. To pa je veliko premajhen prostor glede na število vernikov oziroma obiskovalcev božje službe. Leta 1829, ko so bile v župniji že sedanje vasi (Pertoča, Večeslavci, Ropoča, Krašči in Gerlinci), je bilo 1.863 vernikov, šematizem mariborske škofije za leto 1934 pa navaja v pertoški župniji kar 3.058 vernikov; leta 1950 je bilo v župniji 2.925 katoličanov. Hodili so množično k božji službi, cerkev je bila majhna, zato velika gneča. Župnik je ljudi tolažil: *Tolažimo se s tem, da bomo v nebesih imeli dovolj prostora.* ***No, verniki pa bi radi imeli, enako njihov dušni pastir, dovolj prostora tudi v Očetovi hiši na zemlji. Tlela je torej misel na gradnjo večje cerkve. Leta 1903 so dali narediti dva načrta. Po enem projektu naj bi na obeh straneh cerkvene ladje prizidali kapelici (vsaka 6 krat 6,5 metra), po drugem pa naj bi sezidali novo ladjo s prezbiterijem pravokotno čez sredino obstoječe cerkve (velikost 7 krat 18 metrov). Verniki pa tedaj na veliko žalost župnika Janeza Bagarija–Nepomuka, rojenega v Čestregu, ki je deloval na Pertoči v letih 1891–1929, (še) niso bili za zidavo cerkve, ampak so omogočili zidavo šolskega poslopja z eno učilnico in dvosobnim stanovanjem. Bagarijev naslednik je bil Štefan Varga, rojen v Strehovcih, ki je deloval na Pertoči od 1929. do 1941. leta. Tudi on je videl potrebo po večji cerkvi. Leta 1939 je sestavil vsebino pisma, ki ga je nato v 500 izvodih natisnila Mohorjeva družba v Celju. Šlo je za letak, namenjen predvsem domačim vernikom v tujini. Pisal je, kako naj bi se vedli na tujem, in na srce jim je polagal, naj bi po svojih močeh prispevali za cerkev na Pertoči. Pismo pravi, da ima župnija 3.200 duš, v cerkvi je prostora za 700–800 ljudi, a tedaj so kot vžigalice v škatli. Ta župnik je dal tudi narediti nove načrte, po katerih naj bi na severni strani obstoječe cerkve sezidali novo, kvadratno cerkev, ki bi imela kupolasto obliko, v sredini pa bi bil steber. Drug načrt pa je predvideval širitev obstoječe cerkve na severno in južno stran. Z gradnjo pa ni bilo nič, kajti prišla je druga svetovna vojna.***

Končno zidava cerkve

Omenil sem že, da je za zidavo sedanje pertoške cerkve zaslužen župnik Štefan Tratnjek. Ta je 1942. uvedel dve nedeljski božji službi, da bi tako zmanjšal gnečo v cerkvi. Seveda je tudi on razmišljal o gradnji večje cerkve. Dal je narediti nove načrte. Bistvo prvega načrta: velika cerkev z več stranskimi prostori in vežami ter povišanje zvonika za 15 metrov. Drugi načrt: obstoječi cerkvi se prizida na južni strani nizka ladnja, oltar se prestavi. Po prvem načrtu se je zdel objekt prevelik, po drugem pa premajhen. Župnik Štefan Tratnjek je v svoji knjižici zapisal: Tretji načrt je naredil višji gradbeni tehnik Jože Požavko iz Maribora. Od prejšnje cerkve sta ostala zvonik in prezbiterij kot stranska kapela. Ladja nove cerkve, ki stoji pravokotno na prejšnjo ladjo, je dolga 18 metrov, široka znotraj pa je 14,5 metra; prezbiterij je globok 3,5 metra, širok pa 8 metrov. Višina v ladji je 8 metrov, v prezbiteriju, na katerega se pride po treh stopnicah, pa je 5,6 metra. Na vsaki strani bogoslužnega prostora je je po ena zakristija, velikosti približno 3 krat 3 metre. Kor je železobetonski, brez opornikov. Pod korom so stopnice na kor. Strop v ladji je iz kaset, ki so med sedmimi glavnimi tramovi. Vseh kaset je 288. V vsaki kaseti je iz smrekovih deščic narejena mreža (7 krat 7 deščic) kot rešeto... Pred blagoslovitvijo je bila cerkev znotraj ometana z ometom pojčanskega peska (terra nouva), pozneje tudi znotraj z ravno takim belim ometom...

Verniki pertoške župnije so cerkev začeli graditi 6. avgusta 1963. leta. Za gradnjo so uporabili opeko, ki so jo naredili že pred nekaj leti. Gramoz so navozili iz Murskih Petrovec in Petanjec. Zidarski mojster je bil Karel Ouček iz Bodonec, zidarji in delavci pa so bili večinoma domačini. Večinoma so delali brezplačno. Tesarski mojster je bil Alojz Gomboši iz Skakovec, pomagali pa so mu domači tesarji. Seveda ne da bi dobili za to denarno plačilo. Ne le 7 tramov, dolgih 16 metrov, ampak tudi drug les so darovali ljudje. Salonitno kritino pa je župnik Tratnjek kupil v Mariboru. Že 1. decembra 1963, torej istega leta, kot so začeli z gradnjo, je že bila božja služba v novi cerkvi. Z deli so nadaljevali v naslednjem letu in toliko uredili notranjščino, da je mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik 30. julija 1964. leta cerkev blagoslovil. Ta dan je bila tudi birma.

Pertočani, Večeslavčani, Ropočani, Kraščani, Gerlinčani in drugi so gradili cerkev sv. Helene v času 2. vatikanskega cerkvenega zbora, ki je izdal nov odlok o svetem bogoslužju. Župnijska cerkev na Pertoči je temu prilagojena.

Opremljanje cerkve

V družbi s sedanjim pertoškim župnikom Jožetom Vinkovičem sem si ogledal cerkev. Stoji na hribčku in je vidna daleč naokoli. Prijetno pa me je presenetila notranjost, kajti v njej ni množice kipov, pa tudi ne običajnega velikega oltarja, kot so v starih cerkvah (klasičen oltar je le v prezbiteriju prejšnje cerkvice, zdaj kapele), ampak je v prezbiteriju daritveni oltar, obrnjem proti ljudstvu. Na nosilnem polkrožnem loku pa je oltarna miza. Narejen je iz belega marmorja. Iz enakega materiala je tabernakelj, ki je v prednji steni, deloma notri, deloma zunaj, pod njim pa je večna luč. Prednja stran prezbiterija je iz temno rjavega klinkerja, vsak drugi kos pa je za centimeter pomaknjen iz stene. V ospredju je 3,2 metra visok in 2 metra širok hrastov križ, ki ga je darovala družina Čontala s Pertoče. Ob križu je 1,8 metra visok kip svete Helene, farne zaščitnice. Bila je velika častilka pravega Kristusovega križa, v Rimu je dala zgraditi baziliko svetega Križa jeruzalemskega. Sv. Helena v pertoški cerkvi kaže z eno roko na križ, z drugo pa na tabernakelj. Prvi je kraj Jezusove odrešilne smrti, drugi pa njegovega bivanja med ljudmi in njegovega odreševanja. Na pertoškem cerkvenem križu ni Križanega. Pojasnilo, ki sem ga prebral v knjižici Cerkev na Pertoči, pravi: ***Kadar je navzoč Kristus, živi Kristus, ni nujen njegov kip! In v tabernaklju na desni strani križa je Jezus živ. Ko se župnijska srenja zbere k evharističnemu bogoslužju, zagleda pred seboj velik prazen križ. Takoj se lahko spomni: Kristusa ni več na križu, vstal je; danes je dan Gospodovega vstajenja...*** *Pojasnilo za temno steno za križem, pa je takole:* Pred Kristusovo daritvijo na križu je bila v dušah tema. Pred križem je svetla luč: po odrešenju križa nam sveti v dušah božja milost.

Ljudstvo je pobožno

Tla v novi cerkvi sv. Helene na Pertoči so iz belega in rdečega klinkerja velikosti 12,5 krat 25 centimetrov. Postavili so ga 1967. leta. Dve leti mlajših pa je cerkvenih 24 klopi, dolgih po 4 metre. Nove pa so tudi orgle. Izdelal jih je mojster Franc Jenko iz Šentvida pri Ljubljani. Imajo dva manuala s 56 tipkami, v pedalu pa jih je 27. Orgle imajo 15 pojočih registrov. Že več desetletij je organist Janez Bertalanič s Pertoče. V cerkvi sv. Helene pa so tudi čudoviti vitraži – barva okna.

Vizitacijski zapisnik iz leta 1756 pravi za pertoške župljane: Ljudstvo je pobožno in cerkev obiskuje, župnika spoštuje, v osnovnih verskih resnicah je poučeno, velikonočno obhajilo prejema. *Tako je tudi sedaj, saj je v župniji 1.850 katoličanov in nekaj evangeličanov. Obisk verskih obredov je zelo dober. Verouk obiskujejo vsi šolarji. Sicer pa še poglejmo nekaj dogodkov iz te župnije v nekaj zadnjih letih. Morda najprej malo statistike. 1991. leta so imeli 29 krstov, lani 24, do sredine letošnjega leta pa 8. Leta 1991 je bilo 7 porok, lani 10, v šestih mesecih letošnjega leta pa 4. Število pogrebov je že nekaj let večje od rojstev: 1991 je župnik spremnil k počitku 32 ljudi, lani 29, letos pa že 15. Na nesorazmerje med rojenimi in umrlimi vpliva tudi tale pojav: mnogo ljudi iz teh krajev se je pred leti izselilo, na stara leta pa se vrnejo in želijo biti pokopani na domačem pokopališču. In narobe: otroci se rojevajo praviloma predvsem mladim, mnogi pa so odšli v druge kraje, kajti tam je zaslužek boljši kot na tem goričkem svetu.*

Drugi novejši dogodki. Leta 1989 so prenovili notranje stene cerkve s finim ometom in jih prebarvali v rjavih odtenkih. Menih Wolfgang Kogler in samostana v Pleterjah je za pertoško cerkev v žgani glini upodobil 14 postaj Kristusovega trpljenja, v petnajsti (dodani) postaji pa je upodobil vstalega Jezusa kot Zmagovalca trpljenja. – 1990. leta so ob cerkvi dali pritrditi štiri žaromete, ki osvetljujejo cerkev, da je tudi ponoči vidna daleč naokrog. – 1991. leta so imeli birmo. Zakrament je prejelo [illegible] otrok. V tem letu so uredili nagrobnik v obliki marmornate mašne knjige, vanjo pa so vklesana imena umrlih župnikov: Štefana Verena, Janeza Bagarija, Štefana Varge in Štefana Tratnjeka. Leta 1991 so dali narediti cerkvene lestence. Načrt zanje je naredil arhitekt Požauko, so iz lesa in okrašeni z medenino. Lani so izolirali temelje starega zvonika, potem pa temeljito popravili ostrešje in na njem zamenjali dotrajalo pločevino z bakreno. Potem je dela blagoslovil pomožni škof Jožef Smej. Domači župnik Jože Vinkovič pa se je rad odzval povabilu in blagoslovil nogometno igrišče, gasilsko cisterno in tudi cesto Ropoča–Pertoča–Večeslavci. V omenjenem letu so imeli v župniji tudi prvo ekumensko poroko. Poročila sta se zakonca katoliške in evangeličanske vere. Sicer pa ljudje v teh krajih živijo v sožitju ne glede na veroizpoved, mi je med drugim povedal župnik Vinkovič. Sam pa sem postal pozoren ne le na cerkev kot objekt, na bogato duhovno življenje..., ampak tudi na lepo urejeno pokopališče ob vznožju cerkve, na večjo novo vežico, na obnovljeno lepo urejeno okolico, na obnovljene kapele v Večeslavcih, Gerlincih, Ropoči, Kraščih in na druga verska znamenja. Lepo pa je tudi, da so župljani poskrbeli še za župnišče. Uredili so ga v nekdanji osnovni šoli, sedanji župnik pa ga je lepo opremil. V okviru župnišča je tudi veroučna učilnica.

ŠTEFAN SOBOČAN

JANEZ BALAŽIČ

Johannes Aquila

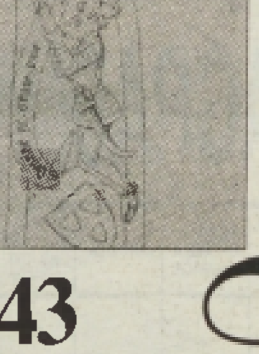

43

Že večkrat smo omenili vpliv iluminiranega – knjižnega slikarstva na delo mojstra Janeza Akvile. Med vsemi primeri pa najdemo gotovo najlepše potrdilo o tem v Martjancih, kajti mogoče je opredeliti celo nekatere konkretne zglede. Venceslavova biblija, ki jo hranijo v dunajski Nacionalni biblioteki je zgled odlične iluminatorske šole in kaže, da je cesarju – tam v zadnjem desetletju 14. stoletja – uspelo zbrati najodličnejše slikarje, učene v spretnosti poslikave kodeksov in drugih knjig. Dasiravno se ve, da je bilo pri opremljanju Venceslavove biblije več rok, pa je martjanskim slikarijam najbolj blizu t.i. mojster Frana. Le–ta je namreč slikal z nekolikanj ekspresivnim naglasom, njegova risba je v posamičnih formulacijah precej drugačna kot pri drugih iluminacijah v Venceslavovi bibliji.

Za Martjance bi v iskanju povezav nemara lahko že na splošni ravni opredelili določeno zvezo med mojstrom Frano in našim slikarjem – mojstrom martjanskih apostolov. Formalni pristop je podoben, šlo pa je tudi za uporabo nekaterih predlog, ki so morale biti poznane obema slikarjema. Tako najdemo skorajda iste rešitve pri upodobitvi revežev v prizoru Martinove smrti nad pritličnim delom južne prezbiterijske stene, še zlasti presenetljivo podobnost pa odkrijemo v prizorih s Pavlom puščavnikom in Levom pri vodi na notranji slavoločni steni.

Ker se ve, da je za mojstrom Franom, potem ko je končal delo za cesarja Venceslava, izginila vsaka sled, se ponuja tvegana, vendar mikavna in na vsak način tudi špekulativna misel, da je morda ta slikar deloval v bližini našega prostora. Tako tezo je gotovo sila težko sprejeti, kajpak pa moramo imeti pred sabo dejstvo, da med nastankom Venceslavove biblije (dat. v čas ok. 1390 in v zadnje desetletje 14. stoletja) in datacijo poslikave v Martjancih ni prav nobene časovne razlike, ki bi omogočala običajno pot predlog do lokalnih slikarskih delavnic ter vnos svežih umetnostnih

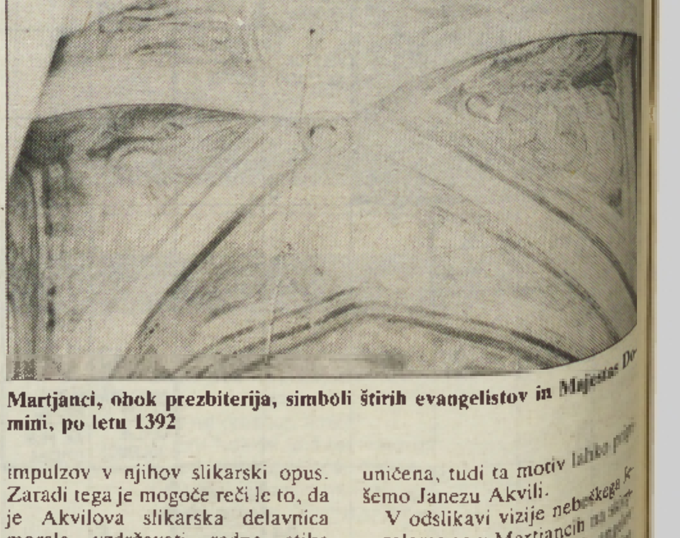

Martjanci, obok prezbiterija, simboli štirih evangelistov in Majestas Domini, po letu 1392

impulzov v njihov slikarski opus. Zaradi tega je mogoče reči le to, da je Akvilova slikarska delavnica morala vzdrževati redne stike z umetnostnimi centri, posebej češkimi.

Dvojnost, torej različnost v slikarskem pristopu je opaziti tudi pri poslikavi oboka. Glede ikonografske sheme pri poslikavi obočnih polj se znova znajdemo pred uresničitvijo vizije nebeškega Jeruzalema. V štirih poljih prve obočne pole so upodobljeni simboli štirih evangelistov, torej Markov lev, Janezov orel, Lukov vol in Matejev angel. Med temi je odlično zasnovan Matejev angel, ki je zagotovo delo samega mojstra Janeza Akvile. Bahavo bogato učinkuje tudi orel Janeza Evangelista, posebej v mogočno razpetih krilih, kjer se je Akvilova slikarska domišljija izživela do zavidljive stopnje.

Med štirimi polji z liki simbolov štirih evangelistov in sklepnimi kapami petosminskega obočnega prezbiterijskega zaključka je vrinjeno polje, ki kaže angele s Kristusom v mandorli. V pomenskem smislu gre za poveličevanje Kristusa, motiv, ki je bolj poznan s terminom Majestas Domini, torej Kristus v slavi. Po slikaskem pristopu, četudi je slikarija že precej uničena, tudi ta motiv lahko pripišemo Janezu Akvili.

V odslikavi vizije nebeškega Jeruzalema se v Martjancih na sklepnih poljih najdejo pari angelov z napisnimi trakovi. Ti so morda neberljivi, vendar pa kaj drugega kot hvalnice Bogu in Sinu tu ne bi mogli pričakovati. Angeli s kadili hvalnic po slikarski plati kažejo, da je delo opravil mojster martjanskih apostolov. To se vidi po partijah v oblikovanju obraznih partij ter tudi reševanju njihovih postav in gubsti oblačil. Kar [illegible] konci njihovih tunik vzvihrani navzgor, kar je novost v celotnem opusu delavnice, hkrati pa govori o neki sveži pobudi, ki jo je mojster martjanskih apostolov prinesel v Akvilov krog.

Ob poslikavi prezbiterija smo že omenili, da je mojster martjanskih apostolov poslikal tudi del severne ladijske stene s podobami sv. [illegible] peža (Gregor ?), Katarine Aleksandrijske, Ane Samotretje in Krsta v Jordanu. Slikarski način [illegible] kazuje, da so ti prizori [illegible] s poslikavo v prezbiteriju [illegible] razloga, kot je [illegible] nedavno [illegible] večina raziskovalcev, da gre [illegible] slikavo, ki jo kaže pripisati [illegible] tretjemu slikarju.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Gasilske slovesnosti

Tudi zadnjo nedeljo je bilo na območju Pomurja več gasilskih slovesnosti, zlasti zaradi visokih jubilejev. Pa poglejmo, kje so praznovali!

Najprej bi radi popravili dolg iz predzadnje nedelje. Prepozno smo namreč zvedeli, da so tedaj praznovali gasilci v **Okoslavcih**, in sicer 90-letnico. Na slovesnosti je govoril podpredsednik občinske gasilske zveze Gornja Radgona Janko Trstenjak in pohvalil dosežke okoslavskih gasilcev. Od pridobitev naj omenimo le lep gasilski dom in vso potrebno opremo. Na slavnosti je igrala radgonska godba na pihala, pel pa je gasilski oktet. Gostitelji so dodali primeren kulturni program. Slovesnosti se je udeležilo veliko gasilcev iz sosednjih društev.

To nedeljo pa je slavilo gasilsko društvo **Šališči–Kupetinci**. Poteklo je namreč 60 let, odkar so se gasilci organizirali v društvo in ga postopoma opremljali. Ob zdajšnjem jubileju je bil velik mimohod gasilcev iz videmskega sektorja in gasilcev iz sosednje Stare Nove vasi, nato pa je bila proslava. Goste in vse druge je pozdravil predsednik društva Zvonko Aršič, ki je tudi prebral kroniko društva, nato pa je besedo povzela slavnostna govornica Marjeta Erdela, ki je tajnica radgonske občinske gasilske zveze. V kulturnem programu so nastopili šolarji, zapeli pa so tudi bratje Kurbus, ki so sicer pozneje igrali »za staro in mlado«. Gasilsko društvo je ob jubileju prejelo odlikovanje II. stopnje, ki ga je podelila gasilska zveza Slovenije, en seliško–kupetinški gasilec je dobil priznaje občinske gasilske zveze, drugi, in teh je kar nekaj, pa so prejeli značke za dolgoletno delo v gasilskih vrstah.

Gasilsko društvo **Iljaševci**, ki ima kar 120 članov, je v nedeljo nadvse slovesno proslavilo 100-letnico. Pravzaprav je bil ves teden v znamenju jubileja. Slovesna seja društva je bila v sredo, na njej pa so nekaj deset članom podelili priznanja in značke občinske gasilske zveze. Najbolj slovesno je bilo seveda v nedeljo, kajti navsezgodaj je zadonela budnica, nato je bila v vaški kapeli maša za gasilce, po njej pa slovesnost, na kateri je govoril predsednik občinskega izvršnega sveta Ludvik Bratuša. Prebrali so gasilsko kroniko, poslušali pihalno godbo iz Ljutomera, pevski zbor iz Križevec pri Ljutomeru, podelili pa so tudi priznanja. Odlikovanje III. stopnje gasilske zveze Slovenije so prejeli: Jože Štuhec, Anton Rožman in Vlado Skuhala, priznanje I. stopnje pa Mirko Pavič. Plamenico III. stopnje gasilske zveze Slovenije so dobili: Janez Šalamun, Anton Božič in Anton Kovačič. Priznanje I. stopnje je prejel Alojz Saboti, plaketo veteranu pa eden najstarejših iljaševskih gasilcev Janez Šalamun. Seveda pa je ustrezno priznanje dobilo tudi gasilsko društvo. Pa ne zastonj, kajti lahko se pohvali s številnim članstvom in uspehi: imajo lep gasilski dom, novo motorno črpalko Ziegler, ohranili pa so tudi prvo črpalko, staro skoraj 100 let. Na slavnosti je bilo poleg množice civilnega prebivalstva tudi 300 uniformiranih gasilcev. Obojih pa je prišlo še več, ko se je uradni del prevesil v gasilsko veselico.

Gasilci v **Sodišincih** pa so v nedeljo zaznamovali 70-letnico. Tudi tam so se prebudili ob zvokih pihalnega orkestra iz Bakovec, ki je navsezgodaj »urezal« po vasi, nato so se zbrali pri božji službi v kapelici v Gederovcih, potem pa je nastopil čas za mimohod gasilcev. Prišli so iz 12 društev. Tudi iz treh sosednjih avstrijskih društev. Slavnost govor je imel poslanec in kmetijski strokovnjak Geza Džuban, na govorniški oder pa je prišel tudi predsednik sodišinskega društva Ernest Andrejč, ki je med drugim povedal, da so predniki ustanovili gasilsko društvo daljnega 1923. leta. Postopoma so se urili v gasilskih veščinah, Kupili so opremo in kar tri brizgalne; kupili so rabljen gasilski avto, pozneje pa še orodno vozilo TAM 200, sireno, razvili so društveni prapor, uredili so lep dom in še bi se dalo nizati rezultate. Seveda so veliko storili tudi za preventivo; ko pa je kje vendarle zagorelo ali pa se je zgodila kaka druga nesreča, so brž pohiteli in reševali. Od govornikov naj omenimo še Mirka Kosa iz zavarovalnice Triglav, Jožeta Ratnika, predstavnika krajevne skupnosti, in Štefana Pintariča, ki je delil odlikovanja. Le-ta so prijeli: gasilsko društvo Sodišinci in njegovi člani: Franc Štefanec, Jože Kreft, Štefan Fujs, Jože Kuhar, Jože Ratnik, Franc Fujs, Feri Vukan in še kdo. Potem je bil seveda kulturni program, kjer se je znova potrdil pevski zbor iz Sodišinec, čeprav so nekateri stari celo 60 let, navdušil je citrar, mladi z recitacijami, duo Keršič iz Moravskih Toplic pa je bil prav tako odličen. Zelo je uspela tudi zabava.

V nedeljo so 70-letnico društva praznovali tudi v **Lipovcih**. Pred sedmimi desetletji je bilo še veliko hiš, kritih s slamo, ognjeni zublji so jih večkrat zajeli, zato organizirana obramba. Med ustanovnimi člani so bili: Ivan Florjan, Štefan Erjavec, Štefan Rengeo, Martin barbarič, Martin Tivadar in Matija Slavic. V vas so že 1923. leta pripeljali s konjsko vprego ročno brizgalno. Gasilci pa so reševali ljudi in premoženje tudi pred poplavami oziroma iz vode. Pri vseh svojih prizadevanjih so bili deležni podpore krajanov, zato tudi rezultati: gasilski dom, ročna in motorna brizgalna, motorno vozilo z motorno brizgalno. Sicer pa ima društvo 75 članov, od katerih sta organizirani dve desetini: članska in desetina pionirjev. Predsednik društva je Alojz Tratnjek, ki je na slovesnosti prebral kroniko, govoril pa je tudi predsednik skupščine Andrej Gerenčer, med gosti pa je bil tudi predsednik Gasilske zveze Slovenije Ernest Eöry. Pokroviteljstvo nad jubilejem je prevzelo Cestno podjetje Murska Sobota, slovesnosti pa se je udeležilo 85 uniformiranih domačih in sosednjih gasilcev. Tudi v Lipovcih so podelili priznanja. Društvo je dobilo plaketo plamenico II. stopnje, s katero ga je odlikovala Gasilska zveza Slovenije; plakete gasilskih veteranov so dobili: Štefan Forjan, Štefan Bedernjak in Jože Erjavec. Plamenico II. stopnje sta dobila Alojz Forjan in Andrej Baligač; Alojz Tratnjek pa je dobil odlikovanje II. stopnje. Na prireditvi je spregovoril Jože Erjavec, starosta lipovskih gasilcev, saj je gasilec že 60 let. Dedku veljajo tudi naše čestitke!

V **Kobilju** so v nedeljo praznovali kot že dolgo ne. Bilo je veliko gasilsko slavje z mednarodno udeležbo gasilcev, združeno s praznovanjem krajevne skupnosti Kobilje. V ospredju so bili seveda gasilci, ki so tudi v tem kraju gonilna sila, veliko pa so seveda naredili za varstvo pred požarom. Na nedeljski slovesnosti je domači župnik Franc Halas blagoslovil sliko sv. Florijana, ki je zaščitnik gasilcev, zdaj pa krasi tudi tamkajšnji gasilski dom. Blagoslov je veljal tudi svetniškemu kipu, ki ga je izdelal in podaril akademski kipar Oto Horvat iz madžarskega obmejnega kraja Zalabaksa. Na slovesnosti je govoril o sedanjem trenutku občine Lendava njen predsednik Štefan Cigut, v imenu krajevne skupnosti pa je dosedanje dosežke in prihodnje načrte predstavil predsednik sveta KS Emil Bukovec. Množico domačih gasilcev in tistih, ki so prišli iz madžarskih krajev Zalabaksa, Nemesnep in Körmend ter iz trboveljske cementarne in termoelektrarne, s katerimi Kobiljančani prav tako dobro sodelujejo, pa je pozdravil in nagovoril predsednik lendavske občinske gasilske zveze Jože Kocon. Ni seveda manjkalo tudi kulturnih točk in pozneje zabave. V gasilsko blagajno je tako spet padlo nekaj cekinčkov (tolarčkov), zato čez čas spet kaka nova pridobitev. Tako pa je pravzaprav v vseh društvih.

Š. S., J. Ž., F. Ku.

PAST ZA VOZNIKE – Ni še tako dolgo, odkar so obnovili lesen most čez rokav Mure na cesti Črenšovci–Razkrižje, že so se pojavile posledice gostega prometa. Nekatere »prosnice« so se namreč že polomile, pojavile so se luknje, nekaj delov je na mostu, konice nekaterih »folsionov« pa ogrožajo vožnjo, še posebej če se jim pripelješ nasproti. Doklej tako?

Posnetek: J. Ž.

POROKE

MATIČNI URAD ČRENŠOVCI: Branko Horvat, delavec iz Črenšovec, in Vesna Ignac, gospodinja iz Hlapičine na Hrvaškem; Simon Horvat, delavec iz Črenšovec, in Biljana Horvat, gospodinja iz Sitnic na Hrvaškem; Branko Marič, destilator iz Odranec, in Marija Hozjan, strojna šivilja iz Odranec; Stanislav Kovač, likalec iz Dokležovja, in Silva Petek, strojna šivilja iz Gornje Bistrice.

MATIČNI URAD MURSKA SOBOTA: Jožef Horvat, orodni ključavničar iz Lipe, in Natalija Jerebic, pomočnica tekstilnega konfekcionarja iz Lipe; Jožef Mesarič, gradbeni delavec iz Ižakovec, in Melita Brunec, negovalka prostorov iz Dokležovja; Marjan Podlesek, monter iz Gorice, in Tatjana Recek, gospodinja iz Gorice; Igor Šuša, profesor telesne vzgoje od Sv. Jurija, in Andreja Forjanič, medicinska sestra od Grada; Igor Makari, delavec iz Murske Sobote, in Anita Balažic, šivilja iz Murske Sobote; Igor Petrović, elektromehanik iz Murske Sobote, in Elizabeta Gumilar, profesorica nemščine iz Murske Sobote; Branko Balažic, konfekcionar tekstilne tehnologije, in Valentina Šoos, upravna tehnica iz Pordašinec; Branko Ritlop, elektrikar iz Lemerja, in Simona Kuhar, šivilja s Suhega Vrha.

ČESTITAMO!

Zakaj je umrl?

Minuli četrtek je bil usoden za 41-letnega Jožeta M. z Melinec. V bližini broda na Muri ga je našla sovaščanka. Ker ni kazal znakov življenja, je brž obvestila policijo. Policisti, kriminalisti in zdravnik, ki so odhiteli na mesto dogodka, so ugotovili, da ni sumov, ki bi kazali na nasilno smrt. Dejanski vzrok nenadnega konca življenja bo ugotovljen z obdukcijo.

Trčil v ograjo

10. julija ob 22.25 se je Janko K. iz Noršinec peljal s kolesom z motorjem skozi domačo vas proti Križevcem. Zdi se, da je vozil prehitro, kajti, kot so ugotovili, ga je v ovinku zaneslo s ceste, trčil je v ograjo neke domačije in se hudo poškodoval.

Požar pri župnišču

V soboto, 10. julija, je Ivan L. iz Apač kuril slamo na svoji njivi. Zaradi močnega vetra se je ogenj razširil na sosedovo njivo s še nepožeto pšenico. Ta površina je merila 280 krat 30 metrov. Ogenj je zajel žitno klasje z zrnjem in se hitro širil, tako da znaša skupna škoda 80.000 tolarjev. Požar so ukrotili gasilci iz Apač.

V Mali Nedelji pa je gorelo v nedeljo, 11. julija. Okrog 19.30 je namreč strela udarila v prizidek k župnišču, ki je potem hitro zgorel, enako tudi razni inventar. Škoda znaša kar 600.000 tolarjev. Gasilcem iz male Nedelje in bližnjih vasi je uspelo ogenj omejiti in končno pogasiti, da se ni razširil še na stanovanjski del župnišča.

Napad na policista

Patrulja policijskega oddelka Videm ob Ščavnici je 8. julija med kontrolo prometa ustavila tudi voznika kolesa z motorjem Antona B. iz Senčaka. Ker je kazal znake vinjenosti, so mu prepovedali nadaljnjo vožnjo. Opozorilo pa ni zaleglo, kajti brž ko so se je policija malo oddaljila, je spet »zakurblal« svojega konjička. Ob ponovnem srečanju z delavci organov za notranje zadele, je Anton B. odvrgel kolo z motorjem in policista, ki je prvi izstopil iz avta, poskušal brcniti v glavo, vendar pa je zadel le v vrata službenega vozila in jih poškodoval. In kako se je končalo? Odpeljali so ga na policijo, kjer so ga pridržali do iztrezniteve. Zadeva bo dobila epilog pri sodniku za prekrške.

Skrivnostno letalo nad Prekmurjem

V četetek, 8. julija, ob 10.55 je dobršen del prebivalcev goričkega dela Prekmurja vznemirilo skrivnostno reaktivno letalo, ki je preletelo naš zračni prostor nad Kuzmo, se obrnilo nad Hodošem in Mačkovci in nad Kuzmo odletelo nazaj v zračni prostor Avstrije. Na upravi za notranje zadeve v Murski Soboti so nam v torek povedali, da od kontrole letenja še niso dobili informacije, čigavo letalo si je privoščilo »sprehod« nad mirnim Prekmurjem.

Nesreča s kombajnom

Nesreča nikoli ne počiva, pravi pregovor. V četrtek se je hudo poškodoval 48-letni Alojz Š. iz Večeslavec, ki je na kombajnu bdel nad polnjenjem vreč in jih potem zavezoval. S kombajnom pa je žel 26-letni Janez M. s Krajne. Ko pa sta njivo požela, je voznik zaradi domnevne vinjenosti in nepazljivosti spregledal meter visoko teraso in z zadnjim kolesi kombajna zapeljal nanjo. Tedaj se je delovni stroj prevrnil na levi bok in stisnil podse Alojza Š. Ta se je pri tem hudo poškodoval in se zdravi v bolnišnici.

Huda nesreča pri žetvi

V četrtek, 8. julija, se je zgodila huda nesreča zunaj Radmožanec. Tega dne sta 31-letni Štefan Szomi iz Radmožanec in 28 let star Endre Nyakas iz Radmožaec žela pšenico. Nenadoma se je kombajn pokvaril, zato se je Szomi odpeljal z avtom domov po nadomestne dele, Nyakas pa se je vlegel na travo na poljski poti, da bi se odpočil. Ko se je Szomi vračal, ni opazil v travi ležečega Nyakasa in usoda je hotela, da ga je povozil. Dobil je hude poškodbe po glavi in hrbtenici, zlomljenih ima več reber in še kaj. Zdravi se v soboški bolnici.

PEŠEC, ZATE NI PROSTORA! Tako bi lahko dejali ob pogledu na sliko, ki sem jo posnel na Panonski ulici v Gornji Radgoni. Pločik, na katerem sta na sredini prometni znak in drog električne razsvetljave, je zasedel še avto. Pa ne samo to! Voznik ga je pustil deloma tudi na cestnem prehodu za pešce. Posebnost je tudi prometni znak, ki je nekam preširok. Tistega dne, ko je na pločniku stal avto, so morali pešci delati ovinke čez zelenico oziroma po zelo prometni cesti.

Posnetek: L. Kr.

ZLATOPOROČENCA SRAKA – Zakonca Jožef Sraka, rojen leta 1914, in njegova žena Barbara, rojena Draskovič, rojena leta 1918, iz Renkovec sta praznovala zlato poroko. Jožef je bil po poklicu mizarski mojster, kot posebnost je v Renkovcih izdeloval med drugim tudi lesene škatle za kupinarje (ki so kupovali in prodajali jajčka, mlade piščance). Kar štirinajst let je bil zasebni mizarski mojster. Ob tem sta z ženo Barbaro, ki je gospodinjila in vzgajala otroke, kmetovala na majhni kmetiji. V zakonu se jima je rodilo šest otrok. Veliko veselje pa jima je sedemnajst vnukov in trije pravniku. Na jesen življenja živita pri sinu Martinu. Še sta čila in zdrava.

Tekst in foto: J. Ž.

Brez carine le za 100 dolarjev

Vlada Republike Slovenije je znižala dosedanjo vrednost brezcarinskega uvoza blaga s prejšnjih 200 na 100 dolarjev oziroma ustrezno protivrednost v drugih valutah. Kot je povedal finančni minister Mitja Gaspari, so se za znižanje odločili predvsem zato, ker so ugodnosti izrabljali razni preprodajalci tako uvoženega blaga. Odslej bodo različno blago, katerega skupna vrednost presega 100 dolarjev, **ocarinili** v skladu z veljavnimi carinskimi stopnjami. Če pa bo posamezen predmet vreden več kot 100 dolarjev, tedaj bodo zaračunali carino na celotno vrednost. To pomeni, da pri takem nakupu uvoznik sploh ne bo mogel uveljavljati carinske oprostitve.

Š. S.

NAJ, NAJ NOČ V RADENCIH!
V SOBOTO, 17. JULIJA 1993
NA LETNEM BAZENU

OGNJEMET - ŽREBANJE VSTOPNIC - BOGATE NAGRADE!

NASTOPAJO: GAŠPERJI, ROYAL FLASH, PLESNA SKUPINA STIL IN V. ŠIMEK - JAKA ŠRAUFCIGER

Radenska

Predstavljamo vam

Jože Sagaj na evropskem prvenstvu

V Biriju na Norveškem bo od 23. do 25. julija 1993 evropsko prvenstvo voznikov amaterjev na kasaških dirkah. Na njih bo sodelovalo 14 voznikov iz 13 držav, ki so članice FEGAT. Slovenija je na tovrstnem tekmovanju sodelovala zadnja tri leta: leta 1990 je Lojze Gorjanc zasedel osmo mesto, leta 1991 je bil Marko Slavič mlajši odličen drugi, leta 1992 pa je Marko Slavič zasedel osemnajsto mesto. Značilnost evropskega prvenstva voznikov amaterjev je, da tekmujejo z izžrebanimi kasači iz države, v kateri tekmovanje poteka. Letos bo Slovenijo na tem tekmovanju predstavljal 44-letni Jože Sagaj iz Ključarovec, ki je predvsem zaslovel lani, ko je z Durasom zmagal na najpomembnejših kasaških dirkah pri nas, to je na državnem kasaškem derbiju v Ljubljani in na šampionatu Slovenije, ki je bil prav tako v Ljubljani. Tako je Jože Sagaj tudi lani postal najboljši slovenski voznik, Duras pa najboljši kasač. Ti uspehi so ga tudi pripeljali na letošnje evropsko prvenstvo voznikov amaterjev na kasaških dirkah na Norveško.

Jože Sagaj se je s kasaškim športom začel ukvarjati leta 1965 in nadaljuje tradicijo kasaškega športa. S tem športom se je namreč ukvarjal tudi njegov oče, pa tudi mama izhaja iz znane Novakove kasaške družine iz Banovec. S petletnim Durasom, ki je njegov doslej najuspešnejši kasač, je 17-krat zmagal. Letos je Duras startal sedemkrat, trikrat zmagal, zasedel dve drugi in eno tretje mesto, medtem ko je dvakrat ostal brez nagrade. Poleg Durasa tekmuje Jože Sagaj še z dveletno kobilo Anihilo, s katero je letos štirikrat štartal in zasedel dve drugi mesti. V hlevu ima tudi dve plemenski kobili, ki imata prav sedaj naraščaj, in še enoletnega kasača. Skupno ima v hlevu 7 konj. Sicer pa Jože sam ne bi zmogel dela na kmetiji in v hlevu, pa tudi redno trenirati, če mu pri tem ne bi pomagali družinski člani, zlasti otroci – 12-letna Janko in Metka ter 10-letni Jožek, ki so tudi veliki ljubitelji kasaškega športa. Zato tudi ni bojazni, da bi pri Sagajevih opustili ta šport.

Jože Sagaj, ki je doslej zmagal 25-krat, se zaveda, da ga na Norveškem čaka zahtevna naloga, saj se bo pomeril z vrhunskimi evropskimi tekmovalci, ki imajo tudi veliko več izkušanj, saj se ponašajo s številnimi zmagami tudi na mednarodnih tekmovanjih. Kot nam je povedal, pa je sodelovanje na evropskem prvenstvu zanj velika čast in priznanje. Zato bi Slovenijo rad tudi dostojno zastopal in se predstavil kot kmet in deloven človek, ki se ukvarja še s športom. Seveda pa je veliko odvisno tudi od naklonjenosti žreba in tekmovalne športne sreče. Ker bo med tekmovanjem v Biriju na Norveškem tudi skupščina mednarodne konjeniške organizacije FEGAT, si želi, da bi udeleženci izglasovali predlog, da bi bilo v letu 1994 evropsko prvenstvo voznikov amaterjev na kasaških dirkah v Sloveniji.

Feri Maučec

Jože Sagaj z Durasom po zmagi na državnem kasaškem derbiju v Ljubljani.

Šah

Najmlajša najuspešnejša

V Sombotelu na Madžarskem je bilo evropsko mladinsko prvenstvo v šahu. Med tekmovalci in tekmovalkami iz 41 držav je sodelovala tudi reprezentanca Slovenije, v kateri so bile kar tri pomurske šahistke: Neda Tompa iz Odranec, Lea Mauko iz Radenec in Martina Marič iz Kroga. Najbolje se je odrezala najmlajša Tompova, ki je v skupini tekmovalk do 10 let zasedla 12. do 15. mesto.

Maukova je v skupini tekmovalk do 12 leta zasedla 28. do 33. mesto. Maričeva pa je v skupini tekmovalk do 16 let zasedla 30. do 34. mesto. Tompova je osvojila 4,5, Maukova in Maričeva pa po 3,5 točke.

V vsaki skupini je tekmovalo 41 šahistov in šahistk.

Mali nogomet – veterani

Bakovci	19	15 3 1	122:29	33
Kupšinci	19	13 4 2	71:33	30
M–SOD–M	19	13 3 3	59:40	29
Dokležovje	19	12 3 4	77:36	27
Tempo (–1)	19	13 1 5	69:54	26
Moščanci (–1)	19	13 0 6	53:27	25
Gradišče	19	9 5 5	64:50	23
Swing (–1)	19	10 4 5	57:46	23
Slovan	19	9 4 6	51:44	22
Rakičan	19	9 3 7	88:79	21
Šum	19	8 1 10	55:62	17
Panonska	19	7 2 10	52:52	16
Čarda (–1)	19	6 3 10	40:65	14
Mladost	19	5 3 11	38:62	13
Kerenčičeva(–1)	19	5 3 11	49:64	12
Puconci	19	4 3 12	45:64	11
NK – 13 (–3)	19	6 0 13	40:61	9
Bratonci (–1)	19	2 4 13	48:80	7
Borejci	19	3 1 15	47:115	7
Vidonci	19	3 0 16	35:97	6

Evgen Titan – predsednik ZHTS

Ustvariti boljše možnosti za hokej na travi

Na nedavni skupščini Zveze za hokej na travi Slovenije, ki ima sedež v Murski Soboti, so ocenjevali dosedanje delo in se dogovarjali o nalogah in usmeritvah. Izvolili so tudi novo vodstvo. Za predsednika so izbrali dolgoletnega igralca in hokejskega delavca prof. Evgena Titana. Z njim smo se pogovarjali o hokeju na travi v Pomurju in Sloveniji.

– Kakšno je stanje hokeja na travi v Sloveniji?

»Hokej na travi je dosegel v zadnjem obdobju določeno kakovostno raven in se tudi organizacijsko utrdil, zlasti v Pomurju, kjer je najbolj razširjen. Žal pa ni tako v preostalih krajih Slovenije, saj zunaj Pomurja delujeta le kluba v Mariboru in Ljubljani. Prizadevali si bomo, da bi to igro razširili tudi na druga območja, zlasti v Zasavje, kjer je bil pred leti dobro razvit.«

– Možnosti za delo gotovo niso najboljše, sicer bi dosegli večjo množičnost?

»Res je, da z delom hokejskih klubov v Sloveniji ne moremo biti zadovoljni, saj doslej nismo imeli primernih igrišč in dovolj sredstev. Hokej na travi je šport, ki mu v naši družbi doslej nismo namenjali dovolj pozornosti, zato moramo dosežene uspehe, ki niso majhni, pripisovati posameznim zanesenjakom, ki pridno delajo v Zvezi za hokej na travi in posameznih klubih. Zato bi morali biti v prihodnje deležni več materialne pomoči in tudi več razumevanja za vzgojo igralcev. Volje do dela nam namreč ne manjka.«

– S prvim igriščem za hokej na travi z umetno travo v Lipovcih bodo možnosti za delo in tekmovanje mnogo boljše?

»Res je, da smo z igriščem z umetno travo v Lipovcih veliko pridobili, za kar gre zasluga Lipovskim zanesenjakom, tamkajšnji krajevni skupnosti in tudi soboški občini. Tako igrišče pa bi potrebovali tudi hokejisti Triglava iz Predanovec. Morda bi ga kazalo urediti tudi v Moravskih Toplicah, saj se igrišče z umetno travo lahko uporablja tudi za tenis in še nekatere druge športne panoge. Z novimi igrišči lahko tudi pričakujemo boljši hokej na travi.«

– Zveza za hokej na travi Slovenije je bila pred nedavnim sprejeta v mednarodne institucije. Kaj to pomeni?

»Pred nedavnim je bila Zveza za hokej na travi v Dublinu sprejeta v mednarodne organizacije, na kar smo zelo ponosni, saj nam to odpira pot na evropska in svetovna tekmovanja, česar si gotovo želimo. Naša zveza je tudi že dobila vabila za nekatera mednarodna tekmovanja. Mi si bomo prizadevali, da bi dobro sodelovali s sosednjimi državami, kot so Hrvaška, Madžarska, Avstrija, Italija in Slovaška, kjer igrajo kakovosten hokej na travi. Naši klubi so bili že doslej vključeni v nekatera mednarodna sodelovanja, ki pa bi jih želeli razširiti. To bi gotovo prispevalo h kakovostnemu razvoju hokeja na travi pri nas.«

– Kakšna pa je prihodnost hokeja na travi v Sloveniji? Kakšne so usmeritve, ki ste jih sprejeli na nedavni skupščini?

»Na zadnji skupščini Zveze za hokej na travi smo zares sprejeli nekaj pomembnih usmeritev za delo. Predvsem nameravamo namenjati posebno skrb vzgoji kadrov (igralcev, trenerjev in sodnikov). Z Zavodom za šolstvo Slovenije bomo imeli pogovor o vključevanju hokeja na travi v program šole v naravi. Prav tako si bomo prizadevali, da bi imeli v Pomurju športni razred s poudarkom na hokeju na travi. Dostojno nameravamo tudi proslaviti 45-letnico hokeja na travi v Sloveniji.«

Feri Maučec

Športni obrazi

Nina Meško druga v državi

V Konjeniškem klubu Murska Sobota – grad Rakičan imajo nekaj mladih in obetavnih tekmovalk, ki se v zadnjem času čedalje bolj uveljavljajo na tekmovanjih. Med te prav gotovo sodi šestnajstletna Nina Meško, dijakinja drugega letnika srednje ekonomske šole iz Murske Sobote. Z jahanjem se je začela ukvarjati pred dvema letoma pri Konjeniškem klubu Murska Sobota – grad Rakičan. Zelo hitro se je otresla strahu in se naučila osnovnih veščin jahanja. Ko pa so ji starši kupili konja Kordona, se je začela ukvarjati tudi s preskakovanjem ovir. To se ji je zdelo zelo prijetno in privlačno, zato se je zavzeto lotila treniranja pod strokovnim vodstvom klubskega trenerja Slavka Vaška in rezultati so bili kmalu vidni. Prvič se je preskusila na tekmovanju letos v Gotovljah. Z rezultati je bila zadovoljna, in to ji je dalo nove spodbude za delo vnaprej. Potem je sledil uspešen nastop na tekmovanju v Ljubljani, kjer je bila v preskakovanju ovir na višini 1,20 metra druga. Enako uvrstitev je dosegla tudi na tekmovanju v Mariboru. Svoj največji uspeh pa je vsekakor dosegla na nedavnem državnem prvenstvu v preskakovanju ovir v Krumperku, kjer je v konkurenci mladink enkrat zmagala, enkrat bila tretja, v skupni uvrstitvi pa zasedla drugo mesto, kar je za to mlado tekmovalko zavidanja vreden uspeh. Največ zaslug pa tudi ima za tretje mesto Konjeniškega kluba Murska Sobota – grad Rakičan v ekipnem tekmovanju. Za te uspehe je zelo hvaležna trenerju Slavku Vašku. Želi si, da bi imela tudi v prihodnje tako strokovno pomoč kot doslej. Sicer pa ji dosedanji rezultati dajejo nove spodbude za še zavzetejše treniranje in uspehi gotovo ne bodo izostali. Tako kot vsak športnik si tudi ona želi, da bi v prihodnje dosegala še boljše rezultate in se uvrstila tudi v državno reprezentanco.

F.M.

Nogometaši Bakovec, ki so prepričljivo zasedli prvo mesto v malem nogometu, lige veteranov. Stojijo od leve: Bagari (trener), Horvat, Husar, Sečko, Fister, Vigali, Papič, Šiftar, Martinec in A. Maučec (predsednik); čepijo: F. Maučec, Belec, Lebar, Veindorfer, Novak in Tratnjek.

Športni ribolov

Časar državni prvak

Ribiška družina Mura Paloma s Sladkega Vrha je bila organizator državnega prvenstva v športnem ribolovu za pionirje in mladince. Sodelovalo je 9 ekip. Lep uspeh so dosegli pomurski ribiči. V tekmovanju pionirjev je ekipa ZRD Ljutomer zasedla prvo, ekipa mladincev pa tretje mesto. V posamični konkurenci je pri pionirjih zmagal Matej Časar in postal državni prvak, Boštjan Ovsenjak pa je bil drugi.

Oba bosta sodelovala na svetovnem prvenstvu v Švici.

V mladinski konkurenci je bil Samo Škerget sedmi, Dejan Knaus pa osmi.

Astreia šport

Pretekli teden je v prostorih doma Partizan v Murski Soboti Koloman Horvat iz Kroga, dolgoletni športni delavec, odprl novo športno trgovino ASTREIA ŠPORT. Gre za specializirano športno trgovino.

Kasaške dirke

Uspeh Ljutomerčanov v Krškem

V Krškem so bile kasaške dirke, na katerih so sodelovali tudi ljutomerski kasači in dosegli lep uspeh, saj so zasedli tri prva, dve drugi in štiri tretja mesta. V 6. dirki najhitrejših kasačev je zmagal Marko Slavič mlajši z Bradash–Duddie s kilometrskim časom 1:16,9 pred Durasom (Sagaj) 1:19,0. Med dveletniki je zmagal Liks (Žnidarič). V tretji dirki je bila prva Agrina (Osterc), tretji pa Finta As (Slavič). V peti dirki je bil Viljan (Puhar) drugi, Lex (Jureš) pa tretji. V sedmi dirki je bila Leona II (Makaovec) druga, Fena (Seršen) pa tretja.

Tenis

Sod zmagovalcu

Teniški klub Markov iz Gančan je pripravil teniški turnir, ki se ga je udeležilo 36 tekmovalcev iz Pomurja. Zmagal je Aleš Čerpnjak iz Murske Sobote pred Dominikom Vrzelom (Gornja Radgona) in Primožem Stadičem iz Radenec. Zmagovalec je dobil za nagrado 100-litrski sod.

	II. SNL	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	ISTRAGAS JADRAN		0:0 1:4	1:2 1:1	0:2 2:3	4:4 1:0	3:1 1:0	4:1 0:0	5:2 4:2	1:1 3:1	1:0 2:0	5:3 1:0	3:1 4:0	4:2 1:1	3:1 4:0	[illegible]	[illegible]
2	PRIMORJE	0:0 4:2		2:1 5:0	2:3 1:4	0:0 0:0	1:0 0:2	3:0 0:0	1:1 5:1	2:1 4:1	1:0 3:0	4:1 1:1	1:1 1:2	1:1 3:1	[illegible]	[illegible]	[illegible]
3	AVTOBUM	2:1 1:1	1:2 0:5		3:0 1:1	1:1 0:1	1:2 3:0	1:1 2:0	1:1 3:1	2:1 2:3	2:0 2:2	1:2 3:0	3:1 4:0	1:0 3:0	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4	RUDAR (T)	2:0 3:2	3:2 4:1	0:3 1:1		2:2 3:1	1:0 1:1	0:1 0:1	0:3 3:3	2:0 0:1	3:1 1:2	1:0 0:6	2:1 1:1	1:1 3:0	[illegible]	[illegible]	[illegible]
5	TRIGLAV	1:4 0:1	0:0 0:0	1:1 1:0	2:2 1:3		3:1 4:1	2:0 1:1	4:0 0:0	1:0 2:4	1:0 0:1	1:1 4:2	2:0 2:3	0:0 0:1	[illegible]	[illegible]	[illegible]
6	GIDOS TURNIŠČE	1:3 0:1	0:1 2:0	2:1 0:3	0:1 1:1	1:3 1:4		1:2 7:1	2:1 1:1	2:0 0:2	1:1 0:0	2:1 2:3	2:2 2:2	1:0 3:1	[illegible]	[illegible]	[illegible]
7	SET VEVČE	1:4 0:0	0:3 0:0	1:1 0:2	1:0 1:0	0:2 1:1	2:1 1:7		1:2 1:1	1:2 0:0	0:1 1:0	0:1 1:3	3:0 1:0	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
8	DOMŽALE	2:5 2:4	1:1 1:5	1:1 1:3	3:0 3:3	0:4 0:0	1:2 1:1	2:1 1:1		0:0 2:2	1:1 2:3	3:0 2:1	1:5 1:3	4:2 5:1	[illegible]	[illegible]	[illegible]
9	ERA ŠMARTNO	1:1 1:3	1:2 1:4	1:2 3:2	0:2 1:0	0:1 4:2	0:2 2:0	2:1 0:0	0:0 2:2		3:0 0:2	0:2 0:2	1:1 2:2	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
10	MEDVODE	0:1 [illegible]	0:1 0:7	0:2 2:2	1:3 2:1	0:1 1:0	1:1 0:0	1:0 0:1	1:1 3:2	0:3 2:0		0:0 0:1	5:0 0:1	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
11	KOROTAN	3:5 0:2	1:4 1:1	2:1 0:3	0:7 6:0	1:1 2:4	1:2 3:2	1:0 3:1	0:3 1:2	2:0 2:0	0:0 1:0		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
12	DRAVINJA	1:3 0:4	1:1 2:1	1:3 0:1	1:2 1:2	0:2 3:2	2:2 1:2	0:3 0:1	5:1 3:2	1:1 2:2	0:5 1:0	1:5 2:2		[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
13	TABOR JADRAN	2:4 1:1	1:1 1:3	0:1 0:3	1:1 0:3	0:0 1:0	0:1 1:3	0:1 [illegible]	2:4 1:5	1:0 0:2	4:0 3:1	2:1 5:1	0:3 3:2		[illegible]	[illegible]	[illegible]
14	DRAVOGRAD	1:3 0:4	3:6 1:2	2:2 3:4	0:4 0:5	1:2 1:3	4:5 0:1	0:1 1:3	2:1 2:0	4:0 0:0	1:3 1:1	2:1 4:0	1:3 0:2	[illegible]		[illegible]	[illegible]
15	ILIRIJA	0:3 0:2	0:2 2:4	1:2 1:1	1:1 2:1	1:1 3:0	1:1 4:5	3:2 0:1	1:2 0:2	1:2 1:1	0:1 0:2	1:1 0:0	1:3 1:1	[illegible]	[illegible]		[illegible]
16	NAPREDEK	1:2 1:5	2:3 2:3	1:3 0:1	0:2 2:1	1:3 1:1	2:1 1:5	0:0 1:2	0:2 0:2	0:2 0:4	1:3 1:3	0:3 2:4	0:1 1:0	[illegible]	[illegible]	[illegible]	

Motokros v Sotini

Oliver Rogan drugi

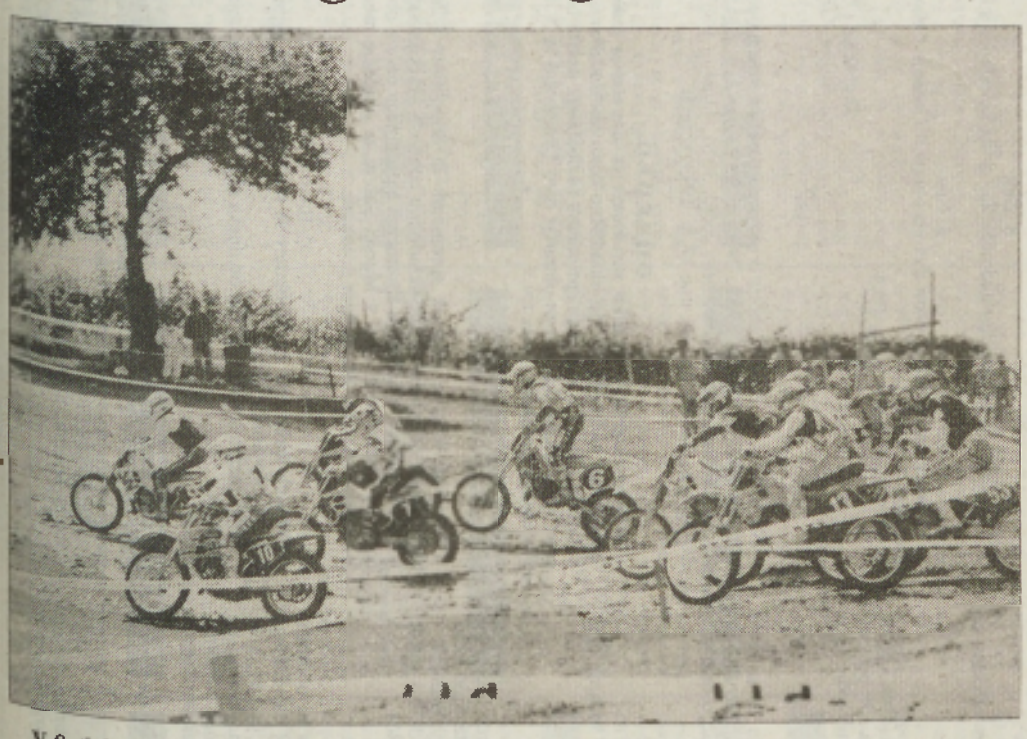

V Sotini je bila sedma dirka za državno prvenstvo v motokrosu v razredu 80 in 125 ccm ter šesta dirka v razredu 250 ccm, ki jo je organizíral AMCK Sotina. Sodelovalo je 42 tekmovalcev, med njimi pet iz Pomurja. Najbolje se je odrezal domačin Oliver Rogan, ki je v razredu 80 ccm v prvi vožnji zmagal in premagal vodečega Jelena. V drugi vožnji pa je bil drugi in na koncu zasedel drugo mesto. S tem se je prebil na drugo mesto po sedmi dirki. Soliden je bil tudi Land (Radenci), ki je zasedel šesto mesto. Kežmah (Radenci) pa je ostal brez točk. V razredu 125 ccm je zmagal vodeči in nepremagljivi Kragelj iz Slovenskih Konjic. Valpatič (Radenci) je bil sedmi, Vogrin (Radenci) pa deveti. V razredu 250 ccm pa je zmagal vodeči Peršoh iz Slovenskih Konjic. Čeprav je organizatorju ponagajala elektrika, je dirka lepo uspela.

Fotografija: Tadeja Žohar

S pomočjo sredstev Turističnega društva Murska Sobota je Športna zveza Murska Sobota ponovno usposobila trimsko stezo v soboški Fazaneriji in uredila 18 tabel z napisi vaj, hkrati pa tudi ustrezno popravila druge naprave. Foto: N. J.

Nogomet

Primož Gliha pri Muri

Potem ko ni uspel dogovor z Jermanišem (Koper) zaradi prevelikih zahtev, je soboška Mura v zadnjem trenutku angažirala slovenskega reprezentanta Primoža Gliho, ki je nazadnje igral za Studo D. Tako je v prestopnem roku k Muri pristopilo pet igralcev: Bošković (Koper), Gliha (Studio D), Bakula (Maribor Branik), Kokol (Železničar) in Gaševič (Potrošnik).

Zmaga Števanečeve

Marija Števanec iz Borejec, ki tekmuje za ljubljansko Olimpijo, je sodelovala na mednarodnem atletskem mitingu v Gorici v Italiji in dosegla lep uspeh. V teku na 1.500 m je z rezultatom 4:37,36 zasedla prvo mesto.

(GG)

Spust po reki Muri

Narava brez meja

V soboto, 17. julija 1993, ob 10. uri bo drugi spust s čolni po reki Muri od Cmureka do Veržeja pod geslom Narava brez meja. Spust organizirajo društva in organizacije iz Avstrije in Slovenije. Prijave sprejemajo do 14. julija 1993 Mladi zeleni Slovenije (062–221– 273) in agencija Mark & Tours (069–61–325). Prihod udeležencev spusta v Veržej bo ob 17. uri.

Mali nogomet

Nočni turnir

Klub malega nogometa Lomanoše prireja v soboto, 17. julija 1993, ob 20. uri nočni turnir v malem nogometu. Z najboljše so pripravili lepe nagrade. Na turnir vabijo igralce tenisa z obeh strani Mure.

Strelstvo

Robi Markoja državni prvak

V Ljubljani je bilo državno prvenstvo v streljanju z malokalibrskim orožjem. Lep uspeh je dosegel član Strelske družine Štefan Kovač iz Turnišča Robi Markoja, naj je z MK puško 3 x 40 med mladinci zasedel prvo mesto s 1106 krogi in postal državni prvak. V streljanju z MK puško 60 leže pa je s 573 krogi zasedel drugo mesto. Robi Markoja je tudi sodeloval na mednarodnem tekmovanju Turnir mladih upov v Plznu na Češkem in se prav tako lepo odrezal. V streljanju z malokalibrškim orožjem 3 x 40 je nastreljal 1127 krogov in zasedel štirinajsto mesto. V streljanju z malokalibrškim orožjem 60 leže pa je s 581 krogi zasedel enaintrideseto mesto. V streljanju z zračno puško pa je s 581 krogi zasedel šestnajsto mesto. S temi rezultati si je Robi Markoja zagotovil mesto v državni mladinski reprezentanci, ki bo prihodnji mesec sodelovala na evropskem mladinskem prvenstvu v Brnu na Češkem.

Anketa

Plavalni tečaj tudi za odrasle

V okviru akcije Naučimo se plavati Športno društvo Pomurje iz Murske Sobote organizira tudi letos v poletnih mesecih začetni in nadaljevalni plavalni tečaj na soboškem kopališču. Enotedenski tečaj se začne vsak ponedeljek in konča v petek. Lani je plavalne tečaje v Murski Soboti obiskovalo 400 otrok, in to je nadvse razveseljivo. Letos pa predvidevajo, da jih bo še več. Zlasti še, ker tokrat načrtujejo plavalni tečaj tudi za odrasle. Vsak, ki se želi udeležiti plavalnega tečaja, mora priti na soboško kopališče vsak ponedeljek ob 8. uri. Tokrat smo obiskali udeležence drugega letošnjega plavalnega tečaja na soboškem kopališču, ki ga obiskuje 70 tečajnikov iz vsega Pomurja, vodi pa ga 8 vaditeljev plavanja.

Peter Juteršnik, vodja plavalnega tečaja: »Mi nadaljujemo z začetnimi in nadaljevalnimi plavalnimi tečaji in

s tem odpravljamo plavalno nepismenost. Moram povedati, da je letos precejšnje zanimanje za plavalni tečaj, saj ga obiskujejo otroci iz vsega Pomurja. Na tečaju imamo dve skupini štiriletnih otrok, ki se navajajo na vodo. Poleg otrok, ki so prvič na tečaju, imamo tudi nadaljevalni tečaj. S dosedanjim potekom tečaja sem zadovoljen, saj so se otroci naučili osnov plavanja, večina pa jih je tudi splavala. Za vse skupine opravimo po končanem tečaju preizkus znanja ter podelimo zlate, srebrne in bronaste delfinčke. Letos tudi nameravamo organizirati plavalni tečaj za odrasle, saj je zanj precejšnje zanimanje, le da se nekateri težko odločijo.«

Tilen Červek, učenec soboške prve osnovne šole iz Sobote. »Prvič sem se udeležil plavalnega tečaja lani, ko sem si pridobil osnove plavanja. Ker pa se želim bolje na-

učiti plavati, letos nadaljujem tečaj. Za nadaljevalni tečaj me je predvsem navdušil oče, ki želi, da bi postal plavalec. S tečajem sem zelo zadovoljen, zlasti z vaditeljem, saj že dobro plavam žabico, upam pa, da se bom naučil tudi drugih plavalnih veščin.«

Leon Tetičkovič, učenec radgonske osnovne šole, star devet let. »Za plavalni tečaj me je navdušila mama, pa tudi sam si želim, da bi se čimprej naučil plavati. Z do-

sedanjim potekom plavalnega tečaja sem zelo zadovoljen, zlasti še, ker sem se že naučil plavati žabico. V vodi se počutim dobro in upam, da bom obvladal tudi druge plavalne veščine. Svoje plavalno znanje bom lahko pokazal staršem že na letošnjem dopustu na Bledu.«

Aljoša Škaper, učenec soboške tretje osnovne šole,

doma iz Murske Sobote. »Že lani sem se udeležil plavalnega tečaja, kjer sem si pridobil osnove plavanja, to znanje pa želim letos izpopolniti. S tečajem sem zadovoljen, saj si vaditelji prizadevajo, da bi nas v tem kratkem času čimveč naučili. Dobro že plavam žabico, upam pa, da se bom naučil tudi kravl. Plavalno znanje, ki si ga bom pridobil, nameravam izpopolnjevati tudi v prihodnje.«

Tamara Zrim, učenka soboške prve osnovne šole,

stara osem let. »Vesela sem, da se udeležujem letošnjega plavalnega tečaja, saj si tako lahko izpopolnim osnove plavalnih veščin, ki sem si jih pridobila na lanskem začetnem tečaju. Vesela sem tudi, ker sem se že naučila plavati žabico in kravl. Tudi po končanem plavalnem tečaju bom hodila plavat v bazen, saj se zelo rada kopam. V vodi se počutim dovolj varno.«

F. M.

Pri Ferenčevih v Kraščih, ob turistični kmetiji Antona Kousa, so odprli dve teniški igrišči, ki sta prvi na območju Goričkega. Fotografija: FM

Šah

Najboljši Kovač

V Nagykanizsi na Madžarskem poteka 6. mednarodni šahovski turnir za pokal tega mesta. Sodeluje 66 šahistov iz 9 držav, med njimi je tudi 7 šahistov iz Murske Sobote in Lendave. Po odigranih šestih kolih je najuspešnejši pomurski šahist Kovač, ki je osvojil 4 točke. Kovač je zmagal v tretjem, petem in šestem kolu, remiziral pa v prvem in četrtem kolu. Po 3 točke imata Radosavljević in Katka Marič. Radoisavljević je zmagal v četrtem in petem kolu ter remiziral v prvem in tretjem kolu. Maričeva pa je zmagala v šestem kolu ter remizirala v prvem, drugem, četrtem in petem kolu. Režonja ima 2,5 točke. Zmagal je v prvem in šestem kolu ter remiziral v drugem kolu. Po 2 točki imata Števanečeva in Vida. Števanečeva je zmagala v drugem in petem kolu. Vida pa v tretjem in četrtem kolu. Strbad pa je osvojil 1 točko. Remiziral je v tretjem in šestem kolu.

Turnir v Radencih

Teniški klub Radenci in Radenska organizirata tradicionalni teniški turnir za pokal Radenske noči. Turnir bo v soboto, 17. julija 1993, na igriščih pri hotelu Radin. Tekmovali bodo v štirih starostnih kategorijah. Žrebanje bo ob 8.30.

Kegljanje

Zmagala Lendava

Ob praznovanju 60–letnice ljutomerskega Partizana je bil v Radencih kegljaški turnir pomurskih občinskih ekip. Zmagala je Lendava z 2506 podrtimi keglji (Žalik 437, Matko 433) pred Ljutomerom 2477 (M. Sterž aj 455, Kovačič 443), Radgono 2332 (Kučan 437) in Mursko Soboto 1264 (Štibler 437).

(MŽ)

Diagonala Pomurja

Pri tekaški sekciji Radenske razmišljajo, da bi namesto Teka ob meji med Mursko Soboto – Hodošem – Oriszentpetrom, ki ga menda ne bo, organizirali tek Diagonala Pomurja. To naj bi bil etapni tek med Hodošem in Ljutomerom oziroma Lendavo in Gornjo Radgono.

(GG).

Nogometni klub Potrošnik iz Beltinec je od 21. junija do 3. julija organiziral pionirsko nogometno šolo, ki jo je obiskovalo 36 učencev beltinske osnovne šole. V šoli, ko jo je vodil trener Ivan Mauučec, pomagala pa sta mu trener Jože Sečkar in Zdeno Mauučec, so si udeleženci pridobili osnove nogometne igre. Med udeleženci pa je bilo opaziti nekaj nogometnih talentov.

URADNE OBJAVE

LETO XXIX | Murska Sobota, dne 15. julija 1993 | Št.: 4

URADNE OBJAVE
Skupščine občine
Murska Sobota

Odgovorni urednik:
MARIJA MATJAŠEC

VSEBINA

15. Odlok o zaključnem računu proračuna občine Murska Sobota za leto 1992.
16. Odlok o sprejetju zazidalnega načrta za območje med Tišinsko ulico, starim Doblom, Kroško ulico in razbremenilnim kanalom v Murski Soboti.
17. Odlok o dopolnitvi Odloka o nadomestilih in povračilih stroškov delegatom in drugim osebam, ki sodelujejo v delu skupščine in njenih organov.
18. Odredba o javni razgrnitvi osnutka sprememb in dopolnitev odloka o sprejetju zazidalnega načrta za obrtno-skladiščno cono ob Markišavski cesti v Murski Soboti in odloka o sprejetju sprememb zazidalnega načrta obrtno-skladiščne cone ob Markišavski cesti za območje med Lendavsko in Noršinsko ulico ter Puconskim potokom.

15.

Na podlagi 29. člena Zakona o financiranju javne porabe (Ur. list 48/90, 34/91, 30/92 in 7/93) in 4. člena Odloka o pristojnosti zborov Skupščine občine Murska Sobota (Ur. objave št. 9/90) je Skupščina občine Murska Sobota na seji zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora dne 24. junija 1993 sprejela

ODLOK
o zaključnem računu proračuna Občine Murska Sobota za leto 1992.

1. člen

Sprejme se zaključni račun proračuna Občine Murska Sobota za leto 1992, katerega sestavni del je tudi zaključni račun rezervnega sklada Občine Murska Sobota.

2. člen

Po bilanci zaključnega računa proračuna so znašali v letu 1992 prihodki 1.214.291.742,80 SIT in so bili razporejeni za:

– tekoče obveznosti	804.623.794,30
– investicijske obveznosti	409.664.513,30

Stanje sredstev na dan 31. 12. 1992 na račun rezervnega sklada Občine Murska Sobota znaša 1.842.231,60 SIT.

3. člen

Nerazporejeni prihodki v višini 3.435,20 SIT se prenesejo med prihodke proračuna Občine Murska Sobota za leto 1993.

4. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah.

Številka: 401-3/93-1
Datum: 24. 6. 1993

Predsednik Skupščine občine M. Sobota:
Andrej GERENČER, l. r.

16.

Na podlagi 39. člena Zakona o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Ur. list, SRS, št. 18/84, 37/85, 29/86 in 26/90) ter 4. člena Odloka o pristojnosti Zborov skupščine občine Murska Sobota (Ur. objave, št. 9/90), je Skupščina občine Murska Sobota na sejah Zbora krajevnih skupnosti, dne 24. 6. 1993 ter Zbora združenega dela in Družbenopolitičnega zbora, dne 6. 7. 1993, sprejela

ODLOK
o sprejetju zazidalnega načrta za območje med Tišinsko ulico, starim Doblom, Kroško ulico in razbremenilnim kanalom v Murski Soboti

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem odlokom se sprejme zazidalni načrt za območje med Tišinsko ulico, starim Doblom, Kroško ulico in razbremenilnim kanalom v Murski Soboti (v nadaljnjem besedilu: PIN), ki ga je izdelal Zavod za ekonomiko in urbanizem v Murski Soboti, pod štev. 8/91–ZN/MS, oktobra 1991.

2. člen

PIN iz prejšnjega člena tega odloka vsebuje naslednje sestavine:
a) Tekstualni del;
b) Soglasja pristojnih organov in organizacij;
c) Grafični del:

1. Izraz iz dolgoročnega plana za mesto Murska Sobota	v M 1 : 5000,
2. Izrez iz PUP za mesto Murska Sobota	v M 1 : 5000,
3. Kopija katastrskega načrta za območje obdelave	v M 1 : 1000,
4. Obstoječa infrastruktura	v M 1 : 1000,
5. Arhitektonsko zazidalna situacija	v M 1 : 1000,
6. Zaščitena situacija	v M 1 : 1000,
7. Zbirna karta komunalnih naprav	v M 1 : 1000,
8. Prometna situacija	v M 1 : 1000,
9. Karta idejne višinske regulacije	v M 1 : 1000,
10. Požarno varstvo	v M 1 : 1000,
11. Cone hrupa	v M 1 : 1000,
12. Gabariti	v M 1 : 200.

II. OBMOČJE OBDELAVE

3. člen

Meja območja PIN sovpada z mejami Srednjeročnega družbenega plana občine Murska Sobota za obdobje 1986–1990 (Ur. objave, št. 24/86 in 7/87).

Območje urejanje obsega naslednje parcelne številke v k.o. Murska Sobota:

4216/1, 5262, 4247/2, 4248/2, 4249/1, 4249/3, 4249/5, 4249/6, 4250, 4251/1, 4251/2, 4251/3, 4252, 4253, 4259, 4260, 4261, 4278/1, 4278/2, 4278/3, 4263, 4264/1, 4264/2, 4265, 4266, 4267, 4268, 4269, 4270, 4271, 4272, 4273/1, 4273/2, 4274, 4216/1, 4278/1, 4276, 4277, 4279/2, 4279/1, 4280, 4281, 4282, 4283, 4284, 4287, 4288, 4289/1, 4289/2, 4289/3, 4290, 4291, 4292, 4293/1, 4293/2, 4294, 4295, 4296, 4297, 4298, 4299, 4302, 4303 in 4305.

III. FUNKCIJA OBMOČJA

4. člen

V območju zazidalnega načrta so ločene cone:
- individualno stanovanjske gradnje,
- proizvodno servisnih in obrtnih dejavnosti,
- poslovnih in trgovskih funkcij,
- trgovskih in skladiščnih funkcij,
- avtosalon na prostem,
- tehnični pregledi vozil,
- gostinsko turistična dejavnost.

5. člen

Po posameznih conah v območju zazidalnega načrta je dovoljena gradnja objektov, ki so v osnovni funkciji opredeljene cone.

Funkcija cone se lahko spremeni pod pogojem, da se s spremembo ne povečujejo škodljivi vplivi na okolje oz. ne presegajo predpisane mejne vrednosti prvotno predvidene funkcije.

V tem primeru je potrebno izdelati posebno predhodno analizo – strokovno podlago, v postopku njene izdelave pa morajo dati soglasja k predvideni spremembi vsi organi in organizacije, ki so podali soglasja k zazidalnemu načrtu.

6. člen

V primeru posebnih zahtev za določanje lokacijskih pogojev za gradnjo objektov (posebne tehnološke zahteve, povečani vplivi na okolje oz. preseganje mejnih vrednosti določenih z zazidalnim načrtom ipd.) lahko občinski upravni organ zahteva pridobitev dopolnilnih soglasij pooblaščenih organov in organizacij.

Pridobitev soglasij se opravi na podlagi posebno izdelanih strokovnih podlag.

VI. URBANISTIČNO OBLIKOVANJE OBMOČJA

7. člen

Pri gradnji objektov in drugih ureditvah se mora upoštevati obstoječi sistem zazidave. Vse značilnosti urbanističnega oblikovanja posameznih con so podane v grafičnih prilogah zazidalnega načrta in so nujno odvisne od funkcije objektov in posameznih con znotraj območja obdelave.

Načela urbanističnega oblikovanja veljajo enako za predvidene objekte kot za načrtovane zelene površine znotraj območja.

V. ARHITEKTONSKO OBLIKOVANJE OBJEKTOV

8. člen

Tlorisna oblika stanovanjskih, proizvodno servisnih in gostinsko turističnih objektov mora upoštevati maksimalne horizontalne gabarite, določene v grafičnem prilogi, navedeni v 2. členu tega odloka.

9. člen

Maksimalna višina individualnih stanovanjskih objektov ne sme presegati višine dveh etaž nad terenom in sicer K+P+M.

10. člen

Odmiki med objekti ne smejo biti manjši od višine najvišjega sosednjega objekta, oz. ne manjši od 6,00 m.

Odmiki od parcelnih meja so definirani v grafičnem delu zazidalnega načrta.

Za pritikline (prizidke in samostojne objekte) veljajo enaki odmiki kot za osnovne oz. stanovanjske objekte.

11. člen

Vsi na novo grajeni stanovanjski objekti morajo imeti dvokapne strehe z nakloni 40–45 stopinj ter kritino v temni oz. opečni barvi.

Objekti, namenjeni proizvodni in servisni dejavnosti, morajo imeti dvokapne strehe z nakloni minimalno 20 stopinj ter kritino v temni oz. opečni barvi.

Določilo ne velja za prizidke oz. pritikline k stanovanjskim objektom, ki se oblikovno usklajujejo z osnovnimi objekti.

12. člen

Gradbene linije objektov ob cestah morajo biti vzporedne s cesto, v notranjosti parcele s parcelno mejo, oziroma vzporedne z obstoječimi objekti.

V. UREJANJE PROMETNEGA, ENERGETSKEGA, VODOVODNEGA IN KANALIZACIJSKEGA OMREŽJA TER SISTEMA ZVEZ

13. člen

Vsi na novo zgrajeni objekti se morajo priključiti na vodovodno, električno in kanalizacijsko omrežje.

Vse obstoječe greznice se morajo priključiti na kanalizacijsko omrežje.

14. člen

Širine predvidenih komunikacij za javni, mirujoči in peš promet so podane v grafičnih prilogah zazidalnega načrta in so obvezne.

15. člen

Ogrevanje individualnih stanovanjskih in proizvodno servisnih objektov, predvidenih z zazidalnim načrtom, se bo reševalo z individualnimi sistemi (priključitev na obstoječe omrežje ali pa gradnja novih sistemov).

16. člen

Trase, zmogljivosti, mesta priključkov, hidrantna mreža ter vsi ostali podatki v zvezi z rešitvami energetskega, vodovodnega in kanalizacijskega omrežja ter sistema zvez so podani v grafični podlogi, navedeni v 2. členu tega odloka.

17. člen

Komunalne odpadke, ki nastanejo v območju naselja, se mora odvažati na občinsko odlagališče komunalnih odpadkov.

18. člen

Ob parcelnih mejah je dovoljena postavitev ograj do višine 1,20m. Ograje so lahko betonske, kovinske ali lesene, lahko so tudi ozelenjene. Ob prometnih komunikacijah je dovoljena postavitev ograj znotraj parcelnih mej.

VII. FAZNOST IZVAJANJA

19. člen

Pred začetkom gradnje vseh predvidenih objektov v območju, ki se ureja z zazidalnim načrtom, je obvezno zagotoviti minimalno infrastrukturno omrežje, ki obsega prometno, kanalizacijsko, vodovodno in elektro omrežje, sicer pa je možno vse predvidene gradnje izvajati sočasno.

VIII. ZAČASNA NAMEMBNOST OBMOČJA

20. člen

Do realizacije zazidalnega načrta ostanejo vsa zemljišča v sedanji rabi. Posegi, ki bi bili v nasprotju s SPIN, niso dovoljeni.

IX. OBVEZNOSTI INVESTITORJA IN IZVAJALCEV

21. člen

Investitorji posameznih gradenj v območjih zazidalnega načrta si opremo stavbnega zemljišča (vodovod, elektrika, odvod odplak) zagotavljajo sami, kompleksno pa se izvaja v skladu s programom urejanja stavbnih zemljišč.

V območju, ki se ureja z zazidalnim načrtom, so investitorji dolžni plačati sorazmerni delež stroškov priprave in opreme stavbnega zemljišča.

X. TOLERANCE

22. člen

Tolerance pri horizontalnih in vertikalnih gabaritih objektov na območju zazidalnega načrta so možne v skladu z grafičnimi prilogami zazidalnega načrta v okviru maksimalnih horizontalnih in vertikalnih gabaritov, ki se ne smejo spreminjati, oz. se lahko spremenijo le v primeru, da to kvarno ne vpliva na sosednje že obstoječe ali predvidene objekte, naprave in površine, kar se mora nedvoumno ugotoviti v postopku izdelave posebnih strokovnih podlag.

K tako izdelanim strokovnim podlagam se morajo pridobiti soglasja pristojnih organov in organizacij.

23. člen

Stanovanjski in gospodarski objekti se lahko adaptirajo v obrtne oziroma servisne delavnice pod pogoji, ki se predpišejo z lokacijskim dovoljenjem na podlagi predložene strokovne podlage.

XI. KONČNE DOLOČBE

24. člen

PIN je stalno na vpogled občanom, organizacijam in skupnostim pri Sekretariatu za varstvo okolja in urejanje prostora občine Murska Sobota.

25. člen

Nadzorstvo nad izvajanjem tega odloka vrši Uprava za inšpekcijske službe občin Pomurja – Enota v Murski Soboti.

26. člen

Z dnem uveljavitve tega odloka preneha veljati odlok o sprejetju prostorskih ureditvenih pogojev za mesto Murska Sobota in okolico – projekt, št. 11/88 – PUP/MS (Ur. objave, št. 25/89) v območju, navedenem v 3. členu tega odloka.

27. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah pomurskih občin.

Številka: 352-4/92-1

Murska Sobota, dne 06. 07. 1993

Predsednik
Skupščine občine M. Sobota
Andrej GERENČER, l. r.

17.

Na osnovi 4. člena Odloka o pristojnostih zborov Skupščine občine Murska Sobota (Uradne objave št. 9/90 in 22/91) je Skupščina občine Murska Sobota na seji Zbora krajevnih skupnosti dne 24. junija 1993 in na sejah Zbora združenega dela ter Družbenopolitičnega zbora dne 6. julija 1993 sprejela

ODLOK

o dopolnitvi Odloka o nadomestilih in povračilih stroškov delegatom in drugim osebam, ki sodelujejo v delu skupščine in njenih organov

1. člen

V 1. členu Odloka o nadomestilih in povračilih stroškov delegatom in drugim osebam, ki sodelujejo v delu skupščine in njenih organov (Uradne objave št. 8/91) se za 1. alineo doda nova alinea, ki se glasi:

» – sejnina«

2. člen

Za 3. členom se doda novi 3. a člen, ki se glasi:

»Delegatom pripada sejnina za sodelovanje na sejah občinske skupščine, če seja traja več kot 3 ure. Višino sejnine določa Komisija za kadrovska in administrativna vprašanja, volitve in imenovanja. Sejnina se valorizira v skladu z rastjo povprečnih osebnih dohodkov v R Sloveniji.«

3. člen

V 7. členu se za besedo »nadomestila« doda beseda »sejnine«.

4. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnih objavah.

Številka: 143-4/90-1

V M. Soboti, dne 6. julija 1993

Predsednik
Skupščine občine M. Sobota
Andrej GERENČER, l. r.

18.

Na podlagi 37. člena Zakona o urejanju naselij in drugih posegov v prostor (Ur. list SRS, št. 18/84, 37/85, 29/86 in 26/90) ter 219. člena Statuta občine Murska Sobota (Ur. objave, štev. 20/80, 36/81, 11/84 in 4/86), je Izvršni svet SO Murska Sobota na seji, dne 17. 6. 1993, sprejel

ODREDBO

o javni razgrnitvi osnutka sprememb in dopolnitev odloka o sprejetju zazidalnega načrta za obrtno–skladiščno cono ob Markišavski cesti v Murski Soboti in odloka o sprejetju sprememb zazidalnega načrta obrtno-skladiščne cone ob Markišavski cesti za območje med Lendavsko in Noršinsko ulico ter Puconskim potokom

I.

Javno se razgrne osnutek sprememb in dopolnitev odloka o sprejetju zazidalnega načrta za obrtno-skladiščno cono ob Markišavski cesti v Murski Soboti in odloka o sprejetju sprememb zazidalnega načrta obrtno–skladiščne cone ob Markišavski cesti v Murski Soboti za območje med Lendavsko in Noršinsko ulico ter Puconskim potokom.

II.

Osnutek sprememb in dopolnitev se razgrne v izložbi zgradbe SO Murska Sobota (Slovenska ulica).

Javna razgrnitev traja 30 dni od dneva objave v Uradnih objavah pomurskih občin.

III.

V času javne razgrnitve lahko dajo občani, organi, organizacije in skupnosti pisne pripombe k osnutku sprememb in dopolnitev Sekretariatu za varstvo okolja in urejanje prostora občine Murska Sobota.

Številka: 352-8/91-4

Murska Sobota, 17. 6. 1993

Podpredsednik
Izvršnega sveta SO Murska Sobota
Janko HALB, dipl. oec.
Janko HALB, l. r.

16 JULIJ PETEK

TV SLOVENIJA 1

10.05 Legende sveta – 10.30 Henrik VIII. in njegovih šest žena, angleški film – 12.30 Že veste – 13.00 Poročila – 13.15 Umetniški večer – 16.35 Osmi dan – 17.25 Zmigaj se, športna oddaja za mlade – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Znanost – 18.40 Učite se z nami – 19.10 Risanka – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Forum – 20.30 Brewsterjevi milijoni, ameriški film – 22.15 Dnevnik 3 – 22.45 Sova: Tajna organizacija, amer. nanizanka; Ženska zadeva, francoski film

Drugi program
17.10 Gozdarska hiša Falkenau, nemška nanizanka – 18.00 Sova – 19.30 Dnevnik – 20.10 Tisočletje, amer. serija – 21.10 Moški, ženske – 22.10 Homo turisticus – 22.40 Humor v baletu

HTV 1

8.00 Poročila – 8.15 Slika na sliko – 9.00 Bajke – 9.30 Superbabica, angl. nanizanka – 10.00 Poročila – 10.05 Poletni šolski program – 11.00 Dosegi nebo – 12.00 Poročila – 12.05 Zvezda vodnica – 12.50 Risanka – 13.05 Mikser M – 13.35 Zgodbe iz Monticella – 14.00 Poročila – 14.05 Cosby Show – 14.35 Dragi John – 15.10 Berlin Lady – 16.00 Poročila – 16.10 Otroška serija – 16.45 Senčnik – 18.00 Poročila – 18.05 Alpe-Donava-Jadran – 18.35 Santa Barbara – 19.30 Dnevnik 1 – 20.05 Filmski dokumentarec – 21.00 Melodije hrvaškega Jadrana, prenos – 22.55 Dnevnik 2 – 23.15 Slika na sliko – 00.30 Poročila

TV AVSTRIJA 1

9.00 Čas v sliki – 9.05 Zahodno od Santa Feja – 9.30 Kultura – 10.00 X-Large – 10.30 Hiša treh deklet, ponovitev filma – 12.15 Domače reportaže – 13.00 Čas v sliki – 13.10 Doogie Howser – 13.35 Waltonovi – 14.20 Popl. film – 16.35 Ramona – 17.00 Mini Čas v sliki – 17.10 Spored po željah – 18.00 Čas v sliki – 18.05 Mi – 18.30 Zgodbo je napisala – 19.30 Čas v sliki – 20.00 Šport – 20.15 Derrick – 21.15 Pogledi s strani – 21.25 Tisto, grozljivka – 22.55 Večerni šport – 23.15 Čas v sliki – 23.20 Umon v gradu Blackmoor, kriminalka – 0.45 Devet tednov in pol, kriminalka – 2.40 Tisoč mojstrovin

TV MADŽARSKA

1. program
6.00 Dobro jutro, Madžarska, magazin – 9.00 Čez dan – 9.25 Talmi in Todi, otroški film – 9.50 Loto – 10.30 Dallas, 13 del: Pismo – 11.30 Igra – 11.45 Televideo '93 – 12.01 Opoldanski saldo – 16.00 Dnevnik – 16.10 Oblast in strast, serija – 16.50 Svet denarja – 17.00 Za upokojence – 17.30 Teka – 17.40 Okno – 19.00 Večerna pravljica – 19.30 Dnevnik, telešport – 20.13 Dallas, pon. – 21.05 Panorama, svetovna politika – 22.15 Hobo – 22.40 Stanje stvari, čb film – 0.40 Dnevnik – 0.50 Dnevnik BBC-ja
2. program
6.00 do 9.00 Sončni vzhod, magazin – 15.10 Eurokick – 15.40 Otroški program – 16.30 Star New Show – 17.00 Osvajalci neba, serija – 18.00 Popoldanski saldo – 18.10 Regionalni dnevniki – 18.35 Tudi vrabec je ptič, madž. čb film – 20.00 Iz Puccinijevih oper – 21.10 Animirani filmi – 21.25 Da ti pamet stane? – 22.00 Večerni saldo – 22.25 24 ur – 22.55 Skrivališče, nemški film

RTL

6.00 Poročila – 7.00 Dobro jutro, Nemčija – 9.00 Šef – 10.00 Bogati in lepi – 10.30 Cena je vroča – 11.00 Tvegano – 11.30 Družinski dvoboj – 12.00 Opoldanski magazin – 12.30 Springfieldova zgodba – 13.20 Kalifornijski klan – 14.10 Kalifornijski klic v sili – 15.00 Umori so njen konjiček – 16.00 Hans Meiser – 17.00 Kdo je tukaj šef? – 17.00 Grozljivo prijazna družina – 18.00 Enajst 99 – 18.45 Poročila – 19.10 Ekskluzivno – 19.40 Dobri časi, slabi časi – 20.15 Domače melodije – 21.10 Zgodbe s Sylta, nato poročila – 22.15 Zaljubljeni fantje, komedija – 23.50 Živahni najstniki in seks po notah, erotična komedija – 1.15 Who – 3.00 Ženska, ki vidi rdeče, film

17 JULIJ SOBOTA

TV SLOVENIJA 1

10.30 Radovedni Taček – 10.50 Snorčki, risana serija – 11.15 Otroci šimnega sveta, amer. nanizanka – 11.40 Zmigaj se – 12.10 Zgodbe iz šolske – 13.00 Poročila – 13.05 Tednik – 13.45 Moški, ženske – 16.25 Brewsterjevi milijon, ameriški film – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Otroški program – 18.45 Divji svet živali – 19.10 Žrebanje 3 × 3 – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 Utrip – 20.30 Bee Gees na turneji 1989 – 21.00 Ljubezen da, ljubezen ne, amer. nanizanka – 21.30 Koper: Melodije morja in sonca, prenos – 22.35 Dnevnik 3 – 22.15 Melodije morja in sonca, zaključek – 23.35 Sova: Mata Hari, amer. film

Drugi program
15.05 Trio Orlando – 16.05 Sova – 16.50 Ženska zadeva, francoski film – 18.25 Igra ljudskih množic – 19.30 Dnevnik – 20.00 Studio City – 21.00 Slavnostna otvoritev 41 mednarodnega poletnega festivala, prenos

HTV 1

8.10 Poročila – 8.15 Slika na sliko – 9.00 Mala čakavska skupčina – 10.00 Poročila – 10.05 Družina Addams – 10.50 Busove zgodbe – 11.15 Cro Pop Rock – 12.00 Poročila – 12.05 Odločitve, ameriški film – 13.45 Poročila – 13.50 Zvonili ste, milord? – 14.40 Prizma, magazin – 15.55 Poročila – 16.00 Hrvaška knjiga – 16.45 Malavizija – 18.00 Poročila – 18.05 Tv-razstava – 18.15 Santa Barbara – 19.30 Dnevnik 1 – 20.00 Tv-tednik – 20.35 Dokumentarna oddaja – 21.05 Modri biser Rovinja, prenos – 22.40 Dnevnik

TV AVSTRIJA 1

6.00 Aktualni teletekst – 9.00 Čas v sliki – 9.05 Zahodno od Santa Feja – 9.30 Kdor se smeji, zmaga – 10.15 Evroturizem – 10.30 Trije mušketirji (The Three Musketeers, ZDA, 1948) Igrajo: Lana Turner, Gene Kelly, Van Heflin, Gig Young idr. Režija: George Sidney – 12.0 Hello Austria, hello Vienna – 13.00 Čas v sliki – 13.10 Dobrodošli v Avstriji – 13.35 Dokler vaju denar ne loči (Bis dass das Geld euch scheidet, D, 1960) Igrajo: Luise Ullrich, Gert Froebe, Corny Collins idr. Režija: Alfred Vohrer – 15.10 Pogledi s strani – 15.20 Vila Broeckelstein – 15.30 Blunderjevi – 15.35 Pripovedke racnana Jake – 16.00 Wurlitzer za otroke – 17.00 Mini ČVS – 17.10 X-large – 17.56 ORF danes – 18.00 Čas v sliki – 18.05 Alpe-Donava-Jadran – 18.30 Vedno, kadar je pisala kriminalke, nato ORF danes – 19.30 Čas v sliki – 20.00 Šport – 20.15 O, ti moja Avstrija – 22.05 Zlata dekleta – 22.30 Rogovilež. Igrajo: Craig T. Nelson, JoBeth Williams, Oliver Robins idr.

TV MADŽARSKA

1. program
6.00 Dobro jutro, Madžarska, vmes vaški doktor – 8.15 Verski program – 8.25 Za otroke in ne le zanje – 12.05 TV-magister, izobraževalni program – 13.35 Panorama, pon. – 14.35 Zabavna glasba – 15.05 Pokrajine, mesta, ljudje – 15.40 That's Enternainment, glasbeni film – 17.50 Pogled domov – 18.40 Kolo sreče, kviz – 19.12 Večerna pravljica – 19.30 Dnevnik, telešport – 20.05 Kumara, politična solata – 20.30 Arhitekt Imre Makovec, 1. del – 21.20 Pacific Palisades, franc. film
2. program
6.00 Sončni vzhod – 8.05 Za kmetovalce – 8.35 Podjetnik Frici, serija – 9.00 Magazin za Rome – 9.25–12.00 Oddaja za narodnosti – 12.00 Ponovitve: Sotrpini, Familija – 12.45 Veliki zorni kot – 13.30 Alfonso Bonzo, serija – 14.00 Anna, serija – 15.40 Čudovite živali – 16.00 Pojoča Madžarska – 16.30 Zdraba na pošti, finski film – 17.00 Avtomagazin – 17.25 Smrkci – 17.56 Knight Rider, serija – 19.00 Telešport – 19.30 Sledite, filmska komedija – 22.55 Glasbena ura

RTL

6.00 Različne mladinske nadaljevanke – 12.50 Nora hiša – 13.20 Princ z Bel Aira – 13.45 Major Dad – 14.45 Knight Rider – 15.45 Ekipa A – 16.45 21. Jump Street – 17.45 Melrose Place – 18.45 Poročila – 19.15 Beverly Hills – 20.15 Gledališka predstava – 22.00 Aligator II, film

18 JULIJ NEDELJA

TV SLOVENIJA 1

8.35 Živ žav – 9.25 Huckleberry Finn – 10.30 Televizijska konferenca – 11.30 Obzorja duha – 12.00 Slovenci v zamejstvu – 12.30 Videomeh – 13.00 Poročila – 13.05 Volčjak Kavik, amer. film – 15.20 Tisočletje, amer. serija – 16.20 Beli levi, amer. film – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Splošna praksa, avstral. nanizanka – 19.10 Risanka – 19.20 Slovenski loto – 19.30 Dnevnik 2 – 20.05 Zrcalo tedna – 20.30 Nedeljskih 60 – 21.30 Na poti z dr. Stinglom, nemška serija – 22.05 Dnevnik 3 – 22.30 Sova: Ljubezen do Lidije, angl. nadaljevanka; Tajna organizacija, amer. nanizanka
Drugi program
12.35 Velika pričakovanja, angl. nadaljevanka – 13.30 Bee Gees na turneji – 14.00 Športna nedelja – 19.30 Dnevnik – 20.00 Alpe-Donava-Jadran – 20.30 Nenavadna ljubezen Marte Ivers, amer. film – 22.25 Športni pregled

HTV 1

9.10 Poročila – 9.15 Slika na sliko – 10.00 Poročila – 10.05 Hišni ljubljenci – 10.30 Modri biser Rovinja – 11.30 Narodna glasba – 12.00 Poročila – 12.05 Kmetijska oddaja – 13.00 Mir in dobro – 13.30 Duhovni klic – 13.45 Lovejoy, amer. nanizanka – 14.45 V avtobusu, amer. nanizanka – 15.10 Risana serija – 15.35 Otroška serija – 16.25 Poročila – 16.30 Opera Box – 17.15 Charro, ameriški film – 18.50 Leteči medvedki – 19.30 Dnevnik 1 – 20.10 Veliki skok, serijski film – 21.45 Potepam se in snemam – 22.35 Dnevnik 2

TV AVSTRIJA 1

12.00 Tednik – 12.30 Orientacija – 13.00 Čas v sliki – 13.10 Ziata dekleta – 13.35 Na pomoč, bomba je izginila (Finsders Keepers, GB, 1967) Igrajo: Cliff Richard, The Shadows, Robert Morley idr. Režija: Sidney Hayers – 15.00 Franz Schubert – 15.05 Gospod Rossi išče srečo – 15.25 Molitve iz božjega vrta – 15.30 Pika nogavička – 16.00 Zgodbe iz 1001 noči – 16.15 Ena, dva ali tri – 17.00 Cirkus Humberto – 18.00 Čas v sliki – 18.05 X-large – 18.30 Vedno, kadar je pisala kriminalke – 19.15 Žrebanje lota, nato ORF danes – 19.30 Čas v sliki – 19.48 Šport – 2015 Levji brlog – 21.15 Knjižne uspešnice – 21.45 Vizije – 21.50 Pozdravljeni, kako vam gre?

TV MADŽARSKA

1. program
6.45 Vaška TV – 7.30 Za otroke – 7.55 Biblijsko sporočilo – 8.05 Za mladino – 8.30 Nedeljski magazin, o vsem za vsakogar – 11.00 Kolarka – 12.01 Duša rože, balet – 12.10 Voronježki cirkus – 12.55 Pesem doni – 13.25 Pünktchen in Anton, film po E. Kästnerju – 14.55 Svet A. C. Clarkeja – 15.20 Boks gala – 16.20 Verski program za reformatorje – 16.45 Disney: Kapetan Balu, Starši v nepričakovani pasti, Gumijasti medvedki – 18.30 Kolo sreče, kviz – 19.00 Teden – 20.00 Dnevnik, telešport – 20.30 Ladja norcev, amer. čb film – 23.10 Ferenc Erkel, jubilejni gala
2. program
7.00 Sončnica – 8.05 Julijska šola – 8.35 Za otroke – 9.20 Žetveni praznik – 10.05 Računalništvo – 10.30 Iz česa nastane hrošč, franc. film – 11.20 Kresnice – 11.50 Dokler zvonijo – 12.00 Madžarska transverzala – 12.50 Obisk pri dr. Mikschu – 13.30 Romska godba – 14.45 Za kmetovalce – 14.15 Usode, magazin – 15.00 Dobrodošli pri Črni vrani – 15.25 Anna, serija – 17.00 Odškodnina – 17.35 Delta – 18.00 Regionalni program – 18.38 Triplista – 18.48 Za otroke – 19.00 Familija, zabavna serija – 19.40 Igra brez meja – 21.20 Geopolis – 22.05 Telešport – 22.35 Rock

RTL

6.00 Različne mladinske nadaljevanke – 11.00 Nazaj v pretklost – 13.00 Ponovno 18, komedija – 15.00 Veliki Havaji, film – 17.00 Tepec iz prve klopi, film – 18.45 Poročila – 19.10 Umori so njen konjiček – 20.15 Gorile v megli, film – 22.45 Prime Time – Pozna izdaja – 23.05 Playboy Late Night – 23.35 Playboyev ljubezenski in spolni test – 0.05 Kanal 4 – 1.10 Kdo je tukaj šef? – 1.40 Šef.

19 JULIJ PONEDELJEK

TV SLOVENIJA 1

11.35 Legende sveta – 12.00 Divji svet živali – 12.30 Znanje za znanje – 13.00 Poročila – 13.05 Alpe-Donava-Jadran – – 13.35 Kasaške dirke, reportaža – 17.10 Radovedni Taček – 17.20 Otroci šimnega sveta – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Dober dan, Koroška – 18.40 Podjetniška mreža – 19.10 Risanka – 19.30 Dnevnik 2 – 20.10 10 000 obratov, gospodarska oddaja – 20.55 Omizje – 22.15 Dnevnik 3 – 22.45 Sova: So leta minila, angl. nanizanka; Tajna organizacija, amer. nanizanka
Drugi program
15.05 Forum, Mernik, Utrip, Zrcalo tedna – 15.50 Nedeljskih 60 – 16.50 Obzorja duha – 17.20 Sova – 19.30 Dnevnik – 20.10 Sedma steza, športna oddaja – 20.30 Kladivo, brazilska drama – 21.20 Znanost – 21.50 Sophisticaled Lady, glasba D. Ellingtona

HTV 1

12.55 Risanka – 12.00 Poročila – 12.05 Zvezda vodnica, serijski film – 12.50 Risanka – 13.05 Monofon – 13.35 Zgodbe iz Monticella – 14.00 Poročila – 14.05 Poletni oddih – 16.00 Poročila – 16.10 Ebba in Didrik, otroška nanizanka – 16.45 Senčnik – 18.00 Poročila – 18.05 Dokumentarna oddaja – 18.35 Santa Barbara – 19.30 Dnevnik 1 – 20.05 Hrvaška in svet – 20.55 Mačka, film – 22.35 Dnevnik 2 – 23.00 Slika na sliko – 23.50 Poročila

TV AVSTRIJA 1

10.30 Veliki podvig – 12.15 Šiling – 13.00 Čas v sliki – 13.10 Doogie Howser – 13.35 Waltonovi – 14.20 Zabava (The Party, ZDA, 1967) Igrajo: Peter Sellers, Claudine Longet, Marge Champion idr. Režija: Blake Edwards – 15.55 Stan in Olio – 16.00 Fračji dol – 16.25 Summertime – 16.35 Šest Bartonovih – 17.00 Mini ČVS – 17.10 Wurlitzer – 17.56 ORF danes – 18.00 Čas v sliki – 18.05 Mi – 18.30 Vedno, kadar je pisala kriminalke, nato ORF danes – 19.30 Čas v sliki – 20.00 Šport – 20.15 Športna arena – 21.08 Mojstri kuhajo – 21.15 Pogledi s strani – 21.25 Grehi neke matere (Sins Of The Mother, ZDA, 1990) Igrajo: Elizabeth Montgomery, Dale Midkiff, Jerry Bossard idr. Režija: John Paterson

TV MADŽARSKA

1. program
6.05 Dobro jutro, Madžarska, magazin, vmes ob 6.45 Dnevnik in ob 7.00 Sončni vzhod – 9.00 Čez dan – 9.30 Disney: Kapetan Balu, Starši v nepričakovani pasti, Gumijasti medvedki, pon. – 11.30 Igra – 12.00 Opoldanski zvonovi in opoldanski saldo – 12.12 Financial Times – 16.00 Dnevnik – 16.10 Oblast in strast, serija – 16.45 Za najstnike – 17.05 Oscar Junior – 17.30 Igra – 1745 Svet denarja – 17.55 Koledar 1993 – 18.35 Kolo sreče, kviz – 19.07 Večerna pravljica – 19.16 O veri za otroke – 19.30 Dnevnik, telešport – 20.10 24 ur – 20.35 Marie Grubbe, kopr. serija – 22.05 Ferenc Erkel, 2. del jubilejne gala – 23.05 Svet videa – 23.45 Dnevnik – 23.50 Dnevnik BBC-ja
2. program
17.00 Napoved programa – 17.05 Otroški program – 18.00 Popoldanski saldo – 18.10 Regionalni dnevniki – 18.30 Ohranitev tradicij – 18.40 Telešport – 19.00 Podjetnik Frici, serija – 19.30 Kojak, ameriška kriminalka – 20.25 Tisočletna drevesa – 20.35 Madžarska prej in pozneje – 21.00 Madžarska danes, podjetjelski magazin – 22.00 Večerni saldo – 22.25 »Sestra Lajos«, dokumentarna reportaža

RTL

6.00 Poročila – 7.00 Dobro jutro, Nemčija – 9.00 Šef – 10.00 Bogati in lepi – 10.30 Vroča nagrada – 11.00 Tvegano – 11.30 Družinski dvoboj – 12.30 Springfieldova zgodba – 13.20 Kalifornijski klan – 14.10 Kalifornijski klic v sili – 15.00 Umori so njen konjiček – 16.00 Hans Meiser – 17.00 Kdo je tukaj šef? – 17.30 Grozljivo prijazna družina – 18.00 Enajst 99 – 18.45 Poročila – 19.10 Ekskluzivno – 19.40 Dobri časi, slabi časi – 20.15 Nogomet – 22.05 Quincy – 23.00 Deset pred deset – 23.30 Šov gong – 1.00 Družinska goza – 1.35 Kdo je tukaj šef?

20 JULIJ TOREK

TV SLOVENIJA 1

10.40 Otroški program – 11.10 Podjetniška mreža – 11.40 Znanost – 12.10 Kladivo, drama – 13.00 Poročila – 15.35 Melodije morja in sonca – 16.50 Sedma steza – 17.15 Huckleberry Finn – 17.40 Lisica Zvitorepka, risanka – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Porabsk utrinki – 18.35 Iz življenja za življenje – 19.30 Dnevnik – 20.10 Žarišče – 20.40 Gore in ljudje – 21.45 Kronika, kanadska serija – 22.15 Dnevnik 3 – 22.45 Sova: Alo, alo, angl. nanizanka; Tajna organizacija, amer. nanizanka
Drugi program
16.50 10 000 obratov, gospodarska oddaja – 17.30 Slovenci v zamejstvu – 18.00 Sova – 19.30 Dnevnik – 20.10 Michelangelova pomlad, koprodukcijska nadaljevanka – 21.00 Osmi dan – 21.50 Videofon – 22.30 1/2 ure – 23.00 Svet poroča

HTV 1

12.00 Poročila – 12.05 Zvezda vodnica – 13.05 Monofon – 13.35 Zgodbe iz Monticella – 14.00 Poročila – 14.05 Cosby Show – 14.35 Dragi John – 16.00 Poročila – 16.10 Lov na Doomboli – 16.45 Senčnik – 18.00 Poročila – 18.05 Govorimo o zdravju – 18.35 Santa Barbara – 19.30 Dnevnik 1 – 20.10 Ekologija v direktorjevi sobi-Bata, švicarski dokument, film – 21.05 V prvem planu – 23.00 Slika na sliko – 23.50 Poročila

TV AVSTRIJA 1

13.35 Waltonovi – 14.20 Baskervillski pes (The Hound Of The Baskervilles, GB 1958) S skrivnostmi obdani baskervillski pes je spet našel žrtev. Sira Charlesa, lastnika posestva so našli mrtvega v močvirju. Sherlock Holmes in dr. Watson si prizadevata, da bi razkrila skrivnostne dogodke na baskervillskem gradu. Igrajo: Peter Cushing, Andre Morell, Christopher Lee idr. Režija: Terence Fisher – 15.45 Telezoo – 16.00 Garfield in prijatelji – 1625 Summertime – 16.35 Šest Bartonovih – 17.00 Mini ČVS – 17.10 Wurlitzer – 17.56 ORF danes – 18.00 Čas v sliki – 18.05 Mi – 18.30 Vedno, kadar je pisala kriminalke, nato ORF danes – 19.30 Čas v sliki – 20.00 Šport – 20.15 Univerzum – 21.00 Naredi si sam – 21.07 Pogledi s strani – 21.20 Absurdni umor. Igrajo: Peter Saltmann, Nina Hoger, Hans Peter Hallwachs. Režija: Rainer Baer

TV MADŽARSKA

1. program
6.03 Dobro jutro, Madžarska, vmes ob 6.45 Dnevnik in ob 7.00 Sončni vzhod – 9.00 Čez dan – 10.00 Friderikusov šov, izbor – 11.30 Igra – 12.00 Opoldanski zvonovi in opoldanski saldo – 16.00 Dnevnik – 16.10 Oblast in strast, serija – 16.45 Svet je čudovit, poljudnoznanstveni film – 17.10 Igra – 17.25 Svet denarja – 17.35 Črno mesto, madž. serija – 18.40 Za boljši jezik – 18.50 Katoliška kronika – 19.07 Za otroke – 19.30 Dnevnik, telešport – 20.10 Zelenooki jezdeci, serija – 21.05 Zvezdniki za otroke, baletni gala – 21.50 Japonska od leta 1945, dokumentarna serija – 22.50 Intermezzo, tv-igra – 24.00 Dnevnik – 0.05 Dnevnik BBC-ja
2. program
16.40 Napoved programa – 16.45 Junaki dneva, Gergely Csiky – 17.18 Kviz – 17.39 Za otroke – 18.00 Popoldanski saldo – 18.10 Regionalni dnevniki – 18.35 Srečna družina, serija – 19.30 Rekreacijski šport – 20.00 Razgovor – 20.50 Animirani filmi – 21.25 Prihodnost Evrope – 22.00 Večerni saldo – 22.25 24 ur – 22.50 Moški, ki nam ugaja

RTL

6.00 Poročila – 7.00 Dobro jutro – 9.00 Šef – 10.00 Bogati in lepi – 10.30 Vroča nagrada – 11.00 Tvegano – 11.30 Družinski dvoboj – 12.00 Opoldanski magazin – 12.30 Springfieldska zgodba – 13.20 Kalifornijski klan – 14.10 Kalifornijski klic v sili – 15.00 Umori so njen konjiček – 16.00 Hans Meiser – 17.00 Kdo je tukaj šef? – 17.30 Grozljivo prijazna družina – 18.00 Enajst 99 – 18.45 Poročila – 19.15 Ekskluzivno – 19.45 Dobri časi, slabi časi – 20.15 Nogomet – 22.15 Vroči stol – 23.15 Zakon v Los Angelosu – 1.10 Grozljivo prijazna družina – 1.45 Kdo je tukaj šef?

21 JULIJ SREDA

TV SLOVENIJA 1

10.50 Legende sveta – 11.20 Videofon – 12.00 Iz življenja za življenje – 12.30 Na poti z dr. Stinglom – 13.00 Poročila – 17.05 Michelangelova pomlad, nadaljevanka – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Svet poroča – 18.45 Analitična mehanika – 19.15 Risanka – 19.30 Dnevnik 2 – 20.05 Žarišče – 20.35 Film tedna: Domači ognji gorijo, ameriški film – 22.15 Dnevnik 3 – 22.45 Sova: Ribičija, amer. nanizanka; Tajna organizacija, amer. nanizanka
Drugi program
14.55 Gore in ljudje – 15.55 Omizje – 17.10 Sova – 18.30 Živ žav – 19.30 Dnevnik – 20.10 Športna sreda – 22.30 Zborovska oddaja

HTV 1

13.00 Monofon – 13.35 Zgodbe iz Monticella – 14.00 Poročila – 14.05 Cosby Show – 14.35 Dragi John – 16.00 Poročila – 16.10 Tom in Jerry – 16.45 Senčnik – 18.00 Poročila – 18.05 Moja knjiga o džungli – 18.30 Žrebanje lota – 18.35 Santa Barbara – 19.30 Dnevnik 1 – 20.05 Žrebanje lota – 20.10 0000000 – 21.45 Izzivi hrvaškega turizma – 22.35 Dnevnik 2 – 23.00 Slika na sliko – 23.50 Poročila

TV AVSTRIJA 1

16.35 Šest Bartonovih – 17.00 Mini ČVS – 17.10 Wurlitzer – 17.56 ORF danes – 18.00 Čas v sliki – 8.05 Mi – 18.30 Vedno, kadar je pisala kriminalke, nato ORF danes – 19.30 Čas v sliki – 20.00 Šport – 20.15 Muenchhausen v Afriki (Unser Pauker ist der beste, D, 1958) Igrajo: Peter Alexander, Johanna Koenig, Anita Gutwell idr. Režija: Werner Jacobs – 21.35 Pogledi s strani – 21.45 Tekmeca – Oba junaka naj bi v Anglji prevzela neko nalogo. Brat Jenny Lindleyeve, ki so ga pogrešali, se je spet pojavil in zahteval zase vso dediščino po starših. Jenny pa trdi, da ta človek ne more biti njen brat. Ko začneta lord Sinclair in Danny Wilde zadevo raziskovati, zaideta v nevarnosti. Igrajo: Tony Curtis, Roger Moore, Sinead Cusak idr. Režija: Sidney Hayers – 22.35 Viharja srca, 2. del – 0.10 Čas v sliki – 0.15 Umetnost biti zaljubljen (Escalier C. F. 1984) Igrajo: Robin Renucci, Jean-Pierre Bacri, Michael Aumont idr. Režija: Jean-Charles Tacchella – 1.50 Boris in Nataša, nato Aktualni teletekst, Tisoč mojstrovin

TV MADŽARSKA

1. program
6.03 Dobro jutro, Madžarska, vmes ob 6.45 Dnevnik in ob 7.00 Sončni vzhod – 9.00 Čez dan – 9.30 Svet je čudovit, pon. – 10.30 Ambasadorkin mož, franc. serija – 11.30 Igra – 12.00 Opoldanski zvonovi in opoldanski saldo – 16.00 Dnevnik – 16.10 Oblast in strast, serija – 16.45 Zabavna glasba – 17.15 Svet denarja – 17.25 O strasteh – 18.08 Miami Vice, amer. kriminalka – 19.00 Vprašanja kristjanov – 19.07 Večerna pravljica – 19.30 Dnevnik, telešport – 20.10 Arhitekt Imre Makovecz, 2. del – 21.00 Matilda, ital. tv-film – 22.30 24 ur – 22.55 Haydn: Simfonija Concertante v b-duru – 23.20 Dnevnik – 23.25 Dnevnik BBC-ja
2. program
16.15 Napoved programa – 16.18 Za otroke – 18.00 Popoldanski saldo – 18.10 Regionalni dnevniki – 18.30 Telešport – 19.05 Filmi A. Delona: Hudič in 10 bližnjih zapovedi, francoski čb film – 21.05 Halo svet, potovalni magazin – 21.45 Ohranitev tradicij – 22.00 Večerni saldo, pregled dogodkov dneva, vreme – 22.25 Mednarodni stadioncross

RTL

6.00 Poročila – 7.00 Dobro jutro, Nemčija – 9.00 Šef – 10.00 Bogati in lepi – 10.30 Vroča nagrada – 11.00 Tvegano – 11.30 Družinski dvoboj – 12.00 Opoldanski magazin – 12.30 Springfieldova zgodba – 13.20 Kalifornijski klan – 14.10 Kalifornijski klic v sili – 15.00 Umori so njen konjiček – 16.00 Hans Meiser – 17.00 Kdo je tukaj šef? – 17.30 Grozljivo prijazna družina – 18.00 Enajst 99 – 18.45 Poročila – 19.10 Ekskluzivno – 19.45 Dobri časi, slabi časi – 20.15 B. L. Stryker, film – 22.15 Sternov tv-magazin – 23.15 Noč živih mrtvecev, film – 0.55 Grozljivo prijazna družina

22 JULIJ ČETRTEK

TV SLOVENIJA 1

10.35 Zgodbe iz šolske – 11.20 Poj in opotaj prelepo na to staro zveglico – 12.00 Analitična mehanika – 12.30 Videomeh – 13.00 Poročila – 17.30 Snorčki, risanka – 18.00 Dnevnik 1 – 18.10 Kronika, kanadska serija – 18.35 Že veste – 19.30 Dnevnik 2 – 20.05 Žarišče – 20.40 Gozdarska hiša Falkenau, nemška nanizanka – 22.15 Dnevnik 3 – 22.45 Sova: Novopečeni princ iz Bel-Aira, amer. nanizanka; Tajna organizacija, amer. nanizanka
Drugi program
16.25 Domači ognji gorijo, ameriški film – 18.00 Sova – 19.30 Dnevnik – 20.00 Poslovna borza – 20.10 Znanost – 20.35 Pogledi – 22.05 Ves svet je oder

HTV 1

11.00 Svet odkrij – 12.00 Poročila – 12.05 Zvezda vodnica – 12.50 Risanka – 13.00 Monofon – 13.35 Zgodbe iz Monticella – 14.00 Poročila – 14.05 Cosby Show – 14.35 Dragi John – 16.00 Poročila – 16.10 Otroška serija – 16.45 Senčnik – 18.00 Poročila – 18.05 Znanost – 18.35 Santa Barbara – 19.30 Dnevnik 1 – 20.10 V iskanju – 21.10 Nocoj z vami – 21.55 Ekran brez okvirja – 22.55 Dnevnik 2 – 23.15 Slika na sliko

TV AVSTRIJA 1

14.20 Šolnik Uwe Karsten (Heideschilmeister Uwe Karsten, D, 1954) Igrajo: Barbara Rutting, Claus Holm, Carola Hoehn idr. Režija: Hans Deppe – 15.50 Vivat maestro – 16.00 Alfred J. Kwak – 16.25 Summertime – 16.35 Šest Bartonovih – 17.00 Mini ČVS – 17.10 Wurlitzer – 17.56 ORF danes – 18.00 Čas v sliki – 18.05 Mi – 18.30 Vedno, kadar je pisala kriminalke, nato ORF danes – 19.30 Čas v sliki – 20.00 Šport – 20.15 Španska ladja – Postarana operna pevka je v krizi, dokler na krovu ne sreča znanega dirigenta, ki spremeni njeno življenje. Gospod Hansen ima težave s svojim sostanovalcem v kabini. Tudi za gospo Moebius to sanjsko potovanje ne poteka tako, kot je pričakovala, saj je njen mož izključno posveča samo igri s kartami – 21.15 Ambo terno – 21.25 Pogledi s strani – 21.35 Hunter – 22.20 Mesto v plamenih (City On Fire, ZDA, 1978) Igrajo: Barry Newman, Susan Clark, Shelley Winters idr. Režija: Alvin Rakoff

TV MADŽARSKA

1. program
6.03 Dobro jutro, Madžarska, vmes ob 6.45 Dnevnik in ob 7.00 Sočni vzhod – 9.00 Čez dan – 9.30 Sotrpini – 9.45 Pomoč v duševni stiski – 10.30 Zlato, serija – 11.30 Igra – 12.00 Opoldanski zvonovi in opoldanski saldo – 12.12 Financial Times za Vzhodno Evropo – 16.00 Dnevnik – 16.10 Oblast in strast, serija – 16.50 Telešport – 17.20 Svet denarja – 17.230 Magazin za menedžerje – 18.10 Svet kina – 19.00 Simboli – 19.05 Večerna pravljica – 19.30 Telešport, dnevnik – 20.10 Sosedje, 163. poglavje tv-romana – 20.40 Friderikus, izbor iz napolitučnih talkšovov – 22.05 Emerie – 23.05 24 ur – 23.30 Dnevnik – 23.35 Dnevnik BBC-ja
2. program
16.05 Napoved programa – 16.10 Izložba – 16.52 Pragozdna apoteka – 17.45 Za otroke – 18.00 Popoldanski saldo – 18.10 Regionalni dnevniki – 18.25 Igre brez meja, najava – 9.35 Obračalci denarja, angl. serija – 19.30 Pokaži kaj znaš, kviz – 22.00 Večerni saldo – 22.25 Magazini petih regionalnih studiev – 23.15 Filmski klub TV 2, Pod udarom zakona, amer. čb. film (podnapisi)

RTL

6.00 Poročila – 7.00 Dobro jutro, Nemčija – 9.00 Šef – 10.00 Bogati in lepi – 10.30 Vroča nagrada – 11.00 Tvegano – 11.30 Družinski dvoboj – 12.30 Springfieldova zgodba – 13.20 Kalifornijski klan – 14.10 Kalifornijski klic v sili – 15.00 Umori so njen konjiček – 16.00 Hans Meiser – 17.00 Kdo je tukaj šef? – 17.40 Grozljivo prijazna družina – 18.00 Enajst 99 – 18.45 Poročila – 19.10 Ekskluzivno – 19.45 Dobri časi, slabi časi – 20.15 Nogomet – 22.15 Pozdrav kraju, film – 0.30 Zakon v Los Angelosu – 1.30 Grozljivo prijazna družina – 2.05 Kdo je tukaj šef?

Trgovsko podjetje, d.o.o.

INTRADE

Prešernova 3, Maribor
tel. & telefaks: (062) 27 528

NAJNIŽJE CENE PROGRAMA SAMSUNG V SLOVENIJI!

Prodajamo:

– TELEVIZORJE:

CB 3351 XM = 37 cm za 33.000 SIT
CB 3351 XT = 37 cm, t. tekst za 34.700 SIT
CB 5051 XT = 51 cm, t. tekst za 41.800 SIT
CK 5322 T = 55 cm, t. tekst za 48.000 SIT
CX 6226 WT = 63 cm, t. tekst za 85.000 SIT
CX 6833 WT = 70 cm, t. tekst za 90.600 SIT
CX 7230 WT = 72 cm, t. tekst za 93.000 SIT

– VIDEOREKORDERJE:

VX 3560 = 4 glave, VPS za 43.000 SIT
VX 3230 = 2 glavi, VPS za 36.000 SIT
VX 3260 = 2 glavi, VPS za 38.000 SIT
VXK 330 = 4 glave, VPS za 43.900 SIT

– HI-FI STOLPE:

MAX 360 = radio, CD, 2×80 W za 44.900 SIT
SCM 8100 = radio, CD, 2×60 W za 39.900 SIT

– RADIOKASETOFONE:

RCD 1360 = CD, 2×20 W za 19.900 SIT
RCD 1400 = CD, 2×75 W za 22.900 SIT

– SAT. ANTENE

= 85 cm, STEREO, 99 prog., daljin. za 36.500 SIT

PRI NAKUPU NAD 5.000 SIT NAGRADA!

Za stranke, oddaljene več kot 30 km, dodatnih 500 SIT popusta!

Pričakujemo vas v avli kina UNION vsak dan od 9. do 12. in 15. do 19. ure, v soboto od 9. do 12. ure!

Garancija in servis v Mariboru!

Z SAMSUNGOM STE VEDNO PRVI!

Vsak četrtek Vestnik

motorna vozila

ZASTAVO 101 konfort prodam. Informacije po tel.: 45 185 v večernih urah.
m304

WARTBURG, letnik 1979, prevoženih 70.000 km, prvi lastnik, prodam. Benko, Tešanovci 120, tel.: 48 374.
m307

ŠKODO 120 LS, letnik 81, odlično ohranjeno, registrirano do aprila 94, prodam. Kalamar, Lendavska 23 a.
m316

PASSATT , letnik 78, zeleno svetle barve, dobro ohranjen, prodam. Cena po dogovoru. Marija Celec, Dolič 11.
m318

VESPO PIAGIO 200 PXE, odlično ohranjeno, in kolo na 10–prestav prodam. Aleš Polanšek, Št. Kovača 34 a, M. Sobota.
m319

POLONEZ, letnik 82, ugodno prodam. Čopova 22, M. Sobota, tel.: 26 268.
m326

JUGO FLORIDA, letnik 90, prevoženih 32.000 km, prodam. Vrečič, Tišina 24.
m329

BMW 316, letnik 1987, registriran do maja 94, prevoženih 56.000 km, prodam. Tel.: 31 808.
m332

JUGO 45, letnik 1984, prodam za 130.000 SIT ter peč na trda goriva in peč na olje prodam. Tel.: 31 877.
m279

FIAT 126 P, letnik 1980, prodam za 800 DEM. Tel.: 68 023.
m4150

R 4 , letnik 1978, prevoženih 95.000 km, prodam. Tel.: 82 396.
m9252

MATTOM d.o.o.
klub Prijatelj

STEGNE 11, p.p. 581,
61000 LJUBLJANA,
TEL.: 061/192-212, 192-414,
FAX: 191-239

SMO MLADO, PERSPEKTIVNO PODJETJE Z ATRAKTIVNIMI IN DOLGOROČNIMI POSLOVNIMI PROJEKTI. STREMIMO K POPOLNOSTI IN ZATO

VABIMO K SODELOVANJU

KOMERCIALISTE(KE):

za področje Ljubljane, Maribora, Murske Sobote, Ptuja, Postojne, Kočevja in Kopra.

Urejenost, komunikativnost, splošna razgledanost in ambicioznost so poleg izkušenj pri trženju reklamnega prostora nujno potrebni pogoji.

Zaželjen, ne pa tudi obvezen je lastni prevoz.

Ponujamo zanimivo, dolgoročno in samostojno delo ter stimulativno nagrajevanje z možnostjo redne zaposlitve.

Pošljite nam kratek življenjepis z opisom dosedanjih aktivnosti na gornji naslov in se nam pridružite.

YAMAHO YZ 125, nevoženo na dirkah, ugodno prodam. Cena po dogovoru.
Milan Vurušič, Precetinci 22, Mala Nedelja.
m9253

R 4 TL, letnik 1979, registriran, vozen, prodam. tel.: 89 168, ali 89 168.
m9256

ZASTAVO 750, letnik 82, ugodno prodam. Tel.: 61 426.
msl

VW, MOTOR MERCEDES 190, diesel, letnik 86, proodam ali zamenjam. Pečarovci 118, tel.: 51 227.
m335

KADET C, registriran do 6/94, prodam. Andrejci 13.
m347

FIAT 132/2000, potreben popravila, ugodno naprodaj. Tel.: 24 665.
m348

ŠKODA 120 L, neregistrirana, letnik 79, še vozna, naprodaj. Tel.: 24 066.
m352

FIAT 125 P, prevoženih 63.800 km, prodam. Tel.: 23 384.
m355

PONY EXPRES PUCH, malo rabljen, dvobrazdni plug, 12–colni, in 1000 l plastični rezervar za večnamensko uporabo po zelo ugodni ceni prodam. Križevci 141, tel.: 87 562.
m362

MERCEDES 230, letnik 76, in antene za CB prodam. Informacije po tel.: 57 155.
m364

ZASTAVO 101 GTL 55, letnik 87, prevoženih 72.000 km, prodam. Gomilica 52.
m365

KADET C, dobro ohranjen, letnik 1976, ugodno prodam. Jože Farkaš, Lendavske Gorice 207 a.
mle

FIAT 126 P, letnik 89, prodam. Danica Györek, Martjanci 5.
johe

kmetijska mehanizacija

SAMONAKLADALKO, 22 m2, prodam. Kranjec, Nuskova 8, pošta Rogašovci.
m308

SAMONAKLADALNO PRIKOLICO SIP ŠEMPETER, 16 m3 , dobro ohranjeno, prodam. Tel.: 46 392.
m312

TRAKTOR TOMO VINKOVIĆ 32 KM, star do 5 let, kupim. Ponudbe po tel.: 062 692 655.
m304

MOTOKULTIVATOR GOLDONI–MUNDIAL s koso prodam. Tel.: 60 583, zvečer.
m4147

ŽITNI KOMBANJ KLASS COLUMBOS prodam. Kocbek, Zagajski Vrh, tel.: 60 561.
m4152

TRAKTOR, starejši, rabljen, kupim. Tel.: 061 738 619.
m9152

PLUG IMT, 12–colni, visok kliner, skoraj nov, prodam. Partizanska 30, Bakovci.
m349

posesti

SOBO ALI MANJŠE STANOVANJE v M. Soboti iščem. Tel.: 53 082.
m302

STAREJŠO VSELJIVO HIŠO z gospodarskim poslopjem, skupna površina 42 a, v Zenkovcih 79, p. Bodonci, prodamo. Informacije po tel.: 26 751 po 17 uri.
m311

GOZD z gradbenim lesom, 53 arov, v Otovcih, prodam za 7.000 DEM. Informacije po tel.: 22 742, po 16. uri.
m315

ENODRUŽINSKO STANOVANJE, komfortno, opremljeno, telefon, kabelska televizija, centralna kurjava, v Ljubljani dam v najem. Informacije po tel.: 22 514.
m179

HIŠO Z GOSPODARSKIM POSLOPJEM in sadovnjakom, lahko tudi z njivami, zahodno od Ljutomera, ugodno prodam. Oglasite se po telefonu 061 331 017.
m286

HIŠO, VISOKOPRITLIČNO, MEĐETAŽNO, centralna kurjava, telefon, kabelska, prodam. Cena po dogovoru. Tel.: 066 24 621 ali tel.: 069 41 226.
m287

HIŠO, POLMONTAŽNO, na parceli 10.60 ara, z velikim sadnim vrtom, prodam. Marija Škrget, Ribarjevo naselje 13, Lendava, tel.: 75 390.
m–le

VINOGRAD, 66 AROV, Kopriva 15, Ljutomer, hiša z garažo in kletjo, asfalt, voda, elektrika, ves inventar za vinograd, možna zamenjava na morju, Istra–Kvarner, ali za manjši vinograd z doplačilom, naprodaj. Drago Posavec, Nedelišče, M. Tita 46, tel.: 042 831 305.
m4997

PICE IZ KMEČKE PEČI
Lovski dom Cankova

HIŠO s 86 ari zemlje v Precetincih 40 (ohišnica, njiva, sadovnjak, gozd), voda, elektrika, prodam. Albina Lukovnjak, Logarovci 28.
m4996

ENOSOBNO STANOVANJE–PRITLIČJE v bloku v M. Soboti, primerno tudi za pisarne ali tiho obrt, oddam. Tel.: 21 198.
m339

HIŠA, nova , v Črenšovcih, enonadstropna, s fasado, brez centralnega ogrevanja, garažo in manjšim gospodarskim poslopjem, ograjenim sadovnjakom in 11 ari njive je naprodaj. Interesenti naj se oglasijo v Doljni Bistrici 68.
m341

– Montaža in popravila vseh vrst satelitskih anten
– Dogradnja TV Beograd na vašo sat. anteno
– Teletekst za TV Gorenje
– Popravila TV sprejemnikov na vašem domu
– Daljinski upravljalci (pošljemo po povzetju)

RTV SERVIS Marjan Zemljič, Ljutomer, tel.: 81 580.

43 m2 STANOVANJA v M. Soboti, na novo opremljeno, in rabljeno pohištvo za spalnico prodam. Tel.: 26 641.
m342

STAREJŠO HIŠO z gospodarskim poslopjem ob asfaltni cesti na Goričkem prodam. Tel.: 54 136.
m343

KMEČKO HIŠO v Brezovcih na večji parceli (primerno tudi za obrt), ugodno prodamo. Informacije po tel.: 45 278 ali 23 211, zvečer.
m344

DVE NJIVI v Zenkovcih (DEUCE), čez 2 ha, ugodno prodam. Informacije po tel.: 62 085 po 19. uri.
m350

TRISOBNO STANOVANJE, lastniško, v M. Soboti prodam. Tel.: 23 430, od 19. do 21. ure.
m361

DVOSOBNO STANOVANJE, 58 m2, v središču Murske Sobote prodamo. Informacije po tel.: 062 29 443 v soboto in nedeljo po 20. uri.
m363

živali

MLADIČE, NEMŠKE OVČARJE, ugodno prodam, z rodovnikom, lahko tudi na obroke. Zdenko Oček, Veščica 43.
m309

SVINJE za zakol prodam. Andrejci 8, tel.: 48 000.
m320

PUJSKE prodam. Markišavci 21.
m324

★★★ ■■■

GOSPODINJE!

Če vam zamrzovalna skrinja toči ali ledeni, pokličite IZOLACIJSKI SERVIS F. HAJDINJAK, Gornji Slaveči 6, Kuzma, tel.: 55071
Popravilo z garancijo na vašem domu.

»AGENCIJA ALBATROS«
ženitna posredovalnica, inf. vsak delavnik od 16. dalje po tel.: 063 411 648.

TELICO, brejo 8 mesecev, prodam. Štefan Gomboc, Pečarovci 42.
m325

MLADIČE, NEMŠKE OVČARJE, z rodovnikom, odličnih staršev, prodam. Tel.: 48 323, Mlajtinci 26.
m327

NESNICE, MLADE JARČICE, PASME GOLDEN KOMET super, rjave, uvoz iz Nemčije, cepljene, prodajamo po zelo ugodni ceni, tik pred nesnostjo, po 450 SIT. Vsak, ki kupi 10 jarčic, dobi 1 zastonj (akcijska prodaja). Naročila sprejemajo in dajejo vse informacije v gostilni Tibija Horvata v Nemčavcih, tel.: 24 393, ali v gostilni Železen v Beznovcih, tel.: 49 025.
mpp

NESNICE, MLADE JARČICE, PASME GOLDEN KOMET super, rjave, uvoz iz Nemčije, cepljene, prodajamo po zelo ugodni ceni, tik pred nesnostjo, po 450 SIT. Vsak, ki kupi 10 jarčic, dobi 1 zastonj (akcijska prodaja). Naročila sprejemajo in dajejo vse informacije v gostilni Anice Benčec v Bakovcih, tel.: 43 070, ali pri Darinki Zamuda (zidarstvo), Galušak 6, tel.: 68 044.
mpp

MLADIČE, NEMŠKE OVČARJE, z rodovnikom, odličnih staršev, prodam. Tel.: 48 323

PUJSKE prodam. Mlajtinci 20, tel.: 069 48 188.
m328

PSIČKE DALMATINKE, primerne za otroke, čistokrvne, prodam. Tel.: 62 083.
m–4148

KOKOŠI, mlade nesnice, pasme izabraun, prodaja kmetijska zadruga. Zagotovljena nesnost v dveh tednih. Dostava na dom. Informacije po tel.: 82 401.
m5000

PUJSKE, KOZE, motorno nahrptno škropilnico, prodam. Tel.: 76 501.
mle

PUJSKE, stare 12 tednov, in prašiče za zakol prodam. Rožna ulica 5, Krog, tel.: 26 438.
m294

SATELITSKI KOMPLETI!

Montaža, prodaja, servis! Ugodno posojilo na 3, 7 in 13 obrokov. Informacije: (062) 731 443, vsak dan po 16. uri.

MLADIČE, NEMŠKE OVČARJE, z rodovnikom, prodam. Kroška 79, M. Sobota.
m336

PUJSKE in svinjo za zakol prodam. Tišina 8.
m340

TELICO, brejo 8 mesecev, prodam. M. Petrovci 16, Tišina.
m345

PUJSKE od 25 do 30 kg prodam. Sodišinci 10, Tišina.
m346

PUJSKE prodam. Partizanska 30, Bakovci.
m349

KRAVO, brejo, po izbiri, prodam. Serdica 21, tel.: 57 154.
m360

razno

VINO, šmarnico, prodam. Tel.: 72 147.
mle

PREKLICUJEM dvolastniško knjižico za prehod meje, izdano v Gor. Radgoni. Branko Pintarič, Mele 8, pošta Radenci.
m4149

RDEČE VINO (jurko, klinton), prodam. Pristava 21/a.
m4998

SYNTHESIZER CASIO MT 640 prodam za 600 DEM. Tel.: 81 142.
m4999

ŽENSKO GORSKO KOLO, staro leto dni, malo vozno, prodam za 22.000 SIT. Lesjak, Glavni trg 14, Ljutomer, tel.: 81 294, dopoldan.
m9255

ROLETE, ŽALUZIJE IN LAMELNE ZAVESE izdelujemo in montiramo. Rugelj, Gederovska 11, Černelavci, tel.: 32 920.
mop

SEME OLJNE REPICE prodam za 150 SIT 1 kg. Gradišče 31, Tišina.
m306

LES ZA OSTREŠJE, rabljen, trame, špirovce, plohe, late in deske proda po zelo ugodni ceni zidarstvo Padar, Žižki 78 a, tel.: 70 790.
m310

KUMARE prodajam. Ivo Celec, Puconci 208 ali tel.: 45 165.
m317

ITISON, rjav, visok, skoraj nov, 300 x 100 in 430 x 250, prodam. Ogled dopoldan, Pok, Zvezna 4, nad trgovino Borovo, stanovanje 25. Plačilo lahko na dva obroka.
m323

VINO, večjo količino, z analizo prodam. Tel.: 24 590.
m351

ZAMRZOVALNO SKRINJO, 100 l, staro eno leto, in barvni TV, 7 let, prodam. Tel.: 23 777.
m353

VINO (šipon, rizling, borgundec) po ugodni ceni prodam. Tel.: 21 329.
m356

PREKLICUJEM veljavnost hranilne knjižice št. 243998, izdane pri HKS Panonka M. Sobota. Emilija Balažic, Gančani 138 b.
m358

OHROVT IN ŽITNO SEJALNICO prodam. Banfi, Kupšinci 62, tel.: 23 883.
m359

delo

KOVAŠTVO ANDREJA MUŠIČA, LOKA. Testenova ulica 47, 61234 Mengeš, tel.: 061 738 619, izdeluje in prodaje kultivatorje z ježi in valji, okopalnike, osipalnike, izruvalnike krompirja, medvrstne dognojevalnike, planirne deske, sadilnike krompirja. Stroji so namenjeni za vse vrste traktorjev. Plačilo na dva čeka.
m9153

TRGOVKO ALI DELAVKO [illegible] slim, redno. Trgovina Rugelj, Gederovska 11, Černelavci.
mop

NATAKARICO takoj sprejmem, [illegible] bar Didi, Pušča.
m305

DELO oz. lokal išče komercialni tehnik s poslovodskimi izkušnjami. Ponudbe po tel.: 22 741, zvečer.
m333

INŠTRUIRAM nemščino za srednješolce in OŠ in prevajam. Tel.: 23 038.
m334

OTROŠKO POSTELJO kupim. Tel.: 22 853, od 7. do 9. ure.
m337

JARI JEČMEN z njive prodam. Tel.: 22 319.
m338

MIZARSTVO RUDI KAMPUŠ
69250 GORNJA RADGONA, APAŠKA [illegible]

KRSTE Z VSO POGREBNO OPREMO PO IZBIRI OD 11.600,00 SIT NAPREJ

PREVOZI POKOJNIKOV (30 SIT/km)

Informacije in naročila na telefon (069) 61 035, neprekinjeno

ZAHVALA

V 67. letu je mnogo prezgodaj prenehalo biti plemenito srce našega dragega moža, očeta in starega očeta

Antona Partla

iz Gerlinec

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje ter za druge namene. Posebna hvala gospodu župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govornikoma za ganljive besede slovesa ter domačim gasilcem in gasilcem iz sektorja. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: žena Angela, hčerke Marija, Dragica in Irena z družinami ter vnuki

Tam kjer si ti,
ni sonca, ne luči,
le tvoj nasmeh
še v srcih nam živi
in nihče ne ve,
kako zelo boli,
boli, ko zavemo se,
da te več ni.

ZAHVALA

1. julija je v komaj 14. letu tragično umrla

Zdenka Novak

iz Sela 120

Zahvaljujemo se vsem sosedom, prijateljem in sorodnikom, ki so nato Zdenko v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti, [illegible] izrekli sožalje. Posebna zahvala rejniški družini Kovačič iz Šprinca, Centru za socialno delo iz Murske Sobote, družini Rudija Drvenška iz Murske Sobote, družini Grete Ferencek iz Vučje Gomile, Ireni Grgič z možem iz Fokovec, botrini Kianec iz Vučje Gomile, stari mami iz Štanjevec, vsem iz OŠ Razkrižje, posebej učencem 5. razreda, sosedu Štefanu Kiancu za vsestransko pomoč, NK 11 plavih iz Sela, gasilcem iz Sela, g. župniku za ganljivo slovo, cerkvenim pevcem za odpete žalostinke ter vsem govornikom ob odprtem grobu, posebej učenki 5. razreda. Hvala vsem, ki so z nami sočustvovali, darovali vence in cvetje ter za sv. maše. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Brez nje moramo živeti mama, očim ter brata Denis in Zdravko

Ljubezen, delo in trpljenje
tvoje je bilo življenje,
vsakega osrečiti si znal,
vendar pred usodo neizbežno
ves nemočen si zaspal.
Nam ostala je praznina
in velika bolečina.

ZAHVALA

Prezgodaj nas je v 59. letu starosti zapustil dragi mož, oče, sin, brat, dedek, svak, zet in tast

Avgust Mencigar,

gostilničar s Krajne 58

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, izrekli sožalje, darovali vence in šopke, svete za svete maše ter ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govorniku za poslovilne besede, vsem gasilcem in g. Štefanu za odigrano Tišino. Prisrčna hvala NK Krajna, LD Rankovci, 3. D ŠŠGT Radenci, Livu Rogašovci, dr. Peričevi in dr. Vučaku. Vsem, ki ste mu storili kakršno koli dobrega, še enkrat iskrena hvala!

Vsi, ki smo te imeli radi

Delavci Zdravstvenega doma Murska Sobota z žalostjo sporočamo, da je umrla

Marija Vinčec

upokojena medicinska sestra

Ostala nam bo v spominu kot vestna in dobra sodelavka.

Delavci Zdravstvenega doma Murska Sobota

Ko v ranem jutru ptički so zapeli,
oznanjali so lep poletni dan,
nihče takrat še slutil ni,
da bo to žalosten dan,
ko umrl bo tvoj smehljaj,
zastal korak, ugasnil tvojih oči sijaj.

ZAHVALA

V 72. letu nas je zapustil dragi mož, oče in stari oče

Štefan Madjar

iz Večeslavec 111

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, posebno družini Husar-Raščan in Mencigarjevim, prijateljem in znancem, ki so mu darovali vence in cvetje, ga pospremili na njegovi zadnji poti in nam izrekli sožalje. Prisrčna hvala gospodu duhovniku za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke. Posebna hvala zdravniškemu in medicinskemu osebju kirurškega oddelka intenzivne terapije.

Žalujoči: žena Marija, sin Štefan, hčerka Majda z družino ter sinovi Jože, Tonček in Slavko z družinami

---

V SPOMIN

14. julija 1993 mineva leto žalosti, odkar nas je tragično zapustil naš dragi mož, dedi in brat

Štefan Horvat

iz Turnišča

Čeprav gre čas svojo pot, nam nihče ne more odvzeti bolečine, žalosti, spomina nanj. Vsem, ki se ustavite ob njegovem grobu, prižigate sveče in prinašate cvetje, iskrena hvala!

Žalujoči vsi njegovi

Solza kane iz očesa,
vidim tvoj obraz,
odšel si tiho brez slovesa,
mirno spiš in čakaš nas,
imel težko si življenje,
nikoli več ne čaka te trpljenje.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega očeta, starega očeta in tasta

Ernesta Kerčmarja

iz Andrejec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem, ki ste nam v najtežjih trenutkih stali ob strani in nas tolažili, darovali vence in cvetje. Zahvaljujemo se zdravstvenemu osebju internega oddelka, 2. b razredu Gostinske šole v Radencih, posebno razredničarki Bojani, Pletilstvu Prosenjakovci. Prisrčna hvala g. duhovniku in pevcem žalostink. Vsem še enkrat – iskrena hvala!

Žalujoči: hčerki Marija in Marjana z možem Brankom, vnukinja Jasna ter drugi domači

---

ZAHVALA

Sporočamo žalostno vest, da nas je v 70. letu zapustil dragi mož, oče, stari oče, tast, brat in svak

Štefan Cigan

iz Kopitarjeve 8 v Murski Soboti

Iskrena hvala sorodnikom, prijateljem, znancem in vsem, ki ste nam v težkih trenutkih stali ob strani, izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter za svete maše. Hvala dr. Hüllovi iz Moravskih Toplic, sestri Irmi in vsemu osebju Moravskih Toplic, ki so mu v zadnjem trenutku priskočili na pomoč. Hvala g. župniku za opravljen pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govorniku g. Merklinu za poslovilne besede. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Murska Sobota, Madžarska, Nemčija, Španija, 7.7.1993

Žalujoči vsi njegovi

Julija vse cveti in dehti,
tebe, draga mama, več med nami ni.
Na tvojem grobu roža le cveti,
ki grenka solza jo rosi.

V SPOMIN

Tih in žalosten je spomin na 14. julij, ko minevajo tri boleča leta žalosti, odkar je prenehalo biti srce naše drage žene, mame, stare mame in tašče

Marije Žökš

iz Kovačevec

Še vedno ne moremo dojeti, da smo te za vedno izgubili. Svečke in cvetje na tvojem grobu so dokaz, da se nikdar več ne vrneš med nas. Hvala vsem, ki se je kakorkoli spominjate.

Tvoji najdražji

ZAHVALA

Ob boleči izgubi moža, očeta, dedka in pradedka

Geze Kuzma

iz Murske Sobote

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečena sožalja in darovano cvetje. Iskrena hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in g. Farkašu za poslovilne besede.

Žalujoči vsi njegovi

Truplo tvoja zemlja krije,
v hladnem grobu mirno spiš,
srce tvoje več ne bije,
bolečin več ne trpiš.
Nam pa žalost srce trga,
solza lije iz oči,
dom je prazen in otožen,
ker tebe več med nami ni.

V SPOMIN

Dragemu možu, očetu, dediju in bratu

Janezu Smodišu

25. 3. 1919–24. 7. 1992, iz Bakovec

24. julija bo minilo leto, kar vzel si od nas zadnje slovo. V sreči nas čakaš, kdaj pridemo tja, da bomo ob tebi za večno doma.

Tvoji najdražji

V SPOMIN

Tiha bolečina spremlja spomin na 13. julij 1992, ko me je za vedno zapustila draga žena

Marija Marika Fujs

iz Murske Sobote

Čas mineva, žalost in bolečina pa ostajata v mojem srcu. Hvala vsem, ki se je spominjate in postojite ob njenem grobu.

Žalujoči mož Alojz

Ne boš v zvezdnatih nočeh bedel,
ne boš nemiren čakal več poletja,
ko žito zazori in vinska trta obrodi,
da med nami se razveseliš.
V domači zemlji naj telo ti mirno spi,
na grobu lučka večno v spomin gori!

ZAHVALA

V 64. letu starosti nas je nenadoma in brez slovesa zapustil naš dragi in skrbni mož, oče, tast in dedek

Franc Šadl

iz Ropoče 15

Ob boleči in nenadomestljivi izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga v velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti in nam izrekli sožalje. Hvala vsem za darovane vence, cvetje in sv. maše. Posebna hvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in gasilcem za ganljivo slovo. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Vsi najdražji in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Po težki bolezni nas je v 47. letu starosti zapustil naš dragi mož in oče

Franc Roškar

iz Terbegovec

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, znancem in sodelavcem avtobusnega podjetja Cuklin iz Avstrije ter vsem, ki so nam v najtežjih trenutkih kakorkoli pomagali, nam izrekli sožalje, darovali vence in šopke ter dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna hvala g. župniku od Sv. Jurija za pogrebno svečanost ter govorniku Jožeku Čušu za ganljive besede ob odprtem grobu.

Žalujoči: žena s sinovi

Ta dan je črni moral priti,
bridkosti dan, oj dan solzan,
težko se bilo nam je ločiti,
a vse solze, ves jok zaman,
vsakega osrečiti si znala,
vendar pred usodo neizbežno
vsa nemočna si ostala.

ZAHVALA

V 34. letu starosti nas je za vedno zapustila draga žena in mama

Marija Horvat

iz Gomilic 33 a, 20. 2. 1959

Ob prerani, tragični in boleči izgubi drage žene in mame se iskreno zahvaljujemo botrini, sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem za darovane vence in cvetje ter vsem, ki ste darovali za sv. maše ter vsem drugim, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti, nam pa izrekli sožalje. Posebna hvala g. župniku za pogrebni obred in govorniku g. Tkalcu za poslovilne in ganljive besede ob odprtem grobu, pevcem za odpete žalostinke, učiteljem in učencem OŠ Turnišče in sodelavkam iz Planike Turnišče. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: mož Anton, sinovi Robi, Roman, Boštjan in drugo sorodstvo

---

Kako je prazen dom,
dvorišče, njive in gorice,
naše oko te zaman išče,
ni več tvojega nasmeha,
s katerim si osrečiti nas znal,
le delo tvojih pridnih rok nam ostaja,
vendar pred usodo neizbežno
ves nemočen si obstal.

ZAHVALA

V 32. letu starosti nas je nepričakovano, brez slovesa, zapustil naš dragi sin, brat in stric

Janez Ošlaj

iz Filovec 126

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, botrini, bratrancu, sestričnam, sodelavcem in prijateljem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, darovali vence, cvetje in za sv. maše ter ga v tako velikem številu pospremili k njegovemu preranemu grobu. Hvala g. duhovniku, pevcem, govornikoma KS in LD Bogojina ter vsem drugim članom lovskih družin in rogistom. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Filovci, 3.7.1993

Žalujoči vsi njegovi

Utihnil je tvoj glas,
obstalo tvoje je srce,
ostali so sledovi tvojih pridnih rok
in kruto spoznanje, da se
ne vrneš več med nas.

ZAHVALA

V 65. letu starosti je nepričakovano prenehalo biti srce dragemu možu, očetu in staremu očetu

Karlu Vernerju

iz Čepinec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, dobrim sosedom in botrini, ki so nam v težkih trenutkih priskočili na pomoč, izrekli sožalje, darovali vence, šopke in za svete maše. Zahvaljujemo se g. župniku, pevcem za odpete žalostinke, dr. Kiršnerju, vsem gasilcem, posebno domačim. Prisrčna hvala tudi delavcem Mure, 329. brigade iz Gornjih Petrovec, Potrošniku Murska Sobota, trgovini Železotehna Šalovci-Petrovci. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: žena Ana, sin Jože z ženo Terezijo, sin Karel z Angelo in Danijelom, hčerka Anica s Karlom ter vnuki Darja, Renata, Karla, Gvido

Potem ko se je dal ekolog **Slavko Švenda** speljati zelenim, ki so ga, čeprav je po prepričanju globinski socialist, predlagali kot svojega kandidata za predsednika soboškega izvršnega sveta, se njegovo odmikanje od edine prave linije več ne neha. Pred kratkim so ga budni gledalci, ki so na beltinski lokalni televiziji spremljali okroglo mizo o Ižakovskih »buraških« dnevih in usmrajevanju farme Nemščak, spoznali za advokata direktorja te farme **Alberta Smodiča**. Po zadnjih vesteh pa je zapadel pod vpliv lastnice tibetanskega minihrta **Suze Palič–Szabo**, ki predstavlja lobi lastnikov soboških mestnih psov. Kot smo na tem mestu že večkrat poročali, so ti že zasedli mestni park. Zdaj so se lotili še edinega (pri)mestnega vodotoka Ledave. Ker je psom, psičkom, mrcinam in pinčem vroče, je Pahičeva nagovorila Švendo, da je pod pretvezo, češ da simbolno opozarja na slabo gospodarjenje z vodo, zajezil Ledavo in psom tako naredil kopališče.
Določene lastnice psov, predvsem tiste, katerih štirinožni ljubljenci so dolgodlakavi, hočejo iti pri razvajanju svojih pasjih mrh še dalje. Z mednarodnim slaščičarskim podjetjem **Vinter** se dogovarjajo o uvozu vode z ledom s Severnega tečaja.

***

Vrhovni komandat slovenskih gasilcev **Ernest Eory–General**, najuspešnejši gojenec iz kovačnice kadrov **Jožeta Kolariča–Minibroza**, nekdanjega direktorja turniške Planike, je začel boj za svetlejši lik slovenskega gasilca. Od **Dušana Reška**, upokojenega veterinarja in etnografa, je zahteval, naj iz svoje najnovejše knjige, ki je tik pred tiskom, vrže naslednji živinozdravilski nasvet iz ljudske zakladnice: »Če tele, potem ko ga odstavimo od krave, noče piti, mu je potrebno na glavo povezniti gasilski šlem.«

***

Marička Požonec–Anju Mariška v znak svoje vitalnosti ne bo plavala po Muri od Cmureka do Podturna. »O tem bom začela razmišljati, ko bom stara toliko, kot je bil Mao Ce Tung, ko je plaval po Jangcengjangu. Če bi pa kdo že zdaj ogrožal mojo dosmrtno voditeljsko funkcijo, bi se seveda takoj pognala v vodo.«

***

Liga **prekmursko–prleških zdomcev** je dala v obrambo domače krvi in zemlje za javnost naslednje sporočilo: »Ker smo Slovenci po anketi, ki jo je objavil Wall Street Journal, opravljali so jo med vodilnimi zahodnimi direktorji, po delavnosti uvrščeni na zadnje mesto med vzhodnoevropskimi državami, dobili smo samo en glas, tako kot Ukrajina in Kazahstan, medtem ko so prvo mesto zasedli Čehi z 32 glasovi, sledijo jim Vzhodni Nemci z 22, Madžari z 11 in tako dalje, zahtevamo, da se Prekmursko–prleška republika dokončno osamosvoji. Naš trud in naše dobro ime garačev, ki smo ga desetletja ustvarjali v zdomstvu, kjer smo delali kot črna živina, sta ogrožena.«

***

Na fotografiji so noge dveh slovenskih politikov. Ene nosijo ministra, druge predsednika stranke. Kdor jih prepozna, naj sporoči Prezidiju rubrike. Nagrada, kot se spodobi!

En TOTI in TOTA iz Lotmerka

Ko je bil zadnjič **TOTI v Verženju**, je z zanimanjem prisluhnil pogovoru neke skupine domačinov (mogoče je bil poleg tudi kdo od drugod) o denacionalizaciji. To je zdaj dokaj moderno govoriti. Najbolj so zagreti seveda tisti, ki terjajo vrnitev odvzetega premoženja. V Verženju se dviga veliko prahu zlasti v zvezi z nekdanjim ‚popravnim' domom za mladoletne prestopnike, ki se mu je lepše reklo vzgojno– izobraževalni dom. Pred denacionalizacijo je bil cerkvena last, do pred nekaj leti ga je upravljala in z njim razpolagala osnovna šola, zdaj pa je v njem begunski center. Slišati je, da nameravajo salezijanci že jeseni v njem organizirati obrtno šolo, vendar še ni znano, na kakšen način bodo to uresničili, ko pa menda sami zavirajo vrnitev domov, tako da zapletajo, izsiljujejo s cenilci in se trdovratno pogajajo za vsako ped zemlje. Menda so nasprotovali tudi izselitvi begunskega centra, ko so ga nameravali ukiniti. Kot vse kaže, pa niso dogovorjeni glede obrtne šole niti z ministrstvom za šolstvo in šport Republike Slovenije.

TOTI ni rekel nobene v zvezi s tem, da se ne bi komu zameril, zlasti pa ne salezijancem, saj bi ga lahko potem še Bog *kaštigal*. **TOTA** pa mu je bila doma zelo hvaležna, da je bil tako božje previden. Če bi bil tam zraven tudi **gospod F. s Cvena**, pa bi gotovo povedal svoje brez dlake na jeziku.

Cene zaščitnih sredstev

	Potrošnik Agrooprema M. Sobota	Agrotehnika M. Sobota	Semenarna M. Sobota	Slavič Ključarovci
Bayleton	1482,00	1660,00	1544,00	1420,00
Ridomil	2003,00	2341,50	2288,00	1915,00
Antracol	1278,00	1722,50	1340,00	1230,00
Ronilan	4787,00	4811,60		4880,00
Basudin	1540,00	1719,60		1470,00
Dipterex	1700,00			1640,00
Captan		1393,00		1190,90
Dithane	1134,00		1234,00	

V cene je vračunan 5% prometni davek.

Cene sadja in zelenjave

VRSTA	TRŽNICA M. SOB.	OSRED. LJUBLJ. TRŽNICA	ZELENJ. POMURKA
Marelice	200,00	200,00	170,00
Breskve	160,00	100,00	140,00
Nektarine	180,00	200,00	250,00
Pomaran.	80,00	80,00	100,00
Limone	110,00	100,00	120,00
Banane	120,00	120,00	130,00
Hruške	150,00	120,00	150,00
Mil. krom.	100,00	100,00	70,00
Solata	120,00	100,00	120,00
Mleda čeb.	120,00	150,00	130,00
Česen	450,00	450,00	
Korenje	150,00	50,00	120,00
Cvetača		200,00	220,00
Paradižnik	150,00	100,00	160,00
Paprika	200,00	200,00	240,00
Jajca	10,00	8,00	8,00
Oreh. jedr.	850,00		1000,00

Cene rabljenih avtomobilov

Na sejem rabljenih avtomobilov pri soboškem Agroservisu so prodajalci pripeljali 47 vozil, prodali pa le 3 jeklene konjiče. Jugo 45, letnik 1991, s prevoženimi 19.000 kilometri, je stal 5.300 DEM; jugo 55, letnik 1985, s prevoženimi 85.000 kilometri, 120.000 SIT in zastava 101, letnik 1980, s prevoženimi 104.000 kilometri, 1.200 DEM.

Znamka avtomobila	letnik	prevož. km	cena
Golf GL	1986	84.000	10.200 DEM
Fiat Regatta 100 SiE	1988	77.000	10.700 DEM
Citroen AX	1989	33.000	10.500 DEM
Škoda Favorit	1990	19.000	9.000 DEM
R 5 campus	1990	16.000	11.400 DEM
BMW 316	1984	90.000	12.700 DEM
Visa Oltcit	1991	13.000	5.500 DEM
Mercedes 190 D	1985	105.000	22.300 DEM
Jugo Florida	1990	31.000	7.800 DEM
Lada Niva	1987	41.000	5.500 DEM
Lada 1300	1986	84.000	3.000 DEM
Zastava 126 pgl	1989	27.000	3.000 DEM
Opel Kadett	1976	99.000	2.400 DEM

Mama ima prijatelja

Ani in Jožefu se je rodilo petero otrok. V osnovni šoli so bili dobri učenci, zato so bili uspešni tudi v poklicnih oziroma srednjih šolah. Potem ko so dobili službe, so se drug za drugim poročali in odhajali z doma. Starša sta sicer želela, da bi kateri ustvaril družinsko skupnost doma, toda na nobenega nista pritiskala, kajti domača rojstna hiša je imela le »veliko« in »malo« hišo (sobi) ter kuhinjo. Dokler so bili otroci otroci, ni bilo prostorske stiske, saj jih je več počivalo na eni postelji; težje je bilo, ko so postajali polnoletni, saj so tedaj hoteli spati vsak na svoji postelji, če že niso mogli imeti svojih sob. Starša sta se zavedala, da sin ali hči, ki bi se poročila domov, ne bi mogla spati v isti sobi kot onadva, čeprav sta se spomnila, da sta nekoč, ko sta bila mladoporočenca ona, spala v
isti sobi kot starša oziroma Anina tast in tašča.

Vsi otroci so torej odšli zdoma. Dokler sta bila Ana in Jožef stara šestedeset let in še nekaj, sta lahko še sama obdelovala njive. Jožef je tja do sedemdesetega leta vozil traktor. Potem pa se je zgodila nesreča: oral je njivo na pobočju, pri tem pa ni bil previden; traktor se je prevrnil in mož se je smrtno ponesrečil. Tako je petinšestdesetletna Ana ostala na kmetiji sama. Otroci so jo tolažili, češ da ji bodo prihajali pomagat. Nekaj časa so obljubo izpolnjevali, potem pa so hodili vse redkeje, nazadnje pa le še tu in tam ob nedeljah, ko pa Ana, ki je bila globoko verna, ni dovolila, da bi kaj postorili na njivi. To je godilo tudi otrokom, kajti čez teden so delali v tovarnah, nekateri pa celo v pisarnah, ob koncu tedna so si gradili hiše in bili so potrebni počitka. Kmetija, ki sta jo v okviru danih možnostih postavila na še kar trdne temelje zakonca Ana in Jožko, je začela propadati. Ana je sicer imela kmečko pokojnino, toda bilo je je dovolj komaj za v trgovino, kaj šele za plačilo delavcev. Računala je na vnuke, toda ti so se že pogospodili in hudo ji je bilo, ko je nekoč vnukinja Jožica babici zabrusila: »Pri vas pa v kuhinji in vsenaokrog smrdi!«

Bil je dan proščenja in Ana je pripravila slavnostno kosilo. Prišli so vsi otroci in njihovi zakonski tovariši, prišli so vnuki. Pijače seveda ni manjkalo. Anin sin Franc se je opogumil: »Mama, govorijo, da imate prijatelja. Seveda nimam nič proti, saj sami ne morete obdelati teh njiv. Dobro bi bilo, ko bi bil tukaj in bi skupaj kaj popili.« – Mama Ana je zardela, nazadnje pa le priznala, da jo tu in tam obišče vdovec Anton in se kaj pogovorita. Nad maminim prijateljem se niso zgražali tudi preostali otroci. Hčerki Anici pa je celo ušlo: »Kdaj pa se poročita?«

Poslej je Anton pogosteje prihajal k vdovi Ani. Poznala sta se iz mladih let, saj sta bila skorajda soseda. Zdaj na stara leta je tudi on ostal povsem sam, kajti tudi njegovi otroci so odšli iz rojstnega kraja. Nekoč je Ani predlagal, da bi hodil k njej jest, saj da kuha ni za moškega, še posebej pa ne za starejšega. Pristala je. Sosedje so seveda budno spremljali to dogajanje. Nekaj časa so se zgražali, potem so ju začeli zbadati, nazadnje pa jim je bilo samumevno, da sta vdovca pogosto skupaj, kajti človeku je težko biti sam. Prezrli so, da se je Anton preselil k svoji simpatiji. Res jima je bilo zdaj obema lepše, saj sta se lahko pogovarjala, z združenimi močni kaj postorila na njivi, še posebej pa Anton, ki je navkljub svojim visokim letom še vozil traktor.

Anini in tudi Antonovi otroci so bili strpni do tega prijateljstva. Nekoliko je zavrelo, ko jim je mama povedala, da več tako ne gre, kajti tudi spovednik ji je svetoval, naj se poroči, če hoče, da ji bo dal odvezo. Spogledali so se in dali blagoslov. Seveda pa niso pomislili na nadaljnji razplet dogajanja. Nekako so zvedeli, da sta staroporočenca naredila oporoko. V njej je bilo zapisano, da bo vse premoženje, ki ga imata, prešlo v last in posest tistega, ki bo živel dlje. Ta pa je bila huda! Anini otroci so vsi povprek posumili, da bo mama prej umrla kot očim, zato bo – če bo obveljala oporoka – vse dedoval on, oni pa morda le nujne deleže. V najboljšem primeru pa še kaj več, vendar bo to odvisno od njega. Zagnali so krik in vik! Na mamo so začeli pritiskati, naj gre k odvetniku in prekliče oporoko. Toda za to se ni menila. Med zakoncema vdovcema se je na stara leta vnela velika ljubezen. Ta je izhajala pravzaprav že iz njunih mladih let, saj sta se rada gledala že tedaj, toda v skupen zakonski jarem nista stopila, saj je Ana zanosila z Antonom in se potem z njim na hitro poročila. Prvega otroka je povila sedem mesecev po poroki, nad čemer so se vaščani, vsekakor pa mama, čudili, toda prepričala jih je, da je rodila dva meseca prezgodaj.

Ana je bila tudi zdaj na stara leta dokaj razgledana, saj je prebrala veliko knjig, hodila na razne izobraževalne tečaje, nazadnje pa je še kuhala na več gostijah. Prišla je do sklepa, da otroci nimajo prav, ker zdaj, ko vidijo, da so ogroženi njihovi interesi, robantijo. Počitala jim je, da bi radi samo dedovali, ni jih pa na spregled, ko je treba na jesen zasejati pšenico, na pomlad posaditi koruzo, poleti pokositi travnike in požeti njive. Tudi v hlev nobeden ne stopi, da bi vsaj videl, koliko pitancev je v njem. Okrog svinjaka pa da se motovilijo le tedaj, ko slutijo, da so se prašiči že zredili in da prihaja čas kolin. Ana je namreč za vsakega od svojih otrok spitala v letu dni po enega prašiča.

Imela je prav. Oporoke ni šla preklicat. Otroci so se ščasoma sprijaznili z njeno trdno voljo. Še tisti, ko so se z mamo močno sporekli, so spet začeli prihajati na njen, nekoč svoj dom. Pa ne le ob nedeljah in praznikih, ampak tudi ob delavnikih. Primejo za vsakršno delo. Mame ob nedeljah ne peljejo le k maši, ampak čestokrat tudi v toplice. Prinašajo ji vse mogoče priboljške in sploh skrbijo za njeno zdravje. Bralec iz tega lahko izlušči, da si Anini otroci želijo, da bi mama živela dolgo in (ta je pa huda, nemoralna!) tako umrla pozneje kot očim. Tedaj bi vse dedovala ona in oni njeni spet pridni sinki in hčerki. Za zdaj še ni znano, kakšno zaroto kujejo Antonovi otroci. Se pa po vasi sliši, da tudi njim ni všeč, da je »stari« (tako se je eden od njih izrazil o očetu) naredil tako neumno oporoko. Slutimo lahko, da si bodo tudi oni prizadevali, da bo oče, ki je sicer dolgo časa pil, zdaj ko je pri Ani, pa bolj poredko zvrne kozarec, živel dolgo življenje in bo potem vse, kar imata zdaj z mačeho, dedovali oni. Eden od njih, ki mu je ime Marko, je ondan očeta Antona odpeljal z avtom in ves dan sta hodila od gostilne do gostilne, kar je staremu dobro delo, saj se je po dolgem času pošteno napil. Ana mu doma namreč brani pijačo.

Kateri bo živel dlje? Nemoralno vprašanje! Toda kaj, ko pa si ga postavljajo otroci obeh. Anina hčerka Ksenija pa je bolj poštena. Izjavila je: »Glavno je, da sta mama in ‚dedek' srečna. Že to je veliko, da nam nista v breme!«

Res je: Ana in Anton nista v napoto nikomur. Odtlej, odkar sta poročena, pa je njuna zveza tudi moralno neoporečna. Za tiste, ki jih vse to, kar počneta, moti, pa odgovarjata: »Mar se starejši ljudje ne smejo imeti radi?«

ŠTEFAN HOTIŠKI

Lendavski *pereci*

Še dobro, da sem šel v torek v Soboto in se oglasil pri uredniku, kajti tako mi ni bila dana le priložnost, da sem se »izkašljal« o prenizkem honorarju, ampak sem bil očividec, kako je telefaks bruhal pismo, poslano s telefaksa osnovne šole Velika Polana (70080), imelo pa je pripis, da »tale sestavek predate piscu Lendavskih perecov«. Podpis: Marjan V.

In kaj piše »vidovič«? Takole pravi: »Spoštovani Naci! Lahko bi te sicer nagovoril s tvojim pravim imenom, vendar bi potem izginil ves čar tvoje meni simpatične rubrike. Gre za to, da v zadnjih Perecih nisi napisal o meni tako, kot stvari stojijo. Vzrok za to, da se je nad ograjo spravila ženska ekipa družine Zver, je njihov že dalj časa trajajoč strah, da bi konji in moje aktivnosti postali njihova konkurenca. Kje pa! Če bi bili pametni (ugani kateri!), bi imeli korist oboji. Najemnina je bila dogovorjena in sem jo nameraval plačati tudi letos, samo podpis lastnika zemljišča sem hotel imeti, da ta najemnina velja od takrat do takrat. In najemnina ni bila majhna. No, konjeniška »fešta« in veliko slavje pa bosta, in to 1. avgusta. O meni lahko pišeš kaj duhovitega, neresničnega pa ne. Lep pozdrav!«

Oh, kako sem srečen! Pri uredniku ni bilo treba moledovati za višji honorar, kajti potem ko sem mu povedal, da je pismo odposlal profesor, ki bere in se navdušuje nad Perecí, je uvidel, da to pisanje, ki prihaja izpod peresa pišočega kmeta, ni táko, da bi se ga kar takó znebil iz časopisa. Nov honorarček bo šel torej v korak z draginjo, vsekakor pa s povečano ceno piva. Morda se čudno sliši, da pridelujem vino, pijem pa pivo, toda to je res, kajti moj lanski vinček tačas pridno grgra (vre), kar pa se dogaja tudi v kleteh mnogih umnejših (ali pa samozvanih) kletarjev. Bojim se, da se zadeva ne bo zbistrila vse do nedelje, 1. velikega srpana oziroma »mešnjeka«, za katerega konjerejec napoveduje (jaz pa mu zdaj delam reklamo) »fešto«. Hotel sem ga namreč pobarati, ali ne bi morda točil mojega vina. Pa nič zato, kajti odkar pogosteje hodim k božji službi, vem, da bomo ta dan brali v evangeliju o Jezusu, kako je z nekaj ribami nasitil množico ljudi. Marjan, ki bo s svojimi pomočniki priredil veliko slavje (prostor zanj menda še išče), bo prav tako kot Izvoljeni nasitil in napojil množico brez moje kapljice. Opravičujem se mu, če sem napisal kaj neresničnega. Sem pač človek, ki se zmoti.

Tudi on se je najbrž zmotil, ker v pismu pravi: »Če bi bili pametni, bi imeli korist oboji.« Uganil sem, da je pri tem misli na Zverove. Mar to pomeni, da niso pametni? Sicer pa, kaj bi se prerekali, mar ne? Rajši zavihajmo rokave in pokosimo otavo. Iz strogo zaupnih virov, ki pa utegnejo biti nezanesljivi, sem zvedel, da je naš simpatični Marjan dober kosec. Pa ne le s kosilnico, ampak tudi s pravo kóso. Tisto, ki jo nabrusiš s kamnom, potem pa mahaš in mahaš, dokler v peni ne poči. Toda, dragi moji, ne gre mi v glavo, zakaj moj oboževalec, ki je sicer pogost in rani kosec vrtnih trat, ni sam (po)kosil travnika izpred tehničnih delavnic in zdravstvenega doma v Lendavi. Se je za prvi livadi zbal svetnika, na drugi pa doktorice?

Sicer pa se svet ne vrti le okoli mojega »verebrata«, ampak množice drugih sotrpinov. Te dni s(m)o se zelo namučili z vožnjo pšenice z njiv na odkupna mesta ZK, pardon KZ. Še dobro, da imamo mi male kmetje, ki nimamo vseh strojev, finančne vire zunaj kmetijstva (oh, moj ljubi honorarček od Perecev!), da z njimi plačamo oranje, setev, škropljenje, žetev..., sicer bi kmetije počasi začeli prodajati. Tako nam vse postorijo drugi, škoda je le, da se ne podvizajo še pri odvozu pšenice, kajti v teh vročih dneh ni bilo prijetno posedati na traktorju in čakati na zadružno tehtnico. Veliko bolj godi senčica s hladnim pivom.

NACI

120 let tradicije

Pomurska banka d.d.

Vaša domača banka

Menjalniški tečaj Pomurske banke 13. julija 1993, tečaji veljajo od 14. 7. 1993 od 00.00.

Srednji tečaj Banke Slovenije velja od 13. julija 1993 od 00.00.

Država	Enota	Banka Slovenije	Nakup	Prodaja
Avstrija	100	996,5343	965,00	996,00
Francija	100	2.057,2594	1.974,00	2.070,00
Nemčija	100	7.015,3772	6.940,00	7.130,00
Italija	100	7,6327	7,35	7,75
Švica	100	7.907,0316	7.588,00	7.996,00
ZDA	1	121,6396	116,70	123,00

Če boste najeli

SEF,

bo vaš dopust
še brezskrbnejši!

Razni pomembni dokumenti, vrednostni papirji, nakit in drugi dragoceni predmeti bodo med vašim dopustom najvarneje shranjeni v naših sefih.

Mesečna najemnina za sef je od 410 tolarjev (glede na velikost).

Sef lahko najamete v naših enotah v Murski Soboti, Gornji Radgoni, Lendavi in Moravskih Toplicah.

poletno branje

Na ‚pustolovščino' v Bolgarijo

Čez balkansko mejo do Zlatih peskov

Moram priznati, da sem kar precej okleval, preden sem rekel sam pri sebi končni da za potovanje z zasebnim podjetjem Intelekta iz Murske Sobote v Bolgarijo. To je vendar blizu nemirne Srbije in Makedonije pa Turčije, kjer so Kurdi začeli napadati turiste! Poleg tega so bile tiste dni v Bolgariji demonstracije opozicije proti vladi. Marsikdo mi je tudi govoril, da je tam veliko pomanjkanje hrane in da je v glavnem mogoče dobiti le smrdečo ovčetino. Poleg tega naj bi bilo tam precej umazano in povsod polno Ciganov. Ker pa včasih rad kljubujem in tvegam, sem se kljub vsemu odločil za to ‚pustolovščino'.

Caucescu ne more obžalovati

Prva možnost je bila, potovati tja z avtobusom, nazaj pa z letalom. Čeprav bi se bilo morda zanimivo voziti po Madžarski in Romuniji ter dobršnem delu Bolgarije – namreč do turističnega naselja Zlatni piasaci v okolici mesta Varna, kjer je bila dogovorjena nastanitev – sem se vseeno raje odločil za polet z letalom v obe smeri. Okrog 30 ur bedenja in ‚drnkanja' v avtobusu bi bilo najbrž le preveč mučnih.

Ondan sem se torej pridružil skupini potnikov na brniškem letališču, od koder smo poleteli z Adrijanim letalom DC 9 proti Konstanti v Romuniji. Tja je bilo namenjenih kakšnih 100 slovenskih turistov, okrog 40 pa se nas je odločilo za Bolgarijo. Pot smo morali nadaljevati z avtobusom. Še sreča, da je Intelekta poskrbela za dokaj udoben avtobus, in to Izletnikov iz Celja, na katerem si se lahko osvežil celo s pristnim slovenskim pivom Zlatorog. Brezhibno je delovalo tudi hlajenje, saj bi se sicer najbrž pošteno potili, kajti zunaj je bilo okrog 35 stopinj Celzija.

Cesta, po kateri smo se peljali, je bila še kar dobra. Imela je štiri pasove. Med potjo smo lahko med drugim videli krajši del donavskega prekopa, s katerim so v Romuniji skrajšali vodno pot do Črnega morja za okrog 180 kilometrov. Nekdanji romunski diktator Caucescu je računal, da se bo zato tam zelo povečal ladijski promet in da bo njegova država na ta način precej obogatela. A se je, kot zaenkrat kaže, povsem uštel. Tega sedaj ne more niti obžalovati, saj so ga, kot je znano, v revolucionarnem prevratu leta 1990 obsodili na smrt in ustrelili.

Slovensko pivo tudi romunskim policistom

Ko je že kazalo, da bo minila pot skozi Romunijo dokaj hitro in prijetno, nas je pred nekim naseljem ustavila policijska kontrola. Minilo je skoraj pol ure, da smo se lahko peljali dalje, ‚krivo' pa je bilo ravno tisto naše pivo, ki ga je bilo preveč v avtobusnem prtljažniku. Če sem prav videl, se je zadeva rešila šele tedaj, ko je eden od naših vodnikov odnesel v policijski avto dve ali tri škatle zlatorogovih pločevink. Kako sem zavidal tistima dvema policistoma! No, sedaj se je tudi njima naš hmeljni napitek prilegel. Pa še zastonj sta ga dobila. Pred odhodom sta vodniku dejala, da nam bodo preostalo pivo odvzeli na mejnem prehodu. Kaj torej storiti? Eni smo predlagali, naj pivo raje razdelijo potnikom – vsakemu po nekaj pločevink – kot pa da ga privoščijo romunskim ali bolgarskim obmejnim delavcem. Kasneje bi jih večino vrnili, saj jih toliko že ne bi mogli izprazniti. No, vodniki so se znašli tako, da so se pred mejo ustavili v zadnji vasi in pivo shranili do vrnitve pri nekem domačinu. Kar dovolj pa ga je ostalo v avtobusnem hladilniku tudi za našo žejo.

Čudne ceremonije na meji

Čez čas smo prispeli do mejnega prehoda med Romunijo in Bolgarijo. Ura je bila približno 22.00. Pred nami je že bila kolona kakšnih 20 vozil. Stali smo kakšne pol ure, ne da bi se kolona premaknila. Na bližnjih požetih njivah je ležalo nekaj potnikov, ki so najbrž vedeli, da bo tu treba kar dolgo čakati. Postajali smo čedalje bolj nejevoljni. Tudi iz nasprotne strani ni prišlo nobeno vozilo. Je mogoče prehod že zaprt? Končno je nekdo prišel in pokazal, naj zapeljeta naš in avtobus pred nami mimo kolone osebnih avtomobilov. Večina jih je bila naložena z različnim ‚švercerkarsim' blagom. Verjetno so morali prav zaradi tega čakati in čakati na milost carinikov in mejnih policistov. Ko smo lahko zapeljali naprej, smo mislili, da bo šlo zdaj hitro. Toda ustaviti smo se morali pred neko črto na cesti in spet čakati.

Vodniki so poskušali pregovoriti carinike, da bi nas hitreje pregledali. Končno smo se lahko pomaknili za nekaj deset metrov dalje. Tam je moral vsakdo med nami odpreti svoj potni list na strani, kjer je fotografija, izstopiti iz avobusa in iti skoraj v vrsti mimo policista ali carinika, da nas je vsakega posebej pogledal, če smo si podobni na fotografijah. Malo naprej smo počakali na avtobus, da nas je odpeljal do bolgarske mejne kontrole. Tam se je ponovil skoraj enak postopek. Zdi se mi, da je vse skupaj trajalo okrog 2 uri, preden smo nadaljevali vožnjo po Bolgariji. Česa takega si še v sanjah nisem predstavljal, ker sem pač doslej potoval le v države, kjer je prehod meje bolj ali manj formalnost. Običajno ti policist ali carinik le pomahata, naj nadaljuješ vožnjo. To pa je pač Balkan v pravem pomenu besede.

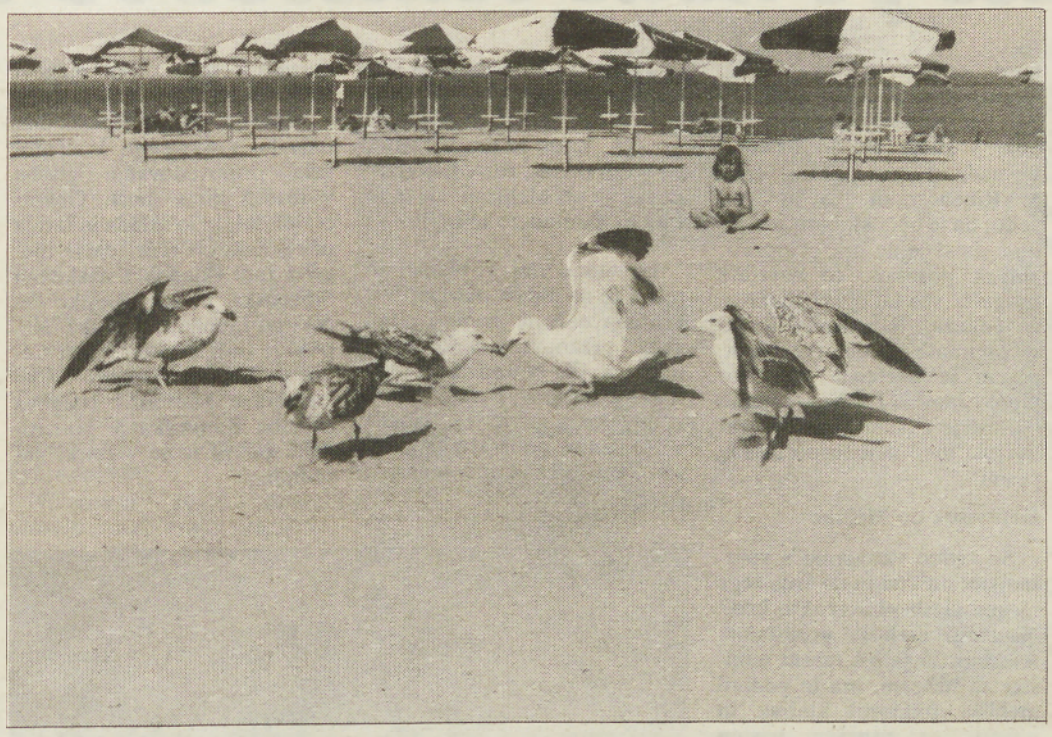

Taka pa je videti plaža proti večeru, ko pesek ‚preorjejo' in zravnajo. Tedaj kopalce zamenjajo galebi, ki pobirajo morebitne ostanke hrane.

Kamor koli stopiš, povsod se ti noga vdira v zlato rumen pesek, ki ga sonce večkrat zelo ogreje. Otroci pa radi tik ob vodi delajo gradove.

Dober hotel in tudi hrana

Bližala se je polnoč, zunaj je bila precejšnja tema, zato nisem videl, po kakšni cesti se vozimo. Včasih je naš avtobus kar precej zatreslo. Čez čas pa smo zavili na avtomobilsko cesto in tedaj se je dalo celo malo zadremati. Nekaj po eni uri smo prispeli do našega hotela. Le kaj me čaka, sem se potihem spraševal. Kmalu sem ugotovil, da je hotel še kar lepo urejen, da je osebje prijazno in da je tudi soba takšna kot v večini naših hotelov B-kategorije. V kopalnici je bilo dovolj tople vode za tuširanje. Prvi vtis torej še kar dober. Kako bo s hrano, me je sedaj najbolj skrbelo. Noč je bila kratka in to sem lahko kaj kmalu preveril.

Zajtrkovali smo v hotelski slaščičarni, in sicer so nam pripravili ruski bife. Ponudba je bila dokaj pestra: razne klobase, več vrst sira, ocvrta in kuhana jajčka, margarina, sadje, zelenjeva, ribe, čaj, mleko, kava... Lako si si vzel, kar si hotel in kolikor si mislil, da boš pojedel. Paziti pa si moral, da nisi odrinil krožnika, ker je potem naglo priskočila k mizi črnooka natakarica in odnesla krožnik s priborom. In tako je bilo vse dni. Tudi za kosilo in večerjo je bilo na jedilnem listu marsikaj, razen ovčetine, s katero so me doma nekateri strašili. Za juho, telečji zrezek s prilogo in solato je bilo treba na primer odšteti – kdor ni imel polnega penziona – okrog 600 tolarjev. Moram zapisati, da je bila hrana še kar okusna, edino juha ni bila po moji volji, zato je tudi po prvem poskusu nisem več naročal. Ovčetino pa sem kasneje z velikim tekom ‚pospravil' v eni od zasebnih restavracij. Torej tudi glede tega moji zastraševalci niso imeli prav.

Bolgarija meri 110.912 kvadratnih kilometrov in je torej okrog petinpolkrat večja od Slovenije. Prebivalcev pa ima blizu 9 milijonov. Črno morje je dolgo okrog 380 kilometrov (slovensko 47 kilometrov). Bolgari so se naselili na tem območju v 2. polovici 7. stoletja, in sicer so prišli iz stepskih krajev ob dolnji Volgi in iz zahodne Sibirije. Tedaj so bili še Tatari, kasneje pa so se postopno poslovanili. Že leta 681 so ustanovili svojo prvo državo.

Plaža kot narisana

Seveda pa smo vsi komaj čakali, da pridemo na plažo, kajti ponoči, ko smo prispeli v turistično naselje Zlatni piasaci (po naše Zlati peski), je nismo videli. Ko sem jo končno zagledal – od hotela do tja je bilo le nekaj minut hoda –, skoraj nisem mogel verjeti svojim očem. Na levo in desno, kamor mi je segel pogled, povsod okrog 30– do 50– metrski pas zlato rumenega peska med morjem in nekoliko privzdignjenim delom obale, kjer je speljana prva cesta, ob njej pa stojijo številni lokali in stojnice, ob katerih strežejo pijače in jedila ali pa kaj prodajajo. Na cesti ni bilo videti skoraj nobenega avtomobila, pač pa so vozili po njej kočije in posebni turistični vlaki. Mar ni to bolje kot v Portorožu, kjer je obalna cesta dobesedno zasuta z jekleno in brnečo pločevino? Na plaži si lahko izbereš prostor pod kakšnim senčnikom, ki jih je nešteto, ali pa uživaš tik ob morju oziroma kje bolj v ozadju. Peščena plast je skoraj povsod enaka in lahko po milji volji počneš z njo, kar hočeš. Če sije sonce – ko sem bil tam jaz, je bilo vreme še kar lepo – je pesek prijetno topel in mehak. Le veter ne sme preveč pihati, ker ti ga potem nosi v obraz, kar pa ni ravno prijeten občutek. Pihlja pa skoraj vedno. Zrak je zato zelo čist. To še najbolj prija tistim, ki imajo težave z dihalnimi organi, torej tudi astmatikom. Nekateri prihajajo tja ravno zaradi tega. Druge pa morda mika, da bi preskusili, če je ta pesek res tudi afrodiziak (spolno dražilo), kot je bilo slišati.

V Bolgariji je plačilno sredstvo lev (v Romuniji lej). En lev je vreden okrog 5 slovenskih tolarjev. Pa poglejmo, kakšne so nekatere cene pri njih (približni izračuni):

1 kg navadnega kruha	40,00 SIT
1 l mleka	30,00 SIT
1 kg krompirja	30,00–40,00 SIT
1 kg češenj	40,00–50,00 SIT
1 kg paradižnika	70,00–80,00 SIT
barvni TV z manjšim ekranom	40.000,00 SIT
srajca s kr. rokavi	1.500,00–2.500,00 SIT
mestni avtobus	30,00–50,00 SIT
pivo v pločevinki	100,00–150,00 SIT
oranžada	70,00–80,00 SIT
kornet, velik	150,00 SIT

Glede na njihove plače, večina jih zasluži okrog 120 nemških mark, so te cene za njihove razmere dokaj visoke.

V turističnem naselju Zlati peski smo lahko skoraj vsak dan videli tudi mlade poročne pare. Mogoče pa je res tisto o pesku, ki naj bi deloval kot spolno dražilo?

Črno morje je zeleno

In morje? Po imenu je Črno, po videzu pa predvsem zelenkaste barve. Kadar je razburkano in se veter zaganja v gladino, pa je mogoče videti, kot da bi bile ponekod črne vodne krpe. Takrat običajno tudi ni dovoljeno kopanje, saj se lahko zgodi, da te vodni tok odnese, in če nisi zares dober plavalec, se sam ne moreš rešiti. Takrat visijo na drogovih ob plaži črne zastave. Morda se prav zaradi tega imenuje Črno morje. Čeprav sem se lahko z domačini skoraj vse pogovoril – oni po bolgarsko, jaz pa slovensko in ‚srbohrvaško' – mi ni vedel nihče z gotovostjo pojasniti, zakaj pravzaprav Črno morje. Resnici na ljubo pa sem se kopal v njem zelo malo, ker se mi je zdela voda premrzla. Ali je bil to samo občutek zaradi toplega peska?

V Bolgariji je očitno veliko povpraševanje po devizah. Brž ko si prispel z avtobusom v mesto Varna, so te obkolili menjalci deviz na črno. Za 100 mark so ponujali od 1.600 do 2.200 levov, v uradnih menjalnicah pa si dobil za to vsoto okrog 1.540 levov. Vendar so te ‚divji' menjalci kaj hitro opetnajstili, če nisi bil dovolj previden, tako da so ti podtaknili ponarejene leve ali pa jih je bilo manj, kot bi bilo treba.

Vsak večer so ga ‚orali' in ga zravnali, obenem pa so očistili okolico. Slišal sem, da naj bi za to skrbeli zasebniki, ki so lahko v zameno postavili senčnike, za katere je treba plačati, če se uležeš pod njihovo senco, od 250 do 350 tolarjev. Prav tako oddajajo v nekakšen najem ležalnike, za katere zaračunajo enake zneske. Ves čas pa hodijo naokrog prodajalci hladnih pijač, sadja, sladoleda, palačink idr. Ves dan lahko torej lepo ležiš na plaži, pa nisi ne žejen ne lačen. Lahko se odločiš tudi za vožnjo s čolnom, padalom nad vodo, vodnimi smučmi in veliko gumijasto banano. Vsega je na pretek, le denar moraš imeti pri sebi.

Če si šel na krajši izlet v Varno (okrog 350.000 prebivalcev), si med drugim lahko občudoval mestno središče, ki je zaprto za promet, čisto in dokaj lepo urejeno. Moški pa smo še posebej radi pogledovali za mladimi Bolgarkami. Večina jih ima goste črne lase in rjave oči.

Menda je ta del Črnega morja tako lepo urejen zato, ker so tod letovali nekdanji bolgarski predsednik Todor Živkov in drugi partijski oblastniki. Hotelov je okrog 70, večina pa jih nosi imena, ki spominjajo na nekdanje zavezništvo v okviru Seva – Krim, Moskva, Gdansk, Kijev, Havana, Ruska trojka itd. Čeprav je skupnost vzhodnoevropskih držav razpadla in se je tudi Bolgarija otresla realsocializma, vsaj na zunaj, so tu sledovi ‚bratstva' še dokaj očitni. Zato zahaja tja tudi precej ruskih turistov, prevladujejo pa Nemci, in to večinoma iz prejšnje Vzhodne Nemčije. Slovenci smo prišli letos prvič tja skupinsko in kazalo je, da smo še najboljši gostje. Zato smo bili povsod lepo sprejeti.

Moja ‚pustolovščina' je bila torej kljub vsemu še kar zanimiva in prijetna.

Besedilo in fotografije: JOŽE GRAJ

P. S.: Sledi nadaljevanje s potovanja po Bolgariji.

O možu, ki je napisal Ribenčana in jodlal namesto Moika

Blumaer pušča vtis. V začetku se ti zdi, da je mož sila sposoben prodajalec samega sebe, da ve, kako se stvari streže. Pripoveduje kot človek, ki se hoče razkriti, ker je prepričan, da se ima za kaj razkriti. Ker je kaj za prodati. Koliko desetkrat je preletel Atlantik, kje vse je nastopal. Zdaj vam bom eno zaigral, reče naenkrat. V hotelski avli igra na velike orglice s tipkami, ki se jim pravi harmoneta, spet pripoveduje, potem vzame 2,5 centimetra dolge orglice in igra nanje. Na teh orglicah piše na eni strani ime tvrdke Honer, na drugi Andre Blumaer. Menda je izdelovalec orglic po njem samo še dvema naklonil čast, da je na izdelek napisal njuna imena. Kralj orglic so mu leta 1965 vzdeli v New Yorku. In čez čas vidiš, da njegovo pripovedoevanje ni zgolj komercialno. Ne bi se mu splačalo, ker si poslušalec tako ali tako ne morev zapomniti vseh imen ljudi, glasbenih hiš, skladb, orkestrov.

Tudi onkraj beloklobasnega ekvatorja

Blumauer je doma iz Ljubljane. »Bil sem prvi Evropejec, ne Slovenec, ki je že pred tridesetimi leti snemal kavbojsko muziko.« S tem začne, ko ga vprašaš, kako je nanj vplival južni melos. »Zanima me vesternjaška glasba.« Že pred tridesetimi leti je delal to glasbo. Pa tudi drugo. »Ko sem igral v hotelu v Toplicah, tam sem v tinejdžerskih letih v bistvu začel, je bil festival v San Remu. Ob enajstih ponoči je bila pesem izbrana, smo šli na radio, da bi jo slišali, in nekaj minut kasneje smo jo v hotelu že zaigrali.«

Južno od Zagreba zanj ni glasbene inspiracije. Slovenska narodno– zabavna glasba mu veliko pomeni. Njegov Veseli Ribenčan, tako menda rad poudarja, mora biti največji slovenski narodnozabavni »komad« na svetu. Alpska zabavna glasba ne sega čez beloklobasni ekvator, čez Donávo na Bavarskem, to je do tiste meje, do kamor jedo bele klobase, celo v Berlinu je ne igrajo, on Ribenčan pa sega čez, ker je edini Slovenec, ki je kdaj s svojo glasbo nastopil v mednarodnem filmu, prav z Ribenčanom. Svetovljani vedo, da je bela klobasa iz teletine, da se je ne sme prerezati, ampak posesati, če naredite drugače, vas takoj spoznajo za nevedneža. Ribenčana igrajo v osemindvajsetih različicah, pesem je uvrščena na zlato ploščo Jamesa Lasta, v zadnjih letih se je v Nemčiji že dvakrat uvrstila med najbolj poslušane pesmi.

Glas visok do Mehike

Še vedno vztrajamo s vprašanjem, od kod in do kam sega njegov glasbeni svet. Do kod? Nekdanji mehiški predsednik Aleman, ki je bil takrat minister za turizem, mu je podaril mehiški folklorni klobuk in obleko za uspešen nastop s skupino Mariachi. Kaj so mariachi?

Mariachi so mehiški potujoči muzikanti in pevci. Eden od simbolov mehiške glasbene tradicije, ime prihaja iz 19. stoletja, iz časov francoske okupacije. Mehičani so takole – »mariachi« in narobe izgovarjali francosko besedo za poroko, na poroke pa so to vrsto muzikatov najpogosteje vabili. Danes jih poslušajo gostitelji in turisti, vzdolž in počez po Mehiki, za prestolnico mariachija pa velja Guadalajara. V tem mestu so Blumaerju oktobra 1981 podelili diplomo za izvajanje in skladanje glasbe mariachi.

V Mehiko je šel približno tridesetkrat. Pri Mehičanih je našel slovensko dušo. Niso mu nič manj verjeli kot naši ljudje tukaj. Prvič je bil v Mehiki zato, da bi najel mehiški orkester za otvoritev največjega ameriškega Disneyevega parka v Orlandu. Vodil je to otvoritev. Eno uro po tistem, ko jim je v Guadalajari zavrtel posnetek z mehiško pesmijo na svoji kaseti, je bil že na nacionalni mehiški televiziji. Prinesli so mu mehiški telovnik, ga vprašali, če ima s seboj instrumente in če je že kaj jedel. Je rekel, hvala, hrana mi nič ne pomeni – »kakor danes, nobenega zajtrka, nobenega kosila, dve pivi, krasno!« – in je nastopil. Kovček, ki ga je nosil s seboj po svetu takrat, še vedno nosi. Že takrat pri Mehičanih je imel v njem harmoneto in orglice.

Po tednu dni v Mehiki je prišel že na njihov oktoberfest, ki nima nobene zveze z nemškim praznovanjem z istim imenom. Za petindvajset tisoč ljudi je igral v Parku modre vode, imel prvič in zadnjič v življenju policijsko spremstvo, ker so ga »hoteli pojesti«.

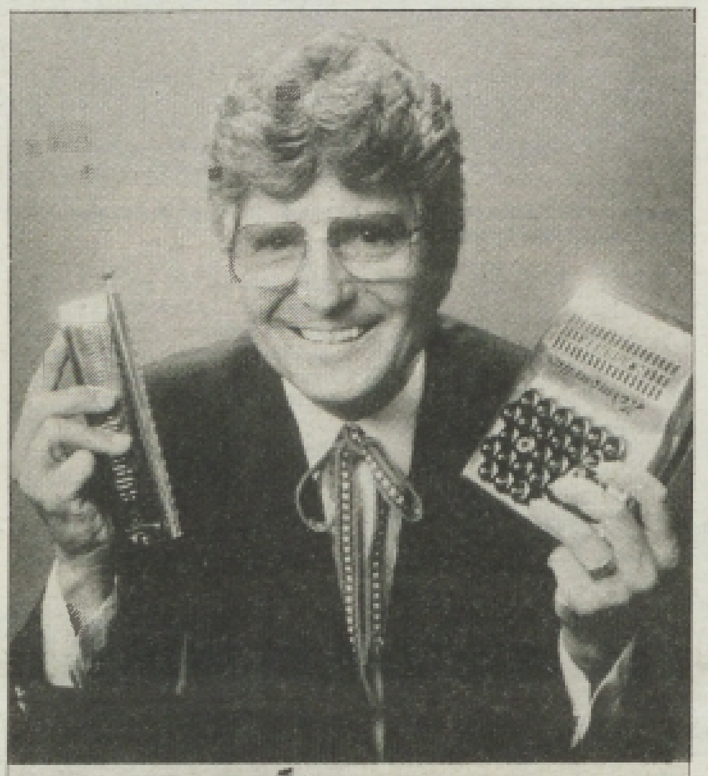

ANDRÉ BLUMAUER

»Ker v Mehiki je bog, kdor visoko poje. Tako kot če je nekdo zares debel na Japonskem.«

Dober glas seže v deveto vas

Igra tudi na kitaro. Tudi na steklenico piva, ki jo opremi z ustnikom za trobento in nanjo nalepi etiketo pivovarne, ki promocijo plača. »Jaz ljubim slovensko narodnozabavno muziko,« pravi. Na njegovi novi kaseti bo tudi skladba z naslovom Siesta Meksikana, izšla bo v Sloveniji. V njegovem pripovedovanju glasba v resnici nima meja. Govori o mehiški, ki jo sklada in izvaja on, potem pa reče, da je njegova tudi skladba z naslovom Slovenska polka, Blejski vaček, pa Ljubljanska polka. Napisal je tudi skladbo v čast Celju, pa Lepo Ptujčanko. »Zdaj mi ostane Maribor.« Njegova skladba Kamniška je ponarodela, odkril jo je v zbirki narodnih.

»Vi tukaj ob Muri boste dobili pesem, sploh ni govora, saj ne gre drugače. Na prihodnjem koncertu bom o tej zadnji pokrajini, ki jo začenjam spoznavati, spoznavam jo najbolj globoko, govoril tudi na odru. Če me je sedaj malo stisnilo v grlu, nič zato.«

V Lendavi je bil lani na Lendavski noči. Zelo je hvaležen terapevtu Jančarju iz Sobote, ki ga je z masažo pozdravil posledic padca na smučanju. Jančar je postal njegov prijatelj.

Leta 1981 je napisal popevko za avto Audi, za svetovno avtomobilsko razstavo. »Glejte, jaz naj bi imel predsodke o veri, rasi ali mejah glasbe. Moja snahica je čistokrvna Indijanka, iz plemena Čiroki. Tak človek, ki ga kaj moti, tak naj doma ostane, pa ne bo nikogar videl in mu ne bo nič nerodno.«

Andrej Blumauer, ki se v tujini in na svojih glasbenih izdelkih pospisuje z Andre, s krativcem na e–ju, pošari po svojenm kovčku. Kaže fotografije. »Tukaj me pelje domov angleški dirkač s tiste prireditve v Orlandu, tole je tisti avto, ki je štirikrat zmagal na svetovnem rallyju. Za mano stoji Bismarck, iz pete generacije po Bismarcku. Tole je moja hiš'ca v Vancouvru, zdaj sem jo prodal, ker me ni več tam. Tule sem na fotografiji s slovenskim kozulom v Švici, takrat smo imeli Slovenci še malo svojih ljudi v diplomaciji.

«Zelo zaveden Slovenec sem, že pred enaintridesetimi leti sem tam zunaj oblekel slovensko narodno nošo. Prešerna nosim s seboj, če pa se hočem čisto oddahniti, grem sedet v univerzitetno knjižnico v Ljubljani, pod Plečnika.»

Kdor poje, je ambasador

Slovenci smo svetovljani, če hočemo biti. Žal mu je, ker ne bo dočakal slovenske ekonomske enakopravnosti z drugimi razvitimi narodi. To izkopavanje iz komunističnih posledic bo trajalo. Drugače pa da ne smemo pozabiti, da ta politična samostojnost ni prva, prva je bila tista v petnajstem stoletju, s Hermanom Celjskim, ko je bila Celjanka Barbara kraljica vse Evrope. Ni po naključju za pesem o Celju vzel ritma kalipsa, ne polke ali valčka, te po naravi kmečke glasbene izpovedi. Zakaj bi se predstavljali samo kot kmečko ljudstvo? Kmalu zatem pa, ko govori o načinu, kako se Slovenijo prodaja v turistične in druge ekonomske namene, reče: «Pol pa slovensko pesem zapojem, pa jo malo v jodlanje zavijem, ker zveni to posebno.»

Sprejel ga je tudi bavarski državnik pokojni Franz Josef Strauss in mu rekel, vi ste tisti mladenič, ki našo bavarsko glasbo po svetu širite. Napisal je pesem neki bavarski božjepotni Mariji. Veren če je? Ne, v cerkev ne hodi, veren pa je.

Karlu Moiku pa je napisal dve pesmi, prijatelja sta. »Napisal sem mu Ribenčana, ki ga je posnel dvainosemdesetega, še danes njegova največja uspešnica. Leto pozneje, ko je založba rekla, naj mu še kaj napišem, sem mu napisal jodlarsko pesem Slovenski sem fantič. Zdaj pa verjemite tole, ne vem, če sem to že komu povedal! Karl Moik je imel pred kakimi šestimi leti koncert, pride napovedovalec in pove, oprostite, Karl Moik je bolan, njegovega nastopa ne bo. Potem pa se vrata na sceni odpro in se oglasi jodlanje. Skozi vrata pride Karl Moik v slovenski narodni noši. Takrat je prvič zapel pesem Slovenski sem fantič, jodlanje iz ozadja pa je bilo moje. Pa ni nikomur povedal, da ni on jodlal.»

Spnimo, če je to mogoče, Blumaerjevo zgodbo, da bo nekoliko formalnejša. V Ljubljani je študiral pravo in se ukvarjal z glasbo. Opustil je študij in odšel v Ameriko, kmalu nastopil v eni najbolj gledanih oddaj in se prebil. Postal je znan tudi v Nemčiji. Biti znan, pomeni, da snemaš glasbo, organiziraš koncerte in ostaneš vitek.

Vitek ostajaš, če tisto, zaradi česar si postal znan, delaš še naprej. Pišeš skladbe, filmsko glasbo, izdajaš kasete, nastopaš na televiziji, v hotelih, po mednarodnih festivalih, po univerzah, klubih. Od Slovenije do Mehike, Kanade in ZDA, počez po Avstriji in Nemčiji. Njegovo podjetje Music One prireja v tem poletju na Slovenskem primorju tri festivale, na njih bo MC (master of ceremonies ali ceremonijski mojster) on sam, trijezično. Igral bo tudi.

ŠTEFAN SM[illegible]

Piše se leto 999. Na podeželju si ljudje znajo narediti vse sami, kar potrebujejo za vsakdanje življenje, le kovača ne morejo pogrešati. Potujoči menihi pridigajo o koncu sveta in s tem povezani bližajoči se poslednji sodbi... Pa je bilo novoletno jutro 1001 podobno vsem drugim v zimskem času. Ljudstva v Evropi stiskajo vojne, lakote, toda kaj je to proti preživeti negotovosti in strahu. Toda kmalu je tudi to pozabljeno, in ko preide prvo stoletje drugega tisočletja, je Cerkev na vrhuncu svoje moči. Mogočni rimski imperij s svojo filozofijo osvajanja in ropanja tedaj znanega sveta se je že zdavnaj dobesedno zažrl in znanje starih Grkov in drugih o naravi je bilo vedno bolj prekrito s pajčevino stoletij pozabe. Človekov raziskovalni duh se je do konca polenil, saj so vedno, ko so si hoteli nekaj pojasniti, pogledali, kaj je o tem pred več kot desetimi stoletji zapisal stari Aristotel, ki je svoje vedenje o fizikalnih lastnostih letečega predmeta izrazil s trditvijo, da puščica leti po zraku zato, ker je njeno naravno mesto v sovražnikovem telesu. Njegova sicer posplošena razmišljanja o nesmrtnosti, duši in podobnem so bila vsaj na videz podobna cerkvenim dogmam in cerkvenemu učenjaku Tomažu Akvinskemu se je nekako posrečilo »oženiti« Aristotela s tistim, kar je učil Rim. Naredili so poskus, da bi hodila drug poleg drugega dva skoraj nasprotna nauka, od katerih je prvi vodil s seboj logiko, drugi pa vero... kot da bi poskušali vtakniti štirioglati les v okroglo luknjo, pravi Pierre Rousseau v svoji Histoire de la science (Zgodovina znanosti).

Za človeštvo pa niso bile usodne samo vojne, lakote, brezbrižnost pri razvijanju duha znanosti; tudi staro pogansko praznoverje je motilo novega duha, ki mu je človeška duša postala središče vsega zanimanja. Že v prvem tisočletju se je Cerkev upirala praznoverju, toda uspešneje – kot kaže – šele potem, ko si je izmislila hudiča kot nadomestek zlih in grdih mitoloških duhov. Od tod do srednjeveškega pojmovanja čarovništva pa je bil samo še korak. Domnevni sposobnosti telesnega združevanja žensk s hudičem se je v 15. stoletju pridružil še nazor, da lahko človek s hudičevo pomočjo leta tudi po zraku. Tisto o zlobnih namenih povezovalcev s hudičem, satanom ali vragom pa je bilo že ves čas sestavina pogledov na čarovništvo. Dozoreti je moral samo še čas, ko se bo hudiču napovedal neizprosen boj, in ta se je začel s preganjanjem krivovercev in nadaljeval z neusmiljenim preganjanjem čarovnic.

Danes se sicer neradi spominjamo teh zgodovinskih dogodkov, ki bi jih lahko označili kot nalezljivo kugo človekovega duha, in si nekako oddahnemo, če v zvezi s tem rečemo kaj kritičnega in obsojujočega. Toda vse te starine in njihove praoblike še vedno živijo v nas in v vsakem trenutku lahko razkrijejo svojo razdiralno moč. Včasih se zgodi to v obliki množične sugestije, proti kateri je posameznik povsem nemočen. Naši strašni bogovi so danes spremenili imena in se končujejo na -izem, povzemamo na koncu misel po delu Damjana J. Ovsca Slovanska mitologija in verovanje.

Čeprav smo na pragu enaindvajsetega stoletja, lahko brez truda naberemo celo vrsto zgodb, povezanih s čarovništvom. Zapisal sem samo tri, ki sem jih slišal lani.

*

Pred leti je živel kolarski mojster in nekdanji vajenec, ki je bil pri njem v uku, zna povedati tole: Gospodinja je imela nekaj svinj, ki nenadoma niso hotele več jesti; le krulile so ves dan. Gospodinja in mojster sta se posvetovala in se odpravila po nasvetih konjedercu. Ta jima je svetoval in povedal, da bo prišla čez kakšen dan neka ženska iz soseščine v njun dom in prosila malovredno stvar na posodo in ne smeta ji tega dati za nobeno ceno! Tako se je potem zgodilo: prišla je ženska, prosila, a ji nista dala. Potem sta storila, kakor jima je svetoval konjederec: dala sta v posodo žerjavico, nanjo nasula neke kosti in s tistim predimila hlev. Svinje so prenehale kruliti in povrnil se jim je tek, se spominja tedanji vajenec še danes.

*

Stari K. je vse življenje preživel na vasi in ljudje so vedeli povedati, da ni trpel krastač. Čim je kakšno zagledal, jo je takoj pokončal. Zakaj? Nekoč je na njivi pričela skakati proti njemu krastača. Ker pač ta žival ni nič lepega, se ji je začel umikati. Toda glej ga vraga, bolj ko se ji je umikal, bolj je krastača silila za njim in z vsakim skokom je bila tudi večja. Komaj da ji je ušel, je potem pripovedoval stari K.

*

Ob nekdanji poljski cesti pri vasi K. stoji še danes zidano znamenje iz začetka tega stoletja. Tam naj bi nekoč opolnoči šel mimo neki moški, ki je videl, kako ženska molze kravo. Vsemu prestrašenemu je potem tista baba zabičala, da tega, kar je videl, ne sme nikomur povedati, sicer gorje mu! Pa je menda le povedal, ker sicer zgodba ne bi prišla do mene, ki sem to zapisal.

Inkvizicija (preiskava), cerkveno sodišče proti krivovercem, je bilo ustanovljeno leta 1183 in papež Gregor IX. jo je leta 1231 poveril nekaterim redovom, predvsem dominikancem. V Nemčiji je inkvizicija prenehala delovati z reformacijo, v Franciji leta 1772, Španiji 1834 in v Italiji 1859.

Bili so mnogi politični in verski razlogi, da se je v 12. stoletju razširilo krivoverstvo, najprej v južni Franciji. Leta 1209 je papež začel krvavo čistko proti krivoverskim Albigenom. V dvajsetih letih jih je iztrebil. V Toulousu je potem še naprej delovalo krivoversko ali inkvizicijsko sodišče. Drugoverskih Mavrov v Španiji niso preganjali, ker je bila zahodna Španija še vedno trdno v islamskih rokah. Pa so začeli preganjati Jude, ki so morali imeti na obleki rumen trak. Več kot dve stoletji so Judje trpeli zaradi tega. Izgnali so jih iz Anglije in Francije in po vsej Evropi so jih pobijali. Na Frankovskem, Bavarskem in v Avstriji so konec 13. stoletja v šestih mesecih pobili 100 tisoč Judov!

Možje, ki so sodili krivovercem in Judom, niso bili nobeni monstrumi ali sadisti, marveč kristjani, ki so imeli v mislih samo to, da bi zvesto služili Cerkvi. Danes ti ljudje ne zaslužijo prezira ali mržnje, temveč pozornost, da bi se mi sami v njih prepoznavali, je zapisal H. F. Dobler v knjigi Hexenwahn (Čarovniška zabloda).

Ludvik Kovač (4)

S Triglavom po Nizozemski

Tam, kjer morju kradejo zemljo

Glavno in največje nizozemsko mesto je Amsterdam, ki šteje blizu 800 tisoč prebivalcev, vendar pa je politično središče Haag, kjer so zasedanja vlade in parlamenta. Mesto je tudi upravičeno dobilo vzdevek »severne Benetke«, saj je prepredeno s številnimi kanali, z ladjicami, ki vas popeljejo po njih, pa si je mogoče ogledati in občudovati številne znamenitosti mesta. Lahko bi zapisal, da spada Amsterdam med najlepše ohranjena in urejena evropska mesta, saj so se v njem ohranile številne zgradbe iz preteklosti, tu so tuja predstavništva, značilnost mesta pa je veliko zelenja. V neposredni bližini je tako imenovani amsterdamski gozd, zelena pljuča mesta, ki se razprostira na površini 800 hektarjev. Tam, kjer zdaj raste gozd, je bilo nekoč jezero, ki je merilo 18 tisoč hektarjev, z izsuševanjem pa so ga spremenili v uporabne površine, ki so tri metre pod morsko gladino.

Nizozemska je že v preteklosti slovela kot močna pomorska država z razvitim trgovskim ladjevjem, bila pa je tudi močna kolonialna država. To je čutiti še danes v vsakdanjem utripu njenih mest, saj na ulicah lahko na vsakem koraku srečate tempolte priseljence iz afriških in azijskih držav, veliko pa je tudi japonskega kapitala. Značilnost Amsterdama so še številni mostovi, saj jih je čez kanale zgrajenih več kot 800, najbolj znan med njimi pa je viseči leseni most čez reko Amstel. Jutra v Amsterdamu so dokaj pusta, ulice zaživijo šele proti poldnevu, živahno pa je ob sobotah in nedeljah, ko lahko na ulicah vidite številne sprehajalce.

Med številnimi znamenitostmi mesta velja posebno pozornost nameniti obisku v brusilnici diamantov, kjer lahko v živo vidite, kako spretni brusilci oblikujejo te drage kamne. Pravijo, da so to obrt prinesli sem portugalski Židje, pod spretnimi prsti izurjenih mojstrov pa nastaja dragulj, ki ga je nato mogoče kupiti v trgovinah po vsem svetu, tudi po tri dni. Surovino uvažajo v glavnem iz Avstralije, čeprav je menda najboljša tista iz južne Afrike. Nekaj primerkov najrazličnejših draguljev smo si lahko tudi ogledali, za nakupe pa se nismo odločili, čeprav so nam zatrjevali, da so kamni v njihovi brusilnici najcenejši. Čeprav pri prodaji odštejejo prometni davek, je, denimo, za kristal s 54 karati potrebno odriniti skoraj 13 tisoč guldnov.

Muzej voščenih lutk v Amsterdamu se sicer ne more primerjati s tistim v Londonu, lahko pa v njem najdete mnoge znane osebnosti, če vas zamika, pa se lahko slikate v družbi Busha in Gorbačova ali celo samega papeža. Voščene lutke so izdelane tako dovršeno, da morate med množico obiskovalcev kar dobro pogledati, kdo je lutka in kdo živi primerek.

Nizozemci znajo dobro vnovčiti vsako svojo znamenitost, saj brez vstopnine ni možno priti nikamor, tudi v hišo Ane Frank ne. To hišo, kjer se je med drugo svetovno vojno skrivala pred nacisti židovska družina Otta Franka, so spremenili v muzej in vsako leto jo obišče več kot 500 tisoč turistov. Zakonca Frank ter hčerki Margot in Ana so v skrivališču z zadnjem zgornjem delu hiše, ki je bil od prednjega dela ločen s posebno knjižno omaro, živeli in se skrivali od 6. julija 1942, po nekaj več kot dveh letih pa so bili izdani in odpeljani v taborišče. Ana in Margot sta v taborišču Bergen–Belsen umrli marca 1945 zaradi tifusa le nekaj tednov pred osvoboditvijo taborišča. Kot edi preživeli iz Frankove družine se je po vojni vrnil le oče Otto. Ana je v skrivališču v Amsterdamu ves čas pisala svoj znameniti dnevnik. Rokopise je po vrnitvi izročila očetu Ottu ena od pomočnic, ki je delala v trgovini v spodnjih prostorih hiše, v knjižni izdaji pa je prvič izšel leta 1947. To pretresljivo življenjsko zgodbo židovskega dekletca so nato prevedli in izdali v več kot 55 jezikih, tudi v slovenskem, vse izdaje Dnevnika Ane Frank pa je mogoče videti tudi v tem muzeju.

Iz vsakdanjega utripa nizozemskega glavnega mesta: Kdor poje, zlo ne misli

Amsterdam upravičeno imenujejo tudi »severne Benetke«, saj ga prepredajo številni kanali. V mestu je več kot 800 mostov, najznamenitejši med njimi pa je viseči leseni most čez reko Amstel (na fotografiji).

Triglavovi izletniki med vožnjo z ladjo po kanalih v Amsterdamu.

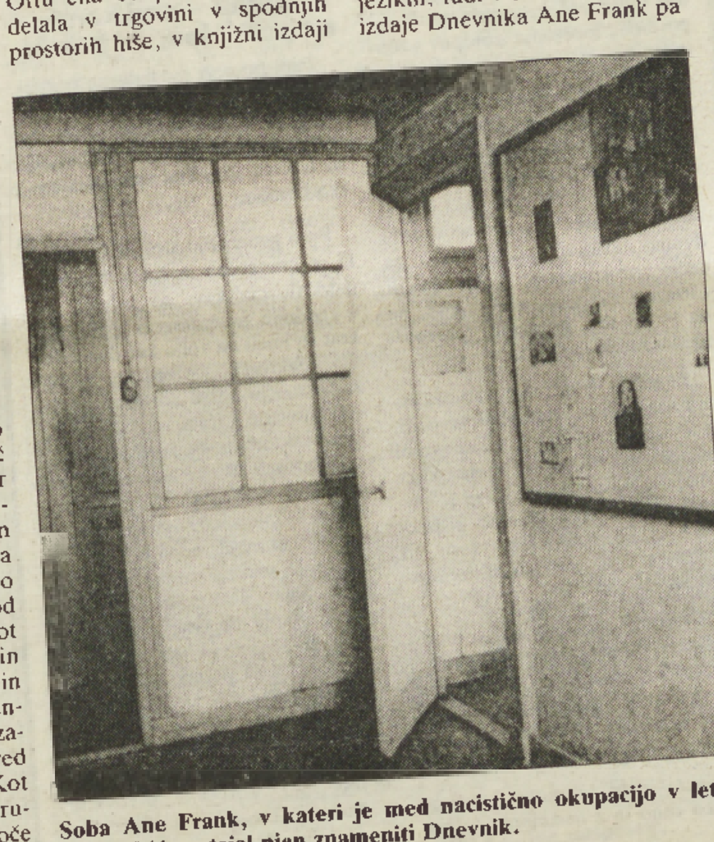

Soba Ane Frank, v kateri je med nacistično okupacijo v letih 1942–1944 nastajal njen znameniti Dnevnik.

Med amsterdamski zanimivostmi ne kaže zamuditi še vožnje z ladjo po mestnih kanalih, pa tudi ne obiska bolšjega trga, kjer lahko za razmeroma majhen denar dobite tako rekoč vse, od rabljenega gospodinjskega pribora do starih delov koles in orientalskih oblačil.

Iz vsakdanjega utripa življenja na Nizozemskem zapišimo še to, da je zlasti med mladimi močno razširjena narkomanija, ki zakonsko sicer ni prepovedana, ni pa dovoljeno trgovanje z mamili. Zato naj vas ne preseneti, če boste tudi na javnih krajih lahko videli mlade narkomane, kako si vbrizgavajo potrebno dozo mamila. Legalizirano pa je tudi »nočno življenje«, saj je v Amsterdamu kar cela četrt rezervirana za ustrezne lokalčke, v katere vas vabijo prijateljice noči. Mi smo se med temi lokalčki le sprehodili, sodeč po tistem večeru pa zanje ni bilo prevelikega zanimanja, saj pravih in resnih strank ni bilo od nikoder. Pa vzrok za to ni bil verjetno v ceni, saj je takšno srečanje s prijateljico noči stalo le 50 guldnov.

(Konec)

V Španiji so za časa kralja Filipa II. na grmadah sežgali okoli dva milijona ljudi in temu so rekli očiščevanje. Bila je to svečanost (seveda ne za obsojence), ki je imela svoj ceremonial. Na tribuni je bil kralj z visokim plemstvom in tujimi poslaniki. Na čelu sprevoda so šli člani ceha prodajalcev premoga. Ti so namreč morali priskrbeti les za grmado (!). Sledili so dominikanci, nato vojvoda, ki je nosil znamenje inkvizicije. Potem so se zvrstili nesrečniki, ki so imeli kape in kute poslikane s hudiči in plameni, v rokah so nosili bakle, okrog vratu pa so imeli vrv. Če je potem pihal veter tako, da jim je prinašal dim v obraz, so se hitro zadušili, sicer so morali pretrpeti neznosne muke počasnega zgorevanja.

V naših krajih se je krivoverstvo pojavilo razmeroma pozno in v majhnem obsegu proti koncu 16. stoletja, ko se je v deželi med Dravo in Muro pojavila sekta skakačev in štiftarjev. Ti so si zgradili lesen cerkva in leta 1625 so na ukaz cesarja Ferdinanda II. podrli zadnjo v Radohovi vasi pri Lenartu v Slovenskih goricah. Te sekte so imele svoje obrede pozno zvečer, ob mladi luni, v gozdovih, v dolinah, zaraslih z grmičevjem, ob lučeh, ali pa so namesto teh uporabljale fosforescirani les. Po pridigi so začeli nekakšen kultni ples, po katerem so popadali v trans in imeli privide.

Nekateri raziskovalci čarovništva so mnenja, da gre pri tej sekti za povezanost s čarovniškimi shajanji in da je šlo tudi pri teh sektah za častilce hudiča.

Čarovništvo, ki ne izhaja iz evropske tradicije srednjega veka, ko je za njeno definicijo poskrbela Cerkev, potem pa ga »predala« pravnikom, je staro toliko kot človek. Sega v predzgodovino. Antropologi in drugi raziskovalci nam odgrinjajo nova spoznanja, ko proučujejo ljudstva na nizki civilizacijski stopnji. Sibirsko-azijski šamani, afriški vrači, inkovski vedeževalci in mnogi drugi so povezani s pojmom magija. Sem spada na primer tudi trditev starogrškega pesnika Hesiodosa (okr. 700 let pred Kr. r.), ki je trdil, da mora moški orač nag stopati za ralom in po žetvi se mora v novi brazdi združiti z žensko, kajti ženska in zemlja sprejemata seme. In prav dejstvo, da se seme v ženski razvije v novo človeško bitje, je vzrok srednjeveški miselnosti, da se s čarovništvom ukvarja praviloma le ženska. »Dokazov« za takšno trditev je nešteto in ti ne potrebujejo narekovajev. Biološko je ženska čutila, da mora plod zavarovati in tu ji je pomagala izkušnja. V ta namen je uporabljala najrazličnejša zelišča. Tako je postala zeliščarka, ki je vedela, kakšna naravna zdravila mora uporabljati pri težavah med nosečnostjo, ob porodu, po porodu, zase in za otroka. Nič nenavadnega ni, če je pri tem odkrila tudi tisto korenje ali trave, ki so povzročale splave, omotičnost, halucinacije ali celo smrt. S tem je seveda prestopila mejo, ki ne dovoljuje, da bi se o tem na veliko javno govorilo. Ali ni bilo tako še nedavno?! Hans Biedermann je v svojem delu Hexen (Čarovnica) razvil zelo sugestivno zgodbo (seveda izmišljeno) o stari zeliščarki-copernici, ki je živela na obrobju vasi, ob gozdu in h kateri so hodili ljudje po zelišča in maže, da bi se rešili vsakdanjih tegob, dokler ni prišel k njej nekdo nepoklican... Zgodba se seveda konča z grmado.

Prav gotovo je igrala pri megiji določeno vlogo tudi človekova domišljija, ki je verjetno ne bi mogli izvzeti pri tem, da je bilo treba po »čarovniških« recepturah za maže, napitke, obkladke in tudi strupe strogo upoštevati, kateri dan je primeren za nabiranje določenega zelišča. Ponedeljek je bil dan za nabiranje Lunaric, torek zobnika (Hyoscyamus), sreda pikastega mišjaka, ščira, jesenskega vresja ali golšca (Mercurialis), četrtek – Barba jovisa, petek – sladkega korena ali venerinih lasov (Capillus veneris) in v soboto ter nedeljo spet neka druga zelišča, kot so Solsequium in Heliotropium. Seveda so bile od pokrajine do pokrajine razlike, najbrž tudi v tem, da naredi ortolan – vrtni strnad – človeka nevidnega, da spet drugo zelišče ali korenje povzroča ljubezen, in da se pred temi in temi zelišči odpirajo ključavnice.

Janez Vajkard Valvasor nam je v svojem znamenitem delu Slava vojvodine Kranjske (1689) ohranil ljubko zgodbo o čarovni moči cepetca, kot so takrat na Kranjskem rekli satirionu.

Cepetèc pač zato, ker se žrebec, ki zavoha gonečo se kobilo, začne vzpenjati in cepetati z zadnjimi nogami. Valvasorjev zapis pa je v odličnem prevodu prof. Mirka Rupla takle:

»Ponekod nahajamo razne vrste pravega satiriona (...) K temu korenu se zatekajo dekline, pri katerih je bolj ukoreninjena hotljivost kakor sramežljivost in čistost. Uporabljajo ga, da bi fantje za njimi tekli in jim pogasili nečisti plamen. V ta namen zagovoré koren ob določenem času s hudičevimi besedami. Taka pohlepna kobila in psica nosi nato koren pri sebi in hipnotizira moško mladino (...) Če pa ne vzamejo prave vrste satiriona, tekó konji za njimi ... In o tem smo se prepričali še pred petimi ali šestimi leti. V Ljubljani tik pred Vicedomskimi vrati sta dva v kočijo vprežena konja s tako silo drla na neko dekle, da jih kočijaž nikakor ni mogel zadržati in ustaviti. Pohodila sta mlado punco, da so jo komaj rešili. Prav trdno so sklepali, da je imela pri sebi tak zagovorjeni koren, in da si je hotela lepó navsezgodaj preskrbeti stražnika in ljubčka.«

Čarovnica poljublja hudiču zadnjico. Iz R. P. Guaccius Compendium Maleficarum. Milano 1626.

Največji zločin čarovnic je bil, ker so se povezovale s hudičem, se z njim spolno združevale in uganjale sodomijo. V 14. stoletju so si v zvezi s tem hudiča tudi izmislili. To je bil čas po velikih kugah v Evropi in satan, »peklenski knez«, je pridobival pomen. Saj mora biti močan, da dela toliko hudega. Razmišljali so: je satan personificirana zloba, ali pa je po božji volji delujoča moč, tako rekoč protiigralec boga, z licenco lova na človeka. S satanom ali hudičem se niso ukvarjali kmetje in obrtniki, marveč učeni, šolani v meščanskem sloju. Ti so »upodabljali« hudiča in te projekcije so potem vzvratno vplivale na ljudstvo, odtod pa so odsevale kot krvavo praznoverje.

Šestnajsto stoletje je čas, ko je začel razpadati fevdalizem, je čas krize evropskega denarništva, ker je celino preplavilo ceneno ameriško srebro kot rezultat Kolumbovih odkritij. Krepilo se je prepričanje, da prihaja čas, ko bo neka judovska pocestnica v Babilonu rodila antikrista, ki mu bo oče sam satan. Sploh pa je bilo razmišljanje o satanu zelo pogosta snov 16. stoletja. V Ingolstadtu so leta 1584 tiskali pridigo, v kateri je bila trditev, da je neka deklica obsedena od nič manj kot 12.652 hudičev! Leta 1569 je neki jezuit prvič izgnal hudiča. Tega leta je Canisius iz

Radioaktivno ozadje iraško-ameriškega spora

Vse od zalivske vojne Američani skrbno bdijo nad Irakom in početjem tamkajšnjega režima. Posledice so občasni vojaški posegi ameriških oboroženih sil. Novice o njih prodrejo kot medijska puščica v poslednji kotiček sveta. Toda na vsako od njih lahko gledamo z dvomom.

Zimsko spanje Velikega brata

So mar res vsi vzvodi ravnanja ameriških oboroženih sil do podrobnosti znani tudi svetovni javnosti? Je nastopil center iraške obveščavalne službe v Sadamovi trilogiji prvič, in to le zaradi domnevnega poskusa atentata?

Na zemlji nadzoruje jedrske naprave posebno telo Združenih narodov – Mednarodna agancija za atomsko energijo. Njeni strokovnjaki kontrolirajo delovanje jedrskih reaktorjev, s katerimi pridobivamo električno energij in radioaktivne izotope za raziskovalne in zdravstvene namene. Nasprotje tej civilni komisiji je posebna komisija OZN, ki se ukvarja z vojaškimi vprašanji v svetovnem merilu. Ta ima na voljo podatke obveščavalnih služb vseh držav članic Organizacije združenih narodov. Teoretično ima ta komisija neomejene pravice in ravna v skladu z informacijami o vojaških dejavnostih po vsem svetu, ki jih posredujejo obveščavalne službe katere koli države članice. Toda ravno v primeru jedrskih aktivnosti v Iraku je ta zveza obveščevalnih služb popolnoma odpovedala in brez dvoma je bila v klobčiču zalivske vojne to njena največja napaka.

Rojstvo in korenine iraškega jedrskega programa

Po vsej verjetnosti so se Iračani odločili za nov jedrski program leta 1981, torej po izraelskem bombardiranju jedrskega reaktorja v Osiraku, ki jim je povzročilo za okoli 750 milijonov dolarjev škode.

Za vodjo tega programa je bil izbran Jaffer Dhia Jaffar, po poklicu fizik, ki je študiral v Manchestru in Londonu, takratni podpredsednik iraške komisije za atomsko energijo, industrijski minister in vodja oddelka za reaktorsko fiziko v Tuwaithi.

Čeprav prvotne dejavnosti v Osiraku niso znane, kasnejša opažanja varnostnih ukrepov pri jedrskem reaktorju blizu Tuwaithe nemigujejo na morebitne poskuse kršenja v svetovnem merilu dogovorjenih pravil o jedrskih raziskavah. Ta reaktor sovjetskega izvora je bil manjši od osiraškega in je začel obratovali leta 1988. Po kasnejših Jaffarjevih izjavah je z njim iraška vlada podprla program reaktorske tehnologije, torej proizvodnje plutonija in obogatitve urana zato, da bi »izkoristila dane možnosti in izšolala strokovnjake, ki bi lahko Iraku koristili v različni pogledih«. Leto kasneje, torej leta 1982, so se v Tuwaithi začeli ukvarjati z elektromagnetnim ločevanjem radioaktivnih izotopov in šele deset let kasneje so pod prisilo priznali, da popolnoma obvladajo tehnologijo njihovega ločevanja. Toda vzporedno s tem so sprožili še programe pridobivanja radioaktivnih izotopov z difuzijo, kemičnim bogatenjem ter laserskim ločevanjem, jedro njihovega programa pa je bil postopek ločevanja izotopov s centrifugiranjem.

Difuzijsko ločevanje izotopov, ki so ga bili sposobni izvesti, so po izjavah, ki so jih dali inšpektorjem preiskovalne komisije OZN, opustili v letih 1978–1988. Tej trditvi lahko verjamemo, utemeljenemu dvomu navkljub, saj bi Iračani za večjo proizvodnjo težko kupili ustrezno zahodno tehnologijo, ne da bi pri tem pritegnili pozornost mednarodne javnosti.

Kemično bogatenje radioaktivnih snovi so povzeli po Francozih. Žal inšpektorji po končani vojni niso mogli ugotoviti dejanskega stanja, ker so Iračani že pred prihodom prve mednarodne inšpekcije sami uničili laboratorij in stavbo, v kateri so izvajali to bogatenje.

Ker ima Irak zelo veliko hidroelektrarn in zato, na pretek poceni električne energije, so za bistveni in tudi končni člen jedrskega programa izbrali ločevanje izotopov v elektromagnetnem polju.

Zakaj le bi se radi Iračani za vsako ceno in z neizmerno vztrajnostjo igrali z vsemi možnimi načini pridobivanja koncentriranih radioaktivnih izotopov?

Radioaktivne izotope so sposobni pridobivati le vrhunsko izobraženi strokovnjaki, specialisti, ki uporabljajo pri svojem delu primerno, torej vrhunsko tehnologijo in stroge varnostne ukrepe. Drugače rečeno, jedrska industrija ni poceni. Je za njihovo uporabo dovolj možnosti v industriji ali medicini, da se bo naložba obrestovala? Morda pa so jih hoteli uporabiti pri vzgoji (genetiki) rastlin in s tem povečati pridelavo hrane v nekdanji žitnici Bližnjega vzhoda?

* * *

Člana vojaških inšpekcij OZN, ki so obiskale Irak po končani zalivski vojni, Jay C. Davis in David Kay, sta v ameriški reviji Physics Today zapisala trde dokaze o obstoju iraškega vojaškega jedrskega programa neizmernih razsežnosti in prefinjene tehnologije. Po grobih ocenah je Irak v zadnjih desetih letih pred zalivsko vojno, torej v letih 1981–91, vložil vanj vsaj 5 do 10 milijard dolarjev.

Tuvaitha – prvi korak na poti k jedrski bombi

Tudi po prvi specialni inšpekciji v povojnem obdobju (v februarju leta 1991) strokovnjaki OZN še niso bili popolnoma prepričani, ali so Iračani sposobni izdelati atomsko bombo.

Prvo generacijo strojne opreme, ki je omogočala začetek bazičnih jedrskih raziskav, so izdelali že v zgodnjih osemdesetih letih. Takrat so imeli na voljo kar dva jedrska reaktorja, sovjetskega z nazivno močjo 5.000 kilovatov in še 800-kilovatni francoski reaktor. Oba reaktorja je nadzorovala Mednarodna agencija za atomsko energijo. Ker njeni inšpektorji preverjajo le stopnjo varnega shranjevanja radioaktivnih odpadkov in ne dejavnosti v zvezi z njimi, pred zalivsko vojno niso opazili številnih prepovedanih dejavnosti. Nobena od komisij, ki so obiskale Irak, pa ni poklicala na pomoč še posebne komisije OZN.

Slika 1: Jedrske raziskave in izdelava sestavnih delov za jedrsko bombo so potekale predvsem v Tarmaji, Tuvaithi, Aš Šarkuatu in Al Atirju. Do resnih sporov z inšpektorji posebne komisije OZN je prišlo v Al Falajahu in Bagdadu.

Najprej so uresničili prvi člen v obogatitveni verigi – kemični postopek pridobivanja uranovega klorida in uranovega fluorida. Z dodatnimi eksperimenti so razvili tudi proizvodnjo koncentratov s centrifugiranjem in opravili še nekaj poskusov ločevanja izotopov z laserji.

Izhodiščne podatke za ločevanje izotopov v izredno močnem magnetnem polju so pobrali iz vsem dostopnega poročila manhattanskega projekta. Na koncu le-tega je bilo zapisano, da bi na tak način sicer lahko pridobili enega od uranovih izotopov, potrebnih za jedrsko bombo, toda pri resnih namerah bi naleteli na nepremostljive težave. V homogenem magnetnem polju se namreč tir ionov oblikuje v krog. Radij tega kroga je večji, če sta hitrost in masa iona večja. Vse bi bio lepo in prav, če bi imeli pri izstopu iz ionskega izvira vsi ioni enako hitrost in isto smer. Ker pa se njihove hitrosti pri povišani temperaturi precej razlikujejo, je bila po mnenju najuglednejših znanstvenikov tehnična izvedba takega postopka, vsaj za pridobivanje izotopov z malo primesi, zaradi prešibkih ionskih izvorov in premajhnega izkoristka naprav praktično neuresničljiva.

Toda strojna oprema, vakuumska tehnika in elektronske komponente, ki so potrebne pri pridobivanju radioaktivnih izotopov v elektromagnetnih separatorjih, so dostopni vsakemu raziskovalnemu laboratoriju ...

Iračani so začeli v Tavaithi, pesimističnim napovedim manhattanskega projekta navkljub, eksperimentirati z 0,5-miliamperskimi napravami in končali s 150-miliamperskimi. Ob tem je polmer njihovih naprav narasel z začetnih 500 na 1000 milimetrov v končni verziji. V separatorje so vgradili moderne mikroprocesorje in zelo natančne lastne merilne sisteme z optičnimi vlakni. Z računalniško vodenim postopkom so torej precej povečali natančnost in s tem tudi izkoristek naprav. Z inovacijami, ki so bile rezultat odličnih inženirskih idej, so zmogljivost naprav podvojili in uspešno ločevali uranove izotope, ki jih označujemo z zaporednima številkama 235 in 238.

Tega ni predvidel nihče, niti najbolj prodorni strokovnjaki in ponavalci svetovne jedrske tehnologije niti mednarodna obveščevalna služba OZN. Odprto je ostalo tudi vprašanje, kako je Iračanom iz vsega tega uspelo organizirati industrijsko proizvodnjo, ki je mednarodna obveščevalna služba ni opazila. Poleg tega pa so prikrili tudi eksperimente na sovjetskem reaktorju, s katerim so na skrivaj pridobili 3g plutonija. O dodatnih teh gramih plutonija, ki so jih pridobili iz gorivnih elementov, pa je bila Mednarodna agencija za atomsko energijo obveščena.

Med zalivsko vojno so bile tamkajšnje naprave močno poškodovane. Prva inšpekcija posebne komisije OZN je prišla v Irak zagotovo prepozno – v maju 1991. Do takrat so Iračani že preselili skoraj vso opremo in dodatno uničili še nekaj tamkajšnjih stavb. Šele druga inšpekcija, ki je začela z delom mesec kasneje, je lahko sestavila popolnejšo sliko in tako dobila prvi vtis, o neizmernih razsežnostih projekta ločevanja izotopov z elektromagnetnimi separatorji.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Andrej Kuhar

Prekosnice

Kakor se koscem streže, tako jim kosa reže.

*

Napredek je delo nezadovoljnih.

*

Več ko je smeha, več je tudi greha.

*

Preden krave molzeš, jih moraš nakrmiti.

*

Mladi nam nikoli ne bodo odpustili naših zaslug za našo prihodnost.

*

Tukaj leži človek, ki mu je bilo življenje predrago.

*

Rad bi s kruhom tistega, ki mene s kamnom, samo nimam ga.

*

Genij je tisti, ki tepca prepriča, da je tepec.

*

Tolar je stabilen. Še vedno je vreden 100 stotinov.

*

Kdor ne ve ničesar, mora verjeti še tako veliki laži.

*

Ljubimec je nepravi človek na pravem mestu.

*

Tudi star čevelj ima svoj par.

*

Od ljubezni do sovraštva je samo en korak.

Zapisal: Janez Ž.

služabnice finančnih mogotcev Fuggerjev izgnal kar deset hudičev naenkrat! Bilo je toliko hudičev, da so imeli kar imena: hlačni hudič, igralski, svinjski, plesni in podobno. V bakrorezih in slikah sta to obdobje lepo izrazila Dürer in Bosch.

V času med 1450 in 1540 je izšlo nekaj spisov, ki so obravnavali čarovništvo in njihovi avtorji so bili pretežno dominikanci. Kot glavno delo te žalostne literature je Malleus maleficarum ali Kladivo čarovnic po naše. Knjigo v treh delih sta napisala meniha dominikanca Heinrich Insistoris in Jakob Sprenger, po rodu Avstrijca iz okolice Salzburga. Prva dva dela obravnavata početje čarovnic, in to s posebnim poudarjanjem njihovega vlačugarjenja s hudičem, tretji pa je namenjen navodilom cerkvenim in posvetnim sodnikom, kako voditi čarovniške procese. Motto ali posvetilo takoj na začetku knjige pa je: Zanikanje resničnosti čarovništva je krivoverstvo. Po mnenju W. G. Soldana, enega najpomembnejših raziskovalcev čarovništva, je iz tega nastala dogma, ki je tako krivoverce že pred tem in tudi čarovnice potem povezovala s hudičem in njegovimi zlemi deli. In v tem je tudi vsa nesreča obsojencev in nesmiselnost procesov. Knjiga je po nekaterih zapletih z bulo papeža Inocenca VIII., ki naj bi bila namenjena krivoverstvu, pa sta jo avtorja vzela kot uvod k svoji knjigi o čarovništvu, izšla prvič leta 1487 v Strassbourgu in je potem doživela do leta 1669 kar 29 ponatisov! Ta podatek pove, kolikšne so bile razsežnosti preganjanja čarovništva v tem času.

Nekateri raziskovalci razmer sodijo, da je bilo v krivoverskih in čarovniških procesih med 12. in koncem 18. stoletja na smrt obsojenih med 5,5 do 6 milijonov ljudi. Pri tem ne smemo prezreti, da je imela Evropa konec 17. stoletja približno 50 milijonov prebivalcev.

Celo Turki, tako imenovani barbari, strah Evrope in uničevalci njenih kulturnih dosežkov, kot pišemo še danes v šolskih učbenikih, so izražali presenečenje nad orgijalnimi pokoli žensk v najbolj civiliziranih deželah Zahoda.

Znano je, da je Johannes Hartlieb, telesni zdravnik bavarskega vojvode Albrechta, okoli leta 1455 opisal čarovniško mažo iz že omenjenih sedmih zelišč, ki niso narkotiki. Nevarnejše sestavine omenja zdravnik papeža Julija III. Andrea de Laguna (1499–1560): grenkoslad, mandragora, zobnik in trobelika (za slednjo vemo, da jo je moral na ukaz sodnikov kot strup izpiti starogrški mislec Sokrat (470-399 pred Kr. r.). Pred desetletji že se je farmakologija veliko ukvarjala z učinki teh zelišč. Nemški farmakolog H. Fühner je trdil, da maža iz nekaterih omenjenih sestavin vplivala na možgane. Raziskovalec čarovništva S. Frerkel se je leta 1954 namazal z mažo, ki jo je naredil po nekem starem receptu. Potem je zapisal, da sta se mu najprej povečali zenici na celo oko in puls mu je postal hitrejši. Iz teme so se mu prikazovali obrazi. Zdelo se mu je, da z veliko hitrostjo leti v višave, nato je oblebdel, obrazi so se menjavali, bilo jih je vedno več in plesali so okrog njega. Vsaka minuta se mu je zdela kot večnost in naslednjega dne se je zbudil kot prerojen.

Tudi W. W. Peuckert, profesor na univerzi v Göttingenu, se je leta 1960 namazal, in to z mažo po receptu Italijana Giambatista Porta, iz leta 1568. Najprej je začutil hud glavobol, kot po težki pijanosti. Potem se mu je zdelo, da leti in pada, nato je doživljal prisotnost pri nekakšnih orgijah. To so menda edini znani poskusi – z nečim podobnim kot Peuckert so se namazali tudi nizozemski novinarji, pa ni bilo učinka. Za šalo bi lahko dodali, da so naredili nekaj narobe, kot tista deklina iz Valvasorja.

In kaj pomenijo ti poskusi za obsodbo čarovniških procesov? Nič več in nič manj kot to, da smo dobili poročila o halucinacijah. Na podeželju so vedno poznali in še cenijo zdravilno moč zelišč. Da je bilo potrebno za takšno mažo prekuhati otroške noge ali roke, to preberemo lahko – hvala bogu – samo pri Shakespearu, pravi H. F. Dobler v knjigi Hexenwahn (Čarovniško praznoverje).

Kajpak, vse je bilo pod vplivom praznoverja, ki sega v današnji čas. Kako naj bi bilo drugače, ko pa je tiste, ki so bili šolani, zanimala le človekova duša in ne telo, še manj pa živa narava okoli njih. Če je že Aristotel pred dvema tisočletjema trdil, da se črvi zredijo iz konjskega repa, žaba pa iz blata, potem bo to pač držalo. Ker se je v dolgih stoletjih in celo tisočletjih pretrgala vez – vzemimo samo to primerjavo – z magijo šamanstva, je ostala le zunanja manifestacija, vsebina pa se je zgubila iz človeškega spomina. Tako so v srednjem veku verjeli, da moraš imeti v eni roki bobrov rep, v drugi pa zajčjo dlako, pa te psi ne bodo oblajali. Kurji tatovi danes vedo, da morajo znati odkleniti kurnik, da znajo postopati s psom. In tvegajmo trditev: kurji tatovi bodo čez tisoč let, ko bodo kurniki zaprti na način, ki si ga ne moremo predstavljati, nosili v žepu ključ in koščck klobase – čeprav bo kurnike varovala, recimo, elektronika – kot nekakšen amulet, ki pa je nekoč v sivi davnini tatovom res pomagal, da so prišli do kurje pečenke! Verjeli so tudi, da ima jelenja srčna kost zdravilno moč, da je tako tudi s pasjim srcem in jezikom. Ko je prevladalo krščanstvo, so si izmišljali različne reke (zagovore), ki so imeli nekakšno zvezo z novo vero. Tako je bilo treba v nekaterih predelih Evrope proti zobobolu na ustnice napisati »rex, pax, nax, in christo filio«. To naj bi pomagalo. Tisoče in tisoče je bilo takšnih in drugačnih »receptov«, ki so jih največ poznale prav zeliščarke. In če je mlado dekle ob določenem času tako prijetno pregrevalo po vsem telesu, po nekem delu pa še bolj, če je pomislila na sosedovega fanta, ki pa ni maral zanjo, se je odločila, da bo šla k tisti stari Porcijunkuli, ki je že marsikateri pomagala. Ta pa, če je bilo v njej vsaj kanček trgovca, je vse skupaj zavila v nekakšno skrivnostnost, da bi izvabila čim večje plačilo. Tudi strah je igral pri tem veliko vlogo, posebej, če je bilo prav tisti čas slišati o čarovniških procesih..

Čarovnica naj bi sosedovo ali katero drugo kravo pomolzla tako, da bi – vseeno kako daleč od krave – molzla sekirin držaj. Strassbourg 1516.

Kako se ta večstoletna tragedija in sramota Evropejcev odsikava tudi danes, v tako imenovani atomski dobi, nam pove drobec, vendar nadvse značilen, iz življenja nemškega učitelja in narodopisca Johanna Kruseja, ki je vse svoje življenje posvetil raziskovanju čarovništva. Kruse je preskrbel veliko zapisov pogovorov z ženskami, ki so jih sumili čarovništva in v najrazličnejših posodah se mu je z leti nabralo veliko maž, praškov in drugega, kar naj bi pomagalo pri čaranju. Marsikaj od tega je dobil v lekarnah. Tako je nekoč v nekih lepo urejeni in s sodobnimi medikamenti dobro založeni podeželski lekarni povprašal, če imajo morda ASA FOETIDA. Lekarnar, starejši gospod v belem plašču, ga je izza naočnikov pogledal čez prste, se obrnil in se kmalu pojavil z drobnim zavojčkom. Na etiketi se je bralo: 50 gramov – 15,50 DM. Da je to znameniti hudičev drek, znan

Leče iz tekočih kristalov

Tekoči kristali, ki so bili ob odkritju le fizikalna zanimivost, so v zadnjem času vedno bolj uporabni tudi v vsakdanjem življenju. Ugodno pri njih je, da imajo pri različnih zunanjih razmerah različne optične lastnosti. Tako so jih najprej začeli uporabljati kot optične prikazovalnike (Liquid Crystal Display), ki jih poznamo iz kalkulatorjev ali digitalnih ur, uporabni so pri merjenju temperature (merjenje telesne temperature z lističem, ki si ga položimo na čelo) ali pa pri fotosenzibilnih optičnih lečah, ki na soncu potemnijo. Najnovejše raziskave so namenjene tudi izdelavi leč iz tekočih kristalov. Na optične lastnosti tekočih kristalov lahko vplivamo z zunanjim električnim ali magnetnim poljem, zato lahko takim lečam spreminjamo goriščno razdaljo. Do zdaj so edine take leče v očesih.

Leče so optični elementi, ki zbirajo (fokusirajo) ali razpršujejo (defokusirajo) svetlobne žarke. Kako, je odvisno od lomnega količnika snovi in njihove oblike. Po obliki ločimo dva glavna tipa leč, vdrte ali konkavne in izbočene ali konveksne leče (slika 1). Primerjajmo klasično konveksno lečo z lečo iz takočih kristalov. Vzporedni snop svetlobnih žarkov naj pade na lečo z lomnim količnikom n in goriščno razdaljo f (slika 2). Smer širjenja svetlobe je enaka smeri pravokotnice na valovno fronto, ki je v našem primeru zveznica med točkama A in B. Hitrost svetlobe v leči je n-krat manjša kot v zraku. Žarek a je skozi lečo opravil manj poti kot žarek b, zato je v enakem času naredil daljšo pot. Za lečo se zato spremeni smer razširjanja valovne fronte in leča vzporedni curek svetlobe zbere v točki F, ki jo imenujemo gorišče ali fokus. Razdalja te točke do leče (goriščna razdalja f) je določena z obliko leče in njenim lomnim količnikom. Če želimo svetlobo zbrati v kaki drugi točki, potrebujemo drugo lečo. Do zdaj edina univerzalna leča s spreminjajočo se goriščno razdaljo je očesna leča. Oblika le-te se v očesu spreminja in zato ostro vidimo predmete, ki so blizu ali daleč.

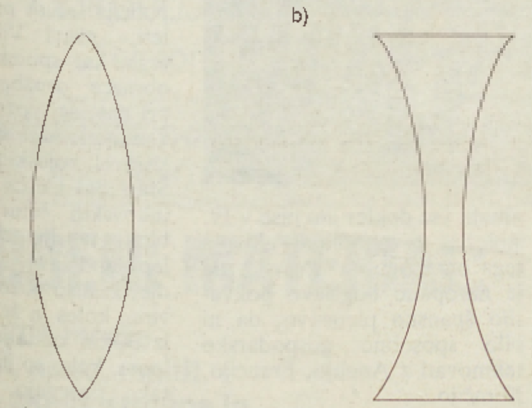

Slika 1: Konveksna (a) in konkavna (b) leča

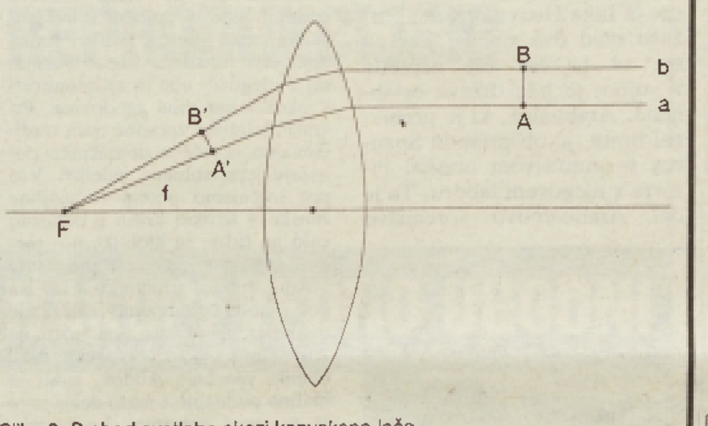

Slika 2: Prehod svetlobe skozi konveksno lečo

Leče lahko naredimo tudi iz tekočih kristalov, ki so iz molekul paličaste oblike. Na njihovo medsebojno ureditev lahko vplivamo z zunanjim električnim ali magnetnim poljem, posredno pa tako vplivamo tudi na njihove optične lastnosti. Hitrost svetlobe v smeri dolge osi molekule se razlikuje od hitrosti svetlobe pravokotno na molekule. Lomni količnik tekočih kristalov je torej odvisen od ureditve njihovih molekul glede na smer širjenja svetlobe. Pravimo, da so tekoči kristali optično dvolomni.

Leča iz tekočih kristalov je iz plasti tekočih kristalov, na katero je na vsaki strani pritrjena elektroda (slika 3). Ko v njiju spreminjamo napetost, se v plasti spreminja ureditev molekul, zaradi tega pa se potem spreminja tudi lomni količnik. Z zunanjo napetostjo tako spreminjamo lomni količnik leče in to potem vpliva na njeno goriščno razdaljo. Tako smo dobili univerzalno lečo, ki ji lahko spreminjamo goriščno razdaljo. Leča iz tekočih kristalov deluje tako kot očesna leča, vendar tam goriščno razdaljo spreminjamo z obliko leče, tu pa vplivamo na goriščno razdaljo s spreminjanjem njenega lomnega količnika.

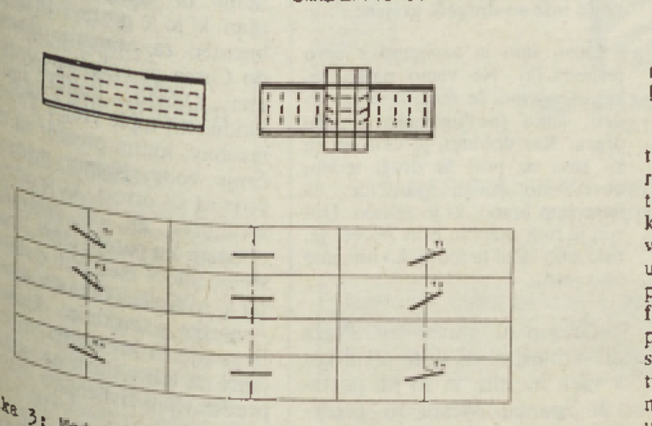

Slika 3: Model leče iz tekočih kristalov (a) in povečan prikaz ureditve molekul v njej (b)

Tekoče kristalne leče so kot obetajočo novost, zaenkrat še v laboratorijskih razsežnostih, predstavili tudi na Evropski konferenci o tekočih kristalih, ki je bila marca v Švici. Z njihovim razvojem se ukvarjajo tudi slovenski fiziki. Nasploh je velik prispevek slovenske fizike o tekočih kristalih na vseh področjih, še posebej pa na teorijskem delu. To nedvomno potrjuje tudi odločitev evropskega združenja fizikov tekočih kristalov, da izvedbo naslednje konference zaupa Sloveniji.

Mitja Slavinec

ERIKA ZELKO

Afrika
Slovo od dežele kruhovcev in klobasovcev

Naj se sliši še tako smešno, je vendar res. V Zambiji lahko pogosto naletiš na drevesa, katerih imena so navedena v naslovu. Kruhovec ali baobab je mogočno drevo – do 9m debelo, ki spominja na premikajoče se orjake iz risanih filmov. Njegovi plodovi so užitni, podobni kumaram. Tudi klobasovec ima plodove, a jih uživajo le nosorogi in…

In prav zaradi oblike teh plodov so domačini o njih skovali različne zgodbe in vraže. Še danes verjamejo, da morajo fantje, ki bi radi ustrezno »povečali« mere svoje moškosti, samo izbrati plod klobasovca ustrezne dolžine. Vsako jutro naj bi odrezali košček in ga pojedli. To ponavljajo, dokler niso z merami zadovoljni. Potem je treba hitro in ustrezno ukrepati. Vejo, na kateri je ostanek ploda, je potrebno odsekati. V nasprotnem nastopijo hude bolečine in čezmerno povečanje »dotičnega« dela telesa. Odkrito povedano, s plodovi so se spogledovali tudi naši fantje. Ni kaj, Zambijci znajo biti prepričljivi!

Njihovo življenje je prepredeno z vražami, verovanji in tradicijo. Mladi se sicer skušajo izviti iz tega objema, a na srečo se ne otresejo prav vsega. Škoda bi bilo izgubiti tradicijo, ki je del njih samih.

Najbrž ni treba posebej poudarjati, da so nam dnevi v Zambiji prehitro minili. Nabralo se je veliko vtisov, ki jih šele zdaj počasi urejujem in analiziram. Vedno bolj ugotavljam, da so mi dali ti preprosti ljudje zelo veliko. Najbrž niti sami ne vedo, na koliko drobnih življenjskih resnic te mimogrede opozorijo, ki jih v njihovi preprostosti in vsakdanjosti nehote spregledaš. Še posebno pri današnjem tempu življenja. Opaziš jih šele takrat, ko te kak neprijeten dogodek spomni tudi na te drobne stvari. Takrat za trenutek postojiš, se ozreš vase in nekje globoko v sebi morda začutiš zevajočo praznino, neznano, nerazumljivo, tujo.

Klobasovec

Marsikdo me je po prihodu domov vprašal: »Kdaj greš nazaj?« Tako samoumevno in jasno je bilo to vprašanje, da me je običajno kar malce zmedlo. Zajecljala sem nekaj v odgovor in še enkrat temeljito razmislila o njem.

Kot večina stvari v Afriki, je tudi Lusaka polna nasprotij.

Eden laičnih misijonarjev je nekoč v pogovoru omenil, da bi se sicer rad vrnil, a si bo najprej doma skušal urediti življenje.

Tudi mene čaka precej dela. Potrebno bo končati študij, opraviti pripravništvo, najti svojo novo vlogo in mesto na odru življenja. In moji afriški prijatelji? Pogosto se spomnim njihovih sanj, ki bi jih radi uresničili, a hkrati se prikradejo v spomin slike nemočnih ročic, prosečih oči, nebogljenih, lačnih, revnih. Ena asociacija zbudi drugo. Dve veliki nasprotji, ki se ju ne morem znebiti. Upanje in kruta realnost. Samo po sebi se postavlja vprašanje, ali se bo uspelo Afriki kdaj izvleči iz stoletne zaostalosti in še zmeraj »suženjske« odvisnosti od bogatega belega sveta. Ali bo ostala, kot je zapisal Muhammad Abdul-Hai:

Na podeželju živijo ljudje še zmeraj v kočah brez elektrike in vode, a zelo čisto in urejeno.

»Afrika, o Afrika
zbudi se iz teme svoje…
Mnogokrat se Zemlja zavrtela je
in z njo goreči planeti.
Uporniki so znova zgradili, kar so porušili.
Častilci so se odvrnili od svojih malikov.
A ti ostajaš takšna, kot si bila od nekdaj.
Prezirana lobanja, zgolj lobanja.«

iz čarovniških protokolov iz leta 1636, v nemškem univerzalnem leksikonu iz leta 1735 označen kot »sredstvo proti hudobnemu pogledu«. S tem praškom, gnusnim že na pogled, in z nedopovedljivo odvratnim vonjem, kot je povedal Kruse, so mazali vratne podboje ali okajevali hleve, da bi človeka in živino obvarovali pred čaranjem.

Zgodovinar F. Kovačič je v svoji zgodovinski razpravi o trgu Ljutomer in ljutomerskemu srezu, ki je po svojih dognanjih in ocenah precej zastarela, postavil v poglavju, ki obravnava čarovnice, nekoliko presenečajoče vprašanje: »Kako je mogla v stoletju (mišljeno je sedemnajsto) (…) pravna veda in praksa zaiti v toliko zabloda?« Ideja o preganjanju čarovništva tiči v inkviziciji, v preganjanju in sežiganju ter obglavljanju krivovercev, pač tistih, ki niso mogli ali hoteli misliti tako, kot je bilo predpisano. Kolikšna je bila pri tem krivda preganjalcev in kolikšna preganjancev, naj sodi bralec sam.

Leta 1252 je izdal papež Inocenc IV. bulo Ad extirpanda (o mučenju), ki pa je bila namenjena le za postopke proti krivovercem. Šele po letu 1532 je postalo mučenje sestavni del splošnega prava. Po tej buli je bilo prepovedano obdolžencu (krivovercu) lomiti sklepe ali kosti ali sicer ogrožati njegovo življenje pred izrekom sodbe. Inkvizitor, ki tega ni upošteval, je bil lahko tudi sam izobčen. Sicer pa so bile telesne kazni v srednjem veku tudi pred tem običajne: goljufom so rezali uhlje, tatovom sekali prste ali roke, krivoprisežnikom so rezali jezike. Tudi razčetverjanja niso bila redka.

Papež Gregor IX. je institut inkvizicije v začetku 13. stoletja odvzel škofom in ga podredil sebi. Inkvizitorji so tako postali papeževi opolnomočenci.

Ko so čarovniški procesi dosegli vrhunec, so se ponekod pritoževali, da bo zmanjkalo lesa za grmade in tudi ljudi, ki bi to delo opravljali. V Šleziji so si omislili posebne peči za kurjenje čarovnic (nekakšne krematorije!). Na območju wroclavske škofije so v enem letu skurili nekaj sto žrtev.

Ni znan natančen datum, kdaj so sežgali prvo čarovnico. Leta 1324 so to storili z neko Alice Kyteler na Irskem, ki so jo pred tem prebičali.

Poseben pomen pri procesih je imelo javno mnenje – fama publica, kot so temu rekli v »strokovni« literaturi. Tako se je širilo javno mnenje, da so kar cele pokrajine čarovniške: Švica, Lotarinška, Škotska in še nekatere druge. Okoli leta 1400 so to trdili celo za tedanji francoski dvor. Deželni komisar za čarovniške procese dr. Johann Tülbrich je ob neki priložnosti leta 1690 dejal, da so vse ljutomerske tržanke čarovnice in da bi jih bilo treba skupaj z njihovimi služabnicami predati deželnemu sodišču.

In odpori proti čarovniškim procesom? Bili so že od vsega začetka, toda ne iz humanih ali razumskih razlogov. Znan je primer doktorja prava Ditricha Flade iz Triera, ki je 20 let predsedoval sodišču, bil je rektor univerze; spoštovan človek. V tem mestu so med 1588 in 1593 obsodili* tudi devet duhovnikov – opatov, dekanov, župnikov, kaplanov. Ko je Flada prevzel predsednikovanje, sodišče ni hotelo več priznati nobenih dokazov proti ljudem, obtoženim čarovništva. Po mnogih zapletih so Flada obtožili čarovništva in ga postavili pred sodišče. Nič mu ni pomagalo poznavanje prava, tudi izkušenost ne. Po dvakratnem zaslišanju z mučenjem je pristal na »dokaze«. Priznal je, da je kriv, ker so se prav tisto leto v mestu razmnožili vrtni polži, ki so uničili vso zelenjavo, priznal je, da je videl mestnega župana med čarovnicami… 18. 9. 1589 so Flada zavoljo njegovih prejšnjih zaslug »pomilostili«, tako da ga niso živega sežgali, temveč so ga najprej zadavili in potem dali na grmado njegovo truplo. Z njim so spravili na drugi svet še dva župana, nekaj mestnih svetovalcev, sodnih prisednikov in duhovnikov.

Najbrž ne bi nikoli nič podrobnejšega zvedeli o tem procesu, če ne bi ameriški zgodovinar George L. Burr v arhivih odkril dokumentov in jih leta 1891 objavil, trdi H. F. Döbler.

Proti zasledovanju čarovnic se je izrekel tudi nizozemski teolog Cornelius Callidius Loos, ki je trdil, da so čarovniški poleti praznoverje in plod domišljije. Loosa so prisilili, da je svoje trditve preklical, izgnali so ga, nazadnje zaprli in najbrž ga je naravna smrt rešila pred grmado.

Bilo je seveda še več nasprotnikov čarovniških procesov, ki pa so imeli več sreče kot omenjena, morda tudi zaradi tega, ker so se zatekli v anonimnost kot na primer Friedrich von Spee, ki je napisal nekaj zelo branih del v obrambo nesrečnih obtožencev v čarovniških procesih. Šele 14 let po njegovi smrti je njegovo avtorstvo razkril filozof G. W. Leibnitz.

Kako naj bi se tudi upirali, ko pa je veljalo načelo: največje krivoverstvo je, imeti čarovništvo za nemogoče!

Ko so se procesi nekako razmahnili, so ponekod izdali posebna navodila, s katerimi so k zadevi pritegnili čim širši krog prebivalstva. V Bambergu in v širši pokrajini so dali vsakomur, ki je v nekoga posumil, 10 goldinarjev, to pa ni bilo malo. Če se je potem v procesu sum potrdil (in kdaj se pravzaprav ni!), je bil soudeležen še pri delitvi premoženja obsojenega. Pri obdolžencu so takoj, ko so ga spravili v zapor, naredili hišno preiskavo. Prav posebej so si ogledali metle, vile, različne črepinje in seveda zelišča. Naredili so seznam živine ter premičnega in nepremičnega premoženja. S tem imetjem so se procesi kar dobro »hranili« in marsikateri sodnik, kot bomo videli na primeru »čarovnice iz Veržeja«, je bil zainteresiran, da se je proces zavlekel, saj se je s tem povečevala tudi njegova plača. Najbrž smo tudi blizu resnice, če trdimo, da so premoženjske razmere obdolžencev vplivale tudi na to, da je bilo zelo malo oprostilnih razsodb.

Vsaka preganjalska histerija ima svoje klišejske podobe. V vojnah lovijo vohune, pred revolucijami prevratnike, v različnih režimih »drugače misleče«, simpatizerje komunizma, simpatizerje imperializma, kulake, informbirojevce itd. itd. Brada, brki, klobuk ali kapa, kravata, to so zunanji znaki za vsaj približno identifikacijo. V naših časih seveda. Stoletja nazaj so si razbijali glave o tem, kako pravzaprav prepoznati čarovnika(-co). Ko so za veliko noč leta 1350 obdolžili nekoga, da je požigal, je ta – da bi dokazal svoj nedolžnost – prijel za razbeljeno železo in ni se opekel. Vrgel je potem tisto železo, ki je izginilo v zemljo. Ko so čez leto ali dve na tistem mestu popravljali cesto, so omenjeno železo našli, neki meščan ga je prijel in se hudo opekel. To je bil primer božje sodbe. Toda s tem si pri iskanju čarovnic niso mogli veliko pomagati. Kakšne so bile včasih predstave o čarovnicah, vidimo iz številnih ilustracij iz tistih časov. Spomnimo se na čarovnico iz pripovedke Janko in Metka, ki sta jo prva izdala leta 1812 brata Grimm.

Zanimivo je, da je izraz čarovnik(-ca) v celinski Evropi sramotilen, v Veliki Britaniji pa ne. Tam se že desetletja širijo čarovniški kulti. Pripadniki teh krožkov se ob določenih dnevih zvečer zbirajo na kakem travniku ob gozdu, pač nekoliko odmaknjeno od vsakodnev-

Popotovanje v Ande

Ivanka Klopčič

Priprave

V skupini štiridesetih planincev, ki smo se prijavili za treking Južna Amerika 1993 nas je bilo tudi devet Prekmurcev. Vsi smo kot dolgoletni planinci prehodili mnoge naše in tuje gore od Mont Blanca do Kilimandžara, Dolomitov, Dachsteina...

Priprave za pot na to neznano celino na drugem koncu sveta so bile temeljite. Udeležili smo se nekaj skupnih pohodov, največkrat pa smo Prekmurci sami »skočili« na Pohorje, Boč, Uršljo goro in še kam. Iskali smo literaturo o deželah, kamor nas je pozneje vodila pot in si pripovedovali, kaj je kdo kje prebral o Peruju, Boliviji in Čilu; tja smo bili namenjeni. O zgodovini teh krajev smo prej vedeli toliko kot verjetno večina Slovencev; da so tam nekoč živeli Inki, ki so jih premagali španski konkvistadorji in tem ljudstvom vsilili svoj jezik in krščanstvo. Zdaj smo želeli vedeti več, obenem pa nam je, vsaj nekaterim, pot vzbujala tudi tesnobne občutke. Mesec dni bomo od doma, polet bo trajal okoli 13 ur, kako bo tam? Cepili smo se zoper rumeno mrzlico, kolero in malarijo, kupovali opremo, iskali pokrovitelje, urejali osebne obveznosti za čas odsotnosti... V četrtek zvečer, 13. maja letos, smo se v M. Soboti poslovili od prijateljev in se natlačeni med velike vreče s prtljago in nahrbtnike odpeljali proti Ljubljani, kjer se je skupina zbrala za odhod v München. Kar bo, pa bo!

Začetek poti

Velika skupina nas je z vseh koncev Slovenije, celo iz Trsta so trije. To je dobro število za zasedenost avtobusa in slabše za ubranost ekipe. V Ljubljani štartamo z 20. minutno zamudo, ker je neka Cvetka iz Trnovega v Ljubljani zamudila. Zamujala je tudi pozneje in je sploh bila prava cvetka. Iz Münchna smo poleteli proti Rimu in si tu vse popoldne ogledovali veličastne zgradbe, spomenike, fontane... Koliko bogastva skoraj z vsega sveta se je stoletja stekalo v to mogočno mesto!

Čakanje na polet proti Limi v ogromni letališki zgradbi so popestrili plesi in petje temnopoltih potnikov, ki so očitno pripadali deželam, kamor smo namenjeni mi. Čez 460 potnikov se nas je znašlo v letalu velikanu, last Alitalie. Zaradi združitve dveh noči smo svetli dan zagledali šele ob pristanku v Caracasu (Venezuela), kjer smo dobili dodatno gorivo. Tedaj je bila ura šest, po naših evropskih pa že dvanajst. Še nekaj ur leta in že smo v Limi, glavnem mestu Peruja. Naš vodja Janez Pretnar iz Radovljice, ki je bil v Ameriki že 14-krat, nas opozarja na nevarnost tatvin, zato skrbno bedimo nad prtljago, ko jo selimo z letališča v avtobus.

Prvi vtisi o Južni Ameriki so neugodni, cesta do mesta je slaba, povsod so smeti, predmestja Lime s svojimi barakarskimi naselji so ena sama revščina, rastlinje pa je zaprašeno, avtomobili stari in tu in tam celo brez blatnikov in luči, na ravnih strehah hiš je vsa mogoča navlaka. Kam smo prišli?

Prenočimo in si naslednje jutro ogledamo prijeten muzej,

kjer vodnica razlaga, da so bile pred Inki v Peruju močno razvite razne kulture, kot Chimu, Moche, TiWanacu..., vendar nobena ni dosegla tolikšnih razsežnosti kot inkovska. Po prihodu Špancev so se stara verovanja pomešala s krščanstvom in po številnih cerkvah in križih ob poti je mogoče verjeti, da so Španci pokristjanjevanje tod temeljito opravili.

Francisco Pizarro

Z avtobusom se zapeljemo na glavni trg Lime, Plaza de Armas (Trg armade). Kvadratasta oblika trga, sredi spomenik, drevesa, fontana, okoli pa nanizane pomembne mestne zgradbe in seveda cerkev. Ko izstopamo, silijo v nas prodajalci razne krame, sladkarij in cigaret. Skupina pač vzbuja upanje na kupčijo, posebej, če gre za tujce. In da smo tujci med temi temnopoltimi ljudmi nižje rasti in črnih ravnih las, je očitno. Neka deklica pol začudeno, pol zmerljivo pravi: »Gringos!« Radovedno ogledujemo trg, bližje zgradbe, ljudi, v tem pa nekdo bliskovito potegne Karli uro z roke in drugje drugi Matjažu očala z nosa. Prva izkušnja s spretnimi tatovi (kasneje si jih naberemo še več) je dovolj, da bolj pazimo. Jih gre obsojati? Kdo pa nas pravzaprav vabi sem? Zares me včasih na poti obide občutek vsiljivosti. S kako pravico hodimo v neznane kraje in motimo njihove prebivalce? Tudi Špancev, ki so bili gostoljubno sprejeti, pa so potem uničili cvetočo inkovsko kulturo, nihče ni vabil. In tam ob robu trga je velik spomenik tistemu, ki je v imenu španskega kralja in pohlepa po zlatu prišel sem davnega leta 1931. Svinjski pastir Francisko Pi-

zarro s konja ponosno gleda na mesto, ki ga je postavil in pozneje naredil za glavno mesto. Nič kaj radi ne vidijo Indijanci tega spomenika; zanje je Pizarro le simbol konca njihove države in začetek podjarmljenosti Špancem. Tristo let je trajala Inkovska država, v času največjega razcveta je obsegala 3.000 km dolgo ozemlje, imela izredno dobro razvito cestno in vodovodno ter namakalno

omrežje, poleg tega pa še celo poštni in socialni sistem. Vsi državljani so morali sodelovati pri javnih delih in prispevati državi, za vse nemočne in bolne pa je bilo prav tako poskrbljeno. Državna ureditev je bila strogo centralistična, Inka je bil poosebljenje sonca, najvišjega božanstva Inkov, sedem let pred prihodom Špancev je Inka Huayna razdelil državo med dva sinova, ker pa sta se ta čez čas zapletla v vojno, je bila država oslabljena. Atahualpa, ki je premagal brata, je ob prihodu Špancev s spremstvom obiskal Pizarra v njegovem taboru. Ta je dal Atahualpovo spremstvo pobiti, njega pa je zaprl kot ujetnika in zanj zahteval odkupnino v zlatu. Podložniki so napolnili prostor, velik 7 x 9 metrov in visok kolikor seže človek z roko, z zlatom. Kljub temu je dal Pizarro inkovskega vladarja ubiti, s tem pa je bilo konec inkovske države.

Tristo let so nato Španci odvažali iz Peruja bogastvo v srebru, zlatu, bakru in drugih rudninah, vse dokler jim niso v 19. stoletju osvobodilna gibanja tega onemogočila. Pravijo, da je naropano bogastvo pokvarilo špansko plemstvo, da ni bilo sposobno gospodarsko tekmovati z Anglijo, Francijo, Nemčijo...

Cusco

Mesto leži na višini 3.400 m nadm. višine in pomeni v indijanskem jeziku »popek sveta«. Je arheološko turistična Meka Peruja, saj z njegovih ulic in znamenitosti v okolici kar diha zgodovina. Pri vratih letališke zgradbe nam tradicionalno oblečene domačinke ponujajo lepe volnene izdelke. Vso pot srečujemo potem te majhne ženske v širokih krilih z obvezno culo na hrbtu in klobukom – melono na glavi. V culi prenašajo otroke, hrano, spominke, vse. Na poti v hotel ogledujemo iz nežgane opeke izdelane hiše, saj je tu na Antiplanu, visoki planoti med obema vencema Andov, suho in hladno podnebje z malo dežja in je ta material ustrezen. Le imenitnejše hiše so drugače grajene.

Lačni smo in zavijemo v prvo restavracijo. Ne vemo natančno, kaj naročamo, še manj hočemo videti, kako (ne)higienska je priprava. Kar dobimo, je okusno, in ko smo na poti že drugi teden, obvladamo dovolj španščine, da naročimo hrano, ki jo želimo. Dovolj je tudi sadja in prav poceni je, zato smo lačni le tedaj, ko nimamo časa jesti.

Gremo na glavni trg, Plaza de Armas, funkcijsko enak kot v vseh mestih, ki so jih postavili Španci. Mesta so razdeljena na t.i. kvadre, zato se tujcu ni težko znajti, vse pomembne zadeve pa so v središču, okoli osrednjega trga. Menjamo ameriške dolarje za perujske sole, kar na ulici. Tudi menjalci z obveznim kalkulatorjem so vedno na glavnih trgih mest, zato je menjava enostavna in nismo slišali, da bi kdaj koga ogoljufali. Naenkrat smo se znašli na višini 3.400 m, zato se gibljemo počasneje, saj se sicer hitro upehamo, vendar višinske bolezni, ki smo se je vsi bali, zaenkrat ni dobil še nihče.

V nedeljo je na glavnem trgu parada. Šolski otroci korakajo, izvajajo skupinske vaje, vijejo se zastave, navzoča je vojska, policija. »Kot pri nas pred 50 leti,« pravi Vili. Mnogo je tega, kar spominja na minule obrazce družbenega vedenja pri nas, saj pozneje vidimo še veliko parad in srečamo mnogo kontrol, vojaških in policijskih. Stari del Cusca je zgrajen na inkovskih temeljih. Kamniti bloki tvorijo zidove izredno lepe obdelave. Kako so jih ljudje, ki niso poznali vprežne živine, koles in železa, pripeljali iz 30 km oddaljenega kamnoloma, kako so jih zložili, da se tako prilegajo, še danes ni znano. Pizarro je dal Cusco porušiti in na temeljih zgraditi cerkve in hiše zase. Ob velikem potresu pred desetletji so se zgornje zgradbe sesule, inkovski zidovi pa so vzdržali.

Ogledamo si veličasten samostan Santo Domingo, nekdanji sončni tempelj, ki ima znotraj ohranjene oltarje soncu, zvezdam, luni in mavrici. Ko je španski menih Atahualpi govoril o Kristusu kot edinem pravem bogu, je ta dejal: »Kako naj bo vaš bog mogočnejši, ko pa pravite, da je umrl? Naši bogovi: sonce, luna in zvezde so večni.«

V okolici mesta se popnemo do trdnjave Sagsayhuaman, ki jo je postavil Inka Pachacutec za obrambo dostopa do Cusca, si ogledamo amfiteater Qenqo, kultni simbol plodnosti, tople vrelce Tambomachay, kultni prostor za češčenje vode. Kamor pridemo, povsod so otroci, ki prodajajo spominke ali pa prosjačijo, obenem ko pasejo lame. Lame srečujemo v vseh treh deželah, saj je to tipična domača žival J. Amerike, sorodnica kamele. Brez nje in krompirja si Indijanci na teh višinah ne morejo predstavljati življenja.

Se nadaljuje

---

nega vrveža. Praviloma mlada, lepa in popolnoma naga »čarovnica« izvaja celotno ceremonijo in vodi obredni ples. Nasploh je v V. Britaniji veliko najnovejše literature o čarovništvu in posebej zanimivo je, da so šele leta 1951 iz britanske ustave črtali zadnje določilo, ki čarovništvu preti s kaznijo! Sodobni britanski čarovniški apologeti trdijo, da so prav čarovnice leta 1588 onemogočile prihod španske vojske na Otok, da so enako storile z Napoleonovo vojsko na začetku prejšnjega stoletja in da so z izredno koncentracijo telepatije leta 1940 preprečile nemško invazijo čez Rokavski preliv! Ni govora, da bi bile čarovnice povezane z nekakšnim hudičem, pravijo, temveč prej z naravnimi demoni, kot je bil na primer keltski bog Cernunnos.

Za evropske kontinentalce je fenomen sodobnega čarovništva v Angliji težko razumljiv. Antropolog Cottie A. Burland je v svoji knjigi The Magical Arts v zvezi s tem zapisal: »Z vso gotovostjo lahko trdimo, da je danes v zahodnem svetu več okultizma in čarovništva kot kdaj prej.« Knjiga je izšla leta 1966.

Institut za demoskopijo v nemškem Allensbachu je leta 1956 ugotovil, da 8% (čez 4 milijone) Nemcev ne izključuje možnosti čarovništva; 15 let kasneje je tako trdilo že 11% (6,8 milijona) Nemcev. V neki drugi (istočasni) raziskavi je celo 23% (13,4 milijona) Nemcev menilo, »da so ljudje, ki so sposobni napraviti drugemu nesrečo ali bolezen«. Za dobro plačilo sta dva milijona Nemcev to pripravljena tudi storiti! Leta 1978 je neka teološka raziskava v Nemčiji pokazala, da 63% vprašanih verjame v fizično bivanje hudiča.

Na tem mestu je najbrž umestno povedati še naslednje. Menda leta 1980 so prebivalci ZR Nemčije za »branje usode iz zvezd« porabili 50 milijonov mark in 54% Nemcev je redno prebiralo horoskope. Nobena sobotna izdaja še tako resnih časopisov ni brez oglasov, v katerih ponujajo svoje storitve razni jasnovidci, vedeževalci iz kart, astrologi, magi, spiritisti, ezoteriki in drugi. Vsak peti Nemec, četrti Anglež in vsak tretji Američan verjame, da je vsaj enkrat že živel (reinkarnacija).

Slovenci v tem pogledu zadnje čase zelo hitimo za tako imenovano Evropo!

Čeprav je sv. Avguštin učil: »Ženska je posoda greha, predmet poželanje in je v zvezi z celibatom, ki so ga uvedli v 12. stoletju bliže kraljestvu pekla kot nebes«, je težko verjeti, da se ta nauk ne bi vsiljeval na površje tudi še stoletja pozneje, in to v čisto posvetni sferi.

V srednjem veku so trdili, da nihče bolj ne škoduje katoliški veri kot babica (porodničarka). Ženska je slaba že po naravi. V knjigi Kladivo hudobnosti je ženska opisana kot utelešenje hudobnega čarovništva. Pojem čarovništvo je opisan 7-krat in vsi opisi izhajajo iz območja spolnega akta in spočetja. Čarovnice imajo moč – piše dalje – ustvarjanja, prekinitve nosečnosti in splavov. Pri moških je to lahko povzročalo strah, zato je seksualnost hudobija, je nekaj, na kar Cerkev ni imela vpliva. »Smrt, tvoje ime je ženska,« so govorili

Pritrjevanje na čarovniško desko – po nekem bakrorezu iz 15. stoletja

v tistih časih. Nemška zgodovinarka Heidi Staschen zastopa ob tem za moške nič preveč simpatično mnenje, da je vzrok temu moškemu strahu dejstvo, da ženska lahko doživi več zaporednih orgazmov, moški pa ne. »Gre torej za nekakšno »nenasitnost maternice«, za strah pred »vsepožirajočo vagino« se sprašuje gospa Heidi. Eden od avtorjev knjige Kladivo čarovnic je zapisal, kako je prišel nekoč k neki čarovnici. Na vrtu pred hišo je stalo drevo, na njem pa je viselo vse polno moških spolnih udov – kot hruške! Ursula Graichen se v zvezi s tem v svoji knjigi Die neuen Hexen (Nove čarovnice) sprešuje, ali avtor s tem ni nehote izrazil svojega (moškega) strahu pred kastracijo.

Prof. F. Riegler je v poskusu statistike, ki pa je slonela na zelo nepopolnih podatkih in ji sam ne verjame, prišel do sklepa, da je bilo v deželi Štajerski (brez slovenskega dela) od obsojenih 59% žensk, 40% moških, pri preostanku pa ob pomoči zapisnikov spola ni mogel ugotoviti.

So bile čarovnice res z dna družbene strukture, kot bi se vprašal sociolog? Odgovor ne more biti neprizivno pritrdilen, kot smo to lahko ugotovili iz dosedanjih navedb; v Franciji na primer je zaradi čarovništva na grmadi zgorel tudi neki škof. Med obsojenci so bili tudi delomrzneži, potepuhi, prevaranti, vsakovrstni iztirjenci, bili pa so tudi duševni bolniki, ki so si grmado prislužili s svojim nekoliko drugačnim obnašanjem. Res pa je bilo okoli 95 odstotkov vseh obsojenih in sežganih iz nižjih in najnižjih slojev. Kot trdijo vsi pomembnejši avtorji, ki so se ukvarjali s fenomenom čarovništva, jih je bila velika večina obsojena zavoljo nečesa, česar niso mogli storiti ali zakriviti.

Navedel bom samo dva primera, ker sta nam geografsko nekoliko bližja, ko niso veljala splošna protičarovniška pravila.

Prvi izhaja iz Murana v zgornji Murski dolini. Tam je konec 16. in v začetku 17. stoletja živela graščakinja Anna Neuman von Wasserwonburg; večna vdova, ki se je leta 1617 že petič poročila z 51 let mlajšim grofom Georgom Ludwigom von Schwarzenbergom. O njej je šel glas, da je čarovnica. Ker so bili njeni možje takega mnenja, so bili zaradi tega na sodišču mučeni in na grmadi sežgani.

Drugi primer je vzorec nepopravljive vestialnosti, ki si jo je lahko privoščil samo nekdo iz vrst visokega plemstva, ne da bi bil za to primerno kaznovan.

V 16. in v prvi polovici 17. stoletja je živela ženska, ki ji po predstavah tistega časa ne bi mogel reči kaj drugega kot čarovnica. Mučila je, ubijala in jedla je človeško meso tudi surovo. Bila je zgled sadistke in bestialne sle po trpinčenju. To je bila Ersébeth Bathory, por. Nadasdy. Obe družini sta spadali med najvišje madžarsko plemstvo. Pri šestnajstih letih je vzela precej starejšega moža, s katerim je živela

TRGOLES

MEDNARODNA TRGOVINA IN ZASTOPSTVA
Pečarovci, d.o.o.,
69202 Mačkovci

OBRAT ŽAGA

– PONUJAMO VAM:
žaganje hlodovine do 1 m debeline
– PRODAJA REZANEGA LESA za celotna ostrešja, deske, plohi, deske za tegolo...
– PRODAJA krajnikov in žagovine
– ODKUPUJEMO VSE VRSTE HLODOVINE
Telefon/telefaks: 51 080 in 45 530

priporočamo se tudi za nakupe v TRGOVINI AGROSHOP v Brezovcih 34

GRADBENI MATERIAL:
– armaturne mreže
– cement, apno, maltit
– opeka, zidna, strešna in silikatna polnila
– stropni nosilci
– tegola
– salonitne plošče
– tervol, rezan les, tervol

KMETIJSKI REPRODUKCIJSKI MATERIAL:
– umetna gnojila
– krmila

PRI NAS SO NAKUPI VEDNO UGODNI

VPIS V DIFERENCIALNI PROGRAM ZA PRIDOBITEV IZOBRAZBE ELEKTROTEHNIKA
IZVAJALEC: SREDNJA ELEKTRO-RAČUNALNIŠKA ŠOLA MARIBOR, Smetanova ul. 6
POGOJI ZA VPIS:
– končan triletni program elektrikar elektronik ali elektrikar energetik,
– vsaj dober splošni uspeh v zaključnem letniku in na zaključnem izpitu,
– ocene vsaj dobro (3) pri matematiki, slovenskem jeziku in strokovnih predmetih v zaključnem letniku,
– do 20. avgusta oddani dokumenti (spričevali zaključnega letnika in zaključnega izpita, prijave na obrazcu 1,20),
– dovolj kandidatov za oddelek.
Pri kombiniranem oddelku elektronikov in energetikov sofinanciranje slušateljev!
Kandidati, ki so končali izobraževanje v šolskem letu 1990/91 ali prej, bodo opravljali še diferencialne izpite.

Garažna vrata, vrata za delavnice, požarna vrata, dvoriščna vrata z avtomatiko ali brez nje, izdelujemo, dobavljamo in vgrajujemo.
FERINA, Limbuška 38a, 62000 MARIBOR, Telefon (062) 101-611.
Možnost plačila s čeki.

BIOENERGIJA
– ZDRAVJE, 10 let prakse in izkušenj – zagotova pomoč v 90% primerov pri večjih telesnih in psihičnih problemih. Tel.: (042) 844-171, IGOR HUSADŽIĆ, Mursko Središče.

Alimal
Kopališka ul. 4, tel.: (062) 796891 KIDRIČEVO
Specializirana trgovina z aluminijem in sestavljalnica aluminijastih elementov
Ponujamo vam:
– aluminijaste polizdelke: pločevino, izolacijsko folijo, profile, cevi
– aluminijasti žični program: mreže, žice, varilne palice
– aluminijasti strešni program: žlebovi, cevi, kljuke, obrobe
Svetujemo, izdelujemo, montiramo:
– aluminijasta vrata, okna, pregradne stene, zimske vrtove
– aluminijasta vrtna oziroma dvoriščna in drsna vrata
– aluminijaste ograje: z aluminijastimi stebri in mrežo, primerno za dvorišča, sadovnjake, skladišča, igrišča...

AUTORECEK 8384
W. Minihof 113
tel. 9943/3156 2269
NADOMESTNI DELI, NOVI ALI RABLJENI
BENCINSKI IN DIZELSKI MOTORJI
DRUGI PLOČEVINASTI DELI

ELA
TRGOVINA
Beltinci, Ravenska 27
tel.: 71-077
Črenšovci, stara šola
Posebej ugodno:
● ženske bluze
● »pajkice«
● džins

Prodajni program oken
JELOVICA
vezana okna JELOBOR in okna TERMOTON in JELOTERM z izolacijskimi stekli
POLKNA, ŽALUZIJE, ROLETE
ŠKOFJA LOKA, 064/631-241, fax /632-261
MURSKA SOBOTA, Cankarjeva 25, telefon/telefaks: (069) 22 921
DISKONT UNIVERZAL, Križevci pri Ljutomeru

Republika Slovenija
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE
UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE V MURSKI SOBOTI
RAZPISUJE
JAVNO DRAŽBO
ki bo 21. 7. 1993 ob 10. uri v Ljutomeru za garažo v stanovanjskem bloku v Postružnikovi 8 v Ljutomeru, last MNZ-UNZ M. Sobota. Izklicna cena 449.335,90 SIT.
Varščino v višini 10% od izklicne cene je potrebno položiti uro pred dražbo. Uspešnemu ponudniku bo varščina vračunana v kupnino, neuspelim ponudnikom pa vrnjena po končani dražbi. Ogled garaže je možen vsak dan na PP Ljutomer.

SGP POMGRAD ABI d.o.o.
SGP POMGRAD – ABI Lipovci, d.o.o.
TRGOVINA
tel. 42 474, 42 403
Največja izbira betonske galanterije v Pomurju: betonske cevi od Ø 12,5 do Ø 150, betonska opeka, goveje in svinjske rešetke...
Ponujamo tudi raznobarvne betonske tlakovce ter termo- in hidroizolacijo.
Posebno ugodne možnosti plačila.

Commerce OGLASNIK
sedaj tudi za KRIŽANKARJE!
Več kot 1300 brezplačnih malih oglasov
- križankarska priloga
- veliki nagradni kviz
- humor
DOBITE GA NA VSEH KIOSKIH

[illegible]čnoma v gradu Lockenhaus ob današnji avstrijsko-madžarski meji. Pri 44 letih (1604) je ovdovela. In če je kdaj koga obsedel hudič, potem je to žensko. V slabih štirih letih je bila prek 100 (sto) deklic! Žrtve so morale najprej z golimi rokami prijemati razgreto različno kuhinjsko posodo ali pa so morale v pesti stiskati v ognju razbeljene kovance. Po obrazu jih je obdelovala z vročim likalnikom tako dolgo, dokler lica niso postala ena sama rana. Če je žrtev preveč kričala, ji je zašila usta. Da se ne bi mogla braniti, ji je roke na hrbtu povezala. Potem jih je s palico pretepala – tudi do 500 udarcev – po golih podplatih, pač tako dolgo, dokler iz ran ni začela brizgati kri. Nesrečnici je, navadno na prsih, odrezala kos mesa, ga nekoliko popekla in jo prisilila, da je jedla. Končno je žrtve s škarjami odprla žile, da je izkrvavela.

Pri tem nečloveškem delu so grofici pomagali neka brezzoba [illegible], ki so jo klicali za Dorkó, Ana Darvulia in moški Fiezko, ki je dekleta privabljal v grad. Ko je bila bolna in je ležala v postelji, so morali neko dekle položiti kar ob njej. Z zobmi ji je potem razgrizla [illegible], rame in ustnice, na koncu pa ji prerezala žile. Svoje žrtve je bol [illegible] zakopavala, in to je bilo [illegible] usodno; ko jo je nekoč obiskal sečak, je njegov pes izgrebel [illegible] od tupel. O zadevi so potem obvestili grofičinega ujca, palatina Györgya Thurzó. Grofica je takrat [illegible]vala na svojem gradu nekje na Slovaškem. Ko je Thurzó nenajavljen z dvema grofičinima nečakoma nenadoma prispel v grad, je našel tri razmesarjena trupla. Ena od deklic je ležala pred kletnimi vrati. Bila je tako prekrite s krastami, da je dajala videz, kot da je oblečena. Zadeva je odkrila toliko grozovitosti, da je niso mogli prikriti. Obe pomočnici so potem postavili leta 1611 pred sodišče in obsodili na grmado, pred tem pa so jima odsekali prste. Tudi Fická je doletela kazen: bil je obglavljen.

In grofica Ersébeth Bathory por. Nádasdy? So jo zasliševali? So ugotavljali njene morebitne čarovniške polete na Valburgino noč? So jo mučili? Ne! Za primer se je zanimal sam cesar, ki pa se je moral zadovoljiti s tem, da so Báthoryjevo pregnali iz Lockenhausa na njeno posest na Slovaškem, kjer je tri leta za tem umrla. Prevelike so bile pač zasluge obeh plemenitaških družin za domovino, da bi uprizarjali čarovniški proces.

Vse te grozote so bile dokazane na podlagi arhivskega gradiva in leta 1894 v Wroclawu objavljene.

Na Madžarskem v 16. stoletju ni bilo čarovniških procesov. Zakoni iz začetka 15. stoletja pa so za te delikte predvidevali zelo mile kazni. Kogar so zalotili in obtožili čarovništva prvič, je moral za kazen stati en petek od jutra do večera na lestvi in na za to določenem kraju. Če pa je bil obtožen drugič, so ga sežgali kot krivoverca in ne kot čarovnika. Najbrž niso pozabili na modre zakone kralja Kolomana, grbastega ljubitelja knjig, ki so že v 12. stoletju odrejali: »Proti čarovnicam, ki jih ni, naj se ne odrejajo preiskave.« Tako navaja zgodovinar S. Wajda v knjigi Felix Austria (Srečna Avstrija).

Pred letom 1574 se je tedanja dežela Štajerska ravnala, kar zadeva kaznovalno prakso, po običajnem pravu. Šele 24. decembra 1574 je Karl II. vpeljal sodni red, ki naj bi bil obvezen za celotno »slavno vojvodino Štajersko«. Določila tega reda, kar zadeva čarovništvo, so bila povzeta po podobnem zakoniku Svetega rimskega cesarstva, ki ga je za časa cesarja Karla V. sprejel državni svet 5. 7. 1532 v Regensburgu. Tako je bilo torej tudi v štajerskem sodnem redu zapisano, da se čarovnik, ki s svojo čarovnijo škoduje drugemu, usmrti z ognjem na grmadi, tistemu pa, ki s svojimi čarovnijami ne škoduje drugim, se odseka glava. Razlika je torej samo v načinu usmrtitve.

Po omenjenem sodnem redu je bil za celotno Štajersko en sam višji krvni sodnik; šele potem so bili trije, in to s sedeži v Gradcu, Leobnu in Celju. Ti sodniki so imeli ob sebi sodnega pisarja, tožilca, čigar vlogo je sčasoma prevzel pisar, ter krvnega sodnika, ki ga je plačevala deželnoknežja zbornica.

Veljalo naj bi načelo, da je potrebno opraviti preskus upravičenosti suma. Videli bomo, kako je bilo s tem v praksi. Obtoženec je smel dokazovati svojo nedolžnost. Pred potekom časa, ki mu je bil dan na voljo, da dokazuje nedolžnost, se ga ni smelo zasliševati s pretnjo mučenja. Dopuščen je bil alibi in obtoženi je smel nasprotovati zaslišanju nepoznanih prič.

Pri vseh čarovniških procesih je bil predpisan preiskovalni zapor. Ta je bil praviloma v zelo neprijaznih prostorih, ki so jim navadno rekli »keha«, stolp, ječa. Omenjeni štajerski zakon je predpisoval način zasliševanja: najprej o generalijah, potem o tem, če obtoženeč sploh ve, zakaj so ga priprli. Pri takšnem izpraševanju so sodniki od obtoženega izvedeli za mnoga dotlej še neznana dejstva.

Za dokazovanje s pričami so bile potrebne najmanj tri »dobre« priče, ki so znale navajati dejstva, in ne le tisto, kar da so nekje slišale.

Iz strahu pred mučenjem, med mučenjem samim, pa tudi iz golega sovraštva so mnogi obtoženci valili sokrivdo tudi na druge ljudi. Tako se je pred sodniki in potem običajno na grmadi znašel marsikateri popolnoma nedolžen človek, da o popolni nedolžnosti glavnih obtožencev sploh ne govorimo.

Sodnik je bil dolžan primerjati priznanje obtoženega z vsebino obtožnice. Kot kažejo zapisniki s čarovniških sodnih procesov, se je to dogajalo bolj poredko. Obtoženci so, spet iz golega strahu, razlagali sodnikom vse mogoče in nemogoče, samo da bi se rešili nadležnega izpraševanja in mučenja.

Namen mučenja je bil preskus resnice. Toda pri tem so bili tudi nekateri stranski učinki. Obtoženi je bil namreč v popolni oblasti izpraševalca in priznal je navadno vse, kar so od njega zahtevali. Pri zasliševanju so začeli z manj bolečim trpinčenjem. Obtoženi je priznal, in ko so ga prenehali mučiti, je vse skupaj preklical. Potem so začeli znova in z bolj bolečimi metodami. To je trajalo tako dolgo, da je bila večina obtožencev psihično popolnoma strtih. Že samo na vprašanje so potem na glas priznavali vse, česar so jih krivili. Šlo je podobno kot pri navajanju medveda na ples: najprej vroča železna plošča in bobni, sčasoma je začel medved plesati, čim je zaslišal boben.

Pred mučenjem je sodnik obtoženega še enkrat vprašal, ali prizna svojo krivdo. To je storil vpričo svojega pisarja in še dveh oseb. Če ni dobil priznanja, so nesrečniku najprej razkazali mučilno orodje, predstavili pa so ga tudi krvniku. Potem, so ga slekli, vtaknili v posebno srajco in mu na sklepih zvezali roke. predpis je odrejal, da morajo biti pri zasliševanju z mučenjem poleg sodnika in pisarja še sodni prisedniki in predstavnik gospoščine, ki ji je obtoženec pripadal. Pa le poredko je bilo tako: navzoča sta bila samo sodnik in pisar.

(Se nadaljuje)

poletno branje

»Po prleških cestah je furati fajn...«

Prvi od projektov za razvoj podeželja v gornjeradgonski občini – 40 kilometrov »upočasnjenega drvenja skozi čas« in pokrajino Ščavniške doline in Slovenskih Goric – je tu. Pripravila ga je NOV'NA, studio za razvoj podeželja z Raven na Koroškem.

Celodnevno potepanje od negovskega gradu do negovskega gradu je doživetje, od katerega se ti zlahka zvrti, pa ne da bi pomislili na potovanje v krogu. Pot namreč pelje od Negove v Stavešince, kjer se odžejaš s pristno kapljco iz mineralnega vrelca, na Janževem Vrhu ti na turistični kmetiji Klopotec gospodinja Marija Albert postreže z domačim prigrizkom in janževcem.

Kot na vsaki pravi »furmanski« postaji pa je poskrbljeno tudi za konje. Kočijaž Štefan Zorman od Svetega Antona oziroma iz Cerkvenjaka je za svoji ljubljenki, kobili Prano in Almo, več kot dobro skrbel. Ljubeznivost 69 let starega gospoda je bila poplačana z ubogljivostjo in seveda zvestobo. Cesta se je po okrepčilu vila proti Dragotincem, skozi Biserjane. Videm ob Ščavnici na Staro Goro naravnost v baročno cerkev Svetega duha, v kateri pa, na žalost mnogih, vsako nedeljo molijo v glavnem stari ljudje. V Sovjaku si napaseš oči na starinah in se okrepčaš pri Tibautovih, od koder kobili potegneta naravnost do Šantolovega kmečkega turizma, od koder že daleč naokoli diši po okusnem domačem kosilu. In ko najdeš že toliko zakladov v enem dnevu, te povabijo še na iskanje čisto pravega, ki se skriva v gozdu. Seveda se ga splača iskati, kaj šele najti! Med zelenjem počiva Blaguško jezero in sonce začne počasi zahajati. Torej–Negova. Pred gradom dobrodošlica, blagoslov kočije in potnikov – gospodu župniku Antonu Petku je pomagal kolega od Svetega Jurija Štefan Grabar. Na kraljevski večerji, za katero je poskrbelo veliko marljivih rok pod vodstvom Marije Šinko, se v soju sveč pač ne moreš počutiti drugače kot kralj. In zamika te, da vodnika Franca Toša povprašaš še to in ono. S pomočjo njegovih opisov in pripovedovanj se še laže prestaviš za nekaj sto let nazaj. In glej ga zlomka, naenkrat si zaželiš tam tudi ostati.

Lidija Kosi
FOTOGRAFIJE: Nataša Juhnov

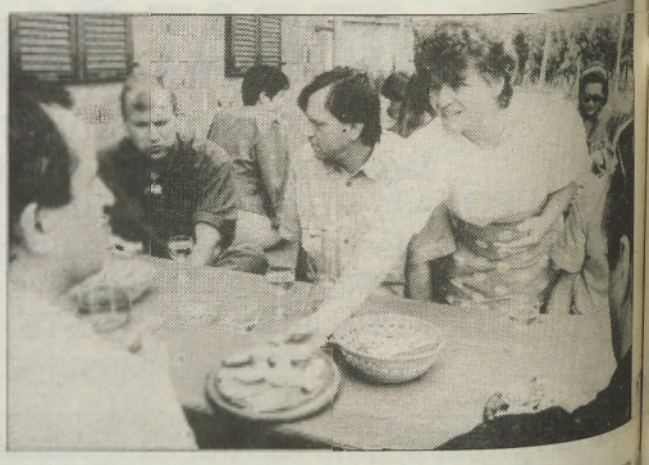

Paša za oči in tekmovanja

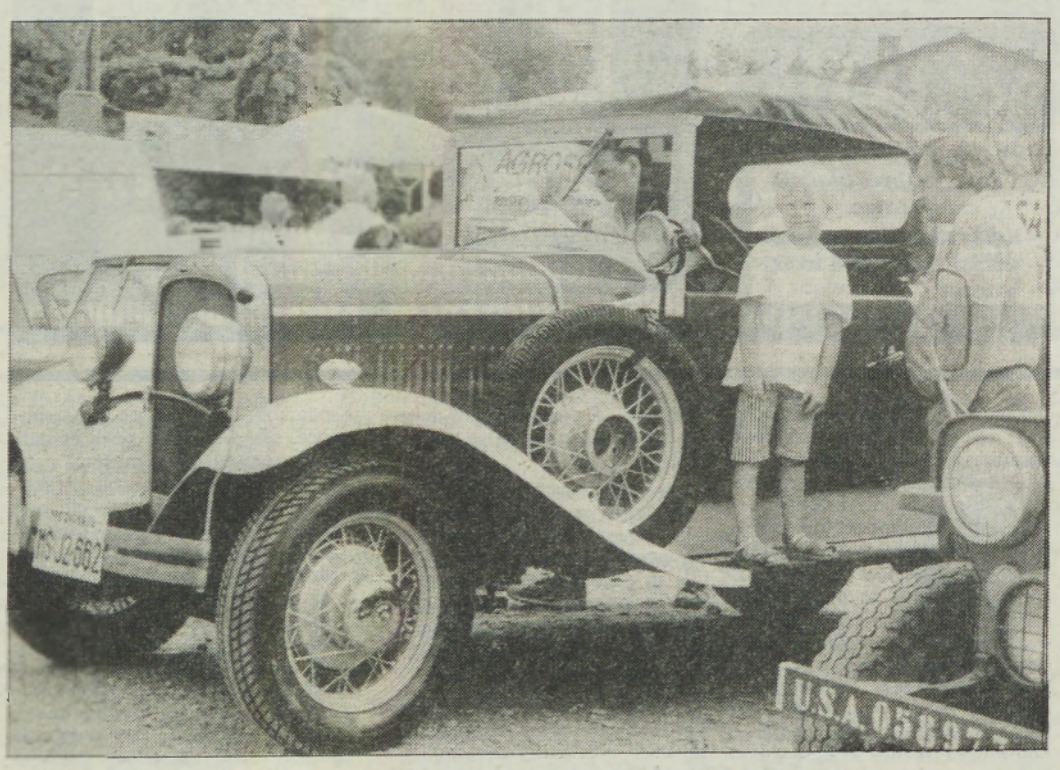

Nedeljsko brnenje starih motornih koles s priklicami in brez njih ter starih avtov je pritegnilo na avtobusno postajo v Murski Soboti več kot 1.500 gledalcev. Pogoj za sodelovanje na 2. mednarodnem srečanju motornih vozil veteranov, ki ga je organiziral Motoklub Veterani Murska Sobota, je bil: prevozno sredstvo je moralo biti čim starejše; izdelano pred letom 1970.

S svojimi stari vozili so se pripeljali člani iz Ljutomera, Maribora, Ljubljane, Šežane, Gradca, Čakovca in Murske Sobote. Našteli smo kar 33 starih »prdašev« (motornih koles), 9 motornih koles s prikolicami in 30 starih avtomobilov. Potem so se začela tekmovanja: vožnja v »osmici«, med opekami, vožnja po deski, vožnja po pregibni deski, slalom med stožci, prepeljati kozarec vode z enega na drugo mesto, dotik stojala z žogico, ne da bi le-ta padla na tla... Med vozniki starostami je bil tudi novinec – 12-letni tekmovalec.

In kako so se uvrstili? Pri motoristih je bil prvi Drago Diši, Murska Sobota; drugi Peter Kunc, Ljutomer; tretji Jože Košar, Radenci. Motorje s priklocami so najbolj spretno vozili: Jože Lipša, Murska Sobota; Ludvik Hari, Murska Sobota, Štefan Ružič, Murska Sobota. Stare avte pa so najbolje obvladali, zato so zbrali največ točk: Jože Vahnik, Maribor; Jože Kunc, Murska Sobota. Daniel Fantanot, Sežana.

Pokrovitelji tekmovanja so bili: Cestno podjetje, Agroservis, Avstobusni promet, Mura in še kdo. Manjše nagrade pa so velikodušno prispevale razne trgovine. Vsi tekmovalci so dobili v zahvalo za sodelovanje medalje, prvi trije najuspešnejši vozniki motorjev, motorjev s prikolicami in starih avtov pa so prejeli pokale in praktične nagrade.

Morda še to: Med avtomobili je bil nastarejši znamke Crysler, letnik 1925, s katerim je tekmoval Jože Konc iz Ljutomera; z najstarejšim motorjem znamke BSA, letnik 1927, se je pomerila Mira Cerkvenčič iz Maribora; z najstarejšim motorjem Puchom s prikolico pa je

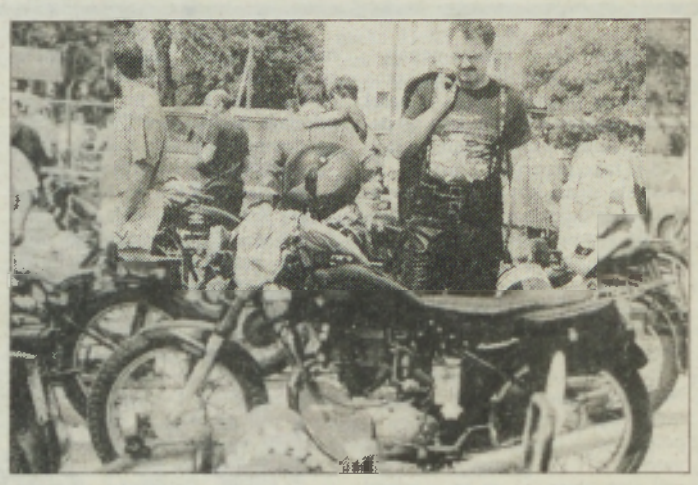

vzbujal veliko pozornost [illegible] Jelen iz Murske Sobote.

Mnogi obiskovalci so [illegible] rali: »Tako motorno kolo, [illegible] bi imel rajši kot novega!« [illegible] motorna in avtomobilska [illegible] tudi v preteklosti ni bila [illegible] četudi tedaj vsega niso »[illegible] ampak veliko delov izdelali [illegible] Naj živijo veterani!

Posnetki: Nataša Juhnov, [illegible]
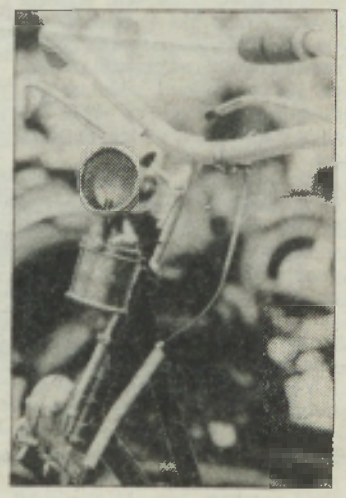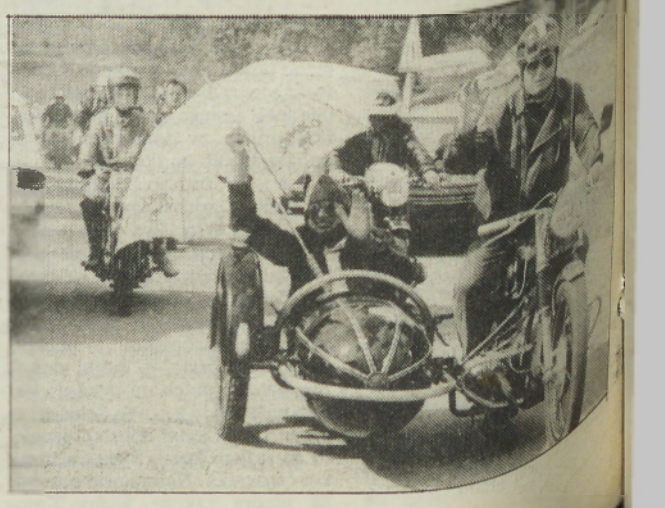
Tekst: Štefan Sobočan, [illegible]